ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Кришталь Т. М., Білека А. А., Горбаченко Ю. М.,
Пасинчук К. М.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Навчальний посібник

Черкаси
2019

УДК 351.86 (477)
ББК 65.050

Розглянуто вченою радою Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України (протокол № __ від___.___.2019 року)

Рецензенти:
Обрусна С. Ю., доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правознавства Черкаського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи»;
Шпильова В. О., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту Черкаської філії Європейського університету.

Кришталь Т. М., Білека А. А., Горбаченко Ю. М., Пасинчук К. М. Державне регулювання діяльності у сфері цивільного захисту. Навчальний посібник. / Кришталь Т. М., Білека А. А., Горбаченко Ю. М., Пасинчук К. М. За ред. д. е. н., доц. Т. М. Кришталь. – Черкаси: ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2019. – 209 с.

Навчальний посібник «Державне регулювання діяльності у сфері цивільного захисту» спрямований на формування у курсантів та студентів вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців для ДСНС України, системи основоположних знань, уявлень та відомостей про науково теоретичне обґрунтування механізмів державного регулювання, функцій, структури, повноважень, особливостей органів виконавчої влади центрального та місцевого рівнів у сфері цивільного захисту; місце ДСНС України в системі державних органів виконавчої влади із забезпечення виконання завдань щодо забезпечення цивільного захисту; науково-організаційне забезпечення шляхів використання здобутих результатів у практиці державного регулювання у сфері цивільного захисту, а також забезпечення гнучкої, ефективної передачі знань на засадах науковості, комплексності, доступності; формування високої правової культури, дисциплінованості, прагнення набути високого рівня професійної майстерності; забезпечення якісного виконання особовим складом своїх функціональних обов'язків; піднесення ефективності їх службової діяльності та боєздатності шляхом цілеспрямованого використання науково обґрунтованих форм і методів роботи з людьми; виховання у дусі патріотизму, відданості Українському народу, його традиціям; прищеплення шляхом диференційованого підходу високих професійних, морально-етичних, естетичних та загальнолюдських якостей тощо.

Навчальний посібник призначений для курсантів і студентів вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку для ДСНС України. Також цей посібник може бути корисним для керівного складу органів управління та підрозділів цивільного захисту.

© Черкаський інститут пожежної безпеки, 2019.

ВСТУП…….
РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ, ПОЖЕЖНОЇ І ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ……..
Тема 1.1. Загальне поняття державного регулювання і державного управління……...
1.1.1. Поняття державного регулювання, державного управління, правового регулювання та їх співвідношення……
1.1.2. Правове регулювання: ознаки, сфера, види, способи і типи……..
1.1.3. Державне управління: основні риси та принципи……
Тема 1.2. Цивільний захист як об’єкт державного регулювання……
1.2.1. Ґенеза діяльності у сфері цивільного захисту у світовій правовій доктрині та законодавстві…….
1.2.2. Становлення та розвиток системи цивільного захисту на території України……...
1.2.3. Публічно-правова природа цивільного захисту: еволюція змісту…….
Тема 1.3. Елементи механізму державного регулювання цивільного захисту в Україні……
1.3.1. Поняття та характеристика механізму державного регулювання цивільного захисту…….
1.3.2. Принципи, мета, завдання та функції державного регулювання у сфері цивільного захисту……
1.3.3. Державне регулювання діяльності суб’єктів господарювання з питань цивільного захисту……
1.3.4. Забезпечення техногенної безпеки……
1.3.5. Забезпечення пожежної безпеки……
1.3.6. Державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки……..
Тема 1.4. Структура та особливості побудови і управління ЄДСЦЗ……
1.4.1. Структура ЄДС ЦЗ та її складових…….
1.4.2. Повноваження суб’єктів забезпечення цивільного захисту…….
Тема 1.5. Нормативно-правове забезпечення державного регулювання у сфері цивільного захисту……..
1.5.1. Форми (джерела) права. Види джерел права…….
1.5.2. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види. Юридична сила нормативно-правового акта…….
1.5.3. Нормативно-правові акти, що регламентують сферу цивільного захисту……
1.5.4. Застосування права та його принципи……..
1.5.5. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі за колом осіб……..
Тема 1.6. Роль і місце спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань цивільного захисту у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, пожежної і техногенної безпеки……
1.6.1. Поняття та структура правового статусу державного органу……..

1.6.2. Правовий статус ДСНС України як центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту……
РОЗДІЛ 2. ЄДИНА ДЕРЖАВНА СИСТЕМА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ…….
Тема 2.1. Склад сил і засобів функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту та особливості режимів її функціонування…….
2.1.1. Сили цивільного захисту……
2.1.2. Регіональні та місцеві органи управління та сили цивільного захисту….
2.1.3. Режими діяльності ЄСЦЗ……
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) З ПИТАНЬ ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ…….
Тема 3.1. Організація проведення перевірок суб'єктів господарювання з питань пожежної та техногенної безпеки…….
3.1.1. Загальні положення про проведення перевірок…….
3.1.2. Особливості проведення перевірок……..
Тема 3.2. Організація адміністративно-правової діяльності в органах та підрозділах з питань пожежної та техногенної безпеки……..
3.2.1. Порядок оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення під час документування адміністративних правопорушень…….
3.2.2. Порядок оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення при розгляді справ про адміністративні правопорушення……
3.3.3. Оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення під час виконання постанов про накладення адміністративних стягнень……
3.3.4. Розгляд скарг у справах про адміністративні правопорушення…….
3.4.5. Діловодство у справах про адміністративні правопорушення……
3.4.6. Контроль за станом дотримання вимог закону при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення……...
Тема 3.3. Організація і проведення перевірок пожежно-рятувальних підрозділів…….
3.3.1. Організація та правила проведення перевірок пожежно-рятувальних підрозділів……..
3.3.2. Нормативно-організаційні засади перевірки та оцінки готовності функціональних і територіальних підсистем єдиної системи цивільного захисту……
Тема 3.4. Інформаційно-роз'яснювальна робота у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки……..
3.4.1. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту……
3.4.2. Організація оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях……
3.4.3. Застосування сучасних методів інформаційно-роз'яснювальної роботи у сфері цивільного захисту……...
Тема 3.5. Ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення……
3.5.1. Поняття і сутність дозвільної системи……

3.5.2. Сутність та зміст адміністративно-правового регулювання дозвільної (ліцензійної) діяльності……
3.5.3. Принципи, методи та форми адміністративно-правового регулювання ліцензійної діяльності……..
3.5.4. Сучасний стан нормативно-правового регулювання процедури ліцензування робіт протипожежного призначення в Україні…….
Тема 3.6. Основні тенденції розвитку державного регулювання діяльності у сфері цивільного захисту в Україні……..
3.6.1. Проблеми нормативно-правового регулювання цивільного захисту в Україні……
3.6.2. Підвищення ефективності правового регулювання у сфері цивільного захисту……
3.6.3. Цивільна безпека як об'єкт державного регулювання та складова національної безпеки України……..
3.6.4. Досвід підготовки офіцерських кадрів у провідних країнах світу……
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ……
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ВИКОНАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ……
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ, ІСПИТ, ЗАЛІК)……
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….
ПОНЯТТЄВА СТРУКТУРА КУРСУ……..
НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ……

ВСТУП

Навчальний посібник «Державне регулювання діяльності у сфері цивільного захисту» передбачає надання знань стосовно суспільних відносин, що складаються в процесі державного регулювання діяльності у сфері цивільного захисту в Україні.

«Державне регулювання діяльності у сфері цивільного захисту» – дисципліна, у межах якої вивчаються суспільні відносини, що складаються в процесі державного регулювання у сфері цивільного захисту в Україні, розглядається функціонально-структурний аспект державного регулювання у сфері цивільного захисту, а також визначається місце і роль ДСНС України як суб'єкта державного регулювання у сфері цивільного захисту.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Державне регулювання діяльності у сфері цивільного захисту» - є організаційно-правові засади державного регулювання діяльності органів та підрозділів цивільного захисту при реагуванні на надзвичайні ситуації.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна є професійно зорієнтованою. Її понятійне поле межує з такими дисциплінами як: «Економіка пожежної безпеки», «Інженерна та аварійно-рятувальна техніка», «Пожежна профілактика в населених пунктах», «Тактика пожежогасіння та рятувальних робіт», «Організація роботи у сфері пожежної та техногенної безпеки», «Пожежна безпека об'єктів підвищеної небезпеки», «Цивільний захист» та ін. Вивчення курсу вимагає знань загальноосвітніх та спеціальних дисциплін.

Мета дисципліни - формування системи основоположних знань, уявлень та відомостей про науково теоретичне обґрунтування механізмів державного регулювання, функцій, структури, повноважень, особливостей органів виконавчої влади центрального та місцевого рівнів у сфері цивільного захисту; місце ДСНС України в системі державних органів виконавчої влади із забезпечення виконання завдань щодо забезпечення цивільного захисту; науково-організаційне забезпечення шляхів використання здобутих результатів у практиці державного регулювання у сфері цивільного захисту, а також забезпечення гнучкої, ефективної передачі знань на засадах науковості, комплексності, доступності; формування високої правової культури, дисциплінованості, прагнення набути високого рівня професійної майстерності; забезпечення якісного виконання особовим складом своїх функціональних обов'язків; піднесення ефективності їх службової діяльності та боєздатності шляхом цілеспрямованого використання науково обґрунтованих форм і методів роботи з людьми; виховання у дусі патріотизму, відданості Українському народу, його традиціям; прищеплення шляхом диференційованого підходу високих професійних, морально-етичних, естетичних та загальнолюдських якостей тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- ✓ правові засади цивільного захисту; структуру та особливості побудови і управління державною системою цивільного захисту;
- ✓ роль і місце спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань цивільного захисту у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, пожежної і техногенної безпеки;
- ✓ місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування як складові частини територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту населення і територій;
- ✓ склад сил і засобів функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту та особливості режимів її функціонування;
- ✓ проблеми взаємодії та координації дій функціональних і територіальних підсистем під час виконання завдань цивільного захисту та система планування;
- ✓ пріоритетні напрямки і шляхи розвитку та підвищення надійності державної системи цивільного захисту;
- ✓ основні засади державного нагляду (контролю) з питань техногенної безпеки у сфері господарської діяльності;
- ✓ організацію проведення перевірок суб'єктів господарювання з питань пожежної та техногенної безпеки;
- ✓ організацію адміністративно-правової діяльності в органах та підрозділах з питань пожежної та техногенної безпеки;
- ✓ організацію і проведення перевірок пожежно-рятувальних підрозділів;
- ✓ інформаційно-роз'яснювальну роботу у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки;
- ✓ ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення.

Вміти:

- ✓ приймати професійні рішення, адекватні державній політиці у сфері цивільного захисту, керуючись нормативно-правовими актами України;
- ✓ підготувати експертний висновок про державний рівень надзвичайної ситуації;
- ✓ аналізувати і узагальнювати отриману інформацію про НС;
- ✓ самостійно приймати рішення в умовах розгортання механізмів державного управління у сфері цивільного захисту;
- ✓ змоделювати процес реагування на НС техногенного та природного характеру;
- ✓ визначити рівень надзвичайної ситуації;
- ✓ інтегрувати знання щодо управління Єдиною державною системою цивільного захисту у сфері реагування на надзвичайні ситуації в обсязі понятєвого поля системи реагування на НС;

- ✓ оцінювати стан готовності підрозділу до реагування на НС в умовах загрози і виникнення НС.
- ✓ надати кваліфіковану консультацію щодо порядку здійснення ліцензування, зокрема щодо підготовки, оформлення, подання необхідних документів;
- ✓ оформити, відповідно до вимог національних нормативно-правових актів, рішення про видачу ліцензій, копій, дублікатів ліцензій;
- ✓ провести перевірку дотримання ліцензіатами ліцензійних умов та оформити необхідні документи за її результатами;
- ✓ надати кваліфіковану консультацію щодо порядку видачі дозволів, підготовки, оформлення, подання необхідних для цього документів, оформити відповідно до вимог нормативно-правових актів рішення про видачу дозволу;
- ✓ керуючись вимогами нормативно-правових актів, працювати зі зверненнями громадян, а саме здійснювати прийом, реєстрацію, розгляд звернень, готувати та належним чином здійснювати оформлення відповідей.
- ✓ формувати, підтримувати та розвивати професійно-важливі управлінські якості: індивідуальний стиль спілкування; потреби та вміння саморозвитку творчого мислення; вміння раціональної навчальної діяльності.

РОЗДІЛ 1.
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ, ПОЖЕЖНОЇ І ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

ТЕМА 1.1. ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

1.1.1. Поняття державного регулювання, державного управління, правового регулювання та їх співвідношення.

1.1.2. Правове регулювання: ознаки, сфера, види, способи і типи.

1.1.3. Державне управління: основні риси та принципи.

1.1.1. Поняття державного регулювання, державного управління, правового регулювання та їх співвідношення

Для з'ясування співвідношення понять «державне регулювання», «державне управління», «правове регулювання» варто перш за все визначити їх зміст.

З'ясуємо значення слова «регулювання». У найбільш загальному значенні регулювання - це вплив на певний процес із метою зменшення відхилень його перебігу від бажаного (УСЕ – універсальний словник-енциклопедія).

Коли використання певного слова, уданому випадку регулювання, набирає правового, управлінського або адміністративного значення, воно перетворюються на термін. Термінація (перетворення слів у терміни) відбувається через визначення змістовного наповнення слова для використання їх у контексті відповідного наукового знання.

Термін «регулювання» походить від латинського слова «regulare» – «спрямування, впорядкування» та означає упорядкування, приведення чогось у відповідність з чимось; а «регулювати» – це впорядковувати що-небудь, керувати чимось, підкоряючи його відповідним правилам, певній системі.

В теорії управління регулювання розглядають як вид управлінської діяльності, спрямований на усунення відхилень, збоїв, недоліків в керованій системі шляхом розроблення і впровадження керуючою системою відповідних заходів.

Регулювання значною мірою стосується взаємовідносин між людьми, людських колективів, тому ми говоримо перш за все про соціальне регулювання.

Соціальне регулювання - це система засобів, спрямованих на впорядкування поведінки людей, їхніх соціальних спільностей з метою узгодження і стабілізації суспільних відносин.

Розрізняють два основних види соціального регулювання - індивідуальне і нормативне.

Індивідуальне регулювання - це упорядкування поведінки людей за допомогою разових рішень, що стосуються окремих випадків, конкретних осіб. Нормативне регулювання - упорядкування поведінки людей за

допомогою загальних правил, тобто стандартів, зразків, моделей поведінки, що поширюються на всі аналогічні випадки.

Одним із специфічних напрямів соціального регулювання є правове регулювання, яке виникає разом із соціальним розмежуванням суспільства, виникненням держави.

Правове регулювання - це здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток.

Як бачимо, правове регулювання пов’язане із виникненням права, держави та здійснюється нею. Тобто воно є елементом державного регулювання. Отже, ми маємо з'ясувати поняття державне регулювання.

У науці адміністративного права, державного управління існують різні тлумачення значення поняття державне регулювання. Найчастіше використовують таке визначення: державне регулювання – здійснення державою комплексних заходів (організаційних, правових, економічних тощо) у сфері соціальних, економічних, політичних, духовних та інших суспільних процесів з метою їх упорядкування, встановлення загальних правил і норм суспільної поведінки, а також запобігання негативним явищам у суспільстві.

Отже, ми простежили значення понять «регулювання – соціальне регулювання – державне регулювання – правове регулювання». Тепер варто перейти до з'ясування поняття «державне управління». Простежимо його у схожій послідовності: «управління – соціальне управління – державне управління».

Управління – будь-яка система управління складається із таких елементів: суб’єкт управління, об’єкт управління, управлінський вплив та зворотній зв'язок.

Виходячи із об’єкта управління, виділяють такі його види:

- технічне – діяльність, спрямована на створення машин і механізмів з метою їх подальшого використання;
- біологічне – діяльність, спрямована на використання об'єктивних законів природи з метою задоволення потреб людини (новий сорт рослин);
- соціальне: державне – управління, що здійснюється органами держави; громадське – управління, що здійснюється органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян.

Державне управління у сучасній науці адміністративного права вживається у широкому та вузькому значеннях. У широкому значенні - це сукупність усіх видів діяльності держави, що реалізується у функціонуванні органів усіх гілок влади і спрямована на регулювання суспільних відносин. Тобто державне управління охоплює діяльність органів виконавчої влади за рахунок здійснення виконавчо-розпорядчої діяльності, органів законодавчої та судової влади за рахунок законодавчої діяльності та правосуддя, інших державних органів, що не належать до певних гілок влади – прокуратури, НБУ; недержавних органів в ході реалізації ними делегованих повноважень. У вузькому значенні – це виконавчо-розпорядча діяльність органів

виконавчої влади, а також інших органів в частині реалізації ними виконавчо-розпорядчих функцій.

Отже, державне управління - це частина соціального управління, тобто управління людьми та їх колективами. Державне регулювання також є видом соціального регулювання, тобто регулювання пов’язаного із людьми та їх колективами. Нам потрібно визначити співвідношення вказаних понять.

Щодо вказаного співвідношення науковці не мають єдиних підходів. Найчастіше поняття державного регулювання використовується поряд з поняттям державного управління. Співвідношення між ними або не визначається вченими, або розкривається залежно від їхніх позицій щодо загальних уявлень про форми та методи діяльності держави.

Зазначені поняття частково збігаються. Державне регулювання й державне управління спрямовані на досягнення однієї мети управління: впорядкування соціальних об'єктів та соціальних процесів, переведення їх з одного стану в інший.

Проте державне регулювання й державне управління мають суттєві відмінності, пов'язані з використанням специфічних засобів (методів) управлінського впливу. Державне управління розглядають як певний вид діяльності органів держави, який має владний характер і передбачає насамперед організуючий і розпорядчий вплив на об'єкти управління шляхом використання певних повноважень. З цієї точки зору, державне управління має ознаки, характерні для виконавчої влади, що пов'язані з поділом державної влади на законодавчу, виконавчу та судову. Функціонування виконавчої влади, поряд з використанням методів державного управління, передбачає і державне регулювання. Останнє, виходячи з аналізу правових актів, застосовується не тільки в межах виконавчої влади і передбачає не тільки вплив на об'єкти управління, а й вплив на суспільне середовище цих об'єктів. Таке середовище означає соціальні процеси та явища, які безпосередньо впливають на стан певного об'єкта управління.

Отже, державне регулювання створює умови для діяльності суб'єктів та об'єктів управління в напрямі, який є бажаним для держави і за яким відбуватиметься розвиток системи управління в цілому. Причому державне регулювання передбачає декілька варіантів майбутньої діяльності керованих об'єктів, створюючи можливість діяти найбільш ефективно.

Отже, поняття державного регулювання варто визначати на основі загальної теорії управління з урахуванням особливої сфери діяльності органів держави, які мають виконавчий характер. Відтак «державне регулювання» є більш широким поняттям, ніж «державне управління», оскільки охоплює ширшу сферу організаційності діяльності держави.

Практика вживання понять державного управління та державного регулювання у законодавстві України:

На сьогоднішній день термін «державне управління» згадується у більш ніж 38 законах, однак жоден з них не містить визначення цього поняття, як і немає хоча б двох законів, які б вживали цей термін в однаковому значенні. Визначення цього поняття - Указі Президента України

“Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні” від 22 липня 1998 № 810/98. Відповідно до Розділу VII зазначеного указу державне управління - вид діяльності держави, що полягає у здійсненні нею управлінського, тобто організуючого впливу на ті сфери і галузі суспільного життя, які вимагають певного втручання держави шляхом використання повноважень виконавчої влади; в той же час державне управління здійснюється і за межами функціонування виконавчої влади, наприклад, на рівні державних підприємств, установ і організацій. У низці законів вживається термін «державне регулювання». Законодавче закріплення вказаного поняття зустрічається у законах, що регулюють ту чи іншу сферу життєдіяльності держави: наприклад, державне регулювання ринків фінансових послуг - здійснення державою комплексу заходів щодо регулювання та нагляду за ринками фінансових послуг з метою захисту інтересів споживачів фінансових послуг та запобігання кризовим явищам (п.10. ст. 1 ЗУ «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»).

1.1.2. Правове регулювання: ознаки, сфера, види, способи і типи

Як уже зазначалося, одним із особливих видів соціального регулювання є правове регулювання. Його специфіка визначається особливими ознаками:

1) різновид соціального регулювання;

2) наявність правової форми, яка має споконвічно державно-владний характер;

3) має конкретний характер, тому що завжди пов'язане з реальними відносинами;

4) має цілеспрямований характер – спрямоване на задоволення законних інтересів суб'єктів права;

5) здійснюється за допомогою правових засобів, які забезпечують його ефективність;

6) гарантує доведення норм права до їх виконання.

Не варто ототожнювати правове регулювання і правовий вплив Термін «вплив» означає вплив на що-небудь за допомогою системи дій. Смислове навантаження у цих двох категорій є близьким, але не однозначним. Правовий вплив – процес впливу права на суспільне життя, свідомість і поведінку людей за допомогою як правових, так і неправових засобів.

Правовий вплив на людину здійснюється за двома напрямами:

1) інформаційному – за допомогою правових норм до відома учасників доводиться позиція, яку займає держава стосовно дозволеної, необхідної або забороненої поведінки;

2) ціннісно-орієнтаційному – за допомогою права здійснюється засвоєння суспільством його цінностей, які напрацьовані людством і спадкоємно переходять з покоління в покоління.

Сфера правового регулювання – це сукупність суспільних відносин, яку можна і необхідно впорядкувати за допомогою права і правових засобів,

тобто галузь соціального простору, охоплена правом. Це, насамперед, суспільні відносини – економічні, політичні, соціально-культурні. Йдеться про ті суспільні відносини, функціонування яких неможливо без використання правових засобів.

Скласти сферу правового регулювання можуть лише відносини, що піддаються правовому регулюванню. Право регулює конкретні, найсутнісніші, глобальні відносини, що проходять через волю і свідомість людей.

Основні напрямки правового регулювання:

1) закріплення і охорона нових суспільних відносин (закріплення на конституційному рівні права на свободу об'єднання в політичні партії і громадські організації, права на підприємницьку діяльність, права приватної власності тощо);

2) заборона певних суспільних відносин і поведінки (посягання на конституційний лад, шлюб між родичами, створення партій у військових формуваннях та ін.);

3) зміна характеру відносин у певній сфері;

4) стимулювання розвитку певних суспільних відносин (індивідуального будівництва будинків за допомогою кредитів);

5) сприяння (за допомогою нових законів) виникненню і формуванню нових відносин і суспільних явищ. Наприклад, Законом України «Про звернення громадян» передбачено таке нове суспільне явище як електронна петиція.

Межі правового регулювання — межі владно-вольового впливу держави в особі її органів на суспільні відносини, поведінку людини. Вони відокремлюють галузь правового від неправового, встановлюють рамки поширення права, визначають характер впливу права на свідомість і діяльність людини; обумовлюються як самою матерією права, так і особливостями відносин, що регулюються, інтересами держави і суб'єктів права, рівнем культури і цивілізованістю суспільства, економічними, культурно-національними, релігійними та іншими факторами.

Меж у правовому регулюванні важливо додержувати:

1) у системі суспільних відносин (регулювати правом необхідно лише ті суспільні відносини, які об'єктивно потребують такого регулювання);

2) у діяльності держави, спрямованій на вироблення нових правових відносин (не можна насаджувати нові суспільні відносини, до яких ще не дозріло суспільство або які суперечать правосвідомості і культурі особи та суспільства);

3) у використанні державою способів правового регулювання (необхідне застосування державою правомірних способів регулювання: встановлення не карально-залякуючого, а дозвільного режиму, який сприяв би розвитку особи. Превалювати мають дозволяння; зобов'язання і заборони повинні встановлюватися таким чином, щоб забезпечувати в суспільстві демократію, стабільний правовий порядок, права і свободи громадянина).

Види правового регулювання розрізняють за «обсягом» суспільних

відносин, на які воно поширюється: це нормативне (загальне) та індивідуальне регулювання.

Нормативне регулювання – це впорядкування поведінки людей за допомогою нормативно-правових актів, розрахованих на їх багаторазове застосування за наявності передбачених ними обставин. Тобто, обсяг суспільних відносин, на які поширюється нормативне правове регулювання, є кількісно невизначеним.

Індивідуальне регулювання – це впорядкування поведінки людей за допомогою актів застосування норм права, тобто індивідуальних рішень, розрахованих на одну конкретну життєву ситуацію, одну особу, наприклад, наказ ректора університету про призначення підвищеної стипендії студенту К.

Способи правового регулювання – складові елементи впорядкованих суспільних відносин: дозволяння, зобов'язання (веління), заборона.

Дозволяння – це надання особі права на свої власні активні дії (роби, як вважаєш за потрібне). Прикладом здійснення правового регулювання за допомогою цього способу може бути будь-яка правова норма, що надає суб'єкту право на одержання тих чи інших благ. Дозволяння превалює в основному в галузях, які належать до приватного права.

Зобов'язання (веління) – покладання на особу обов'язку активної поведінки (роби тільки так), наприклад, обов'язок забезпечення обвинуваченому права на захист.

Заборона – це покладання на особу обов'язку утримуватися від вчинення дій певного роду (тільки так не роби), наприклад, заборона пропаганди війни, національної чи расової переваги одних народів над іншими. Норми особливої частини Кримінального кодексу є фактично заборонами, оскільки вони встановлюють відповідальність за певні дії і тим самим їх забороняють. Зобов'язання (веління) і заборони превалюють в основному в галузях, що належать до публічного права.

Трьом способам правового регулювання (дозволянню, зобов'язанню, забороні) відповідають три різновиди норм права: дозвільні, зобов'язувальні і заборонні. А також три форми реалізації права: використання, виконання, додержання.

Крім способів правового регулювання виділяють його типи (режими). Тип правового регулювання – це особливий порядок правового регулювання, що виражається у певному поєднанні способів (дозволянь і заборон) і створює стан більшого чи меншого сприяння для задоволення інтересів суб'єкта права.

Розрізняють два типи правового регулювання:

загальнодозвільний – тип правового регулювання, що ґрунтується на загальному дозволянні, у рамках якого закон встановлює заборони на здійснення конкретних дій. Сутність загальнодозвільного режиму виражається принципом: «дозволено все, крім прямо забороненого законом». Цим типом регулюються цивільні, трудові, сімейні, житлові та інші правовідносини (наприклад, особа має право укладати будь-як угоди, за

винятком тих заборон, що передбачені в законі);

спеціально-дозвільний – тип правового регулювання, що ґрунтується на загальній забороні, у рамках якої закон встановлює конкретні дозволи. Сутність спеціально-дозвільного режиму виражається принципом: «заборонено все, крім прямо дозволеного законом». Цим типом регулюються відносини публічних галузей права: адміністративного, кримінального та ін.

1.1.3. Державне управління: основні риси та принципи

Як уже зазначалося, державне управління – вид соціального управління, вид специфічної діяльності держави, що дістає вияв у функціонуванні її органів, що впливають на суспільні відносини з метою її урегулювання відповідно до державних інтересів.

Особливі риси державного управління:

1) загальнодержавний характер (управлінський вплив поширюється в межах всієї території держави на різні напрямки її життєдіяльності: економіку, суспільну сферу, соціальну сферу тощо);

2) підзаконний характер (діяльність у галузі державного управління спрямовано на виконання вимог законів);

3) юридично-владний, розпорядчий характер (наявність у суб'єкта управління повноважень, делегованих йому державою);

4) організаційний зміст;

5) цілеспрямованість, активний характер;

6) постійна основа, безперервність.

Державне управління здійснюють на підставі принципів:

соціально-політичні: демократизм; участь населення в управлінській діяльності; рівноправність осіб; рівність усіх перед законом; законність; гласність; врахування громадської думки; об’єктивність;

організаційні принципи побудови апарату державного управління: галузевий, функціональний, територіальний;

організаційні принципи функціонування апарату державного управління: нормативність діяльності; єдиноначальність; колегіальність; поділ управлінської праці; відповідальність за свої рішення; оперативна самостійність.

ТЕМА 1.2. ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

1.2.1. Ґенеза діяльності у сфері цивільного захисту у світовій правовій доктрині та законодавстві.
1.2.2. Становлення та розвиток системи цивільного захисту на території України.
1.2.3. Публічно-правова природа цивільного захисту: еволюція змісту.

1.2.1. Ґенеза діяльності у сфері цивільного захисту у світовій правовій доктрині та законодавстві

Цивільний захист населення і територій від надзвичайних ситуацій займає одне з провідних місць у системі забезпечення національної безпеки будь-якої держави, в тому числі й Україні. Метою державної політики у сфері природної та техногенної безпеки, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру є забезпечення гарантованого захисту життя і здоров'я людей, земельного, водного і повітряного простору, об'єктів виробничого і соціального призначення у допустимих межах показників ризику, критерії яких встановлюються для конкретного періоду розвитку з урахуванням вітчизняного та світового досвіду у цій галузі.

Крім того, силовий варіант вирішення питань, на жаль, є і до сьогодні одним з найсильніших успадкованих людських інстинктів, що збереглися на сучасному етапі розвитку цивілізації. Як свідчить історія, за останні декілька тисячоліть на землі було лише біля 300 років загального миру, а кількість людей, що загинули від збройних конфліктів складає майже 5 млрд. причому значний відсоток припадає на цивільне населення. Вагоме значення в системі захисту населення в світі, має міжнародне гуманітарне право, що регулює питання захисту людини під час військових дій і забезпечує захист жертвам збройних конфліктів.

Безумовно, міжнародні і внутрішні збройні конфлікти відносяться до надзвичайних ситуацій, що загрожують життю людей. Тому міжнародне гуманітарне право захищає найбільш незахищені категорії людей (цивільних, військовополонених, поранених, хворих) у ході конфліктів і регулює права, що не можуть обмежуватися ні за яких обставин. Виходячи із цього, між гуманітарним правом і сферою цивільного захисту існує тісний взаємозв'язок. Нині для України такий взаємозв'язок між вказаною галуззю права і сферою цивільного захисту є досить актуальним.

Будь-який напрямок державної політики, утому числі й у сфері ЦЗ, формується під впливом певних історичних умов, що дозволяє простежити процес її становлення, визначити позитивні і негативні тенденції розвитку, сприяти розв'язанню завдань, що постають перед державою. Тому варто розглянути становлення діяльності у сфері цивільного захисту у світовій правовій доктрині та законодавстві.

Вперше питання захисту цивільного населення були підняті громадянином Швейцарії Анрі Дюнаном у книзі «Спогади про Сольферіно»

(1862), зміст якої мав великий резонанс серед тодішнього політикуму. Анрі Дюнан, який подорожуючи Ломбардією 24 червня 1859 року, знаходячись в місті Сольферіно, став свідком жахливих наслідків битви між франко-італійськими і австрійськими військами. За декілька годин цієї битви було вбито та поранено близько 40 000 людей. Оцінивши неможливість армійських санітарних підрозділів надати своєчасну медичну допомогу пораненим, Анрі Дюнан звернувся до людей, які жили в найближчих селах, і разом з ними взяв безпосередню участь у наданні медичної допомоги пораненим.

Вказана книга мала великий вплив на президента женевського благодійного товариства Густава Муаньє, який запропонував Дюнану зустрітися з іншими впливовими людьми того часу й обговорити ці події. У результаті зустрічі була створена комісія з п’ятьох осіб, до складу якої війшли: Муаньє, Дюнан, генерал Дюфур, доктор Лії Аппія і Теодор Монуар. 17 лютого 1863р. цією комісією був створений «Міжнародний Комітет допомоги пораненим», який пізніше був перетворений в «Міжнародний комітет червоного хреста» (МКЧХ).

Завдяки наполегливості й цілеспрямованості комісії, у 1864 році вдалося переконати швейцарський уряд зібрати міжнародну конференцію, у якій взяли участь дванадцять країн. Реальним результатом Конференції стало підписання «Конвенції про поліпшення долі поранених в діючих арміях» (1864). Вважається, що саме ця Конвенція поклала початок міжнародного гуманітарного права

У 1899 р. у Гаазі на наступній конференції була прийнята конвенція, що розширила принципи Женевської 1864 р. відносно війни на морі. У 1906 р. Положення конвенції було удосконалено та доповнено. У 1907 р. IV Гаазька конвенція визначила категорію комбатантів (воїнів, бійців, які брали участь у бойових діях), і не комбатантів (осіб, які не беруть участь в бойових діях, але забезпечують армію). До них відносяться військові артисти, інтенданти та ін.). За цією Конвенцією комбатантів і некомбатантів беруть у полон. Їм надається статус військовополонених, вони користуються особливим положенням у полоні. Ці три конвенції були підтверджені і доповнені в 1929 році.

Вказані міжнародні домовленості вирішували питання допомоги постраждалим безпосереднім учасникам військових дій. Але з розвитком озброєння та появою військової техніки від наслідків військових дій все більше почало страждати мирне населення. Проте захисту постраждалого від війни мирного населення не приділялося жодної уваги. З метою вирішення цієї проблеми у 1931 році в Парижі було скликано Міжнародну конференцію, яка заснувала «Міжнародну організацію по захисту цивільного населення у військовий час». Її завданням ставилося надання допомоги цивільним особам, які в масовому порядку зазнавали втрат, ушкоджень внаслідок бойових дій.

Величезні втрати у Другій світовій війні змусили світове співтовариство замислитися над своїм майбутнім і питаннями захисту

цивільного населення. 24 жовтня 1945 р. було засновано Організацію Об'єднаних націй (ООН). 10.12.1949 р. ООН прийняла Декларацію прав людини (Хартію прав людини), яка зобов'язала держави, що підписали її, гарантувати кожній людині право на життя», а також «право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі й сприятливі умови праці». 12 серпня 1949 р. було прийняті чотири Женевські конвенції, в яких ООН зобов'язала держави, що ведуть війну, дотримуватись норм гуманізму і порядку їх реалізації:

- «Про поліпшення долі поранених і хворих в діючих арміях»;
- «Про поліпшення долі поранених, хворих і осіб, які потерпіли корабельну аварію у складі збройних сил на морі»;
- «Про поводження з військовополоненими»;
- «Про захист цивільного населення під час війни».

Спираючись на зміни в міжнародному законодавстві щодо захисту цивільного населення, виникла потреба удосконалити заходи захисту населення як під час ведення бойових дій, так і в разі виникнення НС в мирний час. Відповідно, у 1958 році «Міжнародну організацію по захисту цивільного населення у військовий час» перейменовано в «Міжнародну організацію цивільної оборони» (МОЦО) . Її мета: розвиток і удосконалення організації ЦО, методів і технічних засобів, що дозволяли попередити або зменшити наслідки застосування засобів військової боротьби у військовий час або стихійних лих в мирний час.

Крім того, МКЧХ, як ініціатор міжнародного гуманітарного права в 1963 р., дійшов висновку, що Женевські конференції 1949 р., зберігаючи своє значення, є недостатніми в умовах сучасної війни. Тому комітет запропонував проекти двох додаткових Протоколів, які обговорювалися на різних рівнях протягом 10 років. У 1969 р. в Стамбулі міжнародна конференція Червоного Хреста надала МКЧХ офіційний мандат. З цього часу юристи МКЧХ отримали можливість почати підготовчу роботу, результатом якої було прийняття в липні 1977р. в Женеві представниками 102 країн на дипломатичній конференції Додаткових Протоколів Женевських конвенцій 1949 р., які були підписані від імені СРСР у Берні в 1977 р. і ратифіковані Верховною Радою СРСР 4 серпня 1989 р. 18.08.1989. Ратифіковано Україною, підстава 25.07.1990 р. Набрання чинності для України міжнародного договору 30.11.1993 р.

Вимоги цих Протоколів зобов'язані виконуватись:

під час міжнародних збройних конфліктів (Протокол № 1);

під час неміжнародних збройних конфліктів (Протокол № 2).

Починаючи з цього часу, ці тексти стали загальними надбаннями, на які можна покластися у певних обставинах і які необхідно знати як фахівцям, так і усьому цивільному населенню.

За основу в Женевських конвенціях взято принцип поваги до людської особистості й людської гідності. Конвенціями висуваються нижченаведені вимоги:

- осіб, які не беруть безпосередньої участі у воєнних діях, а також

осіб, не дієздатних внаслідок хвороби, поранення, взяття у полон чи внаслідок іншої причини, а також усіх, хто потребує допомоги, потрібно поважати, надавати захист від наслідків війни, надавати необхідну допомогу чи необхідний догляд;

- через додаткові протоколи цей захист поширюється на кожну особу, яка постраждала через збройний конфлікт. Цивільне населення, має ставитися з повагою до поранених, хворих осіб, навіть якщо вони належать до ворожої сторони, а також не повинне допускати актів насильства до них;
- цивільним особам дозволяється підбирати й оглядати поранених і хворих без різниці між ними, через що вони не мають зазнавати ні покарання, ні переслідувань;
- сторони, які беруть участь у конфлікті, й комбатанти зобов'язані утримуватися від нападу на цивільне населення і цивільні об'єкти, а також вести свої воєнні операції відповідно до загальновизнаних правил та законів гуманності.

Як бачимо, протягом всієї історії свого існування людство піддавалося впливові різних НС природного, техногенного та військового характеру. У країнах Європи на сьогодні склалася досить розвинена система органів, сил і засобів цивільного захисту. Заслуговує уваги сучасний досвід побудови та функціонування системи цивільного захисту країн-членів ЄС.

У світі накопичений достатній досвід побудови і функціонування ЄДСЦЗ, здатних забезпечити надійний захист населення і територій від надзвичайних ситуацій, який полягає у наступному:

1. Створені і діють науково обґрунтовані концепції та національні програми щодо захисту населення.
2. Приймаються й виконуються нормативно-правові акти вказаної сфери.
3. Склалася необхідна організаційна структура органів управління надзвичайними ситуаціями всіх видів, а також сил і засобів на всіх рівнях.
4. Чітко та злагоджено діє система оповіщення й попередження про всі види загроз і надзвичайних ситуацій.
5. Фінансове, продовольче, медичне, матеріальне, технічне, транспортне та інші види забезпечення перебувають на необхідному достатньому рівні.
6. Активно функціонують добровільні громадські організації (союзи, асоціації, ліги, інститути).
7. Проводяться профілактичні заходи щодо попередження надзвичайних ситуацій, навчання і підготовка фахівців щодо дій у надзвичайних ситуаціях.

Виходячи з аналізу світового досвіду, можна констатувати, що принциповою особливістю побудови та функціонування ЄДСЦЗ провідних країн світу у відмінності від українського є: наукове та економічне обґрунтування питань, пов'язаних з цивільним захистом; безумовне виконання юридичних і нормативно-правових актів; прозорі і зрозумілі механізми реалізації завдань цивільного захисту; підтвердження прийнятих

програм і заявлених цілей фінансовими й матеріальними ресурсами; стабільність системи управління цивільного захисту та сил цивільного захисту. Саме на цьому слід зосередити увагу в ході реформування системи цивільного захисту України.

1.2.2. Становлення та розвиток системи цивільного захисту на території України

Питання захисту населення від небезпек воєнного характеру на території, яку займає сучасна Україна, стали досить актуальними на початку XX ст. і були пов'язані з початком бурхливого розвитку нових видів озброєнь і перш за все авіації. За часів першої світової війни 1914-1918 рр. у ході бойових дій вперше з'явилася можливість наносити ефективні удари по тилам держав-супротивників. Ця обставина викликала необхідність здійснення захисту населених пунктів від ударів із повітря. Особливістю заходів з протиповітряної оборони було те, що поряд із військами для захисту від нападу з повітря і швидкої ліквідації наслідків авіаційних нальотів, стало залучатися населення. Це привело до створення системи місцевої протиповітряної оборони (МППО), яка спиралася на мирне населення міст і стала попередником системи цивільного захисту (ЦЗ) держави.

Спираючись на досвід громадянської війни і зростання військового значення авіації, урядом країни, починаючи з 1925 р. видано низку постанов, спрямованих на створення і зміцнення протиповітряної оборони (ППО) країни. Будуючи інституційну основу МППО, у 1929 р. на базі управління

ППО утворюються служби інженерно-хімічного захисту внутрішнього нагляду і розвідки, у 1931 р. – протипожежної охорони, рятування і безпеки, медико-санітарної, ветеринарної служби.

4 жовтня 1932 р. вийшла постанова Ради Народних Комісарів (РНК), яка затвердила Положення про протиповітряну оборону території СРСР. Цей акт ознаменував утворення загальносоюзної місцевої протиповітряної оборони (МППО), яка була виділена в самостійну складову частину всієї системи ППО держави, основи майбутньої ЦЗ СРСР, що призначалась для захисту населення від повітряного нападу противника.

Основними завданнями МППО були:

- попередження населення про загрозу нападу з повітря й оповіщення про проходження загрози;
- здійснення маскування населених пунктів і об'єктів народного господарства від нападу з повітря (особливо світломаскування);
- ліквідація наслідків нападу з повітря, у тому числі й із застосуванням отруйних речовин;
- підготовка бомбосховищ і газосховищ для населення;
- організація першої медичної та лікарської допомоги потерпілим у результаті нападу з повітря, надання ветеринарної допомоги постраждалим тваринам;
- підтримка громадського порядку та забезпечення дотримання

режиму, встановленого органами влади і МППО у районах загроз.

Виконання всіх цих завдань передбачалося силами і засобами місцевих органів влади й об'єктів народного господарства.

Штаби, служби і формування МППО створювалися тільки в містах і на промислових об'єктах, що могли виявитися у радіусі дії авіації супротивника.

Організаційна структура МППО визначалася її завданнями. Загальне керівництво МППО у країні здійснювалося Наркоматом з військових і морських справ (з 1934 р. – Наркомат оборони СРСР), а в межах військових округів – їхнім командуванням.

Основними силами для вирішення завдань МППО були: військові частини МППО, що підпорядковувалися командуванню військових округів; добровільні формування МППО: у міських районах – дільничні команди, на підприємствах – об'єктові команди, при домоуправліннях – групи самозахисту. Підготовка кадрів для МППО здійснювалася на спеціальних курсах МППО, а навчання населення – через навчальну мережу громадських оборонних організацій.

Значною віхою на шляху зміцнення МППО стала постанова РНК СРСР від 20 червня 1937 р. «Про місцеву (цивільну) протиповітряну оборону Москви, Ленінграда, Баку і Києва» за якою безпосереднє керівництво МПВО в цих містах було покладено на місцеві органи влади – ради депутатів трудящих, а до складу виконкомів міських рад цих міст було введено посади заступників голів виконкомів рад депутатів трудящих по МППО.

За порівняно короткий строк МППО країни перетворилася на ефективну систему захисту населення та об'єктів економіки від ударів противника з повітря. На початку Великої Вітчизняної війни МППО була достатньо організованою, чіткою, сучасною для того періоду системою і, в цілому, була готова до виконання покладених на неї завдань.

У зв'язку з місцевим характером діяльності органів і сил МППО і необхідністю зосередити зусилля Наркомату оборони СРСР на підготовці Збройних Сил до війни, що наближалася до кордонів СРСР, постановою РНК СРСР від 7 жовтня 1940 р. керівництво МППО було передано Наркоматові внутрішніх справ СРСР, у складі якого було створено Головне управління МППО. Усі складові МППО були приведені в бойову готовність 22 червня 1941 року. Перші ж дні війни показали високу готовність системи МППО, а деякі недоліки швидко усувалися.

У післявоєнний період, спираючись на багатий досвід Великої Вітчизняної війни, МППО неухильно продовжувала вдосконалюватися. Було введено в дію нове положення про МППО, в якому відбився весь позитивний досвід попередньої діяльності МППО. Було уточнено завдання й організаційну структуру МППО.

Поява в арсеналі збройних сил США ядерної зброї і швидке нарощування її запасів змусило в 1956 р. знову переглянути організацію МППО. МППО вперше було названо системою загальнодержавних заходів, здійснюваних з метою захисту населення від сучасних засобів поразки, створення умов, що забезпечують надійність роботи об'єктів народного

господарства в умовах нападу з повітря, та проведення рятувальних і невідкладних аварійно-відбудовних робіт.

У липні 1961 р. МППО було перетворено на Цивільну оборону (ЦО) СРСР, яка стала складовою частиною системи загальнодержавних оборонних заходів, що здійснювалися у мирний і воєнний часи, з метою захисту населення і народного господарства країни від зброї масового враження, а також для проведення рятувальних та аварійно-відновлювальних робіт в осередках ураження, зонах можливих затоплень.

Крім того, для організації робіт з ліквідації наслідків стихійних лих, аварій (катастроф), забезпечення постійної готовності органів управління і сил для ведення цих робіт, а також для здійснення контролю за розробкою і реалізацією заходів для попередження НС у мирний час було створено Державну комісію Кабінету Міністрів СРСР з надзвичайних ситуацій, а також комісії з надзвичайних ситуацій (КНС) при радах міністрів союзних республік, виконкомах крайових, обласних і міських рад народних депутатів.

Вони працювали під керівництвом відповідних радянських органів, вищестоящих КНС, а також урядових (державних) комісій, які створювалися для розслідування причин і ліквідації наслідків особливо великих аварій (катастроф) або стихійних лих. Робота КНС була організована у взаємодії з органами ЦЗ, МВС, КДБ, військового командування й організаціями державного нагляду і контролю. При них створювався постійний робочий орган на базі штабів і служб ЦЗ. Організаційно ЦО СРСР була побудована за загальнодержавним і політико-адміністративним устроєм, можливим характером НС, виникнення яких очікувалося в мирний і воєнний час, а також завданнями, покладеними на неї.

У 1970 - 80-х рр. штаби, частини і формування ЦО залучалися до боротьби з великими стихійними лихами, брали участь у розробці та організації профілактичних заходів, спрямованих на зменшення збитків при можливих стихійних лихах, аваріях, катастрофах. Але аварія на Чорнобильській АЕС 26 квітня 1986 р. стала серйозним випробуванням як для населення України, так і для всієї системи захисту населення і територій від НС. Вона дала предметний урок, виявила недоліки і вузькі місця у готовності ЦО.

У 70-80-х рр. XX ст. цивільна оборона була орієнтована в основному на дії в умовах ведення війни із застосуванням зброї масового ураження. Це було обумовлене політичною ситуацією того часу. Разом з тим, час і обставини вимагали повороту усієї системи цивільного захисту до проблем, пов’язаних із попередженням і ліквідацією наслідків стихійних лих, аварій та катастроф, рятуванням та збереженням життя людей в мирні часи.

У світі в другій половині двадцятого сторіччя позначилися три глобальні тенденції в розвитку систем захисту населення:

- існування в багатьох країнах двох різних систем захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій на воєнний час та на мирний час. Ці системи не можна змішувати, тому що для них різними є не лише небезпеки, але і правові засади, способи захисту, принципи управління та ін.;

- пристосування вже існуючих державних систем управління для управління системою захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій. Так США в 1969 році створена Федеральна агенція з кризових ситуацій (БЕМА), яка поєднує зусилля урядів окремих штатів та 22 федеральних міністерств;
- використання військових сил для захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій на мирний час.

Із плином часу змінювалась політична ситуація. Ядерна конфронтація між Сходом і Заходом змінилася пошуком шляхів взаємопорозуміння. На політичній карті світу утворилася нова суверенна держава – Україна. За роки становлення України як незалежної держави її структури, у тому числі і цивільна оборона, постійно удосконалюються, стають більш професійними, що відповідає завданням часу.

У 1990-ті рр. проблеми природної та техногенної безпеки набули важливого значення, що вимагало невідкладного вироблення цілісної державної політики у сфері безпеки життєдіяльності, створення досконалих механізмів її реалізації. Система захисту населення, що існувала на той час, відігравши свою позитивну роль, уже не могла забезпечити реалізацію свого призначення – бути гарантом безпеки населення.

3 лютого 1993 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про Цивільну оборону України». 10 травня 1994 р. Кабінет Міністрів України ухвалив постанову, якою затверджується «Положення про цивільну оборону України».

Уперше офіційно було визначено, що ЦО України є державною системою органів управління, сил і засобів, що створюється для організації та забезпечення захисту населення від наслідків НС техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру. Керівництво ЦО України покладалося на Кабінет міністрів України, міністерства, інші органи виконавчої влади, Раду міністрів автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, керівників підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та господарювання. Начальником ЦО України був прем'єр – міністр України, а його заступником – керівник центрального органу виконавчої влади з питань НС та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. Начальниками ЦО в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, на підприємствах, в установах і організаціях були їх керівники.

Керівництво підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування забезпечувало своїх працівників засобами індивідуального та колективного захисту, організовувало здійснення евакозаходів, створювало сили для ліквідації наслідків НС та забезпечувало їх готовність до практичних дій і інших заходів з ЦО.

Для проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у разі виникнення НС застосовувалися сили цивільної оборони до яких входили війська ЦО, спеціалізовані підрозділи і невоєнізовані формування ЦО.

Вагомим кроком, що докорінно змінив суть системи захисту населення

від НС, було утворення Указом Президента України від 28 жовтня 1996 р. Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи (МНС). Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 1997 р. на нього було покладено функцію координації діяльності міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань ліквідації наслідків стихійного лиха, аварій, катастроф та розпочато перетворення організаційно-функціонального забезпечення; створення, реорганізація і перепідпорядкування інституцій, які пов'язані з попередженням і ліквідацією НС.

Ураховуючи досвід попередніх років, з метою упорядкування міжвідомчих функцій управління, особливо при великомасштабних надзвичайних ситуаціях, Президентом та Урядом України було прийнято низку нормативно-правових актів:

- Указ Президента України від 2 вересня 1997 р. «Про заходи щодо впровадження в Україні єдиної системи проведення авіаційних робіт з пошуку і рятування»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 19 січня 1998 р. «Про Головний центр координації авіаційних робіт з пошуку і рятування Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 16 лютого 1998 р. «Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 р. «Про передачу до сфери управління Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи воєнізованих гірничорятувальних формувань» та ін.

Логічним завершенням формування цього напрямку діяльності МНС стало формування наприкінці 1999 р. аварійно-рятувальних служб (АРС).

Зокрема, 11 грудня 1999 р. Кабінетом Міністрів України ухвалено постанову «Про утворення Державної спеціалізованої аварійно-рятувальної служби пошуку і рятування туристів», а 14 грудня 1999 р. Верховною Радою України прийнято Закон України «Про аварійно-рятувальні служби».

Також починає приділятися увага і питанням попередження НС, контролю за станом об'єктів і територій, якості формування і діяльності АРС. Так, 26 травня 2001р. Кабінетом Міністрів України ухвалено постанову «Про утворення Державної інспекції цивільного захисту та техногенної безпеки», 15 листопада 2005 р. постанову «Про затвердження Положення про Державний департамент промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду».

Головним підсумком розвитку та реформування державної концепції безпеки з питань захисту населення, територій та персоналу від НС стало утворення Єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру (ЄДСНС),

відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 3 серпня 1998 р. «Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації». Для ЄДСНС було визначено основні завдання, склад сил і засобів, порядок виконання завдань і взаємодії структурних підрозділів, а також регулювання основних питань функціонування як єдиної державної системи. Саме ця постанова конкретизувала і відокремила діяльність ЄДСНС від системи ЦО держави.

Для зміцнення нормативно-правової бази зі створення ЄДСНС 26 березня 1999 р. Президентом України видано Указ «Про Концепцію захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій», а Верховною Радою України прийнято низку Законів України:

- 16 березня 2000 р Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану»;
- 8 червня 2000 р. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»;
- 13 липня 2000 р. Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації».

На виконання вищезазначених законів було прийнято низку підзаконних нормативно-правових актів: указів, розпоряджень, постанов тощо. Так, на приклад, 4 серпня 2000 р. Президентом України видано Указ «Про заходи щодо підвищення рівня захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру», а Кабінетом Міністрів України ухвалено постанови «Про затвердження переліку об'єктів та окремих територій, які підлягають постійному та обов'язковому обслуговуванню державними аварійно-рятувальними службами».

27 січня 2003 р. Указом Президента України «Про заходи щодо вдосконалення державного управління у сфері пожежної безпеки, захисту населення і території від наслідків надзвичайних ситуацій» - органи і підрозділи Державної пожежної охорони вивели зі складу МВС і передали до складу МНС України.

У 2005 році було прийнято ЗУ «Про правові засади цивільного захисту», який визначив правові і організаційні засади цивільного захисту населення від НС.

У грудні 2010 року Указом Президента України Міністерство з питань НС та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи реорганізовано в МНС України як головний центральний орган виконавчої влади в системі цивільного захисту, а Державна інспекція техногенної безпеки, Державне агентство зони відчуження, Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки – центральні органи виконавчої влади, які спрямовуються і координуються міністерством.

У 2011 році здійснено заходи з розділення Міністерства у справах НС України на чотири відомства:

- МНСУ як головний орган;
- Державна інспекція техногенної безпеки України;

- Державне агентство зони відчуження;
- Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України.

2012 році Державні пожежні частини реформовано в Державні пожежно-рятувальні частини і підпорядковано територіальним органам МНС.

2 жовтня 2012 року прийнято Кодекс Цивільного захисту.

24 грудня 2012 року Указом Президента України Міністерство НС і Державну інспекцію техногенної безпеки реорганізовано в ДСНС України як Центральний орган виконавчої влади, який координується і направляється міністерством оборони України.

25 квітня 2014 року КМУ видано постанову КМУ «Питання координації та спрямування ДСНС», за якою Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності.

Таким чином, в Україні виділяється чотири основні етапи формування державної системи захисту населення і територій від НС . Кожен з цих етапів визначався рівнем і масштабом можливих небезпек і залежав від їхнього характеру.

Етапи формування системи захисту населення і територій України від НС

Показники	**Етапи розвитку**			
	1914 -1961	**1961 -1998**	**1998 - 2004**	**2004 по теп. час**
Назва системи	**МППО**	**ЦО**	**ЦО-ЄДСНС**	**ЄСЦЗ**
Передумови появи	Розвиток авіації, загроза використання хімічної зброї	Поява ракетно-ядерної зброї	Нові військово-політичні умови, Чорнобильська та інші катастрофи	Зниження загрози ядерної війни, зміна характеру військових конфліктів
Особливості	Захист населення в зонах можливості	Загально-державний характер, захист	Здатність вирішувати завдання як у мирний, так і	Вирішення завдань у мирний та воєнний час

	діяльності авіації	території усієї держави	військовий час	в межах однієї системи
Недоліки	Локальний характер, обмежені можливості	Недостатня ефективність у мирний час	Незавершений характер у системо твірному плані	Суперечлива нормативна база для вирішення умов мирного та воєнного часу

В сучасних умовах в Україні зберігається військова небезпека, а на Сході України існує безпосередня військова загроза. Крім того, в останні роки загрозу для України може становити міжнародний і внутрішній тероризм. ЦЗ здобув велику соціальну спрямованість, основною цільовою настановою стає не тільки участь у досягненні військового стратегічного успіху, а й збереження життя людини та середовища її існування. Незважаючи на вжиття системи заходів, імовірність виникнення НС природного і техногенного характеру в Україні залишається високою. Завдається шкода навколишньому природному середовищу. Назріла необхідність більш активного впливу держави на управління ризиками. Для цього необхідно вдосконалювати підходи, що відповідають міжнародним стандартам, де головна роль належить попередженню НС, зниженню ризиків їхнього виникнення. Потребує вдосконалення нормативно - правова і організаційно-функціональна база ЦЗ.

Таким чином, основні тенденції розвитку ЦЗ, напрямки побудови державної політики у сфері ЦЗ України можна було б сформулювати так:

- максимальне збереження наявного потенціалу, адаптація до нових соціально-економічних і військово-політичних умов,
- попередження виникнення НС, гнучке стратегічне й оперативне реагування на зміни обстановки, створення можливостей для послідовного оперативного розгортання сил і засобів у короткий термін і до необхідного рівня.

1.2.3. Публічно-правова природа цивільного захисту: еволюція змісту.

Існують декілька теорій обґрунтування критеріїв поділу права на публічне і приватне: матеріальні (на основі інтересів), формальні (за юридичними критеріями) і змішані (поєднують матеріальні та формальні критерії). Такий поділ не заперечує традиційного галузевого поділу системи права, однак суттєво доповнює уявлення про її структуру.

Публічне право – це підсистема права, яка складається з норм, що регулюють відносини, пов'язані зі здійсненням функцій публічної влади у сфері реалізації інтересів держави і місцевого самоврядування за допомогою імперативного методу правового регулювання.

Предметом публічного права є відносини, пов'язані з реалізацією

публічних інтересів. Ці відносини зазвичай виникають між суб'єктами владних повноважень, а також між суб'єктами владних повноважень та іншими суб'єктами права.

Метод регулювання публічного права становить сукупність прийомів, що характеризують використання в публічно-правовій сфері того чи іншого комплексу юридичних засобів. Він є імперативним, забезпечує побудову публічних правовідносин за субординаційною схемою "влада – підпорядкування", передбачає наділення одного із суб'єктів правовідносин владними повноваженнями і компетенцією.

До складу публічного права входять: матеріальні публічно-правові галузі (конституційне, адміністративне, кримінальне, фінансове право та ін.) і процесуальні публічно-правові галузі (кримінальне процесуальне, цивільне процесуальне, адміністративне процесуальне право тощо).

Публічне право характеризується певним понятійним апаратом: "публічний інтерес", "суб'єкт публічного права", "об'єкт публічного права" та ін.

Публічний інтерес – загальний інтерес суспільства, визнаний державою, який спирається на її підтримку і правовий захист.

Суб'єкт публічного права – особа, створена або визнана в порядку, встановленому нормами публічного права, яка має повноваження на участь у публічно-правових відносинах з метою забезпечення і захисту публічних інтересів. Ним може бути держава, орган державної влади чи орган місцевого самоврядування та їх посадові особи.

Об'єкт публічного права – об'єкт, щодо якого виникають суспільні відносини у зв'язку з реалізацією публічного інтересу. Такими об'єктами є безпека, інформація, соціальні або адміністративні послуги тощо.

Приватне право – це підсистема права, яка складається з норм, що регулюють відносини, не пов'язані зі здійсненням функцій публічної влади у сфері реалізації приватних інтересів, за допомогою диспозитивного методу.

Предметом приватного права є відносини, пов'язані з реалізацією приватних інтересів. Ці відносини зазвичай виникають між фізичними та/або юридичними особами.

Метод у приватному праві характеризується: а) диспозитивністю (суб'єктам надана свобода вибору варіанта поведінки: вони можуть використовувати встановлені законодавством моделі поведінки або створювати власні правила); б) визнанням автономії волі та правової ініціативи суб'єктів (зокрема, при вчиненні правочинів, визначенні їх правового змісту, захисті суб'єктивного права); в) юридичною рівністю суб'єктів приватного права.

До складу приватного права входять галузі цивільного, сімейного права та окремі інститути трудового, житлового, земельного права та ін.

Приватне право також має власний понятійний апарат: "приватний інтерес", "суб'єкт приватного права", "об'єкт приватного права" та ін.

Приватний інтерес – це інтерес окремої особи, який визнається і захищається державою. До приватних надежать інтереси у сфері особистого

життя (духовного життя, сфери міжособистісного спілкування, майнової сфери та ін.).

Суб'єкт приватного права – фізична або юридична особа, створена або визнана в установленому нормами приватного права порядку, здатна брати участь у приватноправових відносинах з метою забезпечення і захисту власних інтересів. Водночас відповідно до норм публічного права він може бути суб'єктом публічно-правових відносин (наприклад, у разі подання позовної заяви до суду фізична особа вступає в публічно-правові процесуальні відносини). Так само суб'єкт публічного права (наприклад, місцева рада) може стати суб'єктом приватноправових відносин, вчиняючи цивільний правочин.

Відмінність між приватним і публічним правом, яка враховує їхні головні ознаки та критерії поділу, відображена у таблиці:

Критерії поділу	**Публічне право**	**Приватне право**
Предмет	Сфера публічних відносин (владні, вертикальні)	Сфера приватних відносин (рівні, горизонтальні)
Основний метод регулювання	Імперативний (метод субординації)	Диспозитивний (метод координації)
Інтерес	Публічний (держави, суспільства, громади)	Приватний (окремих осіб)
Суб'єкти	Держава, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи	Фізичні та юридичні особи
Характер відносин між суб'єктами	Нерівність (юридична підпорядкованість)	Рівність (юридична непідпорядкованість)
Вид правового регулювання	Централізоване	Децентралізоване
Вид норм права	Імперативні	Диспозитивні
Тип правового регулювання	Спеціально-дозволенний	Загальнодозволенний

Кодекс цивільного захисту України регулює відносини, пов’язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів державної влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, права та обов’язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

У Кодексі визначено терміни сфери цивільного захисту. Так, у Кодексі встановлюється кардинально нове поняття і сутність терміну "цивільний захист". Його розробники уважно вивчили та проаналізували, зокрема в якому значенні вживається термін "цивільний захист" в Законі України "Про правові засади цивільного захисту". У зазначеному законі наведено, що цивільний захист – це система (комплекс) заходів, які здійснюються органами виконавчої влади.

Положеннями статей 16 та 17 Конституції України визначено, що питання забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи є обов'язком держави, а захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави.

Відповідно до Конституції України кожен громадянин України має право на захист свого життя і здоров'я від наслідків аварій, катастроф, пожеж, стихійного лиха та на вимогу гарантій забезпечення реалізації цього права від органів державної влади та суб'єктів господарювання.

Ґрунтуючись на таких положеннях Конституції України, в ст. 4 Кодексу встановлюється, що цивільний захист — це функція держави, яка спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом попередження і ліквідації таких ситуацій та надання допомоги постраждалим.

У Кодексі цивільного захисту, порівняно з попередніми нормативно-правовими актами додатково визначено такі принципи здійснення цивільного захисту, а саме:

2. пріоритетності завдань, спрямованих на рятування життя та збереження здоров’я громадян;

3. максимально можливого, економічно обґрунтованого зменшення ризику виникнення надзвичайних ситуацій;

4. централізації управління, єдиноначальності, підпорядкованості, статутної дисципліни Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, аварійно-рятувальних служб;

відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту;

виправданого ризику та відповідальності керівників сил цивільного захисту за забезпечення безпеки під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Основними законами України, які визначали державну політику у сфері цивільного захисту, механізм її реалізації у мирний та воєнний часи, правовідносини та організаційні засади суб'єктів діяльності у цієї сфери, до 1 липня 2013 року були:

"Про Цивільну оборону України", прийнятий у 1993 році;

"Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру", прийнятий у 2000 році;

"Про правові засади цивільного захисту", прийнятий у 2004 році;

"Про аварійно-рятувальні служби", прийнятий у 1999 році;

"Про пожежну безпеку", прийнятий у 1993 році.

Усі вони розроблялися у різний час, деякі з них, у зв'язку з відсутністю суб'єкта права, на які може поширюватись їхня дія, втратили свою актуальність. Крім того, деякі з них за змістом мали спільний предмет правового регулювання, містили численні дублювання та суперечності, а у ряді випадків не відповідали нормам міжнародного гуманітарного права.

До введення Кодексу в дію в державі, де-юре, як підтвердження недосконалості законодавства у сфері цивільного захисту, паралельно функціонували три державні системи з протидії надзвичайним ситуаціям, а саме:

система цивільної оборони (створена на підставі Закону України "Про цивільну оборону" у 1993 році);

єдина державна система запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру (створена на підставі Закону України "Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру у 2000 році);

єдина державна система цивільного захисту населення і територій (створена на підставі Закону України "Про правові засади цивільного захисту у 2004 році).

Ситуація, що склалася на законодавчому полі, вимагала невідкладного його удосконалення.

Тому у Кодексі цивільного захисту України визначено основні завдання Єдиної державної системи цивільного захисту, а саме:

1) забезпечення готовності міністерств та інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації;

2) забезпечення реалізації заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;

3) навчання населення щодо поведінки та дій у разі виникнення надзвичайної ситуації;

4) виконання державних цільових програм, спрямованих на запобігання надзвичайним ситуаціям, забезпечення сталого функціонування підприємств, установ та організацій, зменшення можливих матеріальних втрат;

5) опрацювання інформації про надзвичайні ситуації, видання інформаційних матеріалів з питань захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій;

6) прогнозування і оцінка соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій, визначення на основі прогнозу потреби в силах, засобах, матеріальних та фінансових ресурсах;

7) створення, раціональне збереження і використання резерву матеріальних та фінансових ресурсів, необхідних для запобігання і реагування на надзвичайні ситуації;

8) оповіщення населення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, своєчасне та достовірне інформування про фактичну обстановку і вжиті заходи;

9) захист населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

10) проведення рятувальних та інших невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, організація життєзабезпечення постраждалого населення;

11) пом'якшення можливих наслідків надзвичайних ситуацій у разі їх виникнення;

12) здійснення заходів щодо соціального захисту постраждалого населення;

13) реалізація визначених законом прав у сфері захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій, в тому числі осіб (чи їх сімей), що брали безпосередню участь у ліквідації цих ситуацій;

14) інші завдання, визначені законом.

Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту здійснюється єдиною державною системою цивільного захисту, яка складається з функціональних і територіальних підсистем та їх ланок.

Порівняно із положеннями попередніх нормативно-правових актів у Кодексі визначено, що безпосереднє керівництво функціональною підсистемою покладається на керівника органу, суб'єкта господарювання, що створив таку підсистему, а до складу функціональних підсистем входять органи управління та підпорядковані їм сили цивільного захисту, відповідні суб'єкти господарювання, які виконують завдання цивільного захисту.

ТЕМА 1.3. ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ

1.3.1. Поняття та характеристика механізму державного регулювання цивільного захисту

1.3.2. Принципи, мета, завдання та функції державного регулювання у сфері цивільного захисту

1.3.3. Державне регулювання діяльності суб’єктів господарювання з питань цивільного захисту

1.3.4. Забезпечення техногенної безпеки

1.3.5. Забезпечення пожежної безпеки

1.3.6. Державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки

1.3.1. Поняття та характеристика механізму державного регулювання цивільного захисту

Механізм державно-правового регулювання – це система правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин.

Механізм державно-правового регулювання у сфері цивільного захисту – це система правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання у сфері цивільного захисту.

Механізм державно-правового регулювання включає такі головні стадії:

- стадію формування і загальної дії юридичних норм, що передбачає тісний зв'язок права з державою, залежність його від останнього або, точніше, єдність і взаємозв'язок права і держави при відносній самостійності того й іншого;

- стадію виникнення на основі юридичних фактів у конкретних суб'єктів права прав та обов'язків - правовідносин як індивідуалізованої заходи поведінки. В житті нерідко цій стадії передує факультативна стадія - застосування права, без якої правовідносини виникнути не можуть. Вона має місце, якщо існує правова патологія у формі спору про право або правопорушення; здійснюється оперативно-виконавча, державно-владна організуюча діяльність;

- стадію реалізації прав та обов'язків, здійснення їх у фактичному поведінці, діяльності суб'єктів права.

Зазначеним стадіями процесу правового регулювання відповідають елементи:

- юридичні норми;

- індивідуальні державно-владні приписи або акти застосування права;- правовідносини;

- акти реалізації прав і обов'язків (додержання заборон, виконання обов'язків, використання прав і застосування права).

Роль держави у правовому регулюванні змінюється і має свої особливості у зв'язку зі своєрідністю його методів і способів.

Вважається, що існує два головних методи:

1) централізоване регулювання (метод субординації), при якому регулювання «зверху до низу здійснюється на владно-імперативних засадах (у найбільш чистому вигляді цей метод використовується в адміністративному праві);

2) децентралізоване регулювання (метод координації), на хід і процес якого впливають учасники регульованих відносин шляхом договорів, односторонніх правомірних юридичних дій (у найбільш чистому вигляді цей метод використовується в цивільному праві).

1.3.2. Принципи, мета, завдання та функції державного регулювання у сфері цивільного захисту

Державне регулювання у сфері цивільного захисту здійснюється з метою:

- реалізації державної політики, спрямованої на забезпечення безпеки та захисту населення і територій, матеріальних і культурних цінностей та довкілля від негативних наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період;

- подолання наслідків надзвичайних ситуацій, у тому числі наслідків надзвичайних ситуацій на територіях іноземних держав відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Державне регулювання у сфері цивільного захисту здійснюється із застосуванням принципів:

- гарантування державою громадянам конституційного права на захист життя, здоров'я та їх майна, а юридичним особам - права на безпечне функціонування;

- добровільності при залученні людей до здійснення заходів у сфері цивільного захисту, пов'язаних з ризиком для життя і здоров'я;

- комплексного підходу до вирішення завдань цивільного захисту;

- створення системи раціональної превентивної безпеки з метою максимально можливого, економічно обґрунтованого зменшення ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій і мінімізації їх наслідків;

- територіальності та функціональності єдиної системи цивільного захисту;

- мінімізації заподіяння шкоди довкіллю;

- гласності, вільного доступу населення до інформації у сфері цивільного захисту відповідно до законодавства.

Основними завданнями державного регулювання цивільного захисту є:

- збирання та аналітичне опрацювання інформації про надзвичайні ситуації;

- прогнозування та оцінка соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій;

- здійснення нагляду і контролю у сфері цивільного захисту;

- розроблення і виконання законодавчих та інших нормативно-

правових актів, дотримання норм і стандартів у сфері цивільного захисту;

- розроблення і здійснення запобіжних заходів у сфері цивільного захисту;
- створення, збереження і раціональне використання матеріальних ресурсів, необхідних для запобігання надзвичайним ситуаціям;
- розроблення та виконання науково-технічних програм, спрямованих на запобігання надзвичайним ситуаціям;
- оперативне оповіщення населення про виникнення або загрозу виникнення надзвичайної ситуації, своєчасне достовірне інформування про обстановку, яка складається, та заходи, що вживаються для запобігання надзвичайним ситуаціям та подолання їх наслідків;
- організація захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, надання невідкладної психологічної, медичної та іншої допомоги потерпілим;
- проведення невідкладних робіт із ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та організація життєзабезпечення постраждалого населення;
- забезпечення постійної готовності сил і засобів цивільного захисту до запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків;
- надання з використанням засобів цивільного захисту оперативної допомоги населенню в разі виникнення несприятливих побутових або нестандартних ситуацій;
- навчання населення способам захисту в разі виникнення надзвичайних, несприятливих побутових або нестандартних ситуацій та організація тренувань;
- міжнародне співробітництво у сфері цивільного захисту та інше.

1.3.3. Державне регулювання діяльності суб'єктів господарювання з питань цивільного захисту

До основних напрямів державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання з питань цивільного захисту належать:

- Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій.
- Державна стандартизація у сфері цивільного захисту.
- Експертиза у сфері цивільного захисту.
- Сертифікація засобів цивільного захисту.
- Державний нагляд (контроль) з питань цивільного захисту.
- Атестація аварійно-рятувальних служб та рятувальників.
- Страхування.

Державне регулювання – це сукупність цілеспрямованих форм, методів і напрямів впливу, що застосовуються органами державного управління для впорядкування системи суспільно-економічних відносин з метою стабілізації і пристосування існуючої суспільно-політичної системи до умов, що змінюються.

Основними формами державного регулювання в Україні є:

- Конституція та закони України;
- укази й розпорядження Президента України;

- постанови та інші акти Верховної Ради,
- постанови й розпорядження Кабінету Міністрів,
- нормативно-правові акти центральних органів (міністерств, відомств);
- нормативні акти місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Суб'єкт господарювання - юридична особа, незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, яка займається діяльністю з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншою господарською діяльністю; будь-яка юридична або фізична особа, яка здійснює контроль над суб'єктами господарювання, група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими.

Суб'єкти господарювання з питань цивільного захисту - це організації, які на основі юридично відокремленого майна в межах своєї господарської компетенції безпосередньо здійснюють господарську або управлінську діяльність у сфері цивільного захисту.

1.3.4. Забезпечення техногенної безпеки

Техногенна безпека - відсутність ризику виникнення аварій та/або катастроф на потенційно небезпечних об'єктах, а також у суб'єктів господарювання, що можуть створити реальну загрозу їх виникнення. Техногенна безпека характеризує стан захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного характеру.

Джерела небезпеки виникнення НС техногенного характеру

1) ПНО та ОПН;

2) будівлі та споруди з порушенням умов експлуатації;

3) суб'єкти господарювання з критичним станом виробничих фондів та порушенням умов експлуатації;

4) ядерні установки з порушенням умов експлуатації;

5) наслідки терористичної діяльності;

6) гідротехнічні споруди;

7) неконтрольоване ввезення, зберігання і використання на території України техногенно небезпечних речовин, матеріалів, виробів та технологій;

8) надмірне та неврегульоване накопичення побутових і промислових відходів, непридатних для використання засобів захисту рослин;

9) наслідки військової та іншої екологічно небезпечної діяльності;

10) суб'єкти господарювання, на об'єктах яких здійснюються виробництво, зберігання та утилізація вибухонебезпечних предметів;

11) об'єкти життєзабезпечення населення з порушенням умов експлуатації;

12) інші об'єкти, що можуть створити загрозу виникнення аварії.

Координацію діяльності органів виконавчої влади у сфері техногенної безпеки здійснюють: Рада Національної безпеки і оборони України та Кабінет Міністрів України.

Для координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, пов’язаної з техногенно-екологічною безпекою:

1) Кабінетом Міністрів України утворюється Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;

2) Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями утворюються регіональні комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;

3) районними державними адміністраціями, виконавчими органами міських рад, районними у містах та селищними радами утворюються місцеві комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;

4) керівними органами підприємств, установ та організацій утворюються комісії з питань надзвичайних ситуацій.

Шляхи забезпечення виконання вимог техногенної безпеки:

- додержання вимог встановлених Правил, норм і стандартів щодо техногенної безпеки у сфері ЦЗ, а також виконання приписів посадових осіб Державної інспекції цивільного захисту та техногенної безпеки;

- розроблення та затвердження положень, інструкцій щодо виконання вимог техногенної безпеки на об'єктах, здійснення постійного контролю за їх дотриманням;

- організації навчання персоналу діям у разі виникнення аварійних ситуацій та аварій;

- організації заходів щодо захисту персоналу від шкідливого впливу НС техногенного та природного характеру;

- фінансування витрат у порядку та обсягах, необхідних для повного і якісного забезпечення вимог техногенної безпеки.

Керівники ПНО (ОПН) повинні забезпечити:

- проведення ідентифікації та паспортизації відповідно до Положення про паспортизацію ПНО;

- розробку ПЛАС ;

- розробку спеціальних заходів протиаварійного захисту відповідно до ПЛАС;

- створення матеріальних об'єктових резервів для запобігання та ліквідації НС природного та техногенного характеру і їх наслідків;

- впровадження, експлуатацію та технічне обслуговування систем раннього виявлення НС та оповіщення населення у випадку їх виникнення;

- створення відповідно до чинного законодавства аварійно-рятувальних служб та необхідної для їх функціонування матеріально-технічної бази;

- впровадження та утримання у робочому стані засобів зв'язку, аварійно-рятувальної техніки та обладнання і використання їх за призначенням;

- інформування органів, що відповідають за дії щодо локалізації та ліквідації аварії, про аварійні ситуації, які пов'язані з небезпечними речовинами і можуть завдати шкоди життю та здоров'ю населення і

навколишньому середовищу;

- наявність постійно оновлювального запасу відповідних медичних препаратів, сучасних антидотів та інших фармацевтичних препаратів, у тому числі кисню.

1.3.5. Забезпечення пожежної безпеки

Призначення і завдання пожежної охорони:

1. Пожежна охорона створюється з метою захисту життя і здоров'я громадян, приватної, колективної та державної власності від пожеж, підтримання належного рівня пожежної безпеки на підприємствах, установах, організаціях і в населених пунктах.

2. Основними завданнями пожежної охорони є:

1) забезпечення пожежної безпеки;

2) запобігання виникненню пожеж та нещасним випадкам під час пожеж;

3) гасіння пожеж, рятування населення, а також надання допомоги у ліквідації наслідків інших надзвичайних ситуацій.

Декларація відповідності для початку роботи.

Початок роботи новоутворених підприємств, початок використання суб'єктом господарювання об'єктів нерухомості (будівель, споруд, приміщень або їх частин) здійснюється суб'єктом господарювання на підставі поданої декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки (далі – декларація), а для суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику – також за наявності позитивного висновку за результатами оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта чи приміщення (далі – оцінка протипожежного стану).

Декларація не подається:

1) на використання торговельних місць, кіосків та контейнерів, якщо їх розміщено на ринку відповідно до схеми, погодженої з органом державного пожежного нагляду;

2) орендарем об'єкта нерухомості (особою, яка використовує об'єкт нерухомості за цивільно-правовим договором, що не передбачає перехід права власності на цей об'єкт) за умови, що декларацію на об'єкт нерухомості зареєстровано власником;

3) на використання об'єктів, що в установленому законодавством порядку приймаються в експлуатацію після завершення будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту.

Суб'єкт господарювання набуває право вчиняти дії щодо провадження господарської діяльності, передбачені частиною другою цієї статті, з дня реєстрації декларації відповідним дозвільним органом.

Особи, які подали декларацію, несуть передбачену законом відповідальність за достовірність даних, зазначених у поданій декларації.

Види пожежної охорони

Пожежна охорона поділяється на державну, відомчу, місцеву та

добровільну.

Державна пожежна охорона.

Забезпечення державної пожежної охорони покладається на :

- органи та підрозділи центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки;
- державні оперативно-рятувальні підрозділи;
- допоміжні служби для забезпечення ПБ;
- навчальні заклади цивільного захисту, науково-дослідні установи;
- державний центр сертифікації.

Відомча пожежна охорона

У суб'єктів господарювання, віднесених до сфери управління відповідних центральних органів виконавчої влади, утворюються державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини) для забезпечення відомчої пожежної охорони.

Місцева пожежна охорона

У селах, селищах, де немає пожежно-рятувальних підрозділів, сільські та селищні ради за погодженням з центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, утворюють пожежно-рятувальні підрозділи для забезпечення місцевої пожежної охорони.

Добровільна пожежна охорона

У суб'єктів господарювання, населених пунктах для здійснення заходів із запобігання виникненню пожеж та організації їх гасіння органи місцевого самоврядування за рішенням територіальних громад, а також керівники суб'єктів господарювання можуть утворювати пожежно-рятувальні підрозділи для забезпечення добровільної пожежної охорони

1.3.6. Державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки

Центральний орган виконавчої влади здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки та державний нагляд (контроль) щодо:

- центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, інших державних органів та органів місцевого самоврядування;
- суб'єктів господарювання;
- аварійно-рятувальних служб.

Посадові особи центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, у межах своїх повноважень видають відповідно приписи, розпорядження чи постанови з питань пожежної безпеки, з питань техногенної безпеки

Повне або часткове зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, виконання робіт, надання послуг здійснюється виключно за рішенням адміністративного суду.

ТЕМА 1.4. СТРУКТУРА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ І УПРАВЛІННЯ ЄДСЦЗ

1.4.1. Структура ЄДС ЦЗ та її складових

1.4.2. Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту

1.4.1. Структура ЄДС ЦЗ та її складових

Цивільний захист (ЦЗ) - це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Правовою основою ЦЗ є Конституція України, Кодекс цивільного захисту України, інші закони України, а також акти Президента України та Кабінету Міністрів України. Надання чинності "Кодексу" ЦЗ України створює умови щодо підвищення ефективності державної політики в сфері ЦЗ, формування належних правових, організаційних і економічних засад в системі управління цивільним захистом, зокрема, і у напрямі підвищення ефективності роботи органів управління Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДС ЦЗ), її функціональних і територіальних підсистем та їх ланок.

ЄДС ЦЗ – це сукупність органів управління, підпорядкованих їм сил ЦЗ, а також підприємств, установ і організацій, які забезпечують реалізацію основних функцій з питань ЦЗ.

Створення ЄДС ЦЗ є одним з етапів реформування системи ЦО та утворення Єдиної державної системи ЦЗ – основного інструменту реалізації державної політики у сфері ЦЗ.

Цивільний захист (ЦЗ) в Україні реалізується комплексом організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних та інших заходів, які здійснюються центральними і місцевими органами виконавчої влади (ЦіМОВВ), органами місцевого самоврядування (ОМС), підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності і підпорядкування, підпорядкованими їм силами і засобами з метою запобігання, реагування та ліквідації надзвичайних ситуацій (НС) та їх наслідків, захисту і збереження життя та здоров'я людей, засобів виробництва, матеріальних цінностей, територій та навколишнього довкілля в мирний час і в особливий період.

Основною метою функціонування ЄДС ЦЗ є об'єднання дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, підпорядкованих їм сил цивільного захисту для реалізації заходів державної політики і сфері цивільного захисту у мирний час та в особливий період.

ЄДС ЦЗ призначена для реалізації державної політики у сфері цивільного захисту. Керівництво ЄДС ЦЗ здійснює Кабінет Міністрів України.

Основними завданнями ЄДС ЦЗ є:

- організація та проведення заходів з питань захисту населення і територій від НС, зокрема: оповіщення про загрозу або виникнення НС, інформування у сфері ЦЗ, укриття населення у захисних спорудах ЦЗ, заходів з евакуації, інженерного захисту територій, радіаційного, хімічного, медичного біологічного та психологічного захисту та навчання населення діям у НС, координація діяльності органів виконавчої влади (ОВВ) з цих питань;
- організація заходів із запобігання виникненню НС, контроль за їх виконанням та координацію діяльності ОВВ з цих питань;
- ліквідація небезпечних подій та НС, гасіння пожеж у мирний час та в особливий період;
- організація та здійснення моніторингу і прогнозування виникнення НС та їх розвитку, визначення ризиків їх виникнення на території країни;
- розроблення і внесення на розгляд Кабінету Міністрів України пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у сфері ЦЗ;
- здійснення впровадження та функціонування системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112;
- ліквідація медико-санітарних наслідків НС та епідемій, надання екстреної медичної допомоги постраждалим у зоні НС, проведення заходів з медичного забезпечення;
- організація та проведення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрового персоналу, керівного складу та фахівців, діяльність яких пов’язана з організацією та здійсненням заходів з питань ЦЗ;
- організація та проведення навчання з підготовки органів управління (ОУ) та сил ЦЗ функціональних і територіальних підсистем ЄДС ЦЗ;
- здійснення заходів з питань пожежної та техногенної безпеки;
- створення сил ЦЗ, забезпечення їх постійної готовності до ліквідації небезпечних подій та НС;
- організація та здійснення заходів щодо створення, утримання та реконструкції фонду захисних споруд ЦЗ;
- створення та раціональне використання резервів фінансових і матеріальних ресурсів для запобігання, ліквідації НС та їх наслідків;
- здійснення планування заходів ЦЗ;
- виконання державних, відомчих та регіональних цільових програм, спрямованих на захист населення і територій від НС та запобігання їм;
- забезпечення сталого функціонування об’єктів економіки в умовах НС та в особливий період;
- здійснення заходів щодо соціального захисту постраждалого населення;
- інші завдання, визначені законом.

Організаційна побудова ЄДС ЦЗ.

Організаційно ЄДС ЦЗ складається з постійно діючих функціональних

і територіальних підсистем та їх ланок і має чотири рівні – державний, регіональний, місцевий та об‘єктовий.

Організаційно-структурна побудова ЄДС ЦЗ, порядок підпорядкування та взаємодії її органів управління (ОУ), сил та засобів реалізується на базі функціонально-територіального принципу, за яким визначається чіткий механізм управління заходами в сфері запобігання, реагування, ліквідації наслідків НС, мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи.

Основу ЄДС ЦЗ складають функціональні та територіальні підсистеми (Ф та ТП), які створюються ЦіМОВВ. Структуру ЄДС ЦЗ формують ОУ та підпорядковані їм структурні підрозділи, їх сили та засоби.

Функціональні підсистеми ЄДС ЦЗ.

Функціональні підсистеми ЄДС ЦЗ (ФП ЄДС ЦЗ) створюються міністерствами та іншими ЦОВВ)і функціонують у відповідних сферах суспільного життя.

Організаційна структура та порядок діяльності ФП ЄДС ЦЗ і підпорядкованих їм сил ЦЗ визначаються у положеннях про них, які затверджуються відповідними міністерствами та іншими ЦОВВ що їх створили, за погодженням з ДСНС України.

У разі, якщо діяльність ЦОВВ спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через відповідного міністра, зазначені положення затверджуються такими міністрами за погодженням з ДСНС України.

Керівництво ФП здійснює керівник органу, що створив таку підсистему.

До складу ФП входять ОУ сфери суспільного життя (галузі), підпорядковані їм сили ЦЗ, підприємства, установи і організації, до повноважень яких віднесено питання організації та здійснення заходів ЦЗ.

У НС регіонального та місцевого рівнів сили і засоби ФП на регіональному, місцевому та об‘єктовому рівнях, у разі необхідності, підпорядковуються у межах, що не суперечать законодавству, органам управління відповідних територіальних підсистем ЄДС ЦЗ.

У складі ФП на регіональному та місцевому рівнях створюються і функціонують ланки ФП, структура і діяльність яких визначається відповідним положенням, що затверджується керівниками установ і організацій, що створили таки ланки.

Керівництво ланками ФП здійснюють керівники організацій і установ, що створили таки ланки.

Згідно з проектом Положення Про ЄДС ЦЗ міністерствами та іншими ЦОВВ, мають бути створено відповідні ФП, (додаток 1 проекту Положення) , а саме:

1. Міністерством аграрної політики та продовольства України - ФП:

- захисту сільськогосподарських рослин і тварин, які утворюється Державною ветеринарною та фітосанітарною службою України;
- захисту лісових ресурсів –Державним агентством лісових ресурсів;

- захисту рибного господарства, запобігання та ліквідації НС на об’єктах, віднесених до сфери управління Державного агентства рибного господарства - Державним агентством рибного господарства.

2. Міністерством внутрішніх справ України - ФП охорони громадського порядку.

3. Міністерством екології та природних ресурсів України - ФП:

- запобігання та ліквідації НС в зоні відчуження, які утворюються Державним агентством України з управління зоною відчуження;

- протипаводкових заходів - Державним агентством водних ресурсів України.

4. Міністерством економічного розвитку і торгівлі України - ФП державного матеріального резерву, яка утворюється Державним агентством резерву України.

5. Міністерством енергетики та вугільної промисловості України - ФП запобігання і ліквідації НС в організаціях і на об’єктах енергетики, вугільної промисловості, нафто- та газовидобування і транспортування.

6. Міністерством інфраструктури України - ФП:

- пошуку та рятування людей та суден, які зазнали лихо на морі;
- транспортного забезпечення ліквідації НС та евакуації населення;
- запобігання та ліквідації НС на об’єктах, віднесених до сфери управління Державної авіаційної служби України, яка утворюється Державною авіаційною служба України;
- запобігання та ліквідації НС на залізничному транспорті - Укрзалізницею;

7. Міністерством охорони здоров’я України - ФП медичного захисту та нагляду за санітарно-епідеміологічною обстановкою.

8. Міністерством промисловості України - функціональну підсистему запобігання і ліквідації НС в організаціях та на об’єктах галузей промисловості.

9. ДСНС України - ФП моніторингу і прогнозування НС.

10. Державною інспекцією ядерного регулювання України - ФП запобігання і ліквідації НС на радіаційних об’єктах.

Свою діяльність у сфері ЦЗ кожна ФП у складі ЄДС ЦЗ здійснює відповідно до напряму і специфіки свого повсякденного функціонування у даній галузі. Структурна побудова ФП визначається вертикаллю галузевого або відомчого підпорядкування їх ОУ, служб і підрозділів, наявних сил і засобів.

Залежно від покладених функцій щодо запобігання і реагування на НС міністерства та інші ЦОВВ можуть утворювати кілька ФП ЄДС ЦЗ.

До складу сил цивільного захисту функціональних підсистем входять сили і засоби ФП регіонального, місцевого та об'єктового рівня, які підпорядковуються ОУ відповідних територіальних підсистем ЄДС ЦЗ у межах і знаходяться в їх компетенції, але не суперечать законодавству, а саме:

- спеціалізовані професійні аварійно-рятувальні служби, діяльність

яких пов’язана з організацією та проведенням гірничорятувальних робіт;

- аварійно-рятувальні формування;
- об’єктові аварійно-рятувальні служби на об’єктах підвищеної небезпеки;
- об’єктові формування цивільного захисту;
- об’єктові та галузеві спеціалізовані служби цивільного захисту;
- державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини), що забезпечують відомчу пожежну охорону;
- добровільні формування цивільного захисту.

Територіальні підсистеми ЄДС ЦЗ.

Територіальні підсистеми ЄДС ЦЗ (ТП ЄДС ЦЗ) функціонують в АР Крим, областях, містах Києві і Севастополі.

Організаційна структура (слайд 8) та порядок функціонування ТП ЄДС ЦЗ, підпорядкованих їм сил ЦЗ у визначається у Положеннях про них, які затверджуються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями за погодженням з ДСНС України.

ТП ЄДС ЦЗ складаються із ланок.

Ланки ТП створюються:

- у районах Автономної Республіки Крим - Радою міністрів Автономної Республіки Крим;
- у районах областей, районах у містах Києві та Севастополі – районними, районними у містах Києві та Севастополі державними адміністраціями;
- в обласних центрах, у містах обласного і районного значення – органами місцевого самоврядування.

Положення про ланку ТП затверджується органом, що її створив. Керівництво ТП, її ланкою здійснює посадова особа, яка очолює орган, що створив таку підсистему, ланку.

Керівництво ТП АР Крим здійснює Рада міністрів Автономної Республіки Крим.

До складу сил ЦЗ територіальних підсистем входять:

- аварійно-рятувальні формування спеціального призначення та державні пожежно-рятувальні підрозділи (частини) Оперативно-рятувальної служби ЦЗ;
- регіональні та комунальні аварійно-рятувальні служби;
- об’єктові та територіальні формування ЦЗ;
- об’єктові та територіальні спеціалізовані служби ЦЗ;
- добровільні формування цивільного захисту.

Органи управління, сили та засоби ЄДС ЦЗ

На кожному рівні ЄДС ЦЗ створюються і функціонують:

координаційні органи; постійно діючи ОУ; система повсякденного управління процесами ЦЗ; сили цивільного захисту; підприємства, установи і організації, які забезпечують реалізацію основних функцій з питань ЦЗ.

Координаційними органами ЄДС ЦЗ є:

на загальнодержавному рівні:

Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (ТЕБ та НС).

Для координації робіт з ліквідації конкретної НС та її наслідків рішенням Кабінету Міністрів України утворюється Спеціальна Урядова комісія з ліквідації НС;

Для координації робіт при загрозі виникнення конкретної прогнозованої надзвичайної ситуації рішенням Кабінету Міністрів України створюється Спеціальна Урядова комісія із запобігання НС.

На регіональному рівні – комісії з питань ТЕБ та НС АР Крим, областей, міст Києва і Севастополя.

Для координації робіт з ліквідації конкретної НС та її наслідків створюються регіональні спеціальні комісії з ліквідації НС.

на місцевому рівні – комісії з питань ТЕБ та НС районів, обласних центрів, міст обласного та районного значення.

Для координації робіт з ліквідації конкретної НС та її наслідків створюються місцеві спеціальні комісії з ліквідації НС.

на об‘єктовому рівні – комісії з питань НС об‘єкта.

Діяльність державних, регіональних, місцевих і об‘єктових комісій з питань ТЕБ та НС здійснюється відповідно до їх положень.

Постійно діючими ОУ, до повноважень яких віднесено питання організації та здійснення заходів ЦЗ є:

на державному рівні – Кабінет Міністрів України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), а також міністерства та інші ЦОВВ, що створюють ФП;

на регіональному рівні – Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, територіальні органи ДСНС;

на місцевому рівні – районні в Автономній республіці Крим, районні, районні у містах Києві і Севастополі державні адміністрації, виконавчі органи міських рад обласних центрів, міст обласного та районного значення, підрозділи територіальних органів ДСНС;

на об‘єктовому рівні – адміністрації (адміністративні органи) підприємств, установ і організацій.

Постійно діючи органи управління здійснюють свою діяльність у сфері ЦЗ відповідно до повноважень і функцій, визначених законодавством та

нормативно-правовими актами з питань ЦЗ, а також іншими актами, що регламентують їх діяльність.

До системи повсякденного управління процесами ЦЗ входять:

на державному рівні: державний центр управління в НС; диспетчерські служби ЦОВВ, у разі їх створення і повсякденного функціонування.

на регіональному рівні: центри управління в НС територіальних органів ДСНС; оперативно-чергові служби пунктів управління Ради міністрів АР Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій; диспетчерські служби організацій і установ, у разі їх

створення; оперативно-диспетчерська служба системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112.

на місцевому рівні: чергові служби районних державних адміністрацій та виконавчих органів міських рад; чергові служби районних та міських відділів Головних управлінь (управлінь) МВС України в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі; диспетчерські служби організацій і установ, у разі їх створення; оперативно-диспетчерська служба системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112.

на об‘єктовому рівні: диспетчерські служби підприємств, установ і організацій.

Органи і підрозділи, що складають систему повсякденного управління процесами ЦЗ, здійснюють свою діяльність відповідно до законодавчих та нормативно-правових актів, положень або інструкцій, які регламентують їх діяльність.

Для забезпечення сталого управління суб’єктами забезпечення ЦЗ та реалізації функцій, передбачених на особливий період, органами державної влади (ОДВ), ОМС, суб’єктами господарювання (СГ) використовується державна система пунктів управління (ПУ).

Перелік та кількість засобів управління, якими обладнуються ПУ, порядок їх використання визначаються ОДВ та ОМС, яким вони належать, залежно від завдань, що вирішуються на такому ПУ.

До складу сил ЦЗ ЄДС ЦЗ належать:

Оперативно рятувальна служба ЦЗ; аварійно-рятувальні служби; формування ЦЗ; спеціалізовані служби ЦЗ; пожежно-рятувальні підрозділи (частини); добровільні формування ЦЗ.

Управління ЄДС ЦЗ здійснюється шляхом централізованого використання телекомунікаційних мереж загального користування, у тому числі мобільного (рухомого) зв‘язку, відомчих телекомунікаційних мереж і телекомунікаційних мереж підприємств, установ і організацій, а також сил і засобів зв‘язку, організаційно-технічне об‘єднання яких становить систему зв‘язку у сфері ЦЗ.

Для цього створюються (замовляються на договірних умовах) види і мережі телекомунікації, які використовуються за постійно діючою схемою, а також передбачаються види і мереж телекомунікації, які можуть бути задіяні за тимчасовою схемою.

Інформаційне забезпечення функціонування ЄДС ЦЗ здійснюється:

державним центром управління в НС;

відповідними інформаційними центрами з питань НС (кризових) ЦОВВ;

урядовою інформаційно-аналітичною системою з питань НС;

центрами управліннями в НС територіальних органів ДСНС України;

територіальними органами ДСНС України;

оперативно-черговими (черговими) службами пунктів управління місцевих державних адміністрацій;

диспетчерськими та інформаційними службами ПНО та ОПН, інших

підприємств, установ і організацій.

Зазначені суб‘єкти здійснюють збір, підготовку, зберігання, обробку, аналіз і передачу інформації з питань цивільного захисту.

Інформування населення полягає у доведенні до них відомостей:

про НС, що прогнозуються або виникли з визначенням їх класифікації, меж поширення і наслідків, способи і методи захисту від них;

про діяльність органів управління та сил ЦЗ;

про ПНО та ОПН.

Строки і форми подання інформації визначає ДСНС України

Обмін інформацією з питань НС з іноземними державами здійснюється відповідно до міжнародних договорів.

1.4.2. Повноваження суб’єктів забезпечення цивільного захисту

Що стосується повноважень центральних органів виконавчої влади, які забезпечують формування або реалізують державну політику у сфері цивільного захисту, то у Кодексі вони визначені більш детально. Так необхідно звернути увагу на те, що до повноважень Кабінету Міністрів України у сфері ЦЗ в першу чергу належить керівництво єдиною державною системою ЦЗ, організація здійснення заходів щодо ліквідації наслідків НС, а також створення резерву засобів індивідуального захисту та матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків НС, визначення їх обсягу і порядку використання.

Щодо повноважень ДСНС, то необхідно підкреслити: ДСНС здійснює безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи ЦЗ, затверджує щорічний план основних заходів ЦЗ України та план комплектування з навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов’язана з організацією та здійсненням заходів з питань ЦЗ, затверджує статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби ЦЗ, організовує навчання з питань ЦЗ посадових осіб центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування і суб’єктів господарювання, організовує розроблення, розглядає та затверджує програми з навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, організовує та контролює їх виконання, здійснює функції з організації та навчально-методичного забезпечення навчання (підвищення кваліфікації за цільовим призначенням) керівних кадрів і фахівців центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, на яких поширюється дія законів у сфері ЦЗ, затверджує навчальні плани і програми післядипломної професійної освіти, здійснює міжнародне співробітництво у сфері ЦЗ.

Крім того, визначено повноваження інших центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту, це в першу чергу забезпечення ЦЗ у сфері суспільного життя, в якій реалізує державну політику відповідний

орган виконавчої влади, здійснення заходів щодо захисту населення і територій під час НС, забезпечення виконання завдань ЦЗ, розроблення та забезпечення реалізації галузевих програм і планів заходів з питань ЦЗ, зокрема спрямованих на захист населення і територій від НС та запобігання їх виникненню, забезпечення техногенної та пожежної безпеки та інші, а також Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання.

До повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій у сфері ЦЗ належить, забезпечення ЦЗ на відповідній території, забезпечення виконання завдань створеними ними територіальними підсистемами та їх ланками, забезпечення реалізації вимог техногенної безпеки на потенційно небезпечних об'єктах, розроблення та забезпечення реалізації регіональних, місцевих програм та планів заходів у сфері ЦЗ, керівництво створеними ними аварійно-рятувальними службами, формуваннями та спеціалізованими службами ЦЗ, місцевою та добровільною пожежною охороною, забезпечення їх діяльності та здійснення контролю за готовністю до дій за призначенням, забезпечення оповіщення та інформування населення про загрозу і виникнення НС, організація аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, робіт з ліквідації наслідків НС на відповідній території, організація та керівництво проведенням відновлювальних робіт з ліквідації наслідків НС, забезпечення соціального захисту постраждалих внаслідок ЦЗ, зокрема виплати матеріальної допомоги, а також створення на регіональному та місцевому рівнях комісій з питань техногенно-екологічної безпеки і НС, а в разі виникнення НС - спеціальних комісій з їх ліквідації (за потреби), забезпечення їх функціонування.

До повноважень органів місцевого самоврядування у сфері ЦЗ належить забезпечення ЦЗ на відповідній території, виконання завдань створеними ними ланками територіальних підсистем, реалізації вимог техногенної та пожежної безпеки на суб'єктах господарювання, розроблення та забезпечення реалізації програм та планів заходів у сфері ЦЗ, зокрема спрямованих на захист населення і територій від НС та запобігання їх виникненню, забезпечення техногенної та пожежної безпеки, керівництво створеними ними аварійно-рятувальними службами, формуваннями та спеціалізованими службами ЦЗ, місцевою та добровільною пожежною охороною, забезпечення їх діяльності та здійснення контролю за готовністю до дій за призначенням, а також створення за погодженням з центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері ЦЗ, та підтримання у постійній готовності місцевої системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення НС, здійснення її модернізації та забезпечення функціонування, організація та здійснення евакуації населення, майна у безпечні райони, їх розміщення та життєзабезпечення населення і таке інше.

До завдань і обов'язків суб'єктів господарювання у сфері ЦЗ належить забезпечення виконання заходів у сфері ЦЗ на об'єктах суб'єкта господарювання, забезпечення відповідно до законодавства своїх працівників засобами колективного та індивідуального захисту, розміщення інформації

про заходи безпеки та відповідну поведінку населення у разі виникнення аварії, організація та здійснення під час виникнення НС евакуаційних заходів щодо працівників та майна суб'єкта господарювання, створення об'єктових формувань ЦЗ відповідно до цього Кодексу та інших законодавчих актів, необхідної для їх функціонування матеріально-технічної бази і забезпечення готовності таких формувань до дій за призначенням, проведення оцінки ризиків виникнення НС на об'єктах суб'єкта господарювання, здійснення заходів щодо неперевищення прийнятних рівнів таких ризиків, розроблення планів локалізації та ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки; та інше.

Громадяни України зобов'язані дотримуватися правил поведінки, безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях, дотримуватися заходів безпеки у побуті та повсякденній трудовій діяльності, не допускати порушень виробничої і технологічної дисципліни, вимог екологічної безпеки, охорони праці, що можуть призвести до ЦЗ, вивчати способи захисту від НС та дій у разі їх виникнення, надання домедичної допомоги постраждалим, правила користування засобами захисту, повідомляти службі екстреної допомоги населенню про виникнення НС, у разі виникнення ЦЗ до прибуття аварійно-рятувальних підрозділів вживати заходів для рятування населення і майна, дотримуватися протиепідемічного, протиепізоотичного та протиепіфітотичного режимів, режимів радіаційного захисту, виконувати правила пожежної безпеки, забезпечувати будівлі, які їм належать на праві приватної власності, первинними засобами пожежогасіння, навчати дітей обережному поводженню з вогнем.

ТЕМА 1.5. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

1.5.1. Форми (джерела) права. Види джерел права
1.5.2. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види. Юридична сила нормативно-правового акта
1.5.3. Нормативно-правові акти, що регламентують сферу цивільного захисту
1.5.4. Застосування права та його принципи
1.5.5. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі за колом осіб

1.5.1. Форми (джерела) права. Види джерел права

Форма (джерело) права – це спосіб зовнішнього вираження і закріплення правових норм.

До джерел (форм) права відносяться:

- правовий звичай,
- правовий прецедент,
- нормативно-правовий договір
- правова доктрина
- нормативно-правовий акт.

Правовий звичай – це сформоване внаслідок багатократного повторення однакових дій правило поведінки, що санкціонується і забезпечується державою. Правовий звичай як основне джерело права притаманний для держав з недостатньо розвинутими правовими системами. У більшості держав правовий звичай може застосовуватися до відносин, не врегульованих законодавством. Наприклад, відповідно до ст. 7 ЦК України цивільні відносини, не врегульованих законодавством або договором, можуть регулюватися усталеним звичаєм, зокрема звичаєм ділового обороту. Крім того, значна роль звичаю, як форми права, у міжнародному праві . Правовий звичай характерний приватним галузям права.

Правовий прецедент – це рішення судового або адміністративного органу у конкретній справі, яке стає обов’язковим для вирішення інших подібних справ. Розрізняються два види правового прецеденту – судовий, тобто рішення у справі, що виноситься судом, та адміністративний, тобто рішення у справі, що приймається органом державного управління. Прецедент як джерело права характерний для країн з англосаксонською (прецедентною) правовою системою (Англія, США, Канада, Австралія). В Україні силу прецеденту мають лише рішення Європейського суду з прав людини, прецедент як джерело права майже не використовується.

Правова доктрина – це сукупність ідей, наукових поглядів та концепцій про існуюче та необхідне для певного суспільства право. В якості джерела права доктрина іноді застосовується в англосаксонській системі загального права. В окремих випадках положення правової доктрини відтворюються і у рішеннях Конституційного Суду України, проте не як джерело права, а як мотивування судді щодо його позиції у справі.

Нормативно-правовий договір – це письмовий договір між правотворчими суб'єктами, в якому закріплюються загальнообов'язкові норми права.

Особливістю нормативно-правового договору є те, що його норми стають обов'язковими не лише для самих сторін договору, а й для інших осіб. До числа нормативно-правових договорів відносяться міжнародні договори (укладаються між державами та міжнародними міжурядовими організаціями), федеративні договори (укладаються між суб'єктами федерації при утворенні федерацій), а також колективні договори та угоди (укладаються між трудовим колективом та роботодавцем). Нормативно-правовим також був Конституційний договір між Президентом України та Верховною Радою України, підписаний 08.06.1995 р., що визначав структуру та повноваження органів державної влади в Україні на період до прийняття нової Конституції.

1.5.2. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види. Юридична сила нормативно-правового акта

Нормативно-правовий акт – це офіційний письмовий документ, що містить норми права і видається компетентним правотворчим органом із дотриманням встановленої процедури.

Інше визначення - офіційний акт-волевиявлення (рішення) уповноважених суб'єктів права, що встановлює (змінює, скасовує) правові норми з метою регулювання суспільних відносин. Законодавчо закріпленого поняття нормативно-правового акта на сьогодні немає.

За законопроектом № 7409 нормативно-правовий акт – офіційний документ, прийнятий (виданий) уповноваженим на це суб'єктом у визначених законом формі та порядку, що встановлює норми права. Якщо у тексті такого офіційного документа одночасно містяться норми права та організаційно-розпорядчі норми, він вважається нормативно-правовим

На сьогодні закону «Про нормативно-правові акти» в Україні не прийнято. Тому першочерговим є завдання прийняття Законів України «Про нормативно-правові акти» і «Про закони і законодавчу діяльність».

Закон «Про нормативно-правові акти» має урегулювати загальні питання нормотворчого процесу та мати пріоритетне значення, оскільки на його основі повинні прийматися всі інші спеціальні законодавчі акти в цій сфері.

Наприклад, у Японії ще в 1898 р. було прийнято Загальне положення про закони, в Італії в 1942 р. – Загальне положення про закони, в Азербайджані в 1999 р. – Закон про нормативні правові акти, у Білорусі у 2000 р. – Закон про нормативні правові акти Республіки Білорусь, в Узбекистані у 2000 р. – Закон про нормативно-правові акти. У Болгарії діє Закон про нормативні акти, в Угорщині – Закон про правотворчість.

Як уже зазначалося, на законодавчому рівні зміст поняття «нормативно-правовий акт» не закріплено, хоча спроби його закріплення у вітчизняній законодавчій практиці були. Так, у 2000 році Верховна Рада

України схвалила Закон України «Про нормативно-правові акти», який визначав:

- видиі юридичну силу нормативно-правових актів;
- встановлював засади їх підготовки,
- прийняття та набрання чинності;
- їх тлумачення, обліку і систематизації;
- регулював порядок усунення та подолання прогалин суперечностей. Однак на цей Закон Президентом України було накладено вето.

У 2010 році на розгляд Верховної Ради України також було внесено проект закону України від 01.12.2010 № 7409 «Про нормативно-правові акти», яким визначалися система, види, ієрархія нормативно-правових актів та встановлюється єдині вимоги до нормопроектувальної техніки для всіх суб'єктів нормотворення. Відповідного остаточного рішення щодо розгляду зазначеного законопроекту не було прийнято.

У 2011 році ВР було прийнято за основу законопроект «Про нормативно-правові акти» №7409-1 та доручено доопрацювати та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні. Останній стан: Очікує на друге читання Останній етап проходження: Вручено таблицю поправок-2 (06.11.2012). Підготовлено проект до другого читання.

Нормативно-правовий акт характеризується наявністю таких ознак:

- містить норми права, змінює або скасовує їх;
- має чітко визначену документальну форму;
- приймається компетентним правотворчим органом державної влади чи посадовою особою, що відповідно до законодавства наділені правом видавати визначені нормативно-правові акти;
- приймається і реалізується із дотриманням особливої процедури;

нормативно-правові акти не персоніфікуються, тобто вони адресуються або усім, або невизначеному колу суб'єктів.

Юридична сила нормативно-правового акта виражає

- співвідношення актів один з одним, це співвідношення залежить від місця органу, який видав акт, серед органів державної влади, від місця акта в системі актів;
- певну обов'язковість акта взагалі, так і пріоритетність його один щодо іншого. Найвищий ступінь такої пріоритетності виявляється у верховенстві таких видів нормативно-правових актів, як Конституція, закони;
- здатність акта діяти, впливати, безпосередньо регулювати суспільні відносини;
- класифікацію нормативно-правових актів, яка має велике теоретичне та практичне значення, оскільки дозволяє з'ясувати правову природу того чи іншого акта, його ознаки, призначення.

За своєю юридичною силою нормативно-правові акти поділяються на дві групи – закони та підзаконні нормативно-правові акти

Закони можуть прийматися лише законодавчим органом (парламентом) або безпосередньо народом на референдумі. За ієрархією закони поділяються

на конституційні (сама Конституція та закони, що вносять зміни та доповнення до неї), органічні (необхідність прийняття цих законів передбачається у Конституції) та звичайні (кодекси, основи законодавства та закони). Головною юридичною властивістю закону є його вища сила. Це означає, що усі підзаконні акти мають відповідати законам. Конституція як основний закон має найвищу силу, тобто їй мають відповідати не лише підзаконні акти, а й усі інші закони.

Підзаконні нормативно-правові акти приймаються органами виконавчої влади та місцевого самоврядування і спрямовані на забезпечення виконання Конституції та інших законів.

До підзаконних нормативно-правових актів відносяться:

- Постанови Верховної Ради України;
- Укази та розпорядження Президента України;
- постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України;
- накази, інструкції та інші акти міністерств та відомств;
- накази та розпорядження місцевих державних адміністрацій;
- рішення органів місцевого самоврядування (місцевих рад).

Законопроект № 7409 вперше передбачив класифікацію нормативно-правових актів за їх юридичною силою:

Розділ ІІ. СИСТЕМА ТА ВИДИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Стаття 7. Система та види нормативно-правових актів

1. В Україні встановлюється така система нормативно-правових актів:

1) Конституція України, що має найвищу юридичну силу;

2) закони (кодекси) України, у тому числі прийняті безпосередньо народом України на всеукраїнському референдумі, що приймаються на основі Конституції України і повинні їй відповідати;

3) підзаконні нормативно-правові акти.

2. Норми права можуть встановлювати такі види підзаконних нормативно-правових актів:

1) укази Президента України, що видаються на основі та на виконання Конституції і законів України і мають вищу юридичну силу ніж нормативно-правові акти, зазначені у пунктах 2□-11 цієї частини, крім випадків, визначених законом;

2) постанови Кабінету Міністрів України, що приймаються на основі та на виконання Конституції і законів України, актів Президента України і мають вищу юридичну силу, ніж нормативно-правові акти, зазначені у пунктах 3-11 цієї частини, крім випадків, визначених законом;

3) накази, розпорядження, постанови, рішення центральних органів виконавчої влади та інших держаних органів, що приймаються (видаються) на основі та на виконання Конституції і законів України, а у випадках, встановлених законом, – також на виконання актів Президента України та Кабінету Міністрів України, і мають вищу юридичну силу, ніж нормативно-правові акти, зазначені у пунктах 5-9 цієї частини;

4) постанови Верховної Ради Автономної Республіки Крим, що приймаються на основі та на виконання Конституції і законів України, актів

Президента України та Кабінету Міністрів України і мають на території Автономної Республіки Крим вищу юридичну силу, ніж нормативно-правові акти, зазначені у пунктах 5 – 7, 9 цієї частини;

5) постанови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, що приймаються на основі та на виконання Конституції і законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, постанов Верховної Ради Автономної Республіки Крим і мають на території Автономної Республіки Крим вищу юридичну силу, ніж нормативно-правові акти, зазначені у пунктах 6, 7, 9 цієї частини;

6) накази міністерств та інших республіканських органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, що приймаються (видаються) на основі та на виконання Конституції і законів України, указів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади та інших державних органів, постанов Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим і мають на території Автономної Республіки Крим вищу юридичну силу, ніж нормативно-правові акти, зазначені у пункті 9 цієї частини;

7) накази територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, що видаються на основі та на виконання Конституції і законів України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади та інших державних органів і мають вищу юридичну силу, ніж нормативно-правові акти, зазначені у пункті 9 цієї частини;

8) розпорядження голів обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, що приймаються (видаються) на основі та на виконання Конституції і законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади та інших державних органів і мають вищу юридичну силу, ніж нормативно-правові акти, зазначені у пункті 9 цієї частини;

9) розпорядження голів районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, що приймаються (видаються) на основі та на виконання Конституції і законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади та інших державних органів, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;

10) рішення місцевих референдумів, що мають вищу юридичну силу, ніж акти, визначені у пункті 11 цієї частини;

11) рішення місцевих рад та їх виконавчих органів нормативно-правового характеру, що приймаються на основі та на виконання Конституції і законів України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України. Рішення місцевих рад мають вищу юридичну силу, ніж акти їх виконавчих органів.

3. Складовою частиною нормативно-правових актів можуть бути правила, порядок, регламент, статут, положення, інструкція тощо, які мають однакову юридичну силу з нормативно-правовими актами, що їх

затверджують.

1.5.3. Нормативно-правові акти, що регламентують сферу цивільного захисту

На сайті Державної служби з надзвичайних ситуацій http://www.dsns.gov.ua/ua/Zakonodavstvo.html розміщено повний перелік законодавчих та інших правових актів сфери компетенції ДСНС:

Закони України (більше 30):

Конституція України

Кодекс цивільного захисту України

Кодекс законів про працю України

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняття Кодексу цивільного захисту України»

Закон України «Про центральні органи виконавчої влади»

Закон України «Про боротьбу з тероризмом»

Закон України «Про Регламент Верховної Ради України»

Закон України «Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту»

Закон України «Про державну службу»

Закон України «Про відпустки»

Закон України «Про охорону праці»

Закон України «Про запобігання корупції» та інші

Укази президента України:

від 15.05.2013 № 265 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 березня 2013 року «Питання протидії загрозам і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій»;

від 23.03.2013 № 155 «Про здійснення невідкладних надзвичайних заходів щодо подолання наслідків безпрецедентних снігопадів в Україні»;

від 05.06.2013 № 313 «Про внесення змін до додатка № 9 до Указу Президента України від 21 березня 2002 року № 277 (щодо переліку посад, що підлягають заміщенню особами вищого начальницького складу, та граничних спеціальних звань за цими посадами в Державній службі України з надзвичайних ситуацій та інших органах і підрозділах цивільного захисту)».

Постанови Кабінету Міністрів

від 21 січня 2013 р. № 33 «Про утворення територіальних органів Державної служби з надзвичайних ситуацій та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України»;

від 20 березня 2013 р. № 164 «Про затвердження Порядку відомчої реєстрації та ведення обліку транспортних засобів внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ, Державної прикордонної служби, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту»;

від 27 березня 2013 р. № 296 «Питання управління об'єктами державної власності Державною службою з надзвичайних ситуацій»;

від 24 квітня 2013 р. № 308 «Про внесення змін до постанови Кабінету

Міністрів України від 23 серпня 2005 р. № 795»;

Розпорядження КМУ

від 27.03.2013 № 176-р «Питання Державної служби з надзвичайних ситуацій»;

від 27.03.2013 № 175-р «Про віднесення об'єктів державної власності до сфери управління Державної служби з надзвичайних ситуацій»;

від 22.05.2013 № 326-р «Про утворення Міжвідомчої комісії з атестації аварійно-рятувальних служб та рятувальників»;

від 19.06.2013 № 431-р «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Державній службі з надзвичайних ситуацій на 2013 рік»;

Накази МВС

від 29.05.2014 № 523 «Про затвердження Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності», зареєстровано: Мін'юст України від 13.06.2014 № 624/25401;

від 03.07.2014 № 631 «Про затвердження Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій», зареєстровано: Мін'юст України від 23.07.2014 № 853/25630;

від 03.07.2014 № 632 «Про затвердження Положення про продовольче забезпечення у Державній службі України з надзвичайних ситуацій», зареєстровано: Мін'юст України від 25.07.2014 № 861/25638;

Акти Президента України:

Згідно з ч. 2 ст. 106 Конституції України Президент України видає акти у формі указів і розпоряджень, які є обов'язковими до виконання на території України. Укази і розпорядження Президента України мають підзаконний характер: вони видаються на основі Конституції та законів України.

Указ - це правовий акт глави держави, який видається з найважливіших питань, віднесених до його компетенції. Укази можуть мати як нормативний, так і ненормативний (правозастосовний характер). Нормативні укази стосуються до невизначеного кола фізичних та юридичних осіб і мають довгострокову дію. Ненормативні укази мають індивідуальне значення.

У Положенні про порядок підготовки і внесення проектів указів і розпоряджень Президента України, затвердженому Указом Президента України від 10 вересня 1994 р. № 512/94, визначається, що Указами Президента України оформляються:

- нормативні акти Президента України, тобто акти, розраховані на постійну чи багаторазову дію; рішення Президента України щодо призначення та звільнення з посад керівників відповідних державних органів, установ та організацій;

- скасування актів Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, рішень голів місцевих державних адміністрацій;

- нагородження державними нагородами, присвоєння почесних звань

України;

- присвоєння вищих військових звань, вищих дипломатичних рангів, інших вищих спеціальних звань і класних чинів;

- встановлення президентських відзнак і нагородження ними;

- прийняття до громадянства України і припинення громадянства України, надання притулку;

- помилування;

- тлумачення прийнятих Президентом України актів.

Розпорядження - ненормативний акт глави держави, який має індивідуальний організаційний характер. Згідно з зазначеним Положенням розпорядженнями Президента України оформляються:

- доручення Кабінету Міністрів України міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади;
- рішення з оперативних, організаційних і кадрових питань, а також із питань роботи Адміністрації Президента України;
- призначення представників від України для участі в роботі міжнародних форумів, у переговорах із представниками (делегаціями) іноземних держав;
- призначення уповноважених Президента України для представлення інтересів Президента України у відповідних державних органах, установах, організаціях тощо;
- рішення про проведення заходів за сприяння (під патронатом) Президента України.

Акти КМУ

Акти Кабінету Міністрів нормативного характеру видаються у формі постанов.

Постанови Кабінету Міністрів видаються з питань:

а) затвердження положення, статуту, порядку, регламенту, правил, методики та в інших випадках, коли суспільні відносини потребують нормативно-правового врегулювання;

б) затвердження, прийняття міжнародного договору або приєднання до нього.

Акти Кабінету Міністрів з організаційно-розпорядчих та інших поточних питань видаються у формі розпоряджень.

Розпорядження Кабінету Міністрів видаються з питань:

а) схвалення програми, плану заходів, концепції, стратегії, основних напрямів реалізації державної політики та інших програмних документів концептуального характеру, концепції державної цільової програми та закону, директив, урядової заяви, листа, звернення, декларації, меморандуму тощо;

б) утворення та затвердження складу консультативних, дорадчих, інших допоміжних органів і робочих груп;

в) виділення коштів резервного фонду державного бюджету;

г) делегування повноважень Кабінету Міністрів центральним та місцевим органам виконавчої влади;

д) передачі майна;

е) кадрових та інших питань організаційно-розпорядчого характеру.

1.5.4. Застосування права та його принципи

Реалізація норм права - це здійснення приписів правових норм у практичній діяльності суб'єктів права.

Види реалізації:

- використання;
- виконання;
- дотримання.

Застосування права - це організаційно-владна діяльність компетентних органів держави з реалізації правових норм щодо конкретних життєвих обставин та персоніфікованих суб'єктів (завершується виданням індивідуально-конкретного припису).

Принципи застосування права: об'єктивно властиві праву відправні начала, незаперечні вимоги (позитивні зобов'язання), які ставляться до учасників суспільних відносин із метою гармонійного поєднання індивідуальних, групових і громадських інтересів.

Принципи застосування права:

Законність:

1) у межах компетенції певного державного органу, закріпленої в законодавстві;

2) на підставах, передбачених у гіпотезі правової норми, що застосовується;

3) у точній відповідності і за процедурою, встановленою законом;

4) у точній відповідності зі змістом закону;

5) у формі, передбаченій законом

Обґрунтованість:

- прийняття правозастосувального рішення повинно базуватися на основі таких знань про юридично значущі факти, які є об'єктивно істинними, правильними, вірогідними

Доцільність:

- у правозастосувальному рішенні має бути закріплений саме такий варіант поведінки, який дозволяє найкращим, найефективнішим, оптимальним способом досягти мети, яку ставив законодавець перед даною правовою нормою.

Стадії правозастосування:

1) встановлення фактичних обставин справи;

2) юридична кваліфікація фактичних обставин справи;

3) прийняття рішення у справі.

Акт застосування права - це індивідуальний правовий акт державно-владного характеру, прийнятий компетентним органом у встановленій законодавством формі, з конкретної справи, стосовно конкретного суб'єкта, і підтверджує, встановлює, змінює або припиняє його права чи обов'язки.

Ознаки акта застосування права:

- індивідуальний характер, тобто акт адресований конкретному суб'єкту правовідносин;

- вміщує індивідуальні приписи (веління), розраховані на врегулювання лише окремого конкретного випадку (відношення).

- видається відповідним (компетентним) органом держави;

- завжди має визначену нормативно-правовим актом форму зовнішнього виразу (об'єктивізації) та необхідні елементи (реквізити);

- не має зворотної дії в часі;

- є обов'язковим для виконання конкретним колом персоніфікованих суб'єктів, що забезпечується силою державного примусу.

Акти застосування права поділяються за наступними критеріями:

- за суб'єктами прийняття;

- за галуззю права;

- за формою зовнішнього виразу;

- за характером індивідуальних приписів:

- за юридичними наслідками.

При правозастосуванні права можуть виникати прогалини та колізії.

Прогалина в законодавстві це відсутність нормативно-правової регламентації певної групи суспільних відносин у сфері правового регулювання, окреслюваній основними принципами права. Або, іншими словами, це відсутність правової норми, яка б регулювала суспільні відносини даного виду, які потребують правового врегулювання.

Шляхи подолання колізій є :

- прийняття відповідних змін і доповнень до певного нормативно-правового акту, яким вводиться нова норма права;
- аналогія закону;
- та аналогія права.

Аналогія права :

це застосування для врегулювання певних відносин, за наявності прогалини в законодавстві та за відсутності можливості застосування аналогії закону, загальних принципів відповідної галузі права або законодавства в цілому.

Це означає, що юридична справа вирішується на основі принципів права, таких як справедливість, гуманізм, юридична рівність, відповідальність за вину тощо, які переважно закріплені у відповідних статтях Конституції або в загальних положеннях законодавчих актів. Інститут аналогії має обмежене застосування у праві. Застосування аналогії не допустиме в кримінальному та адміністративному праві, оскільки діє непорушний принцип: „немає покарання без закону", що служить гарантією захисту закону.

Колізії у праві - це обумовлений системою об'єктивних та суб'єктивних причин різновид протиріч у сфері права, сутність якого виявляється у наявності розбіжностей між приписами нормативно-правових актів чи нормативних та інтерпретаційних актів, що спрямовані на регулювання однотипних суспільних відносин чи роз'яснення правових норм.

Усунення колізій можливе трьома шляхами:

скасування всіх нормативних актів, що містять у собі суперечливі норми, і видання замість них нового акту;

скасування всіх НПА, що містять суперечності, крім одного, що й буде регулювати відносини.

прийняття спеціальних колізійних норм, які дозволяють обрати норму (право), яке необхідне для регулювання конкретних суспільних відносин.

Подолання колізій з метою одноразового вирішення конкретної справи:

1) якщо існує колізія між нормами, що містяться у НПА різної юридичної сили, то застосовується норма, яка міститься в акті, який має вищу юридичну силу щодо інших.

2) якщо існує колізія між нормами, що містяться в НПА однакової юридичної сили, то застосовується норма, яка міститься в акті, що був виданий пізніше. Це положення виходить з привила, відповідно до якого нововидані акти скасовують застарілі акти, що стосуються того ж предмета регулювання;

3) якщо існує колізія між нормами, що містяться в загальному та спеціальному нормативних актах, однакової юридичної сили, то застосовується норма, яка міститься в спеціальному акті.

1.5.5. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі за колом осіб

Юридична чинність нормативно-правових актів визначається їх дією у часі, просторі та за колом осіб.

За дією у часі нормативно-правові акти поділяються на безстрокові (прийняті на невизначений строк) та тимчасові (приймаються на визначений строк або до настання певної події).

Дія нормативно-правового акту у часі визначається моментом набуття та втрати ним чинності. За загальним правилом, закони набувають чинності через 10 днів після їх офіційного опублікування. Проте, у самому законі може визначено інший строк набуття ним чинності, але не раніше дня його офіційного опублікування.

Закон не має зворотної сили, тобто не застосовується до правовідносин, що існували до часу його вступу у силу. Виняток становлять закони, що усувають неправомірність діяння або зменшують відповідальність за нього. Дія нормативно-правового акту може припинятися у зв’язку із закінченням строку, на який його було прийнято, прямим скасуванням цього акту, або шляхом прийняття тим самим органом нового акту, що регулює ті самі відносини.

Дія нормативно-правового акту у просторі може визначатися територіальним та екстериторіальним принципом. Територіальний принцип означає, що нормативно-правовий акт діє на всій території держави або відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Наприклад, Земельний кодекс України діє лише на всій території України, а рішення Сумської міської ради “Про затвердження ставок та порядку справляння ринкового збору” – лише на території м. Суми.

Екстериторіальний принцип означає, що дія нормативно-правового акту поширюється і за межі держави чи адміністративно-територіальної одиниці. Так, дія Закону України «Про загальний військовий обов'язок та військову службу» поширюється і за межі України, тому призовники при оголошенні призову зобов'язані з'явитися до військкомату незалежно від того, де вони перебувають на час оголошення призову – в Україні чи за кордоном.

За дією за колом осіб нормативно-правові акти поділяються на такі, що поширюються на усіх без винятку осіб, та такі, що поширюються на визначене коло осіб. Наприклад, дія ЦК України поширюється на усіх фізичних та юридичних осіб, що перебувають на території України, а дія вже згаданого Закону «Про загальний військовий обов'язок та військову службу» – лише на громадян України.

ТЕМА 1.6. РОЛЬ І МІСЦЕ СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ У ФОРМУВАННІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ, ПОЖЕЖНОЇ І ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

1.6.1. Поняття та структура правового статусу державного органу

1.6.2. Правовий статус ДСНС України як центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту

1.6.1. Поняття та структура правового статусу державного органу

Правовий статус - це її юридично закріплене становище (особи, органу) в державі й суспільстві.

Інститут правового статусу державного органу складається з таких основних елементів:

- завдання та цілі
- принципи
- компетенція
- відповідальність
- порядок його формування
- процедури діяльності
- акти державного органу

Органи державної влади

Рівень органів	Перелік органів	Тип влади
Загальнодержавний	Верховна Рада України	Законодавча
	Президент України	Виконавча
	Кабінет Міністрів України	Виконавча
	Конституційний Суд України	Судова
	Верховний Суд України	Судова
Регіональний	Ради обласні, районні, міст Києва та Севастополя та їх виконавчі органи	Виконавча
	Місцеві державні адміністрації	Виконавча
	Обласні та районні державні адміністрації	Виконавча
Місцевий	Ради сільські, селищні, міські	Виконавча
	Виконавчі органи	Виконавча

Міністерство є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох

визначених сферах, проведення якої покладено на Кабінет Міністрів України Конституцією та законами України.

Міністерство очолює міністр України (далі - міністр), який є членом Кабінету Міністрів України

Основними завданнями міністерства як органу, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох сферах, є:

1) забезпечення нормативно-правового регулювання;

2) визначення пріоритетних напрямів розвитку;

3) інформування та надання роз'яснень щодо здійснення державної політики;

4) узагальнення практики застосування законодавства, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення та внесення в установленому порядку проектів законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України на розгляд Президентові України та Кабінету Міністрів України;

5) здійснення інших завдань, визначених законами України та покладених на нього актами Президента України.

Державний комітет (державна служба) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовує і координує Прем’єр-міністр України або один із віце-прем’єр-міністрів чи міністрів. Це органи, які, безпосередньо не формуючи урядову політику, покликані сприяти міністерствам та уряду в цілому в реалізації цієї політики шляхом виконання функцій державного управління, як правило, міжгалузевого чи міжсекторного характеру.

1.6.2. Правовий статус ДСНС України як центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту

Місце державного органу у системі державних органів України

Державна служба України з надзвичайних ситуацій утворена шляхом реорганізації Міністерства надзвичайних ситуацій і Державної інспекції техногенної безпеки України. З 25 квітня 2014 діяльність Служби спрямовується і координується Кабінетом Міністрів через Міністра внутрішніх справ.

ДСНС реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності.

Правовий статус ДСНС визначається Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Завдання, функції та повноваження ДСНС визначені Положенням про Державну службу України з надзвичайних ситуацій, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052.

Завдання та цілі:

Основними завданнями ДСНС є:

1) реалізація державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;

2) здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб;

3) внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у зазначених сферах;

4) реалізація в межах повноважень, передбачених законом, державної політики у сфері волонтерської діяльності

Принципи

До загальних принципів управління, притаманних управлінню у сфері діяльності ДСНС, відносяться такі принципи:

- соціальної спрямованості управлінської діяльності;
- законності;
- об'єктивності;
- комплексності;
- системності;
- наукової обґрунтованості;
- гласності;
- поєднання єдиноначальності та колегіальності;
- делегування повноважень;
- розподілу обов'язків і відповідальності між співробітниками органу управління;
- визначення функціональних обов'язків конкретних виконавців.

Компетенція

Функції ДСНС України - це напрями діяльності ДСНС України, визначені законодавством України, що виконуються на постійній основі.

Повноваження ДСНС визначені п. 4 Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій,:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та подає їх в установленому порядку Міністрові внутрішніх справ;

2) здійснює безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту;

3) формує проекти планів у сфері цивільного захисту державного рівня на мирний час та в особливий період, подає їх Міністрові внутрішніх справ

для внесення в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України, організовує планування заходів цивільного захисту центральними та місцевими органами виконавчої влади;

4) проводить підготовку органів управління функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту та їх ланок;

5) вносить національному органу стандартизації в установленому порядку пропозиції щодо необхідності створення та припинення діяльності технічних комітетів стандартизації у сфері цивільного захисту;

6) здійснює заходи щодо створення, утримання та реконструкції фонду захисних споруд цивільного захисту, ведення їх обліку, забезпечує разом з відповідними органами та підрозділами цивільного захисту, місцевими держадміністраціями здійснення контролю за готовністю зазначених споруд до використання за призначенням;

7) здійснює заходи щодо впровадження інженерно-технічних заходів цивільного захисту, готує пропозиції щодо віднесення населених пунктів та об’єктів національної економіки до груп (категорій) із цивільного захисту, надає на запити замовників вихідні дані та вимоги, необхідні для розроблення та планування таких заходів;

8) здійснює заходи щодо радіаційного і хімічного захисту, координує та контролює здійснення заходів щодо захисту населення і територій у разі виникнення радіаційних аварій та надзвичайних ситуацій, пов’язаних із виливом (викидом) небезпечних хімічних речовин;

9) здійснює разом із центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями прогнозування імовірності виникнення надзвичайних ситуацій, визначає показники ризику та здійснює районування території України щодо ризику виникнення надзвичайних ситуацій;

10) веде державний облік, реєструє та зберігає матеріали гідрометеорологічних спостережень, веде інформаційну базу гідрометеорологічних даних та даних про стан навколишнього природного середовища;

11) видає експертні висновки про рівень надзвичайної ситуації, веде їх облік;

12) координує діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади, суб’єктів господарювання щодо здійснення заходів з евакуації населення; та інше

Структура ДСНС України

Керівництво:

Голова ДСНС

Перший заступник Голови

Заступник Голови

Структура

- Апарат Державної служби України з надзвичайних ситуацій
- Територіальні органи ДСНС України та підпорядковані

підрозділи

- Підрозділи безпосереднього підпорядкування апарату ДСНС України
- Навчальні заклади та науково-дослідні установи
- Спеціалізовані формування
- Підприємства, установи, організації сфери управління

Діяльність ДСНС

1.1. Колегія є консультативно-дорадчим органом і утворюється для підготовки рекомендацій щодо виконання ДСНС України своїх завдань, погодженого вирішення питань, що належать до її компетенції, та для колективного і вільного обговорення найважливіших напрямків діяльності ДСНС України.

1.2. У своїй роботі Колегія керується Конституцією та законами України, актами і дорученнями Президента України та Кабінету Міністрів України, Положенням про Державну службу України з надзвичайних ситуацій, наказами, дорученнями ДСНС України та цим Положенням.

1.3. Рішення про утворення або ліквідацію Колегії приймається Головою Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – Голова ДСНС України).

II. Функції Колегії

Колегія:

2.1. Обговорює і приймає рішення щодо перспектив і найважливіших напрямків діяльності ДСНС України.

2.1. Розглядає пропозиції щодо:

удосконалення законодавства сфери компетенції ДСНС України;

забезпечення співпраці з центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування під час виконання покладених на ДСНС України завдань;

розширення міжнародного співробітництва у визначеній сфері діяльності;

реалізації державної політики у визначеній сфері діяльності.

2.2. Обговорює прогнози і програми соціально-економічного розвитку сфери діяльності, інші державні програми та визначає шляхи їх реалізації.

2.3. Розглядає питання про стан дотримання фінансової, бюджетної дисципліни, збереження та використання державного майна, здійснення внутрішнього фінансового контролю та усунення виявлених недоліків.

2.4. Розробляє пропозиції щодо вдосконалення діяльності ДСНС України, її територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління ДСНС України.

2.5. Аналізує стан роботи ДСНС України з питань забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

2.6. Розглядає результати роботи ДСНС України, її територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління ДСНС України, а також інших підприємств, установ та

організацій незалежно від форми власності і підпорядкування (у межах компетенції).

2.7. Аналізує стан дотримання законодавства з питань державної служби, служби цивільного захисту, організаційно-кадрової роботи та виконавської дисципліни.

2.8. Розглядає інші питання, пов'язані з реалізацією завдань, покладених на ДСНС України.

III. Склад Колегії

До складу Колегії входять: Голова ДСНС України (голова Колегії), перший заступник Голови ДСНС України, заступник Голови ДСНС України, визначені Міністром внутрішніх справ України посадові особи Міністерства внутрішніх справ України, можуть входити керівники самостійних структурних підрозділів апарату ДСНС України, її територіальних органів, а також за згодою - представники інших державних органів, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, навчальних закладів і наукових установ, громадських організацій, всеукраїнських профспілок, їх об'єднань та всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців, інші особи.

Кількісний та персональний склад Колегії затверджує Голова ДСНС України.

IV. Організація роботи Колегії

4.1. Організаційною формою роботи Колегії є її засідання. Періодичність проведення засідань Колегії визначається головою Колегії.

У разі потреби можуть проводитися розширені та виїзні засідання Колегії, а також спільні засідання з колегіями інших органів виконавчої влади.

4.2. Робота Колегії проводиться відповідно до затвердженого головою Колегії Плану засідань Колегії на рік, у якому зазначаються питання, що необхідно розглянути, строк подання матеріалів, підрозділи, відповідальні за підготовку і подання матеріалів до засідання Колегії, орієнтовна дата проведення засідань Колегії.

4.3. Члени Колегії, керівники департаментів та інших самостійних структурних підрозділів апарату ДСНС України до 1 грудня подають секретарю Колегії погоджені з першим заступником Голови ДСНС України (заступником Голови ДСНС України) пропозиції до проекту плану роботи Колегії на рік за формою (питання, що пропонується до розгляду на засіданні Колегії; доцільний строк його розгляду; назва структурного підрозділу, відповідального за підготовку матеріалів, прізвище та ініціали його керівника; коротке обґрунтування доцільності розгляду питання на засіданні Колегії).

4.4. На підставі рішень та доручень Голови ДСНС України, пропозицій, внесених членами Колегії, керівниками департаментів та інших самостійних структурних підрозділів апарату ДСНС України, аналізу виконання попередніх рішень Колегії секретар Колегії складає проект плану роботи Колегії на рік та після погодження із заступниками Голови подає його на розгляд і затвердження Голові.

4.5. Затверджений план засідань Колегії розсилається не пізніше ніж за два тижні до початку року членам Колегії, керівникам самостійних структурних підрозділів апарату ДСНС України, її територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління ДСНС України.

У разі необхідності план або витяги з нього надсилаються іншим центральним і місцевим органам виконавчої влади, підприємствам, установам та організаціям, що беруть участь у вирішенні запропонованих до розгляду питань.

4.6. Додаткові питання до затвердженого плану засідань Колегії можуть бути включені до порядку денного засідання Колегії за рішенням голови Колегії не пізніше ніж за десять днів до чергового засідання.

4.7. Дата, час, місце проведення та порядок денний засідання Колегії визначаються головою Колегії.

4.8. Підготовка проекту порядку денного засідання Колегії згідно із затвердженим планом засідань та з урахуванням внесених пропозицій здійснюється секретарем Колегії, який не пізніше ніж за десять днів до засідання подає його голові Колегії для погодження.

4.9. На розгляд Колегії подаються:

проект порядку денного засідання Колегії з визначенням доповідача з кожного питання;

довідка з питань порядку денного засідання Колегії з викладенням обґрунтованих висновків і пропозицій;

проект рішення Колегії;

список членів Колегії;

список запрошених осіб, участь яких планується в обговоренні питань порядку денного засідання Колегії, із зазначенням їх прізвищ, імен та по батькові, місця роботи та займаних посад;

довідкові матеріали (розрахунки, статистичні матеріали, звіти, діаграми, таблиці тощо), які безпосередньо стосуються порядку денного.

4.10. Членам Колегії матеріали надаються не пізніше ніж за три дні до засідання, а у разі проведення позачергового засідання - не пізніше ніж за один день до засідання.

4.11. Особи, відповідальні за підготовку та подання матеріалів на засідання Колегії, надають їх секретарю Колегії не пізніше ніж за сім днів до чергового засідання. Матеріали повинні бути завізовані першим заступником Голови ДСНС України (заступником Голови ДСНС України), керівником самостійного структурного підрозділу, відповідального за підготовку розгляду питання на засіданні Колегії, Юридичним управлінням та з відміткою літредактора. Секретар Колегії контролює своєчасність подання матеріалів, перевіряє правильність їх оформлення.

4.12. Керівники самостійних структурних підрозділів апарату ДСНС України, відповідальні за підготовку питань до засідання Колегії, узгоджують та координують роботу інших структурних підрозділів, органів виконавчої влади, залучених до підготовки необхідних матеріалів.

4.13. Оповіщення запрошених на засідання Колегії посадових осіб здійснюють:

секретар Колегії - членів Колегії;

керівники самостійних структурних підрозділів апарату ДСНС України, які відповідають за підготовку питання до засідання, - додатково запрошених посадових осіб відповідно до списку.

4.14. У разі об'єктивної неможливості своєчасної підготовки розгляду вказаних у плані засідань Колегії питань, відповідальні за їх підготовку керівники самостійних структурних підрозділів зобов'язані не пізніше ніж за 15 днів до визначеного терміну їх розгляду подати доповідну записку на ім'я Голови ДСНС України, завізовану першим заступником Голови ДСНС України (заступником голови ДСНС України), з обґрунтуванням (поясненням) необхідності перенесення строку або зняття питання з розгляду на засіданні Колегії. Рішення щодо цього приймається Головою ДСНС України.

4.15. У разі необґрунтованого порушення встановленого порядку та строків подання матеріалів Голова ДСНС України, за відповідними пропозиціями секретаря Колегії, приймає рішення про зняття непідготовленого питання з порядку денного засідання Колегії.

Відповідальність за своєчасну та якісну підготовку матеріалів на засідання Колегії несуть посадові особи, зазначені в плані засідань Колегії, а також перший заступник Голови ДСНС України (заступник Голови ДСНС України), які координують роботу цих підрозділів.

V. Порядок проведення засідання Колегії

5.1. Засідання Колегії проводить голова Колегії, а у разі його відсутності - особа, на яку покладено виконання обов'язків Голови ДСНС України.

5.1. Засідання Колегії проводиться у разі, коли у ньому беруть участь не менше ніж дві третини загальної кількості членів Колегії.

5.2. Члени Колегії беруть участь у засіданнях Колегії особисто.

Якщо член Колегії не може бути присутнім на засіданні, він має право попередньо подати голові Колегії відповідні пропозиції у письмовій формі.

5.3. Порядок денний засідання і рішення Колегії затверджуються членами Колегії шляхом голосування.

5.4. Члени Колегії, які беруть участь у її засіданні, реєструються. Особи, запрошені на засідання Колегії для розгляду окремих питань, можуть бути присутніми під час розгляду інших питань лише з дозволу голови Колегії.

Голова Колегії приймає рішення щодо присутності в залі під час засідання Колегії представників засобів масової інформації та проведення кіно-, відео-, фотозйомки і звукозапису.

5.5. Члени Колегії та особи, запрошені для участі і розгляду окремих питань, беруть участь в їх обговоренні, вносять пропозиції, дають необхідні пояснення.

5.6. Головуючий на засіданні Колегії може прийняти рішення про

закритий розгляд питань порядку денного.

Під час закритих засідань Колегії (закритого обговорення окремих питань) підготовка матеріалів, оформлення рішень, що приймаються, здійснюються відповідно до законодавства.

5.7. Рішення Колегії приймаються з кожного питання порядку денного відкритим голосуванням більшістю голосів, присутніх на засіданні членів Колегії.

За рішенням головуючого може застосовуватися процедура таємного голосування.

Думка відсутнього члена Колегії з питань порядку денного засідання, подана у письмовій формі, розглядається на засіданні Колегії і враховується під час голосування.

5.8. У разі проведення спільних засідань колегій двох і більше органів виконавчої влади приймається спільне рішення.

5.9. Після засідання Колегії структурний підрозділ, відповідальний за підготовку питання, доопрацьовує протягом десяти днів (якщо головою Колегії не встановлено інший строк) проект рішення Колегії з урахуванням зауважень і пропозицій, висловлених під час обговорення питань порядку денного, погоджує із керівниками заінтересованих самостійних структурних підрозділів апарату ДСНС України, членами Колегії, іншими особами і подає на розгляд голови Колегії.

5.10. Рішення Колегії можуть бути реалізовані шляхом видання відповідного наказу ДСНС України (спільного наказу).

5.11. Рішення Колегії з організаційних, процедурних і контрольних питань вносяться до протоколу засідання (без видання наказу).

5.12. Рішення Колегії оформляються протоколами, що підписуються головуючим на засіданні та секретарем Колегії, який веде протокол.

Рішення спільних засідань колегій оформлюються протоколами, що підписуються головами відповідних колегій та секретарем Колегії, який веде протокол.

5.13. Рішення Колегії доводяться до відома членів Колегії, керівників самостійних структурних підрозділів апарату ДСНС України, її територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління ДСНС України, а також керівників підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності в частині, що їх стосується.

5.14. Стенографування (технічний запис) засідань Колегії забезпечує секретар Колегії, який потім оформляє стенограму засідання у вигляді протоколу.

5.15. Матеріали засідань Колегії зберігаються в установленому порядку у секретаря Колегії.

5.16. Матеріально-технічне забезпечення засідань Колегії здійснюється Департаментом ресурсного забезпечення та Департаментом організації заходів цивільного захисту ДСНС України.

5.17. Організаційне забезпечення підготовки та проведення засідань Колегії здійснюється Адміністративним департаментом апарату

ДСНС України.

VI. Контроль за виконанням рішень Колегії

6.1. Контроль за виконанням рішень Колегії, затверджених наказом ДСНС України, здійснюється Адміністративним департаментом апарату ДСНС України.

Керівники департаментів та інших самостійних структурних підрозділів апарату ДСНС України зобов'язані доповідати першому заступнику Голови ДСНС України (заступнику Голови ДСНС України) про стан виконання заходів, передбачених наказами, рішеннями Колегії, протокольними дорученнями, в день завершення терміну виконання того чи іншого заходу та інформувати письмово секретаря Колегії.

6.2. Секретар Колегії на підставі наданої інформації щокварталу, станом на 15 число першого місяця, наступного за звітним кварталом, аналізує та доповідає Голові ДСНС України результати виконання рішень Колегії.

6.3. У разі виникнення ускладнень під час виконання рішень Колегії або у разі необхідності перенесення строків виконання завдань перший заступник Голови ДСНС України (заступник ДСНС України), на яких покладено контроль за виконанням рішень Колегії, узгоджують ці питання з Головою ДСНС України та інформують секретаря Колегії про прийняте рішення.

6.4. Колегія розглядає на своїх засіданнях стан виконання прийнятих нею рішень.

План роботи Колегії на 2017 р.

Діяльність служби

- Інформація про роботу Колегії Державної служби України з надзвичайних ситуацій
- Плани роботи Державної служби України з надзвичайних ситуацій
- Звітні матеріали Державної служби України з надзвичайних ситуацій
- Виконання ДСНС Плану пріоритетних дій Уряду

Реформування служби

- Організація заходів цивільного захисту під час реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні
- Пілотні проекти
- Методичні матеріали
- Новини

Акти ДСНС

ДСНС в межах повноважень, передбачених законом, на основі та на виконання Конституції та законів України, актів Президента України, постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, наказів МВС видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує та контролює їх виконання.

РОЗДІЛ 2.
ЄДИНА ДЕРЖАВНА СИСТЕМА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ТЕМА 2.1. СКЛАД СИЛ І ЗАСОБІВ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ І ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ПІДСИСТЕМ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕЖИМІВ ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ

2.1.1. Сили цивільного захисту.
2.1.2. Регіональні та місцеві органи управління та сили цивільного захисту.
2.1.3. Режими діяльності ЄСЦЗ.

2.1.1. Сили цивільного захисту.

До сил цивільного захисту належать:

оперативно-рятувальна служба цивільного захисту;

спеціальні (воєнізовані) і спеціалізовані аварійно-рятувальні формування та їх підрозділи;

аварійно-відновлювальні формування;

спеціальні служби центральних та інших органів виконавчої влади, на які покладено завдання цивільного захисту;

формування особливого періоду;

авіаційні та піротехнічні підрозділи;

технічні служби та їх підрозділи;

підрозділи забезпечення та матеріальних резервів.

Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту — це спеціальне воєнізоване формування, яке призначене для захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного, природного і воєнного характеру, участі в територіальній обороні, міжнародних рятувальних і гуманітарних заходах.

Сили і засоби цивільного захисту — це особовий склад органів та підрозділів цивільного захисту, добровільні рятувальні формування, пожежна та аварійно-рятувальна техніка, пожежно-технічне та аварійно-рятувальне обладнання, засоби пожежогасіння, засоби, призначені для ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійних лих та засоби індивідуального захисту.

Комплектування органів і підрозділів цивільного захисту — спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту, територіальних органів управління, оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, державної авіаційної пошуково-рятувальної служби, урядового органу державного нагляду у сфері цивільного захисту, навчальних закладі, науково-дослідних установ, підрозділів забезпечення — проводиться особами рядового та начальницького складу, слухачами і курсантами.

2.1.2. Регіональні та місцеві органи управління та сили цивільного захисту.

Регіональні та місцеві органи управління та сили цивільного захисту:

До регіональних та місцевих органів управління цивільного захисту належать:

— Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, структурні підрозділи з питань цивільного захисту цих державних адміністрацій та виконавчих органів рад;

— територіальні органи управління спеціального уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту.

До регіональних і місцевих сил цивільного захисту належать:

— аварійно-рятувальні формування і підрозділи;

— спеціалізовані аварійно-рятувальні служби;

— сили і засоби місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

— сили і засоби територіальних підсистем єдиної системи цивільного захисту;

— сили і засоби підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та підпорядкування, які залучаються у відповідному порядку до здійснення заходів цивільного захисту;

— добровільні рятувальні формування.

Координацію діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту здійснюють:

— Рада національної безпеки і оборони України в межах, передбачених Законом України "Про Раду національної безпеки і оборони України" (183/98-ВР);

— Кабінет Міністрів України.

Для координації діяльності державних органів влади з питань цивільного захисту Кабінет Міністрів України утворює відповідні комісії (ради). У разі необхідності для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації Кабінет Міністрів України утворює спеціальні комісії загальнодержавного, регіонального, місцевого та об'єктного регіонів.

Забезпечення діяльності Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій визначається Кабінетом Міністрів України.

Фінансування заходів у сфері цивільного захисту, забезпечення сталого функціонування підприємств, установ та організацій, цільових програм, ліквідації наслідків НС здійснюється з державного та місцевих бюджетів, інших джерел відповідно до законодавства.

2.1.3. Режими діяльності ЄСЦЗ.

Залежно від масштабу і особливостей надзвичайної ситуації, що прогнозується або виникла, в Україні або в межах конкретної її території встановлюється один із таких режимів функціонування єдиної державної системи цивільного захисту:

повсякденного функціонування;

підвищеної готовності;

надзвичайної ситуації;

надзвичайного стану.

Режим повсякденного функціонування

В умовах нормальної виробничо-промислової, радіаційної, хімічної, сейсмічної, гідрогеологічної, гідрометеорологічної, техногенної та пожежної обстановки та за відсутності епідемій, епізоотій, епіфітотій єдина державна система цивільного захисту функціонує в режимі повсякденного функціонування.

Для забезпечення управління у режимі повсякденного функціонування органами управління та силами цивільного захисту, координації їх дій, здійснення цілодобового чергування та забезпечення функціонування системи збору, оброблення, узагальнення та аналізу інформації про обстановку в районах виникнення надзвичайних ситуацій функціонують:

на державному рівні:

оперативно-чергова служба державного центру управління в надзвичайних ситуаціях ДСНС;

оперативно-чергові (чергові, диспетчерські) служби центральних органів виконавчої влади (у разі їх утворення);

на регіональному рівні:

оперативно-чергові служби пунктів управління Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій;

оперативно-чергові служби центрів управління в надзвичайних ситуаціях територіальних органів ДСНС;

оперативно-чергові (чергові, диспетчерські) служби територіальних органів центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення);

на місцевому рівні:

чергові служби райдержадміністрацій та виконавчих органів міських рад;

оперативно-чергові (чергові, диспетчерські) служби територіальних органів центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення);

на об’єктовому рівні - чергові (диспетчерські) служби підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення).

Для управління єдиною державною системою цивільного захисту використовується телекомунікаційна мережа загального користування, телекомунікаційна мережа спеціального призначення та державна система урядового зв’язку.

Основними завданнями, що виконуються єдиною державною системою цивільного захисту, у режимі повсякденного функціонування:

забезпечення спостереження, гідрометеорологічного прогнозування та здійснення контролю за станом навколишнього природного середовища та небезпечних процесів, що можуть призвести до виникнення надзвичайних ситуацій на потенційно небезпечних об'єктах, об'єктах підвищеної небезпеки і прилеглих до них територіях, а також на територіях, на яких існує загроза виникнення геологічних та гідрогеологічних явищ і процесів;

забезпечення здійснення планування заходів цивільного захисту;

здійснення цілодобового чергування пожежно-рятувальних підрозділів;

розроблення і виконання цільових та науково-технічних програм запобігання виникненню надзвичайних ситуацій і зменшення можливих втрат;

здійснення планових заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення безпеки та захисту населення і територій від таких ситуацій, а також заходів щодо підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту;

забезпечення готовності органів управління та сил цивільного захисту до дій за призначенням;

організація підготовки фахівців цивільного захисту, підготовка керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів щодо цивільного захисту, навчання населення діям у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

створення і поновлення матеріальних резервів для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, ліквідації їх наслідків;

організація та проведення моніторингу надзвичайних ситуацій, визначення ризиків їх виникнення;

підтримання у готовності автоматизованих систем централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій;

Режим підвищеної готовності

Підставами для тимчасового введення в Україні або в межах конкретної її території для єдиної державної системи цивільного захисту режиму підвищеної готовності є:

на державному рівні - загроза виникнення надзвичайної ситуації державного рівня;

на регіональному рівні - загроза виникнення надзвичайної ситуації регіонального рівня;

на місцевому рівні - загроза виникнення надзвичайної ситуації місцевого рівня.

Режим підвищеної готовності в Україні або в межах конкретної її території вводиться:

за рішенням Кабінету Міністрів України - на території усієї держави або її окремих регіонів;

за рішенням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій - на території

відповідного регіону;

за рішенням райдержадміністрацій та органів місцевого самоврядування - на території відповідного району (міста).

Основними завданнями, що виконуються єдиною державною системою цивільного захисту, у режимі підвищеної готовності:

- здійснення оповіщення органів управління та сил цивільного захисту, а також населення про загрозу виникнення надзвичайної ситуації та інформування його про дії у можливій зоні надзвичайної ситуації;
- формування оперативних груп для виявлення причин погіршення обстановки та підготовки пропозицій щодо її нормалізації;
- посилення спостереження та контролю за гідрометеорологічною обстановкою, ситуацією на потенційно небезпечних об'єктах, території об'єкта підвищеної небезпеки та/або за його межами, території, на якій існує загроза виникнення геологічних та гідрогеологічних явищ і процесів, а також здійснення постійного прогнозування можливості виникнення надзвичайних ситуацій та їх масштабів;
- уточнення (у разі потреби) планів реагування на надзвичайні ситуації, здійснення заходів щодо запобігання їх виникненню;
- уточнення та здійснення заходів щодо захисту населення і територій від можливих надзвичайних ситуацій;
- приведення у готовність наявних сил і засобів цивільного захисту, залучення у разі потреби додаткових сил і засобів;

Режим надзвичайної ситуації

Підставами для тимчасового введення в Україні або в межах конкретної її території для єдиної державної системи цивільного захисту режиму надзвичайної ситуації є:

на державному рівні - виникнення надзвичайної ситуації, що класифікується як ситуація державного рівня;

на регіональному рівні - виникнення надзвичайної ситуації, що класифікується як ситуація регіонального рівня;

на місцевому рівні - виникнення надзвичайної ситуації, що класифікується як ситуація місцевого рівня.

Рівень надзвичайної ситуації визначається відповідно до «Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 р. № 368.

Режим надзвичайної ситуації в Україні або в межах конкретної її території вводиться:

за рішенням Кабінету Міністрів України - на території усієї держави або її окремих регіонів;

за рішенням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій - на території відповідного регіону;

за рішенням райдержадміністрацій та органів місцевого самоврядування - на території відповідного району (міста).

Основними завданнями, що виконуються єдиною державною системою

цивільного захисту, у режимі надзвичайної ситуації:

- здійснення оповіщення органів управління та сил цивільного захисту, а також населення про виникнення надзвичайної ситуації та інформування його про дії в умовах такої ситуації;
- призначення керівника робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та утворення у разі потреби спеціальної комісії з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;
- визначення зони надзвичайної ситуації;
- здійснення постійного прогнозування зони можливого поширення надзвичайної ситуації та масштабів можливих наслідків;
- організація робіт з локалізації і ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, залучення для цього необхідних сил і засобів;
- організація та здійснення заходів щодо життєзабезпечення постраждалого населення;
- організація та здійснення (у разі потреби) евакуаційних заходів;
- організація і здійснення радіаційного, хімічного, біологічного, інженерного та медичного захисту населення і територій від наслідків надзвичайної ситуації;
- здійснення безперервного контролю за розвитком надзвичайної ситуації та обстановкою на аварійних об’єктах і прилеглих до них територіях;
- інформування органів управління цивільного захисту та населення про розвиток надзвичайної ситуації та заходи, що здійснюються;

Режим надзвичайного стану

У період дії надзвичайного стану та в особливий період в разі його введення єдина державна система цивільного захисту функціонує відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України та з урахуванням особливостей, що визначаються згідно із Законом України “Про правовий режим надзвичайного стану” та іншими нормативно-правовими актами.

Надзвичайний стан може бути введений в разі:

– виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення;

– здійснення масових терористичних актів, що супроводжуються загибеллю людей чи руйнуванням особливо важливих об'єктів життєзабезпечення;

– виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, блокування або захоплення окремих особливо важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

– виникнення масових безпорядків, що супроводжуються насильством над громадянами, обмежують їх права і свободи;

– спроби захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства;

– масового переходу державного кордону з території суміжних держав;

– необхідності відновлення конституційного правопорядку і діяльності органів державної влади.

Основними завданнями, що виконуються єдиною державною системою цивільного захисту, у режимі надзвичайного стану - відповідно до Закону України “Про правовий режим надзвичайного стану”.

- встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, а також обмеження свободи пересування по території, де вводиться надзвичайний стан;

– обмеження руху транспортних засобів та їх огляд;

– посилення охорони громадського порядку та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та народного господарства;

- заборона проведення масових заходів, крім заходів, заборона на проведення яких встановлюється судом;

– заборона страйків;

- примусове відчуження або вилучення майна у юридичних і фізичних осіб.

Окрім цього додатково можуть бути заходи у зв'язку із надзвичайними ситуаціями техногенного або природного характеру, у зв'язку з масовими порушеннями громадського порядку

Дія ЄДСЦЗ в особливий період

З моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях єдина державна система цивільного захисту переводиться у режим функціонування в умовах особливого періоду в повному обсязі або у межах відповідних регіонів.

Підготовка єдиної державної системи цивільного захисту до виконання завдань цивільного захисту в умовах особливого періоду здійснюється завчасно у мирний час.

Переведення єдиної державної системи цивільного захисту у режим функціонування в умовах особливого періоду здійснюється відповідно до актів Президента України, Кабінету Міністрів України, планів цивільного захисту на особливий період.

Виконання завдань цивільного захисту під час функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах особливого періоду здійснюється у взаємодії з відповідним військовим командуванням.

РОЗДІЛ 3.
ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) З ПИТАНЬ ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

ТЕМА 3.1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ З ПИТАНЬ ПОЖЕЖНОЇ ТА ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

3.1.1. Загальні положення про проведення перевірок
3.1.2. Особливості проведення перевірок

3.1.1. Загальні положення про проведення перевірок

Порядок проведення планових (позапланових) перевірок щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, затверджений Наказом Міністерства внутрішніх справ України 02.11.2015 № 1337, визначає основні вимоги щодо організації та здійснення державного нагляду (контролю) посадовими особами Державної служби України з надзвичайних ситуацій та посадовими особами головних управлінь (управлінь) ДСНС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, районах у містах, містах обласного та республіканського значення (далі - територіальні органи) за додержанням і виконанням суб'єктами господарювання, міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та підприємствами, установами і організаціями, що належать до сфери їх управління, вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

Цей Порядок розроблений відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України, Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності".

Посадові особи ДСНС України та її територіальних органів здійснюють державний нагляд (контроль) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки шляхом проведення планових та позапланових перевірок стану додержання та виконання суб'єктами господарювання вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

Перевірки проводяться з метою здійснення контролю за додержанням суб'єктами господарювання вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, виявлення порушень і запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, захисту життя та здоров'я людей.

Перевірки проводяться за адресою розташування об'єктів перевірок суб'єкта господарювання в робочий час, встановлений правилами внутрішнього трудового розпорядку, у присутності керівника або його заступника, або уповноваженої особи суб'єкта господарювання.

Суб'єкти господарювання зобов'язані безперешкодно допускати посадових осіб ДСНС України або її територіальних органів для здійснення

огляду (обстеження) будівель, приміщень, споруд, устаткування, території, надавати для ознайомлення документи, зразки продукції, пояснення, довідки, відомості, матеріали з питань, що виникають під час здійснення заходів державного нагляду (контролю) у зазначеній сфері, а також їх копії у разі необхідності в порядку, визначеному законодавством.

У цьому Порядку терміни вживаються у такому значенні:

акт, складений за результатами проведення планової (позапланової) перевірки щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки (далі - акт перевірки), - документ, який складається посадовою особою ДСНС України або її територіального органу за результатами здійснення планової або позапланової перевірки у разі виявлення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, що містить відомості про стан виконання (додержання) суб'єктом господарювання вимог законодавства у зазначеній сфері та детальний опис виявлених порушень із зазначенням нормативно-правових актів та нормативних документів, вимоги яких порушені;

припис - обов'язкова для виконання суб'єктом господарювання письмова вимога уповноваженої посадової особи ДСНС України або її територіального органу щодо усунення у визначені строки порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, яка складається на підставі акта перевірки;

об'єкт перевірки - будівлі, приміщення, споруди, в тому числі ті, що знаходяться на стадії будівництва (монтажу, реконструкції, технічного переоснащення, капітального ремонту), території, які перебувають у власності або користуванні суб'єкта господарювання та використовуються ним для провадження господарської діяльності чи перебувають на балансі (належать до сфери управління) міністерств, інших центральних органів виконавчої влади (їх територіальних органів), Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, інших державних органів та органів місцевого самоврядування;

посадова особа ДСНС України - посадова особа ДСНС України або її територіального органу, яка у визначеному законом порядку уповноважена на здійснення державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

3.1.2. Особливості проведення перевірок

1. Планові перевірки проводяться відповідно до планів перевірки, які щоквартально затверджуються ДСНС України або її територіальними органами та оприлюднюються на їх офіційному веб-сайті до 25 числа останнього місяця кварталу, що передує плановому.

2. Плани перевірок апарату ДСНС України затверджуються Головою ДСНС України або його заступником, до повноважень якого відповідно до розподілу обов'язків віднесено питання державного нагляду (контролю).

Плани перевірок, що здійснюються посадовими особами територіального органу ДСНС України на території певної адміністративної одиниці, затверджуються керівником відповідного територіального органу або його заступником, до повноважень якого відповідно до розподілу обов'язків віднесено питання державного нагляду (контролю).

3. У плані перевірки зазначаються найменування суб'єкта господарювання - юридичної особи та/або його відокремленого підрозділу або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, адреса розташування об'єкта (об'єктів) перевірки, дата початку здійснення заходу та дата його закінчення.

4. Періодичність здійснення планових перевірок суб'єктів господарювання визначається з урахуванням Критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 29 лютого 2012 року № 306 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 04 червня 2015 року № 361).

5. У разі взяття на облік нового об'єкта в період, на який уже затверджено план перевірки, зазначений об'єкт включається до плану перевірки на наступний плановий період.

6. Відповідно до затвердженого у встановленому порядку плану перевірок для здійснення планової перевірки ДСНС України або її територіальними органами видається наказ про проведення перевірки.

7. Наказ про проведення перевірки має містити:

найменування/прізвище, ім'я та по батькові суб'єкта господарювання;

місцезнаходження/місце проживання суб'єкта господарювання та адресу розташування об'єкта перевірки;

предмет перевірки;

дату початку та дату закінчення перевірки;

посаду, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка буде здійснювати перевірку.

8. На підставі наказу на проведення перевірки оформлюється посвідчення на проведення перевірки.

Посвідчення на проведення перевірки посадовими особами ДСНС України оформлюється на бланку ДСНС України для загального листування за підписом Голови ДСНС України або його заступника, до повноважень якого відповідно до розподілу обов'язків віднесено питання державного нагляду (контролю), та скріплюється гербовою печаткою.

Посвідчення на проведення перевірки суб'єктів господарювання, що здійснюється посадовими особами територіального органу ДСНС України на території відповідної адміністративної одиниці, оформлюється на бланку територіального органу ДСНС України для загального листування за підписом керівника цього територіального органу або його заступника, до повноважень якого відповідно до розподілу обов'язків віднесено питання державного нагляду (контролю), та скріплюється гербовою печаткою.

Посвідчення реєструється у Журналі реєстрації посвідчень на проведення перевірки, який повинен бути прошитий, пронумерований та скріплений печаткою.

У посвідченні на проведення перевірки зазначаються:

найменування структурного підрозділу ДСНС України або її територіального органу, що здійснює перевірку;

тип перевірки (планова або позапланова);

найменування суб'єкта господарювання - юридичної особи та/або його відокремленого підрозділу або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, щодо якого (якої) здійснюється перевірка;

місцезнаходження/місце проживання суб'єкта господарювання та/або його відокремленого підрозділу та адреса розташування об'єкта перевірки, щодо якого здійснюється перевірка;

номер і дата наказу ДСНС України або її територіального органу, відповідно до якого здійснюється перевірка;

дата початку та дата закінчення перевірки;

посадові особи ДСНС України або її територіального органу, які будуть здійснювати перевірку, із зазначенням їх посад, прізвищ, імен та по батькові;

предмет та підстава для здійснення перевірки;

інформація про здійснення попередньої перевірки (тип та строк її здійснення).

Посвідчення на проведення перевірки є чинним лише протягом зазначеного в ньому строку здійснення перевірки.

Посвідчення на проведення перевірки зберігається в наглядовій справі на об'єкт перевірки в органі, який здійснював перевірку.

9. ДСНС України або її територіальний орган здійснює планову перевірку за умови письмового повідомлення суб'єкта господарювання про проведення планової перевірки не пізніше ніж за десять днів до дня її здійснення.

Повідомлення про проведення планової перевірки (додаток 3) надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення (телефонограмою) за рахунок коштів ДСНС України (її територіального органу) або вручається особисто під розписку керівнику чи уповноваженій особі суб'єкта господарювання.

У разі направлення повідомлення про проведення планової перевірки рекомендованим листом з повідомленням про вручення (телефонограмою) планова перевірка здійснюється не раніше ніж через п'ятнадцять днів з дня відправлення суб'єкту господарювання такого повідомлення.

Повідомлення про проведення планової перевірки посадовими особами ДСНС України оформлюється на бланку ДСНС України для загального листування за підписом Голови ДСНС України або його заступника, до повноважень якого відповідно до розподілу обов'язків віднесено питання державного нагляду (контролю).

Повідомлення про проведення планової перевірки, що здійснюється посадовими особами територіального органу ДСНС України на території відповідної адміністративної одиниці, оформлюється на бланку територіального органу ДСНС України для загального листування за підписом керівника цього територіального органу або його заступника, до повноважень якого відповідно до розподілу обов'язків віднесено питання державного нагляду (контролю).

У повідомленні про проведення планової перевірки зазначаються:

дата початку та дата закінчення здійснення планової перевірки;

найменування суб'єкта господарювання - юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, щодо якого (якої) буде здійснюватися перевірка;

назва та адреса розташування об'єкта перевірки;

найменування підрозділу ДСНС України або її територіального органу, посадові особи якого будуть здійснювати перевірку.

Копія повідомлення про проведення планової перевірки та копія повідомлення про вручення поштового відправлення (у разі надіслання повідомлення рекомендованим листом з повідомленням про вручення) зберігаються в наглядовій справі на об'єкт перевірки в органі, який здійснював перевірку.

10. Тривалість планової перевірки визначається залежно від площі (території) об'єкта перевірки, кількості будівель, приміщень та дільниць, які перебувають у власності або користуванні суб'єктів господарювання, а також ступеня ризику від провадження господарської діяльності, але не може перевищувати п'ятнадцяти робочих днів, а для суб'єктів малого підприємництва - п'яти робочих днів, якщо інше не передбачено законом.

11. Продовження строку проведення планової перевірки не допускається.

12. Позапланова перевірка суб'єкта господарювання - це перевірка, проведення якої не передбачено планами перевірок ДСНС України та її територіальних органів.

13. Підставами для здійснення позапланової перевірки є:

1) подання суб'єктом господарювання письмової заяви до ДСНС України або її територіального органу про здійснення перевірки за його бажанням;

2) перевірка виконання суб'єктом господарювання приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів щодо усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної і пожежної безпеки, виданих за результатами проведення планових перевірок;

3) обґрунтоване звернення фізичної особи про порушення суб'єктом господарювання її законних прав. У разі надходження такого звернення до територіальних органів ДСНС України позапланова перевірка здійснюється тільки за наявності згоди ДСНС України на її проведення.

У разі якщо порушення, зазначені у зверненні, були виявлені при проведенні перевірки у попередньому плановому періоді, і по яких були

вжиті відповідні заходи реагування, таке звернення не може розглядатись як підстава для проведення позапланової перевірки;

4) настання аварії, іншої небезпечної події, що була пов'язана з діяльністю суб'єкта господарювання.

14. За наявності підстав ДСНС України або її територіальний орган видає наказ про проведення позапланової перевірки з урахуванням вимог пункту 7 цього розділу.

15. На підставі наказу про проведення позапланової перевірки оформлюється посвідчення на проведення позапланової перевірки з урахуванням вимог пункту 8 цього розділу.

16. Під час проведення позапланової перевірки з'ясовуються лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для її проведення, з обов'язковим зазначенням цих питань у посвідченні на проведення позапланової перевірки.

17. Посадові особи ДСНС України або її територіальних органів зобов'язані ознайомити керівника суб'єкта господарювання або уповноважену ним особу з підставою проведення позапланової перевірки з наданням йому копії відповідного наказу на проведення позапланової перевірки та пред'явити посвідчення на проведення позапланової перевірки.

18. Строк здійснення позапланової перевірки не може перевищувати десяти робочих днів, а для суб'єктів малого підприємництва - двох робочих днів, якщо інше не передбачено законом. Продовження строку проведення позапланової перевірки не допускається.

19. Планові перевірки установ та організацій, що належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади (їх територіальних органів), Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, інших державних органів та органів місцевого самоврядування, а також будівель, приміщень, споруд, що перебувають у власності (користуванні) цих установ або організацій, проводяться щороку згідно з затвердженими ДСНС України та її територіальними органами планами перевірок, за винятком установ та організацій, контроль за дотриманням пожежної безпеки на яких здійснюється відомчою службою пожежної безпеки відповідно до статті 61 Кодексу цивільного захисту України.

20. Перевірки додержання і виконання міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади (їх територіальними органами), Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями, іншими державними органами та органами місцевого самоврядування вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки здійснюються один раз на п'ять років на підставі плану, який щороку затверджується Кабінетом Міністрів України.

21. За наявності будівель, споруд, приміщень, дільниць та територій, які перебувають у власності або користуванні суб'єкта господарювання, використовуються ним для провадження господарської діяльності та здаються в оренду (суборенду) іншим суб'єктам господарювання, ДСНС

України або її територіальний орган безпосередньо або через суб'єкта господарювання (шляхом зазначення про це у повідомленні про перевірку) ознайомлює орендарів про дату та час здійснення планової перевірки з метою забезпечення їх присутності (або уповноважених осіб) під час проведення перевірки.

Проведення перевірок

1. Перевірка складається з таких основних частин:

підготовка до перевірки;

проведення перевірки;

оформлення результатів перевірки;

вжиття відповідних заходів реагування за результатами перевірки.

2. Під час підготовки до перевірки посадові особи ДСНС України або її територіальних органів зобов'язані:

ознайомитися з матеріалами наглядової справи щодо кожного об'єкта перевірки;

визначити перелік питань, необхідних для проведення перевірки (залежно від специфіки господарської діяльності та ступеня ризику від здійснення господарської діяльності суб'єкта господарювання);

ознайомитися з відповідними нормативно-правовими актами та нормативними документами, що стосуються цивільного захисту, техногенної і пожежної безпеки, з матеріалами про пожежі та/або випадки виникнення надзвичайних ситуацій на об'єктах перевірки, а також з технічною документацією і довідковою літературою, яка характеризує пожежну та техногенну небезпеку об'єкта перевірки.

3. Перед початком перевірки посадові особи, які будуть її здійснювати, зобов'язані:

з'ясувати, хто від суб'єкта господарювання (керівник, уповноважена особа) братиме участь у її проведенні;

у разі участі у проведенні перевірки уповноваженої особи отримати оригінал або належним чином завірену копію документа, яким уповноважено відповідну особу;

пред'явити керівнику суб'єкта господарювання або уповноваженій ним особі посвідчення на проведення перевірки та службове посвідчення, що засвідчує посадову особу, і надати суб'єкту господарювання копію посвідчення на проведення перевірки.

4. Посадова особа ДСНС України або її територіального органу без посвідчення на проведення перевірки та службового посвідчення не має права її здійснювати.

5. Суб'єкт господарювання має право не допускати посадових осіб ДСНС України або її територіального органу до здійснення перевірки, якщо останні не пред'явили передбачених пунктом 4 цього розділу документів.

6. Перед початком здійснення перевірки посадова особа ДСНС України або її територіального органу вносить запис до журналу реєстрації перевірок суб'єкта господарювання (за його наявності) про здійснення перевірки.

7. Під час перевірки посадові особи ДСНС України або її територіального органу зобов'язані дотримуватись установлених правил внутрішнього розпорядку роботи суб'єкта господарювання, правил перепускного, внутрішньооб'єктового режиму, особливостей здійснення режимних заходів (у випадку їх встановлення відповідно до Закону України "Про державну таємницю") та вимог охорони праці.

8. Інформація, одержана посадовою особою ДСНС України або її територіального органу під час перевірки, доступ до якої обмежено законом, використовується виключно в порядку, установленому законом.

9. Посадові особи ДСНС України або її територіальних органів під час здійснення перевірок мають право:

проводити огляд (обстеження) об'єкта перевірки, перевіряти організацію роботи та виконання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, а також документів чи предметів з питань, що виникають під час здійснення перевірки, якщо це передбачено законом;

одержувати під час здійснення перевірки від посадових осіб суб'єкта господарювання довідки, документи, у тому числі проектну документацію щодо об'єкту перевірки та інші матеріали, пояснення і відомості з питань, що виникають під час перевірки;

вимагати від суб'єкта господарювання усунення виявлених порушень вимог законодавства з цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки;

вимагати припинення дій, які перешкоджають здійсненню перевірки;

звертатися у встановленому законом порядку до суду у випадку недопущення посадових осіб ДСНС України або її територіальних органів до проведення перевірки в цілому чи до окремих приміщень об'єкта перевірки, яка здійснюється в установленому законодавством порядку, з вимогою щодо зобов'язання суб'єкта господарювання забезпечити допуск до здійснення перевірки в цілому або частини приміщень об'єкта перевірки;

надавати (надсилати) суб'єктам господарювання обов'язкові для виконання приписи про усунення порушень законодавства;

притягати до адміністративної відповідальності посадових осіб та громадян, винних у порушенні встановлених законодавством вимог цивільного захисту, пожежної і техногенної безпеки, невиконанні приписів та постанов посадових осіб ДСНС України або її територіальних органів;

вимагати припинення дій, які можуть призвести до виникнення надзвичайних ситуацій;

фіксувати процес здійснення перевірки на засоби аудіо- та відеотехніки з наданням копії запису керівнику або уповноваженій ним особі суб'єкта господарювання;

звертатися до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення до повного усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, агрегатів, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць,

окремих приміщень, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг, якщо ці порушення створюють загрозу життю та/або здоров'ю людей;

застосовувати адміністративно-господарські санкції за порушення вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки відповідно до закону.

10. Посадові особи ДСНС України або її територіальних органів, які здійснюють перевірку, зобов'язані:

повно, об'єктивно та неупереджено здійснювати перевірку в межах повноважень, передбачених законом;

дотримуватися ділової етики у взаємовідносинах із суб'єктами господарювання;

не втручатись і не перешкоджати здійсненню господарської діяльності під час здійснення перевірки;

забезпечувати нерозголошення інформації з обмеженим доступом, комерційної таємниці та іншої інформації суб'єкта господарювання, що стає доступною під час здійснення перевірки;

ознайомити керівника суб'єкта господарювання або його заступника, або уповноважену ним особу з результатами проведеної перевірки у строки, передбачені законом;

надавати суб'єкту господарювання консультаційну допомогу щодо здійснення перевірки;

неухильно дотримуватися вимог Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності", Кодексу цивільного захисту України та цього Порядку. За порушення встановленого зазначеними нормативно-правовими актами порядку здійснення заходів державного нагляду (контролю) посадові особи ДСНС України або її територіальних органів несуть відповідальність відповідно до вимог чинного законодавства;

дотримуватись встановлених законодавством обмежень щодо охорони державної таємниці, службової інформації та правил перепускного і внутрішньооб'єктового режимів.

11. У разі якщо суб'єкт господарювання не допускає посадових осіб ДСНС України або її територіальних органів до проведення перевірки в цілому чи до окремих приміщень об'єкта перевірки, яка здійснюється в установленому законодавством порядку, посадовою особою, яка здійснює перевірку, складається акт про недопущення до проведення планової (позапланової) перевірки, форму якого наведено в додатку 4 до цього Порядку.

Керівник або уповноважена особа суб'єкта господарювання в акті про недопущення до проведення планової (позапланової) перевірки має право подати пояснення і зауваження щодо змісту акта, зазначити мотиви своєї відмови у допущенні до проведення перевірки.

В акті про недопущення до проведення планової (позапланової) перевірки зазначаються дата, час його складання та відомості про посадову особу, яка склала акт, а також посада, прізвище, ім'я, по батькові особи керівника або уповноваженої особи суб'єкта господарювання, яку ознайомлено з цим актом та якій вручено його під розпис.

Акт про недопущення до проведення планової (позапланової) перевірки складається у двох примірниках, один з яких надається керівнику або уповноваженій особі суб'єкта господарювання, а другий з відміткою про ознайомлення зберігається в наглядовій справі.

У разі відмови керівника або уповноваженої особи суб'єкта господарювання від підписання акта про недопущення до проведення планової (позапланової) перевірки посадовою особою ДСНС України робиться відповідна відмітка щодо відмови від ознайомлення та отримання цього акта.

У разі відмови керівника або уповноваженої особи суб'єкта господарювання отримати зазначений акт такий акт надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення.

12. За результатами проведеної перевірки суб'єкта господарювання посадовою особою ДСНС України або її територіального органу у разі виявлення порушень вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки складається акт перевірки.

Акт перевірки оформлюється з використанням комп'ютерної техніки або розбірливим почерком на друкованих формах. Не допускається внесення до акта перевірки недостовірної інформації.

Посадова особа ДСНС України або її територіального органу зазначає в акті перевірки стан додержання і виконання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

В акті перевірки детально описуються виявлені порушення суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки з посиланням на відповідні вимоги законодавства.

У разі розміщення на об'єкті перевірки приміщень (будівель), що використовуються іншими суб'єктами господарювання для провадження господарської діяльності, порушення, виявлені в цих приміщеннях (будівлях), зазначаються в акті перевірки з розмежуванням порушень щодо кожного окремого приміщення об'єкта перевірки.

Якщо приміщення (будівлі) перебувають у власності фізичної особи, а діяльність в них здійснює суб'єкт господарювання (орендар), акт перевірки вручається суб'єкту господарювання (орендарю), який підлягає перевірці.

В останній день перевірки два примірники акта перевірки підписуються посадовими особами ДСНС України або її територіального органу, які здійснювали перевірку, та керівником суб'єкта господарювання або уповноваженою ним особою, а також іншими особами, які брали участь у перевірці.

У разі якщо керівник суб'єкта господарювання або уповноважена ним особа робить письмові зауваження щодо здійснення перевірки, ці зауваження є невід'ємною частиною акта перевірки, який підписується із зауваженнями.

Один примірник акта перевірки надається керівнику суб'єкта господарювання або уповноваженій ним особі. У випадку проведення перевірки суб'єкта господарювання, на об'єкті перевірки якого є наявними приміщення (будівлі, споруди, території), що надаються в оренду (суборенду) іншим суб'єктам господарювання, використовуються останніми для провадження господарської діяльності та відображені в акті перевірки, копія акта надається/вручається керівнику або уповноваженій особі такого суб'єкта господарювання.

13. У разі відмови керівника суб'єкта господарювання або уповноваженої ним особи підписати акт перевірки посадова особа ДСНС України або її територіального органу вносить до такого акта відповідний запис.

14. У разі якщо керівник суб'єкта господарювання або уповноважена ним особа відмовляються від отримання акта перевірки особисто, такий акт направляється суб'єкту господарювання рекомендованим листом з повідомленням про вручення.

15. Другий примірник акта перевірки зберігається протягом п'яти років у наглядовій справі на об'єкт перевірки в органі, який здійснював перевірку. До акта перевірки додаються копії документів, що підтверджують факт поштового відправлення, та копія повідомлення про вручення поштового відправлення (у разі надіслання повідомлення рекомендованим листом з повідомленням про вручення).

16. Акти перевірок реєструються у журналі реєстрації актів, складених за результатами проведення планових (позапланових) перевірок щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, форму якого наведено у додатку 5 до цього Порядку.

17. У разі відсутності порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки посадова особа ДСНС України або її територіального органу, яка здійснювала перевірку, доповідає відповідним рапортом керівнику ДСНС України або її територіального органу чи заступнику керівника, до повноважень якого відповідно до розподілу обов'язків віднесено питання державного нагляду (контролю).

На підставі рапорту керівник ДСНС України або її територіального органу чи заступник керівника, до повноважень якого відповідно до розподілу обов'язків віднесено питання державного нагляду (контролю), листом повідомляє суб'єкта господарювання про відсутність порушень за результатами здійснення перевірки.

18. На підставі акта перевірки, у разі виявлення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, які створюють загрозу життю та/або здоров'ю людей, ДСНС України або її територіальний орган звертається у порядку та строки, встановлені законом, з

відповідним позовом до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення до повного усунення порушень вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, агрегатів, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць, окремих приміщень, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг.

У разі наявності на об'єкті перевірки інших порушень посадовою особою ДСНС України або її територіального органу на підставі акта перевірки складається припис про усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки згідно з додатком 6 до цього Порядку (далі - Припис).

19. На підставі акта перевірки, складеного за результатами позапланової перевірки, яка здійснювалась на підставах, визначених підпунктами 3 або 4 пункту 13 розділу II цього Порядку, звернення до адміністративного суду щодо вжиття заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, агрегатів, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць, окремих приміщень, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг та/або складання припису є обов'язковим.

Припис складається у двох примірниках, що підписуються посадовими особами ДСНС України або її територіальних органів, які здійснювали перевірку, та керівником суб'єкта господарювання або уповноваженою ним особою із зазначенням строків усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

Один примірник припису не пізніше п'яти робочих днів з дня складання акта перевірки надається керівнику суб'єкта господарювання або уповноваженій ним особі для виконання, а другий - долучається до наглядової справи органу, посадові особи якого здійснювали перевірку, для контролю.

20. У разі відмови керівника суб'єкта господарювання або уповноваженої ним особи від підписання та/або отримання припису посадова особа ДСНС України або її територіального органу вносить до такого припису відповідний запис, а такий припис надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення.

21. Копії документів, що підтверджують факт поштового відправлення, та копія повідомлення про вручення поштового відправлення (у разі надіслання припису рекомендованим листом з повідомленням про вручення) зберігаються в наглядовій справі на об'єкт перевірки в органі, який здійснював перевірку.

22. До припису включаються неусунені порушення, виявлені під час проведення попередніх перевірок, із зазначенням строків які пропонувалися для їх усунення, та пропонуються нові строки усунення порушень. При цьому зазначаються нові порушення, які були виявлені під час проведення перевірки, і строки їх усунення.

23. Під час проведення планової або позапланової перевірки у попередньому приписі, якщо такий є, посадова особа ДСНС України або її територіального органу, яка здійснювала перевірку, зобов'язана зробити відмітки. При усуненні запропонованих приписом порушень навпроти кожного з них робиться позначка "виконано", ставиться дата перевірки та підпис посадової особи, яка здійснювала перевірку, а при невиконанні - у кінці припису відмічаються порядкові номери невиконаних пунктів, зазначаються заходи, які вжито за наслідками перевірки, з чим ознайомлюється керівник суб'єкта господарювання або уповноважена ним особа.

24. У разі непогодження із запропонованими до усунення порушеннями чи строками їх усунення керівник суб'єкта господарювання або уповноважена ним особа має право оскаржити припис до ДСНС України або суду.

25. За результатами розгляду скарг на припис у разі встановлення фактів порушення стосовно його винесення або оформлення ДСНС України може прийняти рішення про скасування припису в частині або в цілому.

26. Строки усунення порушень, зазначених у приписі, встановлюються посадовою особою ДСНС України або її територіального органу, які здійснювали перевірку, залежно від виявлених порушень законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

27. Контроль за виконанням приписів, наданих за результатами перевірки, здійснюється органом, який його видав.

28. Наявність припису, складеного на підставі акта перевірки, не позбавляє ДСНС України або її територіальний орган права звернення до адміністративного суду з позовом про застосування заходів реагування у сфері державного нагляду (контролю) при наявності порушень, які створюють загрозу життю та/або здоров'ю людей.

29. На кожен об'єкт перевірки, а також на об'єкти нового будівництва в ДСНС України або її територіальному органі заводиться окрема наглядова справа, в якій зберігаються документи, що складаються за результатами перевірок, у тому числі орендованих будівель та приміщень, матеріали листування, а також декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки (для суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику – висновки за результатами оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта чи приміщення), рішення (постанови, ухвали) суду щодо вжиття заходів реагування, договори оренди та інші документи, що характеризують дотримання на об'єкті протипожежного стану, виконання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту

відповідно до змісту наглядової справи, та загальних відомостей про об’єкт (об’єкти) перевірок, які потрібно відобразити у наглядовій справі.

30. Наглядові справи повинні постійно зберігатись у спеціально визначених місцях та обліковуватись у спеціальному журналі обліку наглядових справ.

31. ДСНС України та її територіальні органи здійснюють контроль за своєчасним виконанням плану перевірок суб’єктів господарювання, перевіряють наявність та розглядають матеріали наглядової справи після кожної перевірки об’єкта.

32. За результатами перевірки наглядової справи робляться письмові відмітки щодо її ведення і якості нагляду.

33. Щороку до 01 квітня ДСНС України та її територіальні органи готують звіт про виконання квартальних планів перевірок суб’єктів господарювання за попередній рік, який оприлюднюється на офіційних веб-сайтах.

ТЕМА 3.2. ОРГАНІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ З ПИТАНЬ ПОЖЕЖНОЇ ТА ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

3.2.1. Порядок оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення під час документування адміністративних правопорушень.
3.2.2. Порядок оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення при розгляді справ про адміністративні правопорушення.
3.3.3. Оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення під час виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.
3.3.4. Розгляд скарг у справах про адміністративні правопорушення.
3.4.5. Діловодство у справах про адміністративні правопорушення.
3.4.6. Контроль за станом дотримання вимог закону при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення.

3.2.1. Порядок оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення під час документування адміністративних правопорушень.

Порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення посадовими особами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, його територіальних органів (далі - посадові особи ДСНС) визначається законами України, Кодексом України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) та Інструкцією з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України 27.07.2016 № 725.

Ця Інструкція визначає порядок оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення під час документування адміністративних правопорушень, розгляду справ про адміністративні правопорушення, виконання постанов про накладення адміністративних стягнень та розгляду скарг у справах про адміністративні правопорушення.

При вчиненні посадовими особами підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності (далі - підприємства), громадянами - суб'єктами підприємницької діяльності та громадянами адміністративного правопорушення уповноваженими на те посадовими особами ДСНС складається протокол про адміністративне правопорушення (далі - протокол).

Протокол складається у двох примірниках, один з яких під підпис вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Складати протокол у разі порушення посадовими особами підприємств, громадянами - суб'єктами підприємницької діяльності та громадянами встановлених законодавством вимог пожежної безпеки (стаття 175 КУпАП), здійснення суб'єктом господарювання господарської діяльності без декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки (стаття 175-^{2} КУпАП) чи невиконання приписів та постанов посадових осіб

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку (стаття 188-[8] КУпАП), згідно зі статтею 255 КУпАП мають право уповноважені на те посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку. Працівники відомчої, місцевої пожежної охорони та члени добровільних пожежних дружин (команд), протипожежних об'єднань громадян мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 120, 175, 188-[8] КУпАП.

Посадові особи органів державного нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки складають протокол про адміністративне правопорушення, передбачене статтями 164, 188-[16]КУпАП, і направляють його для розгляду в районні, районні в місті, міські, міськрайонні суди в разі:

провадження господарської діяльності без одержання ліцензії на провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, чи здійснення таких видів господарської діяльності з порушенням умов ліцензування, а також надання суб'єктом господарювання до ДСНС або адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань пожежної безпеки (стаття 164 КУпАП);

невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань цивільного захисту, нагляду та контролю за станом захисту територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру (стаття 188-[16]КУпАП).

Виключно судами розглядаються справи про адміністративні правопорушення, учинені особами віком від 16 до 18 років.

Посадові особи органів державного нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки можуть складати протокол і в разі завідомо неправдивого виклику пожежної охорони (стаття 183 КУпАП) при встановленні особи, яка її викликала, та направляти його на розгляд адміністративних комісій при виконавчих органах міських, сільських і селищних рад або виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад.

Усі реквізити протоколу заповнюються розбірливим почерком, державною мовою, ураховуючи вимоги чинного законодавства щодо державної мовної політики. Не допускаються закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу, а також унесення додаткових записів після підписання протоколу особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. У відповідних графах, які не заповнюються при складанні протоколу, ставиться прочерк. У разі допущення порушень при оформленні протоколу його заповнений бланк вважається зіпсованим.

При складанні протоколу вказується стаття КУпАП, згідно з якою передбачена адміністративна відповідальність, а також зазначаються дата і

місце його складання, посада, прізвище, ім’я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення); місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за це правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи. Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі.

Зокрема, у протоколі зазначаються:

у пункті 8 - чи відповідає особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, за своїми службовими обов’язками за забезпечення виконання вимог законодавства у сфері пожежної та техногенної безпеки згідно зі статтею 14 КУпАП (посадові інструкції, накази про призначення відповідальних, плани усунення порушень з відміткою про ознайомлення особи тощо), з долученням до протоколу копій підтвердних документів;

у пункті 11 - інформація щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності впродовж року (за наявності).

При викладенні обставин правопорушення вказуються число, місяць, рік, час, місце (будинок, цех, дільниця тощо), повна назва та адреса об’єкта, де його вчинено, та суть правопорушення. Кожне правопорушення обґрунтовується відповідно до вимог чинного законодавства.

У разі якщо порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки призвели до виникнення пожежі, сприяли її розвитку або перешкоджали гасінню, про це обов’язково зазначається в протоколі при викладенні суті правопорушення.

Під час складання протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 164 КУпАП, указується конкретна суть порушення - провадження господарської діяльності без одержання ліцензії на провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, або здійснення господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення з порушенням умов ліцензування, або надання суб’єктом господарювання до ДСНС або адміністратору недостовірної інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань пожежної безпеки.

Достовірність інформації щодо відповідності матеріально-технічної бази вимогам чинного законодавства, заявленої в декларації відповідності матеріально-технічної бази суб’єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки, перевіряється під час планових (позапланових) перевірок суб’єктів господарювання.

Під час складання протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 175 КУпАП, указується, які саме порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки вчинила особа, яка притягається до адміністративної відповідальності.

При складанні протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 175-^{2}КУпАП, указується суть правопорушення (початок роботи новоутворених підприємств або початок використання суб'єктом господарювання об'єктів нерухомості без зареєстрованої декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки, для яких подання такої декларації є обов'язковим).

Під час складання протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 188-^{8} КУпАП, указуються дати складання та вручення приписів або постанов посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, номери невиконаних пунктів або запропонованих заходів, установлений строк виконання яких на момент перевірки минув. Також указуються дата, до якої захід мав бути виконаний, та дата виявлення такого порушення (невиконання) з посиланням на те, чи є це порушення (невиконання) триваючим.

Якщо строки виконання запропонованих заходів, зазначених у приписі (постанові), не минули, посадові особи підприємств до адміністративної відповідальності за їх невиконання не притягаються.

Під час складання протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 188-^{16} КУпАП, зазначається, які саме законні вимоги посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань цивільного захисту, нагляду та контролю за станом захисту територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, не виконано з обґрунтуванням відповідно до чинного законодавства. Якщо порушення призвели до виникнення аварії або надзвичайної ситуації техногенного характеру, сприяли її розвитку або перешкоджали ліквідації, це обов'язково зазначається в протоколі при викладенні суті порушення.

У протоколі вказуються обставини, що пом'якшують чи обтяжують адміністративну відповідальність.

Особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права та обов'язки, передбачені статтею 268 КУпАП, та зміст статті 63 Конституції України, а також повідомляється про час та місце розгляду адміністративної справи, про що робиться відмітка у протоколі. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу та пояснення по суті адміністративного правопорушення, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання.

Складений протокол про адміністративне правопорушення, передбачене статтями 164 та 188-^{16} КУпАП, разом із повідомленням (додаток 2) та матеріалами, що підтверджують учинення адміністративного правопорушення, у триденний строк надсилається до районного, районного в місті, міського, міськрайонного судів.

У складених протоколах про адміністративне правопорушення, передбачене статтями 164та 188-[16] КУпАП, а також відносно осіб віком від 16 до 18 років дата та час розгляду адміністративної справи не зазначаються (ставиться прочерк), а вказуються тільки найменування районного (районного у місті, міського, міськрайонного) суду та його адреса.

У разі якщо особа, стосовно якої складається протокол, не володіє українською мовою, протокол складається за участю перекладача.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків і потерпілих протокол підписується також і цими особами. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, у ньому робиться запис про це.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, згідно зі статтею 63Конституції України не несе відповідальності за відмову давати пояснення щодо себе, членів своєї сім'ї чи близьких родичів.

До протоколу долучаються інші матеріали про адміністративне правопорушення (пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, речові докази, рапорти посадових осіб ДСНС, а також інші документи та матеріали, що містять інформацію про правопорушення).

Якщо правопорушення вчинено кількома особами, протокол про адміністративне правопорушення складається на кожну особу окремо.

За невиконання одного й того самого пункту припису або постанови посадових осіб ДСНС до адміністративної відповідальності може бути притягнуто декілька посадових осіб підприємств, на яких покладено відповідальність за їх виконання.

3.2.2. Порядок оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення при розгляді справ про адміністративні правопорушення.

Розгляд справ про адміністративні правопорушення здійснюють уповноважені посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, відповідно до статті 223 КУпАП.

Провадження у справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю за обставин, визначених статтею 247 КУпАП.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення відповідно до статті 276 КУпАП у строки, визначені статтею 277 КУпАП.

Під час розгляду справи про адміністративне правопорушення особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права, передбачені частиною першою статті 268 КУпАП та статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України.

Справа про адміністративне правопорушення відповідно до частини першої статті 268 КУпАП розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. За відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи, а також якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Уповноважені посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, при підготовці до розгляду справи про адміністративне правопорушення відповідно до статті 278 КУпАП вирішують такі питання:

чи належить до їх компетенції розгляд цієї справи;

чи правильно складено протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення;

чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду;

чи витребувано необхідні додаткові матеріали;

чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката.

Уповноважена посадова особа, яка розглядає справу про адміністративне правопорушення, відповідно до статті 280 КУпАП зобов'язана з'ясувати, чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна ця особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність, чи заподіяно майнову шкоду, чи є підстави для передачі матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації, трудового колективу, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, у тому числі оформлену працівниками відомчої, місцевої пожежної охорони, членами добровільних пожежних дружин (команд), посадова особа центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, виносить одну з таких постанов:

про накладення адміністративного стягнення;

про закриття справи.

При вирішенні питання про притягнення особи до адміністративної відповідальності у вигляді попередження або штрафу посадова особа центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, виносить постанову про накладення адміністративного стягнення (далі - постанова).

Бланк постанови заповнюється розбірливим почерком. Не допускаються закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до постанови, а також

внесення додаткових записів після того, як постанову підписано особою, щодо якої її винесено. У разі допущення порушень при оформленні постанови її заповнений бланк вважається зіпсованим.

У постанові обов'язково зазначаються дата розгляду справи та населений пункт, у якому її винесено. Указуються посада, найменування органу, від імені якого посадова особа уповноважена розглядати справу про адміністративне правопорушення, спеціальне звання, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка винесла постанову, серія, номер та дата складання протоколу про адміністративне правопорушення.

У розділі відомостей про особу, щодо якої розглядається справа, зазначаються її прізвище, ім'я та по батькові (без скорочень), дата, рік та місце народження, реєстраційний номер облікової картки платника податків, адреса місця проживання, точна юридична назва й адреса установи, організації, підприємства, навчального закладу та посада особи.

У розділі «УСТАНОВИВ» зазначаються прізвище та ініціали особи, щодо якої розглядається справа, дата, час і місце вчинення правопорушення, повна назва та адреса об'єкта (суб'єкта господарювання), які саме порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки вчинено або який припис чи постанову посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, не виконано, чи розпочато роботу новоутвореного підприємства або використання суб'єктом господарювання об'єктів нерухомості без зареєстрованої декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки, для яких подання такої декларації є обов'язковим. Кожне правопорушення обґрунтовується пунктом нормативного акта із зазначенням його повної назви (допускається при посиланні на наступні пункти того самого нормативного акта указувати скорочену його назву (абревіатуру) відповідно до реєстру нормативних актів з питань пожежної безпеки).

При накладенні адміністративного стягнення за статтею 175-^{2} КУпАП указується, коли і де, на підставі чого (договори оренди, свідоцтво про право власності тощо) розпочато роботу новоствореного підприємства чи використання суб'єктом господарювання об'єктів нерухомості без зареєстрованої декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки, для яких подання такої декларації є обов'язковим.

При накладенні адміністративного стягнення згідно зі статтею 188-^{8} КУпАП зазначаються дата складання та вручення припису чи постанови посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, номери невиконаних пунктів або заходи, які не виконано в установлений строк, а також дата виявлення такого порушення (невиконання) з посиланням на те, чи є це порушення (невиконання)

триваючим. Зазначається нормативний акт, який передбачає відповідальність за це адміністративне правопорушення.

У розділі «ПОСТАНОВИВ» посадова особа, яка розглядала матеріали справи, зазначає прізвище, ім'я та по батькові особи, щодо якої виноситься постанова, та після установлення обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність за здійснене правопорушення, і причетності цієї особи до виконання службових обов'язків визначає вид адміністративного стягнення.

При накладенні адміністративного стягнення у вигляді штрафу зазначаються словами та цифрами його сума, назва установи банку, куди він сплачується, відповідний рахунок банку, а також подвійний розмір суми штрафу у випадку примусового стягнення штрафу органами державної виконавчої служби. У разі застосування такого виду адміністративного стягнення як попередження у відповідній графі постанови замість суми штрафу зазначається слово «попередження».

Постанова містить інформацію про порядок і строк її оскарження, дату набрання нею законної сили та строк пред'явлення її до виконання, а також відомості про її виконання.

Постанова підписується посадовою особою, яка її винесла, та засвідчується печаткою.

Постанова оголошується негайно після закінчення розгляду справи і долучається до справи про адміністративне правопорушення.

Копія постанови протягом трьох днів вручається або надсилається особі, щодо якої її винесено. Копія постанови вручається під підпис. У разі якщо копія постанови надсилається, про це робиться відповідна відмітка у справі.

Копія постанови в той самий строк вручається або надсилається потерпілому на його прохання.

Якщо особа вчинила кілька адміністративних правопорушень, справи про які одночасно розглядаються одним і тим самим органом (посадовою особою), стягнення накладається в межах санкції, встановленої за більш серйозне правопорушення з числа вчинених. До основного стягнення в цьому разі може бути приєднано одне з додаткових стягнень, передбачених статтями про відповідальність за будь-яке з учинених правопорушень.

Особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, крім посадової особи, звільняється від адміністративної відповідальності з передачею матеріалів на розгляд громадської організації або трудового колективу, якщо з урахуванням характеру вчиненого правопорушення і особи правопорушника до неї доцільно застосувати захід громадського впливу.

Крім того, можливе звільнення порушника від адміністративної відповідальності з оголошенням усного зауваження. Такі заходи впливу можуть бути застосовані до громадян та посадових осіб у разі вчинення ними малозначного адміністративного правопорушення.

З урахуванням характеру вчиненого правопорушення особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, її матеріального становища можливе застосування такого виду адміністративного стягнення як попередження.

Не можуть бути звільнені від адміністративної відповідальності посадові особи, які не виконали припису або постанови посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, без поважних причин (при цьому до матеріалів справи обов'язково долучаються підтвердні матеріали) або порушили встановлені законодавством вимоги пожежної безпеки, що спричинило реальну загрозу життю та здоров'ю людей або призвело до виникнення пожежі.

У разі оголошення усного зауваження, передачі матеріалів на розгляд громадській організації чи трудовому колективу, а також за наявності обставин, передбачених статтею 247КУпАП, виноситься постанова про закриття справи про адміністративне правопорушення.

У постанові про закриття справи про адміністративне правопорушення обов'язково зазначаються число, місяць і рік розгляду справи та населений пункт, у якому її винесено. Указуються посада, найменування територіального органу ДСНС, спеціальне звання, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка винесла постанову.

У розділі відомостей про особу, щодо якої розглядається справа, зазначаються прізвище, ім'я та по батькові, адреса місця проживання, точна юридична назва і адреса установи, організації, підприємства чи суб'єкта господарювання, ким працює або де навчається. Указуються обставини, що виключають провадження у справі відповідно до статті 247 КУпАП, або інші обставини, що підтверджують малозначність вчиненого адміністративного правопорушення.

У розділі «ПОСТАНОВИВ» посадова особа, яка розглядала матеріали справи, зазначає прізвище, ім'я та по батькові особи, щодо якої виноситься постанова, та після установлення обставин, що виключають провадження у справі, закриває її. У постанові про закриття справи про адміністративне правопорушення також може бути вказано одне з рішень, визначених статтями 21, 22 КУпАП.

Постанова про закриття справи про адміністративне правопорушення підписується посадовою особою, яка її винесла. Копія такої постанови протягом трьох днів вручається або надсилається особі, щодо якої її винесено (за винятком випадків смерті, недієздатності або неосудності особи).

При винесенні постанови щодо закриття справи про адміністративне правопорушення у зв'язку зі смертю особи, стосовно якої винесено постанову, до справи про адміністративне правопорушення долучається інформація про це з відповідного відділу державної реєстрації актів цивільного стану.

При винесенні постанови стосовно закриття справи про адміністративне правопорушення у зв'язку з неосудністю особи, щодо якої складено протокол, до справи про адміністративне правопорушення долучається довідка з лікувального закладу про її хворобу.

Строки накладення адміністративного стягнення наведені в статті 38 КУпАП.

При розгляді справи про адміністративне правопорушення до протоколу долучаються матеріали, що підтверджують факт учинення адміністративного правопорушення та причетність до нього особи, яка притягається до адміністративної відповідальності (копії приписів, постанов, рапортів посадових осіб ДСНС; заяви, пояснення правопорушників та свідків правопорушення; посадові інструкції, накази про призначення відповідальних за пожежну безпеку, плани усунення порушень пожежної безпеки тощо). Кожен з таких документів має обов'язкові реквізити (дата, адреса, назва, підпис, штамп, печатка тощо), містить достовірну інформацію та відповідає вимогам законодавства.

Посадова особа центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, яка розглядає справу про адміністративне правопорушення, установивши причини та умови, що сприяли вчиненню адміністративного правопорушення, вносить відповідному державному органу чи органу місцевого самоврядування, громадській організації або посадовій особі пропозиції про вжиття заходів щодо усунення цих причин та умов. Про вжиті заходи протягом місяця з дня надходження пропозиції повинно бути повідомлено орган (посадову особу), який (яка) вніс (внесла) пропозицію.

3.3.3. Оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення під час виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.

Штраф має бути сплачений порушником у строки відповідно до статті 307 КУпАП.

У разі несплати правопорушником штрафу у строк, установлений частиною першою статті 307 КУпАП, постанова про накладення адміністративного стягнення надсилається листом для примусового виконання до відділу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, установленому законом.

Контроль за правильним і своєчасним виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення здійснюється посадовою особою, що винесла цю постанову.

Не підлягає виконанню постанова про накладення адміністративного стягнення, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня її винесення. У разі оскарження постанови перебіг строку давності зупиняється до розгляду скарги.

Постанова у справі про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку оскарження цієї постанови, установленого статтею 289 КУпАП, за винятком постанов про застосування стягнення, передбаченого статтею 26 КУпАП.

Виконання постанови про накладення штрафу може бути припинено посадовою особою, яка її винесла, у випадках, наведених у статті 302 КУпАП.

Документи, що засвідчують виконання постанови про накладення адміністративного стягнення (копія квитанції про сплату штрафу, постанова про закінчення виконавчого провадження тощо), або інші матеріали, що зупиняють провадження в адміністративній справі, підшиваються до адміністративної справи.

3.3.4. Розгляд скарг у справах про адміністративні правопорушення.

У разі незгоди з прийнятим рішенням у справі про адміністративне правопорушення особа, щодо якої її винесено, може подати скаргу до вищої посадової особи ДСНС або суду. Скарга подається протягом десяти днів від дня винесення постанови.

При оскарженні постанови вона підлягає виконанню після залишення скарги без задоволення.

Скарга на постанову розглядається в десятиденний строк від дня її надходження.

Скарга, що надійшла до органу (посадової особи), який виніс постанову у справі про адміністративне правопорушення, у триденний строк надсилається разом із справою до органу (посадовій особі), правомочного (правомочній) її розглядати.

Постанову уповноваженого органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення може бути скасовано або змінено керівником вищого органу відповідно до вимог чинного законодавства України.

Посадова особа ДСНС при розгляді скарги на постанову перевіряє дотримання вимог законодавства про адміністративні правопорушення і обґрунтованість її винесення та приймає одне з таких рішень:

залишає постанову без зміни, а скаргу без задоволення;

скасовує постанову і надсилає справу на новий розгляд;

скасовує постанову і закриває справу;

змінює захід стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, але так, щоб стягнення не було посилено.

Копія рішення за скаргою протягом трьох днів надсилається особі, щодо якої його винесено.

Згідно зі статтею 296 КУпАП скасування постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення тягне за собою повернення стягнених грошових сум, що проводиться в порядку, встановленому законом.

5. Діловодство у справах про адміністративні правопорушення

Бланки протоколів та постанов друкуються із зазначенням відповідних серії та номера.

Серія протоколу та постанови складається з літеросполук, номер зазначається шестизначним цифровим показником та виконується високим способом друку фарбою синього (зеленого, червоного) кольору.

Організація забезпечення територіальних органів ДСНС бланками та журналами, передбаченими цією Інструкцією, покладається на керівників відповідних територіальних органів ДСНС.

Кількісний облік видачі бланків протоколів та постанов ведеться в територіальних органах ДСНС у журналі видачі бланків протоколів про адміністративні правопорушення та постанов про накладення адміністративного стягнення.

Складені протягом доби протоколи повинні бути зареєстровані в журналі обліку матеріалів про адміністративні правопорушення.

У територіальних органах ДСНС заповнення журналів видачі бланків протоколів про адміністративні правопорушення та постанов про накладення адміністративного стягнення і журналів обліку матеріалів про адміністративні правопорушення здійснюється посадовою особою, яка за своїми функціональними обов'язками є відповідальною за стан діловодства у справах про адміністративні правопорушення. Журнали мають бути прошнуровані, пронумеровані та скріплені печаткою відповідного підрозділу.

За кожним випадком складання протоколу заводиться окрема справа про адміністративне правопорушення, вчинене посадовими особами підприємств, громадянами - суб'єктами підприємницької діяльності та громадянами, до якої долучаються матеріали, що підтверджують факт учинення адміністративного правопорушення та причетність особи до його вчинення (копії приписів, постанов, рапортів посадових осіб ДСНС; заяви, пояснення осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності, та свідків правопорушення; посадові інструкції, накази про призначення відповідальних за пожежну та техногенну безпеку, плани усунення порушень тощо).

На титульному аркуші справи вказуються найменування територіального органу ДСНС, порядковий номер відповідно до журналу обліку матеріалів про адміністративні правопорушення, дати початку та закінчення у ній провадження.

Справи про адміністративні правопорушення відповідно до журналу обліку матеріалів про адміністративні правопорушення підшиваються до загальної справи за порядковими номерами і зберігаються в металевих сховищах відповідних підрозділів за місцем прийняття рішення у справі про адміністративне правопорушення протягом трьох років з дня накладення адміністративного стягнення. Підшиті до справи сторінки нумеруються.

3.4.6. Контроль за станом дотримання вимог закону при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення.

Відповідно до частини четвертої статті 7 КУпАП додержання вимог закону при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення забезпечується систематичним контролем вищих органів та посадових осіб.

Організація контролю за порядком здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення в ДСНС та її територіальних органах

здійснюється їх безпосередніми керівниками або заступниками керівників, до повноважень яких віднесено питання державного нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки.

Безпосередній контроль за дотриманням уповноваженими посадовими особами ДСНС законодавства під час здійснення проваджень у справах про адміністративні правопорушення покладається на керівників відповідних структурних підрозділів ДСНС та її територіальних органів.

ТЕМА 3.3. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

3.3.1. Організація та правила проведення перевірок пожежно-рятувальних підрозділів.

3.3.2. Нормативно-організаційні засади перевірки та оцінки готовності функціональних і територіальних підсистем єдиної системи цивільного захисту.

3.3.1. Організація та правила проведення перевірок пожежно-рятувальних підрозділів.

Цілеспрямована і систематична перевірка внутрішньої, гарнізонної та караульної служб є обов'язком усього керівного складу ОРС ЦЗ, якому підпорядковані гарнізони ОРС ЦЗ, підрозділи та чергові зміни (караули) підрозділів ОРС ЦЗ. Перевірка повинна сприяти підвищенню їх готовності.

Під час перевірки необхідно надавати практичну допомогу щодо усунення недоліків в організації внутрішньої, гарнізонної і караульної служб і підготовки особового складу.

Під час перевірки внутрішньої служби звертається увага на:

1) організацію несення внутрішньої служби добовим нарядом;

2) стан форменого та захисного одягу особового складу;

3) охайність особового складу, стройову виправку, підтягнутість та дисциплінованість;

4) організацію та підтримання внутрішнього порядку в підрозділах;

5) організацію охорони приміщень та території підрозділу;

6) чітке виконання розпорядку дня;

7) стан дисципліни, морально-психологічний стан особового складу, збереження його здоров'я та заходи, що плануються і проводяться в підрозділі щодо покращення цього напряму;

8) утримання службових приміщень і території підрозділу, їх відповідність вимогам правил безпеки праці і пожежної безпеки;

9) проведення санітарно-гігієнічних заходів.

Під час перевірки гарнізонної служби звертається увага на:

1) рівень організації служби в підрозділах гарнізону ОРС ЦЗ;

2) рівень професійної підготовки особового складу гарнізону ОРС ЦЗ, здатність виконувати оперативно-службові завдання;

3) своєчасність та якість проведення практичних навчань (занять) із залученням сил та засобів гарнізону ОРС ЦЗ, відпрацювання інструкцій (порядків, планів) взаємодії із спеціалізованими службами цивільного захисту;

4) готовність гарнізону ОРС ЦЗ до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж;

5) якість виконання функціональних обов'язків (посадових інструкцій) посадовими особами гарнізону ОРС ЦЗ;

6) виконання прийнятих посадовими особами гарнізону ОРС ЦЗ рішень, їх відповідність поставленим завданням і оперативній обстановці,

своєчасність їх доведення за належністю і забезпечення виконання запланованих заходів;

7) стан виконання функцій службами гарнізону ОРС ЦЗ;

8) наявність і правильність оформлення та ведення оперативно-службових документів гарнізону ОРС ЦЗ.

Під час перевірки караульної служби звертається увага на:

1) правильність організації внутрішньої і караульної служб у змінах (караулах);

2) наявність особового складу чергової зміни (караулу);

3) знання своїх обов'язків особовим складом оперативних розрахунків, посадовими особами чергової зміни (караулу) і командним складом;

4) спроможність виконання нормативів зі спеціальної фізичної підготовки особовим складом індивідуально, у складі відділення та зміни (караулу);

5) якість проведення практичних навчань та тренувань зміни (караулу), забезпечення проведення службової підготовки особового складу;

6) готовність змін (караулів) до виконання дій за призначенням з урахуванням технічного оснащення та підготовленості особового складу, злагодженість, чіткість взаємодії між відділеннями, номерами оперативного розрахунку;

7) справність і стан утримання спеціальної техніки, обладнання та оснащення, ЗІЗОД, засобів телекомунікації та інформатизації, зв'язку та оповіщення, сигналізації;

8) стан рукавного господарства та ГДЗС;

9) рівень знань з охорони та безпеки праці особовим складом під час несення караульної служби та виконання завдань за призначенням, проведення з ними інструктажів, дотримання вимог безпеки праці в службово-побутових приміщеннях;

10) наявність та порядок ведення оперативно-службових документів чергової зміни (караулу).

Перевірка зміни (караулу) підрозділів, що обслуговують об'єкти на договірних засадах, крім того, повинна визначити стан протипожежного режиму у виробничих і складських приміщеннях на території об'єкта, наявність і справність первинних засобів пожежогасіння, установок і систем протипожежної автоматики.

Право на перевірку внутрішньої, гарнізонної та караульної служб підрозділів без Припису на перевірку організації служби гарнізону ОРС ЦЗ, підрозділів та чергових змін (караулів) підрозділів ОРС ЦЗ (далі - Припис) мають:

1) Голова ДСНС України і його заступники;

2) керівництво структурного підрозділу ДСНС України, який відповідає за напрям реагування на надзвичайні ситуації;

3) керівники територіальних органів ДСНС України і їхні заступники (у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць);

4) керівники управління (відділу, сектору) у районі, місті, районних у

місті, міськрайонних управлінь, відділів територіальних органів управління ДСНС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, у підпорядкованих їм підрозділах;

5) керівний склад управлінь (відділів) реагування та ОКЦ територіальних органів ДСНС України (у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць);

6) начальники і заступники начальників підрозділів у підпорядкованих чергових змінах (караулах).

Усі інші особи, які прибувають до органу управління та підрозділу ОРС ЦЗ ДСНС України з метою перевірки внутрішньої, гарнізонної та караульної служб, повинні мати Припис та план-завдання на перевірку, затверджені Головою Державної служби України з надзвичайних ситуацій або його заступниками, начальником територіального органу ДСНС України або його заступниками.

Перевірку чергових караулів підрозділів, які обслуговують об'єкти на договірних засадах, мають право здійснювати керівники (начальники) цих об'єктів.

Начальник гарнізону ОРС ЦЗ та його заступники, начальник і заступник начальника підрозділу можуть перевіряти несення служби постовими і дозорними без супроводу начальника караулу. Інші особи перевіряють несення служби постовими і дозорними у супроводі начальника караулу, начальника підрозділу або його заступника.

Під час перевірки несення служби постовими і дозорними перевіряються:

1) стан пожежної безпеки ділянки, поста (дозору), справність засобів пожежогасіння, телекомунікації та інформатизації, сигналізації, а також уміння постових (дозорних) користуватися цими засобами;

2) знання і виконання постовими (дозорними) своїх обов'язків.

Начальники підрозділів гарнізону ОРС ЦЗ та їх заступники зобов'язані не рідше одного разу на місяць перевіряти в нічний час (з 22.00 до 06.00) якість організації та несення внутрішньої, гарнізонної та караульної служб у підрозділах і проводити нічні перевірні практичні заняття з відпрацюванням тактичних завдань із кожною черговою зміною (караулом).

Результати перевірки начальником підрозділу, його заступниками та начальником зміни (караулу) заносяться у лист наряду на службу зміни (караулу) книги служби. Інші посадові особи результати перевірки заносять в окремий розділ книги служби, передбачений для цього.

Особа, яка здійснює перевірку, після її закінчення зобов'язана дати об'єктивну оцінку стану справ у підрозділі (гарнізоні ОРС ЦЗ), обговорити результати перевірки з керівним складом, вказати на виявлені недоліки, їх причини, намітити конкретні шляхи і строки усунення недоліків.

За ходом виконання запропонованих заходів встановлюється контроль (шляхом проведення перевірок, звітів).

3.3.2. Нормативно-організаційні засади перевірки та оцінки готовності

функціональних і територіальних підсистем єдиної системи цивільного захисту.

Головною метою перевірки є оцінка діяльності щодо реалізації державної політики у сфері цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, готовності центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, на яких покладено завдання із координації дій та управління функціональними і територіальними підсистемами ЄСЦЗ на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Загальними вимогами до проведення перевірки є:

відповідність законодавчим та іншим нормативно-правовим актам;

об'єктивність;

максимальне охоплення питань, що перевіряються;

обов'язкове досягнення мети та завдань перевірки.

Організація перевірок покладається:

на Департамент організації заходів цивільного захисту

Такі перевірки проводяться комплексною комісією ДСНС (далі комісія) та комплексними комісіями територіальних органів управління ДСНС (далі - територіальна комісія).

До складу Комісії залучаються посадові особи структурних та територіальних органів управління ДСНС, а також посадові особи підприємств, установ і організацій, які належать до сфери діяльності ДСНС.

До роботи в складі Комісії можуть залучатися представники центральних і місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій за погодженням з їх керівниками та керівниками об'єктів перевірки.

До складу територіальних комісій залучаються посадові особи територіальних органів управління ДСНС та безпосередньо підпорядкованих їм підрозділів.

До роботи в складі територіальних комісій можуть залучатися представники інших територіальних підрозділів центральних і місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій за погодженням з їх керівниками та керівниками об'єктів перевірки.

Перевірки залежно від мети, термінів, обсягів і завдань поділяються на комплексні, контрольні та цільові.

Комплексні, контрольні та цільові перевірки поділяються на планові та позапланові.

Мета, терміни, обсяги, завдання та об'єкти планових комплексних, контрольних та цільових перевірок визначаються перспективним планом проведення перевірок, річними та квартальними планами роботи органів державного нагляду (контролю), які затверджуються відповідними керівниками органів державного нагляду до 1 грудня року, що передує плановому, або до 25 числа останнього місяця кварталу, що передує плановому.

Витяги з планів проведення перевірок доводяться до керівників територіальних і функціональних підсистем в обсязі, що їх стосуються.

Окремі питання з планів проведення перевірок мають бути включені до перспективних та річних планів основних заходів з підготовки функціональних і територіальних підсистем ЄСЦЗ на всіх рівнях.

Для здійснення конкретної перевірки розробляється програма перевірки, у якій відображаються:

підстава, мета та основні питання (напрямки) перевірки;

терміни і тривалість перевірки;

перелік усіх структурних підрозділів та сил функціональних і територіальних підсистем, які залучаються для перевірки;

основні питання перевірки, уключаючи перелік і строки практичних заходів, які проводяться під час перевірки (навчання, тренування тощо);

перелік обмежень, які застосовуються під час перевірки.

При проведенні позапланової перевірки з'ясовуються лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для її проведення, з обов'язковим зазначенням цих питань у посвідченні на право перевірки.

Планові перевірки органи державного нагляду здійснюють за умови письмового повідомлення керівника об'єкта перевірки про проведення перевірки не пізніш як за десять днів до дня її здійснення.

Повідомлення повинно містити:

дату початку та дату закінчення здійснення планового заходу;

найменування об'єкта перевірки, щодо діяльності якого здійснюється перевірка;

найменування органу державного нагляду.

Повідомлення разом з програмою перевірки надсилаються поштою, рекомендованим листом чи телефонограмою (факсом) за рахунок коштів органу державного нагляду або вручається особисто керівнику чи вповноваженій особі об'єкта перевірки під підпис.

Програми комплексних перевірок надсилаються до керівника об'єкта перевірки не пізніше ніж за 10 діб до початку перевірки.

Програми інших перевірок доводяться до керівника об'єкта перевірки не пізніше ніж за 3 доби.

При розробці програми перевірки мають ураховуватися пропозиції центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та специфіка завдань, покладених на об'єкти перевірки.

Термін (дата) проведення конкретної перевірки, визначеної планом проведення перевірок, може змінюватися за рішенням начальників (керівників) вищого рівня.

Тривалість проведення планових комплексних, контрольних та цільових перевірок територіальних і функціональних підсистем ЕСЦЗ на державному та регіональному рівнях не повинна перевищувати 15 діб.

Тривалість проведення планових комплексних, контрольних та цільових перевірок територіальних і функціональних підсистем ЕСЦЗ на місцевому рівні не повинна перевищувати 10 діб.

Тривалість проведення позапланових перевірок не повинна перевищувати 10 діб. Продовження терміну позапланового заходу не

допускається.

Голова відповідної Комісії або територіальної комісії (далі - комісії) за погодженням з особою, якою призначено проведення перевірки, може вносити корективи до програми перевірки, якщо на об'єкті перевірки виявлені порушення, пов'язані з небезпекою для населення або персоналу, який працює.

У цьому разі на пропозицію голови комісії керівником об'єкта перевірки можуть залучатися додаткові спеціалісти, які дадуть кваліфіковані пояснення та об'єктивну оцінку виявлених недоліків.

Для здійснення перевірки голова комісії має оформити посвідчення на право перевірки, який підписується керівником або заступником керівника органу державного нагляду і засвідчується печаткою.

Посвідчення є чинним лише протягом зазначеного в ньому строку здійснення перевірки.

У разі проведення перевірки режимних об'єктів голова комісії та її члени повинні мати довідки про наявність необхідної форми допуску до державної таємниці.

З метою перевірки готовності до практичних дій за погодженням з керівником об'єкта перевірки під час перевірки можуть проводитися планові тактико-спеціальні (спеціальні) навчання, командно-штабні (штабні) тренування (навчання), а також відпрацьовуватися ввідні з окремих питань.

У цьому разі до початку перевірки розробляються відповідні плани і графіки їх проведення.

З метою перевірки теоретичних знань населення діяти за надзвичайних ситуацій під час перевірки проводяться відповідні опитування.

Для проведення опитувань перед початком перевірки має бути розроблено та затверджено головою комісії перелік питань.

Перевірка має здійснюватися у присутності керівника об'єкта перевірки або його заступника, або вповноваженої ним особи.

Під час підготовки до перевірки члени комісії зобов'язані:

вивчити програму перевірки, наявні звітні та інші матеріали про структуру і діяльність об'єкта перевірки (за наявності);

не пізніше ніж за 3 дні (крім цільових перевірок) до виїзду на перевірку розробити особистий план роботи в складі комісії та представити його голові комісії.

За 2 дні до виїзду на перевірку (для цільових - за добу) голова комісії проводить загальний інструктаж, під час якого перевіряється готовність членів комісії до роботи, уточнюються строки і порядок інформування про хід перевірки, а також питання, що підлягають обов'язковому відображенню в акті перевірки.

За результатами перевірки голова комісії за участю осіб, які здійснювали перевірку, в останній день перевірки складає акт перевірки, у якому визначаються підстава, мета, термін, перелік всіх структурних підрозділів та сил функціональних і територіальних підсистем, які залучалися для перевірки, недоліки, позитивні та негативні питання, виявлені

в ході перевірки.

Акт перевірки складається у формі, яка дає змогу відобразити всі питання, визначені програмою перевірки.

У кінці акта перевірки визначається, чи досягнута мета перевірки, робляться загальні висновки, виставляється оцінка готовності кожного структурного підрозділу функціональної і територіальної підсистем, які залучалися для перевірки, виставляється загальна оцінка та вносяться пропозиції щодо усунення виявлених недоліків із зазначенням рекомендованих термінів з їх усунення.

Два примірники акта перевірки підписуються всіма особами, причетними до перевірки, керівником об'єкта перевірки і затверджуються особою, яка організувала перевірку.

За потреби може бути виготовлено потрібну кількість копій акта перевірки.

Голова комісії не пізніше 5 робочих днів після закінчення перевірки представляє керівникові, яким призначено проведення перевірки, акт перевірки.

На підставі акта перевірки в разі виявлення порушень, які становлять загрозу життю або здоров'ю людей, протягом 20 робочих днів з дня завершення перевірки, складаються приписи про застосування запобіжних заходів.

Один примірник оригіналу акта перевірки, затверджений особою, якою призначено проведення перевірки, разом з приписами про застосування запобіжних заходів протягом 5 робочих днів після складення приписів надсилається поштою керівникові об'єкта для вжиття заходів щодо усунення виявлених порушень (недоліків).

За результатами перевірки відповідальною особою об'єкта перевірки протягом 30 робочих днів від дати отримання акта перевірки розробляється і затверджується відповідний план заходів щодо усунення недоліків, виявлених під час перевірки, з урахуванням термінів, наведених в акті перевірки.

У разі неможливості усунення недоліків у зазначений в акті термін у плані заходів щодо усунення недоліків визначаються аргументована причина та реальні терміни їх усунення.

Копія плану заходів щодо усунення недоліків, виявлених під час перевірки, протягом 2 робочих днів після затвердження надається органу державного нагляду.

Стан виконання заходів, визначених планом заходів щодо усунення недоліків контролює відповідний орган державного нагляду.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ГОТОВНОСТІ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ І ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ПІДСИСТЕМ

Порядок проведення комплексних перевірок

Комплексні перевірки здійснюються один раз на 5 років.

Комплексні перевірки мають включати обсяг усіх питань, наведених у цій Інструкції.

На пропозицію керівника об'єкта перевірки особа, яка організувала перевірку, може визначати перелік обмежень щодо обсягу питань перевірки.

Результати комплексних перевірок територіальних і функціональних підсистем ЄСЦЗ, загальні висновки та пропозиції не пізніше 5 діб з дня складення акта перевірки доповідаються Кабінетові Міністрів України.

Порядок проведення цільових перевірок

Цільові перевірки проводяться з метою вивчення готовності функціональних, територіальних підсистем ЄСЦЗ до виконання конкретних (цільових) завдань за умов загрози або виникнення конкретного типу надзвичайної ситуації техногенного і природного характеру, упровадження заходів захисту та життєзабезпечення населення, яке потрапляє у зону ураження, а також готовності до локалізації і ліквідації їх наслідків.

Проведення цільових перевірок здійснюється відповідно до перспективного плану проведення перевірок, річних та квартальних планів роботи органів державного нагляду (контролю), які розробляються з урахуванням фактичних та прогнозних даних про умови загрози або виникнення конкретних типів надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру на території України та відповідних вимог пункту 2 цієї Інструкції.

Цільові перевірки функціональних та територіальних підсистем ЄСЦЗ на державному та регіональному рівнях можуть проводитися також за дорученнями Кабінету Міністрів України, за рішеннями Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій або на пропозицію ДСНС, подану до Кабінету Міністрів України.

Для проведення цільових перевірок може розроблятися графік цільових перевірок об'єктів перевірок, який затверджується відповідним заступником керівника спеціально вповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту.

Програми цільових перевірок підписуються головою відповідної комісії і затверджуються відповідним заступником керівника спеціально вповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту і не пізніше ніж за 5 днів до початку роботи відповідної комісії доводяться до керівників відповідних об'єктів перевірок.

Цільові перевірки функціональних та територіальних підсистем ЄСЦЗ на місцевих рівнях можуть проводитися місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на пропозицію територіальних органів управління ДСНС.

Порядок проведення контрольних перевірок

Для здійснення перевірки щодо усунення недоліків, виявлених у ході комплексної або цільової перевірки, у терміни, визначені актом перевірки, здійснюються контрольні перевірки, але не раніше ніж за 15 днів.

Контрольні перевірки здійснюються відповідно до графіка контрольних перевірок, який складається за висновками та пропозиціями, викладеними в актах комплексних, контрольних та цільових перевірок.

Проведення контрольних перевірок здійснюється відповідно до

програми контрольних перевірок, яка розробляється для кожного конкретного об'єкта перевірки з урахуванням відповідних вимог пункту цієї Інструкції.

Програми контрольних перевірок підписуються головою відповідної комісії і затверджуються посадовою особою, яка організувала перевірки, і не пізніше ніж за 5 днів до початку роботи комісії доводяться до відповідних керівників функціональної, територіальної підсистем ЄСЦЗ на регіональному та місцевому рівнях.

За підсумками контрольних перевірок головою відповідної комісії складається загальний акт, який має враховувати результати усунення недоліків, виявлених у ході комплексних та цільових перевірок.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПЕРЕВІРОК ДІЯЛЬНОСТІ ПІДСИСТЕМ

Основними напрямками перевірок діяльності територіальних підсистем ЄСЦЗ є перевірка організації роботи щодо:

1. участі в розробленні загальнодержавних нормативно-правових актів, а також загальних критеріїв, норм, правил і стандартів з питань цивільного захисту;

2. розроблення місцевими органами виконавчої влади нормативно-правових актів, необхідних для функціонування територіальних підсистем;

3. забезпечення готовності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації;

4. розроблення та забезпечення реалізації в межах своєї компетенції заходів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям;

5. навчання населення способам захисту в разі виникнення надзвичайних, несприятливих побутових або нестандартних ситуацій та організації тренувань;

6. аналізу ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного та військового характеру, їх мінімізації, виявлення джерел небезпеки, проведення ідентифікації та оцінки масштабів надзвичайних ситуацій і можливих наслідків;

7. розроблення і впровадження цільових і науково-технічних програм, спрямованих на запобігання надзвичайним ситуаціям, забезпечення сталого функціонування підприємств, установ та організацій, зменшення можливих матеріальних утрат у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

8. створення та підтримання в постійній готовності мереж спостереження і лабораторного контролю, здійснення контролю за станом довкілля, санітарно-гігієнічного та епідемічного благополуччя, забезпечення недопущення впливу на здоров'я людей шкідливих факторів навколишнього середовища та наслідків надзвичайних ситуацій, а також умов для виникнення і поширення інфекційних захворювань, дотримання протиепідемічного режиму суб'єктами господарювання, лікувальними закладами і населенням;

9. збирання й аналітичного опрацювання інформації про надзвичайні ситуації, видання інформаційних матеріалів з питань захисту населення і

територій від наслідків надзвичайних ситуацій;

10. прогнозування й оцінки соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій, визначення на основі прогнозу потреби в силах, засобах, матеріальних і фінансових ресурсах;

11. створення, збереження та раціонального використання резерву матеріальних ресурсів, необхідних для запобігання і реагування на надзвичайні ситуації;

12. здійснення контролю за раціональним розміщенням потенційно небезпечними об'єктами або об'єктами підвищеної небезпеки (далі -

13. ПНО або ОПН з урахуванням можливих наслідків надзвичайних ситуацій, розроблення і впровадження заходів щодо їх безаварійного функціонування, створення комплексних схем захисту населених пунктів та об'єктів від небезпечних природних процесів;

14. проведення на регіональному рівні державної експертизи, забезпечення нагляду за дотриманням вимог щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій (у межах повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування);

15. створення та організаційно-технічного поєднання постійно діючих локальних систем оповіщення та інформування населення із спеціальними системами спостереження в зонах можливого ураження, організації централізованого використання мереж зв'язку, радіомовлення, телебачення та інших технічних засобів передачі інформації, що розташовані на відповідній території, у разі виникнення надзвичайних ситуації;

16. оповіщення органів управління, сил цивільного захисту та населення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, своєчасного та достовірного його інформування про фактичну обстановку і вжиті заходи;

17. комплексного освоєння підземного простору населених пунктів для взаємопогодженого розміщення у ньому споруд і приміщень соціально-побутового, виробничого і господарського призначення з урахуванням необхідності їх пристосування і використання для укриття населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

18. організації дообладнання з урахуванням вимог захисту підвальних та інших заглиблених приміщень, будівництва заглиблених споруд, інших капітальних об'єктів, пристосованих для виконання завдань цивільного захисту, накопичення і підтримання у готовності до використання фонду захисних споруд;

19. захисту населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій, підготовки та здійснення евакуаційних заходів, навчання населення діям при евакуації;

20. запобігання або зменшення ступеня негативного психологічного впливу та своєчасного надання ефективної психологічної допомоги населенню;

21. проведення рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій, організації життєзабезпечення постраждалого населення;

22. підготовки обґрунтованих звернень до Кабінету Міністрів України про виділення коштів з резервного фонду державного бюджету для проведення невідкладних аварійно-відновлювальних робіт і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, надання необхідної допомоги регіону;

23. пом'якшення можливих наслідків надзвичайних ситуацій у разі їх виникнення;

24. здійснення заходів щодо надання першочергової допомоги постраждалому населенню;

25. реалізації у межах своєї компетенції визначених законодавством прав у сфері захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій, у тому числі осіб, що брали безпосередню участь у ліквідації цих ситуацій;

26. забезпечення населення, працівників та невоєнізованих формувань засобами індивідуального захисту і приладами радіаційної і хімічної розвідки.

Загальними напрямками перевірок функціональних і територіальних підсистем ЄСЦЗ є:

1. наявність чинних законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань цивільного захисту та знання їх вимог керівниками об'єктів;

2. наявність та повнота розробки документів, визначених чинними законодавчими, іншими нормативно-правовими актами з питань цивільного захисту, здійснення контролю за їх виконанням;

3. наявність результатів аналізу внутрішньої або зовнішньої небезпеки та характер її впливу на діяльність об'єкта;

4. наявність перспективних та річних планів розвитку цивільного захисту та результатів оцінки соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій;

5. наявність розроблених науково-технічних програм з питань цивільного захисту та інших програм, спрямованих на запобігання надзвичайним ситуаціям;

6. наявність планів і комплексних схем захисту населених пунктів, будівництво протизсувних, протиповеневих, протиселевих, протилавинних, протиерозійних та інших інженерних споруд спеціального призначення;

7. наявність матеріальних ресурсів, необхідних для запобігання надзвичайним ситуаціям, наявність на них сертифікатів відповідності та рішення керівника про порядок їх залучення для ліквідації надзвичайних ситуацій відповідного рівня;

8. урахування питань щодо фінансування заходів цивільного захисту в місцевих та регіональних бюджетах;

9. наявність наказів про призначення посадових осіб, відповідальних за забезпечення виконання заходів цивільного захисту;

10. наявність форм документів, інструкцій та функціональних обов'язків посадових осіб відповідних комісій, евакуаційних органів, аварійно-рятувальних служб, формувань, інших підрозділів, уміння їх діяти за надзвичайних ситуаціях відповідно до вимог цих документів;

11. наявність систем раннього виявлення загрози надзвичайних

ситуацій техногенного та природного характеру, систем оповіщення персоналу об'єктів і населення, договорів на їх експлуатаційно-технічне обслуговування, стан готовності цих систем;

12. наявність фонограм і друкованих текстів звернень про виникнення надзвичайної ситуації;

13. наявність наказів про створення відповідних комісій та евакуаційних органів, аварійно-рятувальних служб і формувань, визначених чинним законодавством;

14. забезпеченість особового складу аварійно-рятувальних служб, формувань і відповідних комісій технікою, засобами індивідуального захисту та іншим обладнанням, необхідним для роботи;

15. наявність актів попередньої перевірки, планів усунення недоліків та інших документів, спрямованих на їх усунення;

16. створення та функціонування системи спостереження і лабораторного контролю;

17. знання персоналом (посадовими особами) об'єкта перевірки (населенням) порядку дій за надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру, порядку надання першої медичної допомоги потерпілим, правил користування засобами індивідуального та колективного захисту, уміння діяти в умовах надзвичайних ситуацій;

18. наявність куточків цивільного захисту та відповідних планів навчання персоналу і населення;

19. наявність та стан захисних споруд;

20. наявність та стан пунктів управління;

21. готовність відповідних комісій, евакуаційних органів, аварійно-рятувальних служб і органів управління до виконання робіт під час надзвичайних ситуацій.

Оцінка діяльності функціональних і територіальних підсистем ЄСЦЗ здійснюється з урахуванням питань, наведених у пунктах 6-8 Інструкції, і заходів, спрямованих на:

1. організацію роботи з виконання вимог законодавчих, інших нормативно-правових державних актів з питань виконання заходів цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та забезпечення техногенної безпеки;

2. організацію роботи з попередження надзвичайних ситуацій і підвищення сталого функціонування підприємств, установ і організацій в умовах надзвичайних ситуацій, контроль за впровадженням заходів попередження;

3. готовність органів управління та диспетчерських служб, наявність та працездатність систем раннього виявлення загрози надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, оперативне оповіщення керівного складу та населення про їх виникнення, своєчасність і достовірність інформування про можливу та наявну обстановку, про запобіжні заходи та хід проведення невідкладних робіт;

4. створення, збереження і раціональне використання матеріальних

ресурсів, необхідних для ліквідації надзвичайних ситуацій, визначення у відповідному бюджеті коштів фінансового резерву;

5. організацію захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, надання невідкладної психологічної, медичної та іншої допомоги потерпілим;

6. забезпечення готовності систем аналізу і прогнозування, мережі спостереження і лабораторного контролю за радіаційним, хімічним, бактеріологічним зараженням, підтримання їх у готовності для функціонування за надзвичайних ситуацій;

7. створення, забезпечення та підтримання у постійній готовності сил і засобів цивільного захисту до запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків;

8. підготовку керівного складу і населення до захисту в разі виникнення надзвичайних, несприятливих побутових або нестандартних ситуацій та організація тренувань.

ТЕМА 3.4. ІНФОРМАЦІЙНО-РОЗ'ЯСНЮВАЛЬНА РОБОТА У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ, ПОЖЕЖНОЇ ТА ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

3.4.1. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту

3.4.2. Організація оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях

3.4.3. Застосування сучасних методів інформаційно-роз'яснювальної роботи у сфері цивільного захисту

3.4.1. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту

Головним і невід'ємним елементом всієї системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру є інформація та оповіщення.

Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій полягає у своєчасному доведенні такої інформації до органів управління цивільного захисту, сил цивільного захисту, суб'єктів господарювання та населення.

Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій забезпечується шляхом:

1) функціонування загальнодержавної, територіальних, місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, спеціальних, локальних та об'єктових систем оповіщення;

2) централізованого використання телекомунікаційних мереж загального користування, у тому числі мобільного (рухомого) зв'язку, відомчих телекомунікаційних мереж і телекомунікаційних мереж суб'єктів господарювання в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, а також мереж загальнонаціонального, регіонального та місцевого радіомовлення і телебачення та інших технічних засобів передавання (відображення) інформації;

3) автоматизації процесу передачі сигналів і повідомлень про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій;

4) функціонування на об'єктах підвищеної небезпеки автоматизованих систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення;

5) організаційно-технічної інтеграції різних систем централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій та автоматизованих систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення;

6) функціонування в населених пунктах, а також місцях масового перебування людей сигнально-гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло для передачі інформації з питань цивільного захисту.

Встановлення сигнально-гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло покладається на органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання. Місця встановлення сигнально-гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло визначаються органами

місцевого самоврядування, суб’єктами господарювання.

Оператори телекомунікації, телерадіоорганізації зобов’язані забезпечити підключення технічних засобів мовлення до автоматизованих систем централізованого оповіщення з установленням спеціального обладнання для автоматизованої передачі сигналів та повідомлень про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій.

Порядок організації оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій та організації зв’язку у сфері цивільного захисту визначається положенням, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

Інформацію з питань цивільного захисту становлять відомості про надзвичайні ситуації, що прогнозуються або виникли, з визначенням їх класифікації, меж поширення і наслідків, а також про способи та методи захисту від них.

Органи управління цивільного захисту зобов’язані надавати населенню через засоби масової інформації оперативну та достовірну інформацію, зазначену в частині першій цієї статті, а також про свою діяльність з питань цивільного захисту, у тому числі в доступній для осіб з вадами зору та слуху формі.

Інформація має містити дані про суб’єкт, який її надає, та сферу його діяльності, про природу можливого ризику під час аварій, включаючи вплив на людей та навколишнє природне середовище, про спосіб інформування населення у разі загрози або виникнення аварії та поведінку, якої слід дотримуватися.

Оприлюднення інформації про наслідки надзвичайної ситуації здійснюється відповідно до законодавства про інформацію.

3.4.2. Організація оповіщення і зв’язку у надзвичайних ситуаціях

Питання здійснення заходів цивільного захисту в Україні, склад органів управління та сил цивільного захисту, планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту, порядок виконання нею завдань та організації взаємодії врегульовані постановою КМУ «Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв’язку у надзвичайних ситуаціях» від 15 лютого 1999 року № 192.

Це Положення визначає порядок:

оповіщення керівного складу центральних і місцевих органів виконавчої влади та відповідних органів ЦЗ та НС, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій природного, техногенного та воєнного характеру у мирний час, в особливий період і у воєнний час та постійного інформування їх про обстановку в зоні можливого ураження з метою вжиття ефективних заходів захисту населення, промислових і сільськогосподарських об'єктів від наслідків надзвичайних ситуацій;

забезпечення зв'язку для центральних і місцевих органів виконавчої влади, членів комісій з надзвичайних ситуацій на території, де виникла надзвичайна ситуація, сил ЦЗ, а також зв'язку для зарубіжних формувань та

організацій (агентств) з країнами, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

забезпечення зв'язку взаємодії між виконавцями рятувальних, інших невідкладних і відновних робіт та відповідними органами управління;

забезпечення можливості приймання передач радіомовлення для населення, яке постраждало від наслідків надзвичайної ситуації, в місцях його тимчасового проживання;

проведення експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ.

3. Оповіщення і зв'язок у надзвичайних ситуаціях забезпечується за допомогою єдиної національної системи зв'язку (ЄНСЗ).

4. Сигнали оповіщення ЦЗ, повідомлення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, інформація про дії в умовах надзвичайної ситуації доводяться до працівників підприємств, установ, організацій, населення всіма наявними засобами зв'язку, мовлення, оповіщення.

5. Підприємства електрозв'язку забезпечують на договірних умовах експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ, що належить до сфери управління центральних та місцевих органів виконавчої влади, знаходяться в пунктах управління, на підприємствах, в установах і організаціях.

Оплата послуг зв'язку, вартості експлуатаційно-технічного обслуговування здійснюється за тарифами Держкомзв'язку.

6. Фінансування реконструкції, удосконалення загальнодержавної і регіональних систем централізованого оповіщення ЦЗ, вартості експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури і технічних засобів загальнодержавної і регіональних систем централізованого оповіщення та зв'язку ЦЗ провадиться за рахунок асигнувань, що передбачаються бюджетами відповідних центральних і місцевих органів виконавчої влади.

Фінансування робіт, пов'язаних з проектуванням, створенням спеціальних систем централізованого оповіщення, локальних та об'єктових систем оповіщення, їх експлуатаційно-технічне обслуговування провадиться за рахунок власників потенційно небезпечних об'єктів.

7. Дія цього Положення поширюється на центральні та місцеві органи виконавчої влади, підприємства зв'язку, а також на підприємства, установи, організації незалежно від форми власності і господарювання.

Організація оповіщення

8. Система оповіщення ЦЗ організовується з урахуванням структури державного управління, характеру і рівня надзвичайних ситуацій, наявності і місця розташування сил, які можуть залучатися до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Оповіщення організовується відповідним органом ЦЗ та НС за схемою, яка затверджується начальником цивільного захисту відповідного рівня.

9. Система оповіщення ЦЗ складається із загальнодержавної, регіональних і спеціальних систем централізованого оповіщення; локальних

та об'єктових систем оповіщення, систем циркулярного виклику.

10. На випадок загрози або виникнення надзвичайної ситуації загальнодержавного рівня створюється загальнодержавна система централізованого оповіщення центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

11. На випадок загрози або виникнення надзвичайної ситуації регіонального рівня в Автономній Республіці Крим, у кожній області, в містах Києві та Севастополі, а також у містах, віднесених до відповідних категорій і груп з ЦЗ, створюються регіональні системи централізованого оповіщення місцевих органів виконавчої влади і населення.

12. У разі виникнення загрози катастрофічного затоплення внаслідок руйнування однієї чи декількох гребель на водосховищах Дніпровського каскаду та інших річках відповідні чергові служби гідроелектростанцій здійснюють оповіщення відповідних чергових служб органів ЦЗ та НС за допомогою спеціальних систем централізованого оповіщення, створених безпосередньо на гідротехнічних спорудах за кошти їх власників.

У верхніх та нижніх б'єфах гідротехнічних споруд обов'язково повинні розміщуватися датчики, за допомогою яких забезпечується постійний контроль за рівнем води.

13. У системах централізованого оповіщення можуть використовуватися апаратура і технічні засоби оповіщення ЦЗ, канали та засоби зв'язку, мережі радіомовлення і телебачення (канали звукового супроводження) центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, мережі зв'язку яких входять до ЄНСЗ.

Ці системи забезпечують оповіщення і подальше інформування:

чергових служб міністерств та інших центральних органів виконавчої влади по службових телефонах;

чергових служб місцевих органів виконавчої влади;

чергових аварійно-рятувальних служб;

сил цивільного захисту;

населення, яке знаходиться в зоні можливого ураження.

14. Залежно від рівня надзвичайної ситуації централізоване оповіщення здійснюється:

оперативним черговим ДСНС УКРАЇНИ - чергових служб центральних органів виконавчої влади, чергових служб територіальних органів ЦЗ та НС, сил цивільного захисту;

оперативним черговим територіального органу ЦЗ та НС - керівного складу та чергових служб місцевих органів виконавчої влади, населення, що знаходяться на території, на якій може виникнути чи виникла надзвичайна ситуація, а також сил цивільного захисту.

15. Система централізованого оповіщення ЦЗ повинна забезпечувати можливість циркулярного або вибіркового оповіщення посадових осіб центральних і місцевих органів виконавчої влади, керівників визначених підприємств, установ та організацій, населення залежно від рівня надзвичайної ситуації і заходів, які належить невідкладно вжити.

16. Для підвищення надійності централізованого оповіщення здійснюється дублювання передавання сигналів за рознесеними трасами та напрямками в обхід міст і підприємств, віднесених до відповідних категорій і груп з ЦЗ.

17. Оповіщення населення здійснюється дистанційно за допомогою електросирен, мережі радіомовлення всіх діапазонів частот і видів модуляції та телебачення.

Терміновій інформації, що передається територіальними органами ЦЗ та НС, потенційно небезпечними підприємствами, повинно передувати уривчасте звучання електросирен, наявних на відповідній території, а також у запису мережею радіомовлення, яке означає "Увага всім!".

Тексти звернення до населення повинні передаватися державною мовою і мовою, якою користується більшість населення в регіоні.

Тексти звернень записуються на магнітних стрічках на весь обсяг касети з обох сторін. Фонограми і друковані тексти звернень зберігаються в запечатаних конвертах в оперативних чергових ЦЗ, які в необхідних випадках доводять їх до населення. Дублікати фонограм і друкованих текстів звернень зберігаються в запечатаних конвертах на радіотрансляційних вузлах, в апаратних радіомовлення, студіях телебачення і використовуються в разі виходу з ладу апаратури оповіщення або аварії на з'єднувальній лінії зв'язку.

18. Оповіщення про виникнення надзвичайної ситуації на атомних електростанціях здійснюється за допомогою спеціальних систем оповіщення, що створюються за кошти станцій.

Ці системи повинні передбачати можливість передавання сигналу "Увага всім!" і повідомлень на території атомної електростанції та її промислової зони, у пристанційних населених пунктах з робочого місця начальника зміни станції (чергового диспетчера), а також оповіщення чергових служб територіальних органів ЦЗ та НС.

Між начальником зміни станції і оперативними черговими відповідних територіальних органів ЦЗ та НС налагоджується прямий телефонний зв'язок за кошти станції. Обладнання робочого місця начальника зміни станції повинно забезпечувати оперативне включення засобів оповіщення і передавання заздалегідь підготовленого усного повідомлення для населення через радіотрансляційні вузли станції і пристанційного населеного пункту на квартирні та вуличні гучномовці та по домашніх телефонах керівного складу станції, підключених до системи централізованого виклику.

Оповіщення населення у 30-кілометровій зоні навколо атомної електростанції здійснюється оперативним черговим відповідного територіального органу ЦЗ та НС.

19. Уздовж аміакопроводів, магістральних і відвідних нафто- і газопроводів за рахунок їх власників створюються спеціальні системи централізованого оповіщення чергових служб територіальних органів ЦЗ та НС і органів внутрішніх справ, населення, яке знаходиться в зоні можливого ураження. Ці системи мають бути сполученими з відповідними

регіональними системами централізованого оповіщення. Запуск цих систем здійснює оперативний черговий відповідного територіального органу ЦЗ та НС.

20. На випадок виникнення надзвичайної ситуації безпосередньо на потенційно небезпечних підприємствах за їх рахунок створюються локальні або об'єктові системи оповіщення, які мають бути сполученими з регіональними системами централізованого оповіщення.

Вимоги до оснащення локальних або об'єктових систем оповіщення визначаються проектом, погодженим з відповідними територіальними органами ЦЗ та НС.

21. Локальні системи оповіщення створюються на потенційно небезпечних об'єктах, зона ураження від яких, у разі виникнення на них надзвичайної ситуації, досягає заселених територій або інших підприємств, установ, організацій. До їх складу входять абонентські радіоточки мережі радіомовлення та відомчих радіотрансляційних вузлів, вуличні гучномовці, пристрої запуску електросирен та самі електросирени, система централізованого виклику, магнітофони, магнітні стрічки із записаними текстами звернень.

Локальні системи оповіщення повинні забезпечувати оповіщення:

керівників та інших працівників потенційно небезпечного об'єкта;

оперативних чергових аварійних служб, відповідних територіальних органів ЦЗ та НС, територіальних органів внутрішніх справ по прямих телефонах;

керівників та інших працівників підприємств, установ (насамперед дитячих, навчальних, медичних закладів, що знаходяться в межах зони можливого ураження), організацій і населення.

22. На потенційно небезпечних підприємствах, на яких зона ураження не виходить за їх територію, створюються об'єктові системи оповіщення. До їх складу входять абонентські радіоточки і вуличні гучномовці державної мережі радіомовлення та відомчих радіовузлів, пристрої запуску електросирен та самі електросирени, телефони, включені до системи централізованого виклику, та інші технічні засоби (у разі необхідності).

Об'єктові системи оповіщення повинні забезпечувати оповіщення:

керівників та інших працівників підприємства;

оперативних чергових аварійних служб, відповідних територіальних органів ЦЗ та НС, територіальних органів МВС по прямих телефонах.

23. Оповіщення керівників та інших працівників потенційно небезпечного підприємства, а також керівників та працівників підприємств, установ, організацій і населення, які знаходяться в зоні локальної системи оповіщення, здійснює черговий диспетчер або особа, яка виконує його обов'язки. Оповіщення працівників підприємств, установ, організацій та населення, які знаходяться за межами локальної системи оповіщення, покладається на оперативних чергових відповідних територіальних органів ЦЗ та НС, для чого можуть залучатися сили та засоби відповідних органів МВС. У населених пунктах, де немає цілодобового чергування

територіальних органів ЦЗ та НС, їх функції з оповіщення можуть покладатися на чергових відповідних органів МВС. З метою своєчасного оповіщення і перевірки достовірності прийнятого повідомлення (команди) встановлюється прямий телефонний зв'язок потенційно небезпечного цеху з черговим диспетчером і керівником підприємства, а також чергового диспетчера з оперативним черговим відповідного територіального органу ЦЗ та НС, органу МВС за рахунок потенційно небезпечного підприємства.

24. Для оповіщення чергових служб центральних і місцевих органів виконавчої влади, керівного складу територіальних органів ЦЗ та НС створюються системи циркулярного виклику.

Для своєчасного оповіщення керівників центральних і місцевих органів виконавчої влади, керівного складу центрального і територіальних органів ЦЗ та НС створюється загальнодержавна система пейджерного зв'язку та оповіщення ЦЗ, яка може охоплювати і оповіщення керівного складу потенційно небезпечних підприємств.

25. Для функціонування систем централізованого оповіщення за заявками відповідних органів ЦЗ та НС Держкомзв'язку виділяє канали зв'язку. На регіональних системах оповіщення ці канали зв'язку забороняється використовувати для надання транзитних з'єднань за межі області.

26. Готовність системи оповіщення забезпечується шляхом:

організації цілодобового чергування в центральному і територіальних органах ЦЗ та НС (якщо такого чергування немає, можуть задіюватися відповідні чергові служби органів МВС);

налагодження прямого телефонного зв'язку чергових служб потенційно небезпечних підприємств, зона ураження яких може поширюватися на заселені території або території інших підприємств, установ, організацій, сейсмічних станцій, гребель водосховищ (диспетчерів чи начальників змін гідроелектростанцій) з черговими службами відповідних територіальних органів ЦЗ та НС;

завчасної підготовки персоналу чергових служб до дій у надзвичайних ситуаціях;

впровадження автоматизованих систем оповіщення з використанням сучасних технологій;

якісного експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури і технічних засобів оповіщення та системи зв'язку ЦЗ.

27. Усі місцеві органи виконавчої влади, підприємства, установи і організації незалежно від форми власності і господарювання зобов'язані:

забезпечити встановлення електросирен з можливістю централізованого запуску (місце їх встановлення визначає відповідний орган ЦЗ та НС з урахуванням озвучення території);

забезпечити встановлення вуличних гучномовців в місцях масового скупчення працівників та населення (за погодженням з відповідним органом ЦЗ та НС);

забезпечити всі виробничі, службові та адміністративні приміщення, а

також приміщення навчальних і лікувальних закладів радіотрансляційними точками (радіоприймачами відповідного діапазону для районів, де немає проводового мовлення) для гарантованого приймання програм державного радіомовлення;

безперешкодно допускати працівників, які здійснюють експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ, за пред'явленими ними посвідченнями особи на територію та в приміщення своїх підприємств, установ і організацій для проведення ремонту або інших робіт, пов'язаних з технічною експлуатацією та обладнанням систем оповіщення.

Забороняється відключати радіотрансляційні точки та абонентські лінії, через які здійснюється запуск електросирен від мереж державного радіомовлення, демонтувати вуличні гучномовці без погодження з відповідними органами ЦЗ та НС.

28. Для забезпечення роботи систем оповіщення використовуються:

місцеві мережі зв'язку;

мережі проводового (ефірного) радіомовлення та телебачення (канали звукового супроводження);

постійно діючі мережі радіозв'язку;

системи пейджерного зв'язку;

електросирени і технічні засоби оповіщення.

Реконструкція та розвиток систем оповіщення

29. Реконструкція та розвиток загальнодержавної системи централізованого оповіщення здійснюються на підставі рішення Кабінету Міністрів України за поданням ДСНС УКРАЇНИ.

30. Реконструкція та розвиток регіональних систем централізованого оповіщення здійснюються на підставі рішень відповідних місцевих органів виконавчої влади за рекомендаціями ДСНС УКРАЇНИ.

31. Реконструкція та розвиток спеціальних, локальних та об'єктових систем оповіщення здійснюється відповідно до вимог цього Положення на підставі рішення керівника потенційно небезпечного підприємства згідно з проектом розвитку підприємства, погодженим з відповідним територіальним органом ЦЗ та НС.

32. Реконструкція та розвиток систем централізованого оповіщення усіх рівнів здійснюється відповідно до змін в адміністративно-територіальному поділі, а також у зв'язку з необхідністю впровадження сучасних технологій.

33. Будівництво, реконструкція, розвиток та експлуатаційно-технічне обслуговування систем оповіщення повинні здійснюватися спеціально підготовленими працівниками підприємств електрозв'язку за договорами між власниками засобів оповіщення і цими підприємствами.

34. У проектах будівництва та реконструкції, а також переобладнання будівель для розташування об'єктів електрозв'язку, мовлення і телебачення необхідно передбачати виділення місць для установлення апаратури оповіщення та централізованого виклику. Цифрові автоматичні телефонні

станції підприємств електрозв'язку повинні забезпечувати технічну роботу систем оповіщення.

Організація зв'язку

35. Система зв'язку цивільного захисту у разі загрози чи виникнення надзвичайної ситуації у мирний час, в особливий період і у воєнний час охоплює:

мережу зв'язку ДСНС УКРАЇНИ;

канали і засоби зв'язку, радіомовлення та телебачення центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, мережі зв'язку яких є складовими ЄНСЗ.

36. Залежно від соціально-економічних та інших особливостей території, на якій виникла надзвичайна ситуація, визначаються види і мережі зв'язку, які належить створювати (використовувати) на цій території та територіях сусідніх районів, адміністративно-територіальних центрів за постійною схемою на період ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, а також за тимчасовою схемою.

37. Рівнем надзвичайної ситуації, який залежить від факторів ураження та їх тривалості, розмірів території ураження, ландшафту та інших природних особливостей зони надзвичайної ситуації, пори року, коли вона виникла, визначається, на яких постійно діючих мережах зв'язку (крім мереж державної системи урядового зв'язку) може здійснюватися управління роботою органів і сил ЦЗ, інших рятувальних та відновлювальних формувань і які мобільні засоби, мережі зв'язку загального користування, засоби і канали інших центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій потрібно задіяти.

38. У разі загрози або виникнення надзвичайної ситуації керівники підприємств зв'язку мають право:

одержувати від місцевих органів виконавчої влади та відповідних територіальних органів ЦЗ та НС інформацію про її характер, масштаби, дію факторів ураження та вжиття заходів щодо захисту персоналу;

запроваджувати в установленому законодавством порядку тимчасові обмеження на надання послуг електрозв'язку для населення та підприємств;

використовувати (за домовленістю) самостійно для резервування власних засобів або у взаємодії відомчі засоби зв'язку з метою забезпечення ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

39. У разі загрози або виникнення надзвичайної ситуації керівники підприємств зв'язку зобов'язані:

забезпечувати постійну організаційну та технічну готовність апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ до виконання завдань в умовах загрози або виникнення надзвичайної ситуації;

забезпечувати оперативне позачергове надання парольних телефонних розмов та передавання категорійних телеграм членам спеціальної Урядової комісії, посадовим особам центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, відповідних органів ЦЗ та НС і членам комісій з надзвичайних ситуацій;

забезпечувати органи управління роботами з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації необхідними видами зв'язку;

своєчасно доводити до споживачів послуг зв'язку діючі правила користування зв'язком.

40. Зв'язок у разі виникнення надзвичайної ситуації повинен забезпечуватися шляхом вжиття таких організаційно-технічних заходів:

надання членам спеціальної Урядової комісії, керівникам центральних і місцевих органів виконавчої влади, керівному складу органів ЦЗ та НС і членам комісій з надзвичайних ситуацій пріоритетного права на користування телефонним і телеграфним зв'язком;

організації роботи підприємств зв'язку та аварійно-відновлювальних команд зв'язку за відповідними режимами;

створення і роботи на постійній основі служб оповіщення та зв'язку, до складу яких входять відповідні посадові особи і спеціалісти підприємств зв'язку;

оперативного надання органам ЦЗ та НС необхідних каналів мережі електрозв'язку;

використання позаміської державної мережі електрозв'язку;

розроблення мережі запасних маршрутів доставки пошти;

погодження Держкомзв'язку питання про взаємне використання каналів зв'язку з метою організації обхідного і дублюючого зв'язку з іншими центральними органами виконавчої влади;

створення радіомереж взаємодії для забезпечення зв'язком органів управління ЦЗ з міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади;

створення і задіяння пересувних вузлів електрозв'язку;

забезпечення використання радіомереж, у тому числі для дублювання найважливіших або найуразливіших напрямків проводового зв'язку;

забезпечення використання можливостей радіоаматорського зв'язку;

обладнання у центрах електрозв'язку, центрах технічної експлуатації місцевого телефонного зв'язку пристроїв для стикування мобільних засобів (апаратних) зв'язку міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які діють у зоні надзвичайної ситуації, із стаціонарними системами і магістралями зв'язку;

комплектування пересувних вузлів зв'язку апаратурою, обладнанням, приладами з урахуванням особливостей обладнання систем зв'язку у тій чи іншій зоні можливої надзвичайної ситуації;

забезпечення об'єктів електрозв'язку резервними та автономними джерелами енергопостачання;

створення і використання місцевих радіомереж на базі переносних радіостанцій ультракороткохвильового діапазону, а також радіотелефонних апаратів (стільниковий, транкінговий зв'язок) для використання в межах зони ураження з можливістю виходу на мережу телефонного зв'язку загального користування.

41. Для забезпечення здійснення посадовими особами спеціальної

Урядової комісії, керівниками органів виконавчої влади, членами комісій з надзвичайних ситуацій, уповноваженими відповідальними працівниками пріоритетного права на користування міжміським телефонним і телеграфним зв'язком використовується система паролів. Кожен пароль відповідає характерові надзвичайної ситуації і гарантує певну терміновість надання замовникові телефонних каналів або передавання його телеграм.

42. Телефонні переговори з метою обміну оперативною інформацією забезпечуються за паролем "Лихо".

В екстрених випадках, у разі виходу з ладу прямих (відомчих) каналів зв'язку, право користуватися паролем "Лихо" для передавання повідомлень про виникнення надзвичайної ситуації надається черговому персоналу потенційно небезпечних об'єктів. Список цих осіб визначається територіальними органами ЦЗ та НС.

43. Для передавання документованих повідомлень надається право на телеграфний зв'язок за паролем "Шторм". При цьому оброблення і передавання телеграм здійснюються негайно.

44. Для передавання розпорядження на оповіщення, забезпечення захисту населення, підприємств, установ, організацій, попередження надзвичайної ситуації відповідним посадовим особам ЦЗ надаються телефонні або телеграфні канали за паролем "Стріла". Цей пароль одночасно є категорією терміновості телеграми.

45. Граничний обсяг інформації, яка передається, зміст і тривалість телефонного переговору, список посадових осіб, яким надається право користування паролем "Стріла", "Шторм" та відправлення телеграм відповідної категорії терміновості, визначаються ДСНС УКРАЇНИ.

46. До підприємств електрозв'язку в зонах можливих надзвичайних ситуацій повинні подаватися списки посадових осіб, яким надається право ведення міжміських телефонних переговорів за паролями, перелік відомчих телефонних станцій і номерів телефонів, з яких можуть надходити заявки на міжміські переговори за паролями та на відправлення телеграм відповідної категорії терміновості.

47. Переговори за паролями можуть вестися посадовими особами з будь-яких телефонів підприємств, установ, організацій з розрахунками за спеціальними посвідченнями, виданими Держкомзв'язку.

48. З метою раціонального використання засобів і каналів зв'язку одразу після виникнення надзвичайної ситуації можуть встановлюватися обмеження на тривалість переговорів за паролями у часі.

49. У подальшому для забезпечення зв'язком органів управління роботами з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації і керівників підрозділів, які беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, можливості різних видів зв'язку використовуються в необхідних обсягах.

50. Оплата вартості використання засобів і каналів зв'язку здійснюється за діючими тарифами або компенсується за рішенням органу виконавчої влади відповідно до законодавства.

Експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури і засобів

оповіщення та зв'язку ЦЗ

51. Експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ повинно забезпечувати підтримання їх у готовності до виконання завдань у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій та забезпечення сталого управління заходами ЦЗ.

52. Експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури та інших технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ здійснюється згідно з інструкцією про порядок експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури та інших технічних засобів оповіщення і зв'язку ЦЗ, яка затверджується спільним наказом ДСНС УКРАЇНИ та Держкомзв'язку.

53. Нормативи часу на експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури зв'язку, яка застосовується на підприємствах електрозв'язку, визначаються на підставі діючих у Держкомзв'язку нормативів кількості штатного персоналу.

54. Роботи з експлуатаційно-технічного обслуговування апаратури і засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ включаються в обсяг послуг, які надаються підприємствами електрозв'язку.

55. Капітальний ремонт апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ виконується підприємствами електрозв'язку за рахунок коштів власника на підставі окремих договорів.

Підприємства електрозв'язку забезпечують контроль за технічною готовністю електросирен у цілому. Про виявлені при цьому недоліки своєчасно інформуються керівники підприємств, де вони установлені, та відповідні територіальні органи ЦЗ та НС.

56. Відповідальність за збереженість апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ і їх технічну готовність несуть керівники підприємств, установ, організацій (у тому числі органів МВС), де установлено ці засоби. Відповідальність за технічну готовність апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ, виконання організаційно-технічних заходів з попередження несанкціонованого запуску несуть підприємства електрозв'язку, що прийняли ці засоби на експлуатаційно-технічне обслуговування.

Категорично забороняється самостійно проводити відключення (перенесення на інше місце) апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ без дозволу відповідного органу ЦЗ та НС. За самовільне відключення систем оповіщення посадові особи притягаються до відповідальності згідно із законодавством.

57. Для здійснення контролю за станом готовності систем централізованого оповіщення черговими службами органів ЦЗ та НС передаються контрольні сигнали (команди). Порядок та час їх передавання визначаються спеціальною інструкцією.

У системі централізованого оповіщення Дніпровського каскаду та інших річок комплексні (повні) технічні перевірки повинні проводитися з пультів диспетчерів (начальників змін) станцій, установлених на греблях, за графіком почергового подавання всіх команд. Відповідальність за

проведення комплексних (повних) технічних перевірок покладається на посадову особу Мінenерго з питань ЦЗ.

58. Відповідальність за експлуатаційно-технічне обслуговування систем оповіщення покладається:

загальнодержавної - на генеральну дирекцію Укртелекому;

регіональних - на керівництво відповідних дирекцій Укртелекому;

потенційно небезпечних об'єктів - на головних інженерів цих об'єктів.

59. Забезпечення безперервної та якісної роботи основних і резервних каналів зв'язку, закріплених за системами централізованого оповіщення ЦЗ, а також заміни на випадок виходу з ладу, безперервної роботи ліній управління кінцевим обладнанням, телефонних пар у міських і сільських населених пунктах, до яких підключаються абоненти системи централізованого виклику, кінцеве обладнання з електросиренами, радіотрансляційних мереж та вуличних гучномовців, надійної роботи чергових змін лінійно-апаратних цехів, автоматичних телефонних станцій, радіотрансляційних вузлів покладається на керівників відповідних дирекцій Укртелекому.

60. Загальний контроль за технічним станом систем централізованого оповіщення ЦЗ, організацією та проведенням усіх заходів для забезпечення безперервності і стійкості їх роботи, за охороною і допуском у приміщення, де встановлено апаратуру і технічні засоби оповіщення та зв'язку ЦЗ, покладається на начальника військово-мобілізаційного підрозділу Держкомзв'язку, начальників військово-мобілізаційних підрозділів підприємств електрозв'язку. Контроль за дотриманням режиму в приміщеннях, де встановлено апаратуру і технічні засоби оповіщення та зв'язку ЦЗ, покладається на режимні органи відповідних дирекцій Укртелекому.

Загальний контроль за технічним станом спеціальних, локальних та об'єктових систем оповіщення покладається на головних інженерів підприємств, де створено ці системи.

61. Керівники відповідних органів ЦЗ та НС відповідають за оперативну готовність загальнодержавної та регіональних систем централізованого оповіщення, за створення необхідного резерву апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ, запасних частин, забезпечують удосконалення зазначених систем централізованого оповіщення, своєчасне опечатування панелей управління, лічильників апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ, своєчасне і правильне закладення (вилучення) на підприємствах електрозв'язку пакетів з паролями і відгуками, текстами звернень до населення.

62. Керівники відповідних органів МВС відповідають за збереження апаратури і технічних засобів оповіщення ЦЗ, контроль її справності, чітке виконання оперативними черговими інструкції щодо застосування та обслуговування апаратури.

Керівники гідроелектростанцій відповідають за збереження апаратури і технічних засобів оповіщення ЦЗ, створення необхідного резерву апаратури і технічних засобів оповіщення, запасних частин, контроль її справності,

чітке виконання оперативними черговими, начальниками змін гідроелектростанцій інструкції щодо застосування та обслуговування апаратури, своєчасне опечатування панелей управління, лічильників апаратури і технічних засобів оповіщення ЦЗ.

63. У разі виходу з ладу або несанкціонованого запуску апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ негайно вживаються заходи до відновлення їх роботоспроможності.

За фактом виходу з ладу або несанкціонованого запуску апаратури і технічних засобів оповіщення та зв'язку ЦЗ проводиться розслідування і складається акт відповідним органом ЦЗ та НС, з одного боку, і відповідною дирекцією Укртелекому або підприємством електрозв'язку - з другого. Один примірник акта подається до ДСНС УКРАЇНИ

Удосконаленню та оптимізації процесів оповіщення та інформування у сфері цивільного захисту сприятиме реформування, оснащення та навчання професійних сил реагування на надзвичайні ситуації, зокрема, комплектація ДСНС України кваліфікованими аналітиками та оснащення органів і підрозділів цивільного захисту сучасними засобами зв`язку та передачі даних. Необхідно здійснити аналіз стану існуючих систем оповіщення, в тому числі централізованих, локальних та об’єктових, їх спроможності щодо своєчасного оповіщення населення територіальної громади, а також визначити необхідність впровадження нових систем оповіщення.

3.4.3. Застосування сучасних методів інформаційно-роз’яснювальної роботи у сфері цивільного захисту

Робота державної служби України з надзвичайних ситуацій у сфері інформування спрямована на належне виконання державної політики у сфері інформування громадськості з питань цивільного захисту населення та територій від наслідків катастроф техногенного та природного характеру, своєчасного, повного і об‘єктивного інформування про діяльність ДСНС України у сфері попередження та реагування на надзвичайні ситуації різного характеру.

З метою своєчасного реагування на проблемні або критичні ситуації, планування подальшої роботи з урахуванням думки громадськості - ДСНС проводить щоденний моніторинг та аналіз інформаційних матеріалів, що виходять на каналах телебачення, радіо, в газетах та інтернет - виданнях, у тому числі таких, які стосуються центральних і місцевих органів виконавчої влади, у сфері запобігання травмуванню та загибелі людей під час надзвичайних ситуацій, організації цивільного захисту населення, виконання програм діяльності Кабінету Міністрів України.

Донести це до населення в доступній формі є головним в інформаційно - роз’яснювальній роботі фахівців у сфері цивільного захисту, в організації якої враховуються особливості різних категорій громадян - суб’єктів інформування.

ДСНС України бере активну участь у заходах за участі ЗМІ (прес – конференції, брифінги, інтернет- конференції тощо) та тематичних заходах.

У Державній службі України з надзвичайних ситуацій функціонує офіційний веб-портал на якому протягом кожного року опубліковується понад 23 тис. інформаційних повідомлень. Також на офіційному веб-порталі розміщені веб-сайти ГУ(У)ДСНС України в областях та місті Києві, навчальних та наукових установ системи ДСНС України.

Спільно з Міністерством освіти і науки в навчальних закладах проводяться заходи (лекції, відкриті уроки, зустрічі) метою яких є: вироблення мінімально необхідного рівня компетенції дитини для безпечного перебування в навколишньому середовищі; формування поняття про стихійні природні явища (землетрус, повінь, буря, ожеледиця, гроза, град тощо) та ознайомлення з природою їх виникнення, характерними ознаками, негативними наслідками для природи і людини; формування чуття небезпеки щодо вогню, струму, вміння дотримуватися правил протипожежної безпеки, швидко знаходити правильний вихід у небезпечній ситуації; надання уміння дітям надавати собі і постраждалим першу допомогу у разі травм, нещасних випадків, що трапляються з дітьми на вулиці, у дворі, в побуті; свідоме дотримання обов'язкових правил поведінки в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій тощо.

Відповідно до чинного законодавства України навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях здійснюється: працюючого населення – за місцем роботи; дітей дошкільного віку, учнів та студентів – за місцем навчання; непрацюючого населення – за місцем проживання.

Позитивно слід відзначити широке використання соціальної реклами як одного з найбільш ефективних способів доведення до громадян інформації з основ безпеки життєдіяльності. З метою профілактики виникнення надзвичайних подій протягом року проводяться сезонні соціальні рекламні кампанії. Створюються відео та аудіо ролики, а також різні види постерів.

Ретельний аналіз ефективності заходів, що вживаються щодо проведення роз’яснювальної, агітаційно-масової роботи серед населення з метою попередження пожеж, травмування та загибелі людей на них показує, що у тих населених пунктах області, де були проведені профілактичні комплексні відпрацювання, кількість пожеж, травмування та загибелі людей на них зменшилася.

З метою попередження пожеж, загибелі та травмування громадян на них працівниками ДСНС України постійно готуються та направляються для розміщення у різних засобах масової інформації матеріали інформаційного та проблемного характеру. Особлива увага акцентується на пожежах, що виникають через необережне поводження з вогнем у житловому секторі, небезпечність спалення сухої трави, що нині є надзвичайно актуальним.

Для проведення інформаційно-роз’яснювальної роботи серед населення з основ пожежної безпеки, попередження травмування та загибелі людей на них фахівцями ДСНС України широко залучаються можливості органів державної виконавчої влади, депутатського корпусу, закладів освіти, культури, соціального захисту населення, оздоровчо-лікувальних, житлово-комунальних установ та громадських організацій. Проводяться спільні

семінари, «круглі столи».

Тексти застережень, підготовані ДСНС України, систематично передаються через радіовузли об'єктів із масовим перебуванням людей, торговельних центрів, залізничних та автовокзалів.

У дитсадках та школах рятувальники проводять «Уроки безпеки», на яких розповідають дітям про причини та наслідки пожеж, вчать їх правил поводження у різних надзвичайних ситуаціях.

Існує також тісна співпраця із журналістами, адже саме ЗМІ є нині потужним засобом формування громадської думки, тож на проблему пожеж у екосистемах, виявлення вибухонебезпечних предметів звернуть увагу чимало читачів, слухачів та глядачів.

Через значне зростання кількості пожеж сухої трави в Україні з людської необережності, рятувальники активізували масово-роз'яснювальну роботу серед населення щодо запобігання таких випадків. До неї вони залучають тепер не лише педагогів, соціальних та медичних працівників, а й представників «Укрпошти» та «Нової пошти». Відтепер застережливі листівки із необхідною життєво важливою інформацією потраплятимуть через листонош навіть у найвіддаленіші оселі. Рятувальники сподіваються, що такі заходи принесуть хороші результати і примусять громадян України задуматися над проблемою пожеж в екосистемах, кількість яких невпинно зростає.

Рятувальники здійснюють також профілактичні рейди місцями, призначеними для відпочинку людей. Вони нагадують відпочивальникам про те, як правильно проводити дозвілля у лісах, поблизу водойм та вручають їм застережливі листівки.

ТЕМА 3.5. ЛІЦЕНЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З НАДАННЯ ПОСЛУГ І ВИКОНАННЯ РОБІТ ПРОТИПОЖЕЖНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

3.5.1. Поняття і сутність дозвільної системи.
3.5.2. Сутність та зміст адміністративно-правового регулювання дозвільної (ліцензійної) діяльності.
3.5.3. Принципи, методи та форми адміністративно-правового регулювання ліцензійної діяльності.
3.5.4. Сучасний стан нормативно-правового регулювання процедури ліцензування робіт протипожежного призначення в Україні.

3.5.1. Поняття і сутність дозвільної системи.

Основними принципами державної політики з питань дозвільної системи у сфері господарської діяльності є:

захист прав, законних інтересів суспільства, територіальних громад та громадян, життя громадян, охорона навколишнього природного середовища та забезпечення безпеки держави;

розвиток конкуренції;

прозорість процедури видачі документів дозвільного характеру;

додержання рівності прав суб'єктів господарювання під час видачі документів дозвільного характеру;

відповідальність посадових осіб дозвільних органів, адміністраторів та суб'єктів господарювання за порушення вимог законодавства з питань видачі документів дозвільного характеру;

зменшення рівня державного регулювання господарської діяльності;

установлення єдиних вимог до порядку видачі документів дозвільного характеру.

Дозвільна система у сфері господарської діяльності - сукупність урегульованих законодавством відносин, які виникають між дозвільними органами, адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру, переоформленням, видачею дублікатів, анулюванням документів дозвільного характеру.

Виключно законами, які регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру, встановлюються:

необхідність одержання документів дозвільного характеру та їх види;

дозвільний орган, уповноважений видавати документ дозвільного характеру;

платність або безоплатність видачі (переоформлення, видачі дубліката, анулювання) документа дозвільного характеру;

строк видачі або надання письмового повідомлення про відмову у видачі документа дозвільного характеру;

вичерпний перелік підстав для відмови у видачі, переоформлення, видачі дубліката, анулювання документа дозвільного характеру; строк дії документа дозвільного характеру або необмеженість строку дії такого документа;

перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності; перелік та вимоги до документів, які суб'єкту господарювання необхідно подати для одержання документа дозвільного характеру.

Суб'єкт господарювання має право на одержання (переоформлення, одержання дублікатів, анулювання) документів дозвільного характеру та подання декларацій за своїм місцезнаходженням або у випадках, передбачених законом, - за місцем провадження діяльності або місцезнаходженням об'єкта.

Суб'єкт господарювання має право на здійснення певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності на підставі подання декларації без отримання документа дозвільного характеру, за винятком тих видів господарської діяльності, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Реєстрацію декларацій здійснює дозвільний орган на безоплатній основі протягом п'яти робочих днів з дня отримання декларації.

Відмова у реєстрації декларації не допускається.

3.5.2. Сутність та зміст адміністративно-правового регулювання дозвільної (ліцензійної) діяльності.

Створення в Україні дієвих механізмів функціонування ринкової економіки зумовлює застосування певних заходів, які вже стали поширеними в державах із розвиненою економікою і за допомогою яких ці країни оптимізували управління своїм господарським комплексом та запровадили ефективну регуляторну політику.

З прийняттям Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» в нашій державі розпочато формування принципово нової прогресивної системи державного управління, спрямованої на переорієнтацію діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підвищення прозорості процесу прийняття управлінських рішень, зокрема і в питанні ліцензування господарської діяльності. Однак ще багато питань регулювання ліцензійної діяльності, у тому числі й проблеми щодо підвищення ефективності діяльності органів державної влади у сфері господарської діяльності, виходячи з потреб адміністративно-правової та регуляторної реформи, потребують свого розв'язання, що зумовлює актуальність дослідження зазначеної проблематики.

Зважаючи на неврегульованість багатьох аспектів участі держави в регулюванні питання ліцензування робіт протипожежного призначення за сучасних умов економічного розвитку країни, необхідно розкрити зміст та особливості адміністративно-правового забезпечення регуляторної політики України у сфері господарювання з урахуванням потреб та інтересів суспільства на сучасному етапі.

Що стосується поняття «адміністративно-правового регулювання», то, зважаючи на специфіку поняття «адміністрування», можна запропонувати наступне визначення. Адміністративно-правове регулювання – це

здійснюване державою за допомогою спеціальної системи упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, реалізація, охорона, захист і відновлення, тобто діяльність органів державної влади, спрямована на регламентацію, створення якнайбільш сприятливої атмосфери, фактичне втілення, усунення перешкод, боротьбу з невиконанням обов'язків і зловживанням правами й свободами у господарській діяльності, гарантування нормальної реалізації громадянами конституційних прав та свобод людини і громадянина, відновлення їх первинної якості стосовно сфери господарювання.

Здійснення регуляторної політики полягає в установленні простих, чітких, зрозумілих для всіх «правил гри», забезпеченні їх загального дотримання, створенні умов для вільного доступу до всіх сегментів ринку за єдиними правилами, гарантування всім суб'єктам господарювання захисту їх загальних прав та інтересів.

Для створення макросередовища господарської діяльності, необхідні підтримка підприємництва, правові механізми стимулювання розвитку підприємницької діяльності і ефективні системи захисту прав і законних інтересів підприємців, а також суспільних і державних інтересів в сфері підприємництва.

Для з'ясування сутності поняття «державне регулювання у сфері господарювання необхідно здійснити системний аналіз різних підходів до його визначення та співвідношення з такими суміжними категоріями як «державне управління» і «державна політика», які також використовують для характеристики державного впливу та забезпечення регуляторної політики у сфері господарювання.

Здійснивши аналіз співвідношення понять «державне регулювання» та «державне управління», можна стверджувати, що в юридичній літературі є декілька підходів до вирішення цього питання. Так, деякі автори розмежовують державне регулювання та державне управління і наголошують на тому, що це різні категорії, інші трансформують державне управління в державне регулювання або включають державне управління до більш широкого поняття державного регулювання, треті визнають державне регулювання частиною державного управління.

Якщо поглянути на державне управління в його широкому значенні, як на діяльність з реалізації всієї державної влади, у всіх її формах і методах, всіма її гілками і органами, спрямовану на забезпечення організуючо-регулюючого впливу на суспільні процеси, то виявляється, що вже державне регулювання є частиною державного управління. Об'єктивно необхідні, самостійні частини управлінської діяльності, які характеризуються специфічними методами здійснення, визначаються в науковій літературі як функції управління. Тому закономірно, що державне регулювання визнається однією із функцій державного управління економікою поряд з такими функціями, як планування, організація, координація та ін.».

Отже, якщо управління є будь-яким впливом суб'єкта (активної сторони) на об'єкт (пасивну сторону), що здійснюється з метою направити

його дії бажаним для суб'єкта певним чином, то регулювання покликане здійснювати коригування, налаштування діяльності економічного об'єкта, що направляється управлінням у цілому. Через це ліцензування господарської діяльності як вид державного регулювання пов'язується зі встановленням та застосуванням державними органами норм та правил, спрямованих на коригування господарської діяльності фізичних та юридичних осіб та підтримується можливістю застосування правових санкцій у разі їх порушення.

Як бачимо, сучасна адміністративно-правова наука державне регулювання визначає як: активно-вольову, цілеспрямовану діяльність держави, її органів, уповноважених здійснювати регуляторний вплив (активний аспект державного регулювання); діяльність держави та її органів, які безпосередньо не керують соціальними процесами, однак своїми діями сприяють їх організації і упорядкуванню (пасивний аспект державного регулювання).

Цілі державного регулювання у сфері господарювання реалізуються через такі функції як: підтримка пропорційності виробництва та споживання; підтримка та розвиток конкуренції, антимонопольні заходи; перерозподіл доходів і соціальний захист підприємців та споживачів. Названі функції тісно пов'язані з формами регулювання підприємництва, зокрема: податково-бюджетною системою – фіскальна; ціновим регулюванням; кредитно-грошовим регулюванням та зовнішньоекономічним регулюванням – митні збори, ліцензії, квоти.

З цього можна зробити також висновок, що ліцензування господарської діяльності має здійснюватися в балансі встановлених вимог до ліцензіатів та їх доступу до можливістю зайняття певним видом ліцензованої діяльності.

У літературі існує також думка про те, що державне регулювання у сфері господарювання здійснюється за допомогою методів та способів впливу держави через законодавчі та виконавчі органи влади на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, некомерційний сектор економіки з метою створення або забезпечення умов їхньої діяльності відповідно до національної економічної політики.

З огляду на викладене вище, можна дійти висновку, що ліцензування господарської діяльності як управлінська діяльність органів публічної адміністрації в межах делегованих їм повноважень спрямоване на реалізацію державної політики у сфері господарювання та полягає у встановленні й застосуванні норм і правил, за допомогою яких здійснюється коригування господарської діяльності, а також притягнення до відповідальності у разі їх порушення.

Потрібно відмежовувати ліцензування від інших, подібних з ним понять, які містяться в господарському законодавстві, зокрема, патентування та сертифікації. Їх близькість у деяких рисах і нерідко паралельне застосування зумовлюють потребу на теоретичному рівні та в нормативно-правових актах визначитися з необхідністю, достатністю і межами застосування кожного із засобів.

Порівняльний аналіз ліцензування і патентування дає підстави дійти висновку, що ліцензування і патентування виконують різні функції регулюючого впливу держави, зокрема, якщо вид діяльності вимагає здійснення охоронних функцій держави, то вибір повинен бути на користь ліцензування, якщо ж така мета не переслідується, то щодо такої діяльності повинно здійснюватися патентування. Предметом ліцензування є сама діяльність, а предметом сертифікації – конкретні результати такої діяльності, якість продукції, системи якості, системи управління якістю, системи управління довкіллям, персонал.

Згідно із Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», державна регуляторна політика у сфері господарської діяльності, будучи одним із напрямів державної політики, спрямована на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, сприяє недопущенню прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшенню втручання держави в діяльність суб'єктів господарювання та усуненню перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах, у порядку та в спосіб, що встановлені Конституцією України та законами України.

З огляду на викладене вище, науковці роблять висновок, що ліцензування господарської діяльності не ототожнюється з державним впливом на підприємництво, а виступає елементом державного управління, під яким слід розуміти активно-вольову, цілеспрямовану діяльність держави, її органів, уповноважених здійснювати організуючо-регуляторний вплив на процеси у сфері господарювання, що полягає у встановленні й застосуванні норм і правил, за допомогою яких здійснюється коригування господарської діяльності. У системі державного впливу відповідні організаційно-правові заходи регулювання посідають місце серед заходів безпосереднього державного контролю й опосередкованими контрольними механізмами.

Ліцензування визначається як діяльність уповноважених державою органів щодо надання у встановленому порядку суб'єктам господарювання дозволів на здійснення, за певних (ліцензійних) умов, передбачених законом видів господарської діяльності та забезпечення додержання ліцензіатами ліцензійних умов, спрямована на захист прав і законних інтересів громадян та організацій, навколишнього природного середовища, а також забезпечення безпеки держави.

Що стосується поняття ліцензування господарської діяльності, то воно має і легальне визначення. Відповідно до положень Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», ліцензування – це засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрямований на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування, захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів.

Загалом ліцензування можна розглядати і як правовий інститут, тобто сукупність правових норм, що регулюють такі групи відносин: відносини, що виникають стосовно створення системи органів, які мають право видавати ліцензії на провадження окремих видів господарської діяльності; відносини щодо організації діяльності органів, які здійснюють ліцензування; відносини, що виникають між органами виконавчої влади й особою, яка бажає одержати, одержала чи втратила ліцензію на проведення того чи іншого виду господарської діяльності. Правове регулювання зазначених груп відносин здійснюється через ряд законів та підзаконних нормативно-правових актів.

Що ж стосується формування механізму регуляторної політики України у сфері господарської діяльності, то воно розпочалося виданням 3 лютого 1998 р. Указу Президента України «Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності» та набуло подальшого розвитку після прийняття 11 вересня 2003 р. Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Як бачимо, прийняття зазначеного Закону України певною мірою створило законодавче підґрунтя для здійснення єдиної державної регуляторної політики як на рівні органів виконавчої влади, так і на рівні парламенту та органів місцевого самоврядування. Безумовним надбанням стало законодавче закріплення обов'язковості оприлюднення всіх, без винятку, проектів регуляторних актів з метою урахування точки зору зацікавлених суб'єктів господарювання та громадськості при підготовці проектів регуляторних актів, а також надання громадськості широких прав щодо участі в регуляторній діяльності органів виконавчої влади на всіх її етапах.

Загалом державна регуляторна політика в Україні у своїх основних формалізованих положеннях відповідає сучасним світовим практикам державного регулювання. Ключовими складовими регуляторної політики є: доступ зацікавлених груп до проекту рішення та регламентація умов попереднього оприлюднення для проведення публічних консультацій, отримання зауважень та пропозицій; якісний та кількісний аналіз можливого впливу рішення на сектори держави, бізнесу та громадськості; оцінка результативності рішення; його періодичний перегляд.

Уповільнення господарських процесів у національній економіці України зростає на тлі загострення політичних, економічних і соціальних наслідків конфлікту на Сході України та тривалих кризових явищ у економіці, тому нагальним є пошук нових ресурсів економічного розвитку для країни задля встановлення стійкості економіки і попередження загроз економічній безпеці держави. Разом з цим, здійснення державної регуляторної політики у сфері ліцензування має забезпечувати: відповідність державного регулювання вимогам ринкових відносин; прозорість, послідовність та передбачуваність рішень органів публічної адміністрації щодо регуляторних актів; впровадження нових регуляторних актів лише після проведення всебічного аналізу їх потенційної ефективності в досягненні поставлених цілей та можливого впливу на економічне

середовище в Україні; періодичне відстеження ефективності та наслідків упровадження існуючих регуляторних актів і заходів, здійснених у рамках їх реалізації; запровадження процедур публічного обговорення з приводу розробки та прийняття регуляторних актів; узгодження дій усіх центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; звітування органів публічної адміністрації щодо виконання державної регуляторної політики; запровадження дисциплінарної та адміністративної відповідальності державних службовців за невиконання регуляторних актів та порушення встановлених процедур.

Необхідно також зазначити, що регуляторними органами, діяльність яких має відповідати вимогам щодо здійснення регуляторної політики згідно із Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», є: Верховна Рада України; Президент України; Кабінет Міністрів України; Національний банк України; інші державні органи, зокрема центральні органи виконавчої влади; Верховна Рада Автономної Республіки Крим; Рада міністрів Автономної Республіки Крим; місцеві органи виконавчої влади; органи місцевого самоврядування.

Такий широкий перелік регуляторних органів визначений тому, що кожен орган, рішення якого впливає на суб'єктів господарювання, має обґрунтовувати необхідність своїх рішень, розраховувати доходи і витрати від впровадження того чи іншого регуляторного акта. Цей перелік значно ширший ніж попередні, які затверджувалися Указами Президента України. Кожен орган, який відповідає ознакам регуляторного органу, а також, що є вкрай важливим, місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування повинні безпосередньо виконувати вимоги регуляторної політики. Мається на увазі те, що кожен нормативно-правовий акт, який відповідає ознакам регуляторного акта, має супроводжуватися аналізом регуляторного впливу його норм на державу, бізнес і громадськість, оприлюднюватися для отримання зауважень і пропозицій тощо.

З 28 червня 2015 року набрав чинності Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності». Згідно з пунктом 13 частини першої статті 7 ліцензуванню підлягає такий вид господарської діяльності, як надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Згідно з частиною другою статті 9 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» Ліцензійні умови та зміни до них розробляються органом ліцензування, що є центральним органом виконавчої влади, підлягають погодженню спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування та затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визначення такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» органом ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення за переліком, що визначається Кабінетом

Міністрів України, визначено Державну службу України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України).

З уведенням в дію 1 липня 2013 року Кодексу цивільного захисту України усунуто низку регуляторних механізмів господарської діяльності, які ускладнювали здійснення підприємницької діяльності у сфері пожежної безпеки. Зокрема, скасовувалася необхідність отримання суб'єктами господарювання дозволів, які видавали органи пожежної безпеки; початок роботи новостворених підприємств, початок використання суб'єктом господарювання об'єктів нерухомості (будівель, споруд, приміщень або їх частини) здійснюється наразі на підставі зареєстрованої декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки, а для суб'єктів господарювання з високим ступенем прийнятного ризику – також за наявності позитивного висновку за результатами оцінки (експертизи) протипожежного стану підприємства, об'єкта чи приміщення або експертизи технічних умов. Крім того, органи нагляду у сфері техногенної та пожежної безпеки позбавляються права самостійно приймати рішення про зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів тощо.

Однак варто сказати, що Кодекс цивільного захисту України поряд з усунутими бар'єрами у здійсненні господарської діяльності містить додаткові обмеження у веденні господарської діяльності. Зокрема, введено новий вид експертизи, встановлено дещо обтяжливий порядок проведення експертизи проектів будівництва, необґрунтовано розширено випадки подання декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки, запроваджено подвійний контроль за додержанням вимог техногенної та пожежної безпеки під час проектування та будівництва приміщень, будівель і споруд виробничого призначення. Також із набранням чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кодексу цивільного захисту» впроваджується виключно судовий механізм застосування таких заходів, як припинення чи заборона роботи підприємств або реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг.

Отже, під адміністративно-правовим регулюванням ліцензування робіт протипожежного призначення слід розуміти регламентовану адміністративно-правовими нормами діяльність органів публічної адміністрації, в тому числі Кабінетом Міністрів України та Державною службою України з надзвичайних ситуацій, спрямовану на створення необхідних умов для належного забезпечення прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави у цій сфері, та встановлену адміністративно-правовими нормами систему гарантій належного державного регулювання цивільного захисту шляхом прийняття економічно доцільних та ефективних регуляторних актів.

3.5.3. Принципи, методи та форми адміністративно-правового регулювання ліцензійної діяльності.

Побудова та розвиток дієвих механізмів функціонування ринкової економіки в Україні потребує застосування таких принципів і підходів, які набули поширення у країнах із розвиненими економіками, та дали змогу оптимізувати управління господарським комплексом у цих державах, запровадити ефективну регуляторну політику. Впровадження та застосування таких принципів і підходів сприятиме економічному зростанню нашої держави, розвитку підприємництва, збільшенню та підтриманню середнього класу, і, як наслідок, зміцненню демократії в Україні.

Конституцією України встановлено незмінні засади конституційного ладу, у тому числі й основи державного регулювання у сфері ліцензування, які закріплені, зокрема, у розділі 1. Це, насамперед, принципи законності, демократизму, розподілу влади, публічності, гласності. Крім того, до вказаних засад слід додати також і ті норми Конституції України, які визначають основні засади політики державних органів в сфері економіки, у першу чергу, ті, що зобов'язують Кабінет Міністрів України забезпечувати проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики. Водночас правові основи та гарантії підприємництва, правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання тощо забезпечуються виключно законами України. Поряд з цим, ліцензування, будучи конкретною функцією державних органів, наділених регуляторними повноваженнями, закріплене у відповідних нормативно-правових актах. Так, з метою формування та здійснення стратегії і тактики державного регулювання, поєднаного між собою рядом характерних рис і форм регуляторної діяльності, держава приймає законодавство про застосування різноманітних методів та форм ліцензування господарської діяльності, до якого належать, зокрема, Господарський Кодекс України, Податковий кодекс України; нормативно-правовими акти, які за юридичною силою мають статус закону, що врегульовують окремі сторони регуляторної діяльності держави, виступають закони України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про захист економічної конкуренції» та ін.

Названі нормативно-правові акти складають відносно самостійний блок правового забезпечення регуляторної діяльності держави в сфері господарювання, мають вищу юридичну силу й містять найважливіші принципові нормативні положення, які вимагають однорідного правового регулювання ліцензійної діяльності на всій території України і є обов'язковими для всіх суб'єктів регуляторної діяльності.

Переходячи до з'ясування сутності та особливостей принципів адміністративно-правового регулювання ліцензійної діяльності, варто сказати, що, по-перше, якщо брати за основу поширену серед теоретиків позицію, згідно з якою принципи – це основні засади, вихідні ідеї, які характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки], то

серед науковців-правників склався загальний підхід до розуміння принципів як керівних положень, теоретичних ідей, що відображають об'єктивні закономірності та закріплені у праві. По-друге, деякі науковці під принципом розуміють специфічне поняття, в якому міститься не стільки закономірність, відносини, взаємозв'язок, скільки знання про них.

Варто зазначити, що статтею 3 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» передбачено, що державна політика у сфері ліцензування ґрунтується на:

1) принципі єдиної державної системи ліцензування, що реалізується шляхом:

встановлення єдиного переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, виключно Законом;

визначення вичерпного переліку документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії, виходячи з мінімальної кількості таких документів, достатніх лише для підтвердження виконання вимог відповідних ліцензійних умов;

визначення Кабінетом Міністрів України органів ліцензування та видів господарської діяльності згідно із статтею 7 Закону, на які відповідний орган ліцензування видає ліцензії;

2) принципі територіальності, згідно з яким дія ліцензії поширюється на адміністративну територію органу ліцензування, що її видав;

3) принципі дотримання законності шляхом того, що:

запровадження ліцензування виду господарської діяльності здійснюється виключно Законом;

види господарської діяльності, не зазначені Законом, ліцензуванню не підлягають;

встановлюються конкретні строки здійснення кожної дії органу ліцензування, спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування;

вимоги ліцензійних умов мають бути однозначними, прозорими та виключати можливість їх суб'єктивного застосування органами ліцензування чи ліцензіатами;

повноваження спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування, Експертно-апеляційної ради з питань ліцензування та порядок набрання чинності рішеннями органу ліцензування поширюються на сферу ліцензування всіх видів господарської діяльності, визначаються виключно Законом і не можуть бути обмежені іншими законами;

запроваджується відповідальність посадових осіб органів ліцензування і спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування та суб'єктів господарювання за порушення вимог нормативно-правових актів, що регулюють сферу ліцензування;

забороняється вимагання органами ліцензування надання документів з державних паперових або електронних інформаційних ресурсів;

4) принципі пріоритетності захисту прав, законних інтересів, життя і здоров'я людини, навколишнього природного середовища, захисту

обмежених ресурсів держави та забезпечення безпеки держави, що передбачає:

ліцензування виду господарської діяльності застосовується лише до такого виду, провадження якого становить загрозу порушення прав, законних інтересів громадян, життю чи здоров'ю людини, навколишньому природному середовищу та/або безпеці держави, і лише у разі недостатності інших засобів державного регулювання;

запобігання проявам корупції;

у разі внесення змін до нормативно-правових актів у сфері ліцензування, передбачається достатній для реалізації цих змін строк, але не менш як два місяці;

5) принципі рівності прав суб'єктів господарювання, що передбачає:

вільний вибір суб'єктом господарювання провадження встановленого законом виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, і території своєї діяльності;

забезпечення при отриманні ліцензії рівності прав суб'єктів господарювання незалежно від організаційно-правової форми чи форми власності;

встановлення єдиних вимог ліцензійних умов шляхом визначення їх відповідності рівням ризику від провадження відповідного виду господарської діяльності;

уникнення необґрунтованих обтяжень чи зайвих адміністративних процедур;

заборону використання ліцензування видів господарської діяльності для обмеження конкуренції;

6) принципі відкритості процесу ліцензування, що забезпечується шляхом:

своєчасного оприлюднення результатів ліцензійної діяльності органами ліцензування на своїх офіційних веб-сайтах та проектів нормативно-правових актів - у порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації»;

забезпечення доступності інформації у сфері ліцензування відповідно до закону;

залучення на паритетних засадах представників профільних громадських організацій, суб'єктів господарювання та/або їх об'єднань до процесу прийняття рішень Експертно-апеляційною радою з питань ліцензування.

Попри нормативне закріплення принципів регулювання ліцензійної діяльності Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» не передбачено ряд загальнотеоретичних принципів державного регулювання.

Так, основним принципом державної регуляторної діяльності у сфері ліцензування виступає принцип верховенства права, який проголошений ст. 8 Конституції України та означає, що вся поведінка органів публічної адміністрації та їх посадових осіб повинна відповідати вимогам права.

Державне регулювання господарською діяльністю має здійснюватися не через вольові накази, а шляхом реалізації правових настанов. При цьому верховенство в системі правових норм має належати саме нормам Конституції України, найвища юридична сила якої полягає в тому, що їй повинні відповідати всі закони, інші нормативно-правові акти, а також укладені і ратифіковані Україною міжнародні договори.

Одним з найважливіших політико-юридичних принципів у сфері державного регулювання є принцип демократизму. Цей принцип полягає у належності влади народові та участі народу у здійсненні влади. Демократизм державного регулювання господарської діяльності передбачає активну участь найширших верств громадян та їх різноманітних об'єднань, у першу чергу, підприємницьких структур та об'єднань суб'єктів господарювання у регуляторній діяльності органів публічної адміністрації, у створенні регуляторних актів, їхню ініціативу, вільне, широке і ділове обговорення передбачуваних нормативних рішень щодо регулювання господарських правовідносин. Принцип демократизму регуляторної діяльності органів публічної адміністрації у сфері господарської діяльності, у тому числі при здійсненні ліцензування, проявляється у встановленні і неухильному здійсненні вільного, демократичного порядку підготовки і затвердження регуляторних актів, що забезпечує активну й ефективну участь широкої громадськості в правотворчості, максимальне врахування у нових нормативних рішеннях громадської думки, потреб соціально-економічного розвитку країни й інтересів різних верств населення.

Відносно принципу системності варто сказати, що він полягає у тому, що всі дії регуляторних органів повинні бути взаємопов'язаними, мати певний чіткий характер та порядок прийняття регуляторних актів і підпорядковуватися стратегічній меті – створювати умови для реальної реалізації конституційного права кожного на підприємницьку діяльність.

Іншими принципами ліцензійної діяльності держави у сфері господарювання, відповідно до ст. 4 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», є принципи: доцільності, адекватності, ефективності, збалансованості, передбачуваності.

Так, принцип доцільності передбачає обґрунтовану необхідність державного регулювання господарських відносин з метою вирішення існуючої проблеми. Варто сказати, що його закріплення у національному законодавстві деякою мірою сприяє налагодженню взаємовідносин між владою і суб'єктами господарської діяльності, виходячи зі стану та динаміки ринку, рівня його розвитку, а також відповідно до вимог життя, суспільної практики.

Відповідно до принципу адекватності, форми та рівень державного регулювання господарських відносин повинні відповідати потребам у вирішенні існуючої проблеми та ринковим вимогам з урахуванням усіх прийнятних альтернатив соціально-економічного розвитку, його об'єктивним закономірностям.

Зміст принципу ефективності полягає в тому, що орган публічної адміністрації повинен досягати мети державного регулювання у сфері господарювання за найменших витрат ресурсів як суб'єктів господарської діяльності, громадян, так і держави. Вимоги принципу ефективності полягають в оптимізації регуляторних рішень органів публічної адміністрації, тобто під час розроблення різних варіантів рішень, їх зіставлення та вибору найкращого варіанту з усіх можливих альтернатив досягнення поставленої мети.

Принцип передбачуваності вимагає послідовності регуляторної діяльності органів публічної адміністрації, її відповідності цілям державної політики, а також планам з підготовки проектів регуляторних актів, що дозволяє суб'єктам господарювання здійснювати планування їхньої діяльності. Передбачуваність регуляторної діяльності органів публічної адміністрації як принцип наявної системи права може бути порушена лише у випадку загальної надзвичайної економічної або політичної кризової ситуації в країні, яку неможливо було передбачити заздалегідь. Загалом вони повинні планово кількісно розробляти регуляторні акти відповідно до цілей державної політики та планів з підготовки проектів регуляторних актів.

Переходячи до розгляду форм адміністративно-правового забезпечення державної регуляторної політики в сфері господарювання варто зазначити, що органи публічної адміністрації мають право здійснювати регуляторну діяльність лише за допомогою методів і форм впливу на суб'єктів господарювання, безпосередньо визначених законом, який регламентує їх правовий статус і компетенцію.

Під формами державного управління в сучасній теорії адміністративного права та державного управління розуміють зовнішнє організаційно-правове вираження конкретних однорідних дій органів виконавчої влади та інших суб'єктів державного управління, що здійснюються ними в межах їх компетенції з метою виконання поставлених перед ними управлінських завдань і функцій.

Усі форми адміністративно-правового забезпечення ліцензійної діяльності прямо чи опосередковано регламентовані законами та іншими нормативними актами і регуляторні органи виконуючи свої функції повинні використовувати лише ті форми, які передбачені відповідними нормами чинного законодавства та є адекватними й необхідними.

Форми поділяються на такі види: видання нормативних актів управління; видання індивідуальних (ненормативних, адміністративних) актів управління; проведення організаційних заходів; здійснення матеріально-технічних операцій.

Таким чином, до форм здійснення державної регуляторної політики у сфері ліцензування можна віднести: планування, нормативно-правове регулювання, регуляторний акт, контроль, нагляд, координацію, формування звітності про здійснення регуляторної діяльності; інформаційне забезпечення суб'єктів правовідносин у сфері господарювання, припинення правопорушень, відновлення порушених прав та свобод суб'єктів

господарювання, покарання винних у порушенні чинного законодавства у сфері господарювання тощо.

Варто також сказати, що державна регуляторна політика у сфері ліцензування здійснюється за допомогою арсеналу методів, тобто засобів та способів впливу держави в особі законодавчих і виконавчих органів на сферу господарювання, з метою створення й забезпечення належних умов для здійснення суб'єктами господарювання легальної господарської діяльності відповідно до національної економічної політики держави, а також підвищення рівня захищеності суб'єктів господарювання та споживачів.

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», забезпечення здійснення державної регуляторної політики включає: встановлення єдиного підходу до підготовки аналізу регуляторного впливу та до здійснення відстежень результативності регуляторних актів; підготовку аналізу регуляторного впливу; планування діяльності з підготовки проектів регуляторних актів; оприлюднення проектів регуляторних актів з метою одержання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, а також відкриті обговорення за участю представників громадськості питань, пов'язаних з регуляторною діяльністю; відстеження результативності регуляторних актів; перегляд регуляторних актів; систематизацію регуляторних актів; недопущення прийняття регуляторних актів, які є непослідовними або не узгоджуються чи дублюють чинні регуляторні акти; викладення положень регуляторного акта у спосіб, який є доступним та однозначним для розуміння особами, які повинні впроваджувати або виконувати вимоги цього регуляторного акта; оприлюднення інформації про здійснення регуляторної діяльності.

Отже, аналіз адміністративно-правового регулювання ліцензійної діяльності держави дозволяє зробити такі висновки: правову природу державного регулювання визначає детальна правова регламентація принципів, форм та методів його здійснення. Будь-які заходи у рамках здійснення державного регулювання ліцензійної діяльності слід розпочинати з удосконалення основних положень, керівних ідей, тобто із принципів державної діяльності у сфері господарювання. Це дасть змогу послідовно, комплексно й системно здійснювати державне регулювання ліцензійної діяльності, а отже, відповідно до цього сприяти розвитку підприємництва і забезпечувати економічне зростання України в цілому.

3.5.4. Сучасний стан нормативно-правового регулювання процедури ліцензування робіт протипожежного призначення в Україні.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», який набрав чинності 28 червня 2015 року, ним регулюються суспільні відносини у сфері ліцензування видів господарської діяльності, визначається виключний перелік таких видів, встановлюється уніфікований порядок їх ліцензування, необхідний нагляд і контроль, а також відповідальність за порушення законодавства у цій сфері.

Згідно з абз.7 ч.1 ст.1 вказаного Закону, органом ліцензування виступає орган виконавчої влади, визначений Кабінетом Міністрів України, або уповноважений законом державний колегіальний орган. Ліцензії на право здійснення видів господарської діяльності, визначених Законом, видає відповідний орган ліцензування.

Надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України, відповідно до абз.13 ч.1 ст.7 Закону, є одним з видів господарської діяльності, який підлягає ліцензуванню.

Згідно з ч.1 ст.9 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» ліцензіат зобов'язаний виконувати вимоги ліцензійних умов відповідного виду господарської діяльності, а здобувач ліцензії для її одержання - відповідати ліцензійним умовам. Самі ж ліцензійні умови визначені законодавцем як нормативно-правовий акт Кабінету Міністрів України, положення якого встановлюють вичерпний перелік вимог, обов'язкових для виконання ліцензіатом, та вичерпний перелік документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії.

Щодо послуг та робіт протипожежного призначення, то на момент прийняття Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» діяли Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення», затверджені Наказом МНС України від 29.09.2011 №1037 (далі – Наказ №1037). Вказаний наказ №1037 був зареєстрований у Міністерстві юстиції 25 жовтня 2011 року за №1227/19965.

Однак, відповідно до Наказу Міністерства юстиції від 24 березня 2015 року №420/5, таке рішення про реєстрацію Наказу №1037 було скасовано, а сам наказ було виключено з Державного реєстру нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади 09.04.2015 року. Рішення про скасування реєстрації Наказу №1037 було прийняте на підставі підпункту "в" пункту 17 Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 №731, а саме: у зв'язку з одержанням повідомлення від Держпідприємництва про виявлення обставин, визначених у частині першій статті 25 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». У свою чергу, такі обставини передбачаються, якщо:

- відсутній аналіз регуляторного впливу;
- проект регуляторного акта не був оприлюднений;
- проект регуляторного акта не був поданий на погодження із уповноваженим органом;
- щодо проекту регуляторного акта уповноваженим органом було прийнято рішення про відмову в його погодженні.

Відповідно до пункту 16 Порядку скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів, занесених до державного реєстру, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 31.07.2000 №32/5,

нормативно-правовий акт, рішення про державну реєстрацію якого скасовано, не є чинним з дня його виключення з державного реєстру, крім випадків визнання нормативно-правових актів нечинними судом.

Таким чином, Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення, затверджені Наказом №1037, стали нечинними з 09.04.2015 року, а значить, в момент набрання чинності Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» вони вже не діяли.

Враховуючи вищенаведене, а також те, що Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» внесені суттєві зміни у сферу регулювання ліцензування господарської діяльності, частиною 8 статті 21 «Прикінцеві та перехідні положення» доручено Кабінету Міністрів України:

- привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
- забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Відповідно, що стосується ліцензування робіт та послуг протипожежного призначення, на виконання вищевказаних умов Кабінет Міністрів України повинен був:

- визначити орган ліцензування;
- визначити чіткий і вичерпний перелік послуг та робіт протипожежного призначення, які підлягають ліцензуванню;
- затвердити ліцензійні умови провадження вказаного виду господарської діяльності, на основі яких має здійснюватися видача ліцензій потенційним ліцензіатам, а також виконання відповідних робіт.

Постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визначення такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» органом ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України, визначено Державну службу України з надзвичайних ситуацій.

На виконання п.13 ч.1 ст.7, п.2 ч.2 ст.6, ч.2 ст.9 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» Державною службою України з надзвичайних ситуацій було розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про деякі питання ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення», яким передбачалося затвердження Переліку таких послуг і робіт, а також відповідних Ліцензійних умов. Так, ДСНС України було запропоновано включити до переліку робіт та послуг протипожежного призначення, що підлягають ліцензуванню, 10 видів робіт.

Однак даний проект постанови Кабінету Міністрів України не був погоджений Державною регуляторною службою України, тому Державна

служба України з надзвичайних ситуацій в грудні 2015 року розробила та передала на погодження новий проект постанови.

Даний проект відрізнявся від попереднього, зокрема, таким:

1) у переліку зменшено кількість робіт, послуг, що підлягають ліцензуванню (7 видів на відміну від 10 у попередній редакції);

2) ліцензування робіт/послуг з проектування, монтажу систем протипожежного призначення новим проектом не передбачається, тобто чотири роботи/послуги тепер пов'язані лише з технічним обслуговуванням систем протипожежного призначення;

3) спеціальне навчання повинні періодично проходити (раз на п'ять років) лише відповідальні керівники (у попередній редакції - і виконавці робіт).

До переліку робіт та послуг протипожежного призначення, для виконання/надання яких потрібно мати ліцензію, у проекті постанови, що перебувала на погодженні, було віднесено:

1. технічне обслуговування систем пожежогасіння (водяні, пінні, газові, порошкові, аерозольні);

2. технічне обслуговування систем пожежної сигналізації, оповіщування про пожежу та управління евакуюванням людей, устаткування передавання тривожних сповіщень;

3. технічне обслуговування систем протидимного захисту;

4. спостерігання за системами протипожежного захисту;

5. технічне обслуговування первинних засобів пожежогасіння (водяні, водопінні, порошкові, газові вогнегасники);

6. вогнезахист (вогнегасне просочування глибоке чи поверхневе, вогнезахисне обробляння (фарбування, штукатурення, обмотування, облицювання), вогнегасне заповнення);

7. оцінка (експертиза) протипожежного стану підприємства, об'єкта чи приміщення.

Постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2016 р. № 852 затверджені нові Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення.

Ці Ліцензійні умови визначають вичерпний перелік вимог, обов'язкових для виконання ліцензіатом, та вичерпний перелік підтвердних документів, що додаються до заяви про одержання ліцензії на провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення (далі - ліцензія).

У цих Ліцензійних умовах терміни вживаються у такому значенні:

адміністративне приміщення - приміщення (офіс) та/або будівля (споруда), що належать суб'єкту господарювання на правах власності або оренди, в яких розташовується у разі утворення його орган управління, та мають поштову адресу;

монтаж - комплекс операцій із встановлення, з'єднання окремих складових частин, вузлів та агрегатів, налагодження та проведення перевірки щодо працездатності;

послуги протипожежного призначення - проведення оцінки (експертизи) протипожежного стану новоутворених підприємств та об’єктів нерухомості (будівель, споруд, приміщень або їх частин);

роботи протипожежного призначення - монтаж систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування для передачі тривожних сповіщень, систем пожежогасіння (водяних, пінних, газових, порошкових, аерозольних), систем протидимного захисту, підтримання експлуатаційної придатності (технічне обслуговування) таких систем, спостерігання за системами протипожежного захисту, технічне обслуговування первинних засобів пожежогасіння (водяні, водопінні, порошкові, газові вогнегасники), вогнезахист (вогнезахисне просочування глибоке чи поверхневе, вогнезахисне обробляння (фарбування, штукатурення, обмотування, облицювання), вогнезахисне заповнення).

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законі України “Про ліцензування видів господарської діяльності” та інших законодавчих актах.

Для одержання ліцензії здобувач ліцензії подає до органу ліцензування заяву про одержання ліцензії за встановленою формою.

Фізичними особами - підприємцями, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідному контролюючому органу, також подається копія паспорта з відповідною відміткою такого органу.

До заяви про одержання ліцензії додаються такі документи:

1) відомості про дотримання технологічних вимог щодо наявності матеріально-технічної бази, необхідної для провадження заявленого виду господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення, підписані здобувачем ліцензії, за встановленою формою

2) відомості про наявність мінімальної кількості працівників (керівників та виконавців робіт (послуг) за окремими посадами, підписані здобувачем ліцензії, за встановленою формою;

3) копії документів, що підтверджують право власності (оренди) здобувача ліцензії на обладнання та виробничі приміщення, необхідні для провадження відповідного виду господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення згідно з цими Ліцензійними умовами;

4) копії документів, що підтверджують відповідний ступінь вищої освіти і стаж роботи, кваліфікацію працівників, наявність трудових договорів з усіма найманими працівниками, які залучаються до провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення згідно з цими Ліцензійними умовами;

5) опис документів, що подаються для одержання ліцензії, у двох примірниках за встановленою формою.

Органу ліцензування забороняється вимагати від здобувача ліцензії

інші документи.

Заява про одержання ліцензії (переоформлення ліцензії; звуження провадження виду господарської діяльності; розширення провадження виду господарської діяльності) та документи, що додаються до неї, приймаються згідно з описом документів.

Загальні вимоги щодо провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення

Ліцензіат зобов'язаний забезпечити наявність адміністративного приміщення на правах власності (оренди), матеріально-технічної бази згідно з видом робіт (послуг), на який одержано ліцензію, разом з даними, що дають можливість її ідентифікувати, мінімальної кількості працівників (керівників та виконавців робіт (послуг) відповідного рівня підготовки, що підтверджується відповідним ступенем вищої освіти, визначеним цими Ліцензійними умовами.

Для надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення ліцензіат забезпечує наявність мінімальної кількості працівників. Допускається залучення керівників та виконавців робіт (послуг) одночасно для кількох видів робіт (послуг) за умови відповідності їх ступеня вищої освіти, визначеного цими Ліцензійними умовами для певного виду робіт (послуг).

Мінімальна кількість працівників (керівників та виконавців робіт (послуг), яка встановлена для певних видів робіт (послуг) цими Ліцензійними умовами, визначається штатним розписом ліцензіата або трудовим договором (контрактом).

У разі коли для провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення ліцензіат набирає працівників (керівників та виконавців робіт (послуг) понад установлену цими Ліцензійними умовами для певних видів робіт (послуг) мінімальну кількість, ступінь вищої освіти та напрям підготовки таких працівників повинні відповідати вимогам, установленим цими Ліцензійними умовами.

Під час провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення ліцензіат зобов'язаний:

використовувати системи та засоби протипожежного призначення, а також вироби та продукцію, яка має сертифікат відповідності, якщо вони підлягають обов'язковій сертифікації;

вести журнали обліку виконаних робіт (наданих послуг) протипожежного призначення за встановленою формою.

З метою ведення обліку виконаних робіт (наданих послуг) протипожежного призначення ліцензіатом ведеться відповідний журнал (у паперовому або електронному вигляді), який заповнюється після виконання (надання) таких робіт (послуг) протягом трьох робочих днів з дня підписання актів їх виконання (надання). Строк зберігання журналу становить п'ять років після закінчення його ведення.

Вимоги щодо виконання робіт з монтажу, підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежогасіння (водяних,

пінних, газових, порошкових, аерозольних)

Кадрові вимоги

Керівник робіт з монтажу, підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежогасіння (водяних, пінних, газових, порошкових, аерозольних) повинен мати:

вищу освіту за однією із спеціальностей у галузях знань “Архітектура та будівництво”, “Цивільна безпека” (за спеціальностями “Цивільна безпека”, “Пожежна безпека”), “Автоматизація та приладобудування”, “Електроніка та телекомунікації”, “Електрична інженерія”;

стаж роботи за цим видом робіт не менше трьох років або в органах та підрозділах цивільного захисту (за спеціальністю “Пожежна безпека”) не менше п’яти років.

Виконавці робіт з монтажу, підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежогасіння (водяних, пінних, газових, порошкових, аерозольних) повинні відповідати таким вимогам:

1) водяних, пінних, газових, порошкових систем пожежогасіння:

електрозварник ручного зварювання (газозварник) - не нижче 4-го розряду;

монтажник санітарно-технічного устаткування (монтажник санітарно-технічних систем і устаткування) - не нижче 4-го розряду;

електромонтер охоронно-пожежної сигналізації (електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, електромонтер з ремонту та обслуговування апаратури та пристроїв зв’язку, монтажник радіоелектронної апаратури та приладів) - не нижче 3-го розряду;

налагоджувальник приладів, апаратури та систем автоматичного контролю, регулювання та керування (налагоджувальник контрольно-вимірювальних приладів та автоматики) - не нижче 4-го розряду;

2) аерозольних систем пожежогасіння:

електромонтер охоронно-пожежної сигналізації (електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, електромонтер з ремонту та обслуговування апаратури та пристроїв зв’язку, монтажник радіоелектронної апаратури та приладів) - не нижче 3-го розряду;

налагоджувальник приладів, апаратури та систем автоматичного контролю, регулювання та керування (налагоджувальник контрольно-вимірювальних приладів та автоматики) - не нижче 4-го розряду.

Кількість виконавців робіт з монтажу, підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) водяних, пінних, газових, порошкових систем пожежогасіння повинна становити не менше чотирьох осіб, а аерозольних систем пожежогасіння - не менше двох осіб.

Технологічні вимоги щодо наявності матеріально-технічної бази

Ліцензіат зобов’язаний забезпечити наявність:

приладів для вимірювання сили електричного струму, опору, напруги, захисного заземлення (амперметр, вольтметр, омметр, мегомметр, тестер);

обладнання для проведення гідро- і пневмовипробувань на міцність та герметичність елементів систем пожежогасіння (крім аерозольних систем

пожежогасіння);

промислових приладів для визначення кількості вогнегасної речовини (для газових, порошкових систем пожежогасіння);

електро- або газозварювального обладнання (крім аерозольних систем пожежогасіння).

Організаційні вимоги

Ліцензіат зобов'язаний листом повідомляти органу ліцензування про всі зміни даних, що зазначені у його документах, які додавалися до заяви про одержання ліцензії, у місячний строк після виникнення таких змін.

Ліцензіат протягом строку дії ліцензії забезпечує зберігання у паперовому та/або електронному вигляді документів:

які використовувалися (складалися) під час надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

копії яких подавалися органу ліцензування;

які підтверджують достовірність даних, що зазначалися здобувачем ліцензії у документах, які подавалися органу ліцензування.

Ліцензіат зобов'язаний забезпечити присутність керівника ліцензіата, його заступника або іншої уповноваженої особи під час проведення органом ліцензування перевірки додержання ліцензіатом вимог цих Ліцензійних умов.

Про припинення (планове та/або позапланове) провадження господарської діяльності за будь-яким місцем її провадження ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування у день припинення діяльності.

Про відновлення провадження господарської діяльності ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування до дня відновлення діяльності.

Роботи з монтажу систем пожежогасіння (водяних, пінних, газових, порошкових, аерозольних) виконуються відповідно до затвердженої проектної документації.

Системи пожежогасіння повинні відповідати вимогам нормативно-правових актів та/або нормативних документів технічного характеру.

Ліцензіат, що виконує роботи з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежогасіння (водяних, пінних, газових, порошкових, аерозольних):

забезпечує працездатність систем пожежогасіння;

своєчасно виконує роботи з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежогасіння;

виконує роботи з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежогасіння за умови тимчасового припинення спостерігання за ними та своєчасно повідомляє суб'єкту, що здійснює спостерігання за такими системами, про початок та закінчення робіт.

Виконання робіт з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежогасіння, які експлуатуються,

здійснюється після їх перевірки.

Вимоги щодо виконання робіт з монтажу, підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування для передачі тривожних сповіщень

Кадрові вимоги

Керівник робіт з монтажу, підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування для передачі тривожних сповіщень повинен мати:

вищу освіту за однією із спеціальностей у галузях знань “Архітектура та будівництво”, “Цивільна безпека” (за спеціальностями “Цивільна безпека”, “Пожежна безпека”), “Автоматизація та приладобудування”, “Електроніка та телекомунікації”, “Електрична інженерія”;

стаж роботи за цим видом робіт не менше трьох років або в органах та підрозділах цивільного захисту (за спеціальністю “Пожежна безпека”) не менше п’яти років.

Виконавці робіт з монтажу, підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування для передачі тривожних сповіщень повинні відповідати таким вимогам:

електромонтер охоронно-пожежної сигналізації (електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, електромонтер з ремонту та обслуговування апаратури та пристроїв зв’язку, монтажник радіоелектронної апаратури та приладів) - не нижче 3-го розряду;

налагоджувальник приладів, апаратури та систем автоматичного контролю, регулювання та керування (налагоджувальник контрольно-вимірювальних приладів та автоматики) - не нижче 4-го розряду.

Кількість виконавців таких робіт повинна становити не менше двох осіб.

Технологічні вимоги щодо наявності матеріально-технічної бази

Ліцензіат зобов’язаний забезпечити наявність:

приладів для вимірювання сили електричного струму, опору, напруги, захисного заземлення (амперметр, вольтметр, омметр, мегомметр, тестер);

пристрою для проведення перевірки системи пожежної сигналізації (імітатор тепла та диму).

Організаційні вимоги

Ліцензіат зобов’язаний листом повідомляти органу ліцензування про всі зміни даних, що зазначені у його документах, які додавалися до заяви про одержання ліцензії, у місячний строк після виникнення таких змін.

Ліцензіат протягом строку дії ліцензії забезпечує зберігання у паперовому та/або електронному вигляді документів:

які використовувалися (складалися) під час надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

копії яких подавалися органу ліцензування;

які підтверджують достовірність даних, що зазначалися здобувачем ліцензії у документах, які подавалися органу ліцензування.

Ліцензіат зобов'язаний забезпечити присутність керівника ліцензіата, його заступника або іншої уповноваженої особи під час проведення органом ліцензування перевірки додержання ліцензіатом вимог цих Ліцензійних умов.

Про припинення (планове та/або позапланове) провадження господарської діяльності за будь-яким місцем її провадження ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування у день припинення діяльності.

Про відновлення провадження господарської діяльності ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування до дня відновлення діяльності.

Роботи з монтажу систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування для передачі тривожних сповіщень виконуються відповідно до затвердженої проектної документації.

Монтаж систем оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування для передачі тривожних сповіщень на об'єктах, де система пожежної сигналізації встановлена, здійснюється після проведення їх перевірки. У разі коли система пожежної сигналізації перебуває у неробочому стані, монтаж інших систем здійснюється після відновлення її працездатності.

Системи пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування для передачі тривожних сповіщень повинні відповідати вимогам нормативно-правових актів та/або нормативних документів технічного характеру.

Ліцензіат, що виконує роботи з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування для передачі тривожних сповіщень:

забезпечує працездатність систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування для передачі тривожних сповіщень;

своєчасно виконує роботи з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування для передачі тривожних сповіщень;

виконує роботи з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування для передачі тривожних сповіщень за умови тимчасового припинення спостерігання за ними та своєчасно повідомляє суб'єкту, що здійснює спостерігання за такими системами, про початок та закінчення робіт.

Виконання робіт з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей, устаткування для передачі тривожних сповіщень, які експлуатуються, здійснюється після їх перевірки.

Вимоги щодо виконання робіт з монтажу, підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем протидимного захисту

Кадрові вимоги

Керівник робіт з монтажу, підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем протидимного захисту повинен мати:

вищу освіту за однією із спеціальностей у галузях знань "Архітектура та будівництво", "Цивільна безпека" (за спеціальностями "Цивільна безпека", "Пожежна безпека"), "Автоматизація та приладобудування", "Електроніка та телекомунікації", "Електрична інженерія";

стаж роботи за цим видом робіт не менше трьох років або в органах та підрозділах цивільного захисту (за спеціальністю "Пожежна безпека") не менше п'яти років.

Виконавці робіт з монтажу, підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем протидимного захисту повинні відповідати таким вимогам:

монтажник систем вентиляції, кондиціювання повітря, пневмотранспорту та аспірації - не нижче 4-го розряду (для робіт з монтажу систем протидимного захисту);

електромонтер охоронно-пожежної сигналізації (електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, електромонтер з ремонту та обслуговування апаратури та пристроїв зв'язку, монтажник радіоелектронної апаратури та приладів) - не нижче 3-го розряду;

налагоджувальник приладів, апаратури та систем автоматичного контролю, регулювання та керування (налагоджувальник контрольно-вимірювальних приладів та автоматики) - не нижче 4-го розряду.

Кількість виконавців робіт з монтажу систем протидимного захисту повинна становити не менше трьох осіб, а робіт з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) таких систем - не менше двох осіб.

Технологічні вимоги щодо наявності матеріально-технічної бази

Ліцензіат зобов'язаний забезпечити наявність:

приладів для вимірювання сили електричного струму, опору, напруги, захисного заземлення (амперметр, вольтметр, омметр, мегомметр, тестер);

приладів для проведення аеродинамічних випробувань (комбінований приймач тиску, приймач повного тиску, електронний анемометр, електронний психрометр, диференційний манометр);

пристрою для проведення перевірки системи пожежної сигналізації (імітатор тепла та диму).

Організаційні вимоги

Ліцензіат зобов'язаний листом повідомляти органу ліцензування про всі зміни даних, що зазначені у його документах, які додавалися до заяви про

одержання ліцензії, у місячний строк після виникнення таких змін.

Ліцензіат протягом строку дії ліцензії забезпечує зберігання у паперовому та/або електронному вигляді документів:

які використовувалися (складалися) під час надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

копії яких подавалися органу ліцензування;

які підтверджують достовірність даних, що зазначалися здобувачем ліцензії у документах, які подавалися органу ліцензування.

Ліцензіат зобов'язаний забезпечити присутність керівника ліцензіата, його заступника або іншої уповноваженої особи під час проведення органом ліцензування перевірки додержання ліцензіатом вимог цих Ліцензійних умов.

Про припинення (планове та/або позапланове) провадження господарської діяльності за будь-яким місцем її провадження ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування у день припинення діяльності.

Про відновлення провадження господарської діяльності ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування до дня відновлення діяльності.

Роботи з монтажу систем протидимного захисту виконуються відповідно до затвердженої проектної документації.

Монтаж систем протидимного захисту на об'єктах, де така система встановлена, здійснюється після проведення її перевірки. У разі коли система пожежної сигналізації перебуває у неробочому стані, монтаж системи здійснюється після відновлення її працездатності.

Системи протидимного захисту повинні відповідати вимогам нормативно-правових актів та/або нормативних документів технічного характеру.

Ліцензіат, що виконує роботи з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем протидимного захисту:

забезпечує працездатність систем протидимного захисту;

своєчасно виконує роботи з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем протидимного захисту;

виконує роботи з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем протидимного захисту за умови тимчасового припинення спостерігання за ними та своєчасно повідомляє суб'єкту, що здійснює спостерігання за такими системами, про початок та закінчення робіт.

Виконання робіт з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем протидимного захисту, які експлуатуються, здійснюється після їх перевірки.

Вимоги щодо виконання робіт із спостерігання за системами протипожежного захисту

Кадрові вимоги

Керівник робіт із спостерігання за системами протипожежного захисту повинен мати:

вищу освіту за однією із спеціальностей у галузях знань “Цивільна безпека” (за спеціальностями “Цивільна безпека”, “Пожежна безпека”), “Автоматизація та приладобудування”, “Електроніка та телекомунікації”, “Електрична інженерія”;

стаж роботи із спостерігання за системами протипожежного захисту чи з монтажу, підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем протипожежного захисту не менше трьох років або в органах та підрозділах цивільного захисту (за спеціальністю “Пожежна безпека”) не менше п’яти років.

Виконавці робіт із спостерігання за системами протипожежного захисту повинні відповідати таким вимогам:

інженер повинен мати вищу освіту за однією із спеціальностей у галузі знань “Інформаційні технології”, “Автоматизація та приладобудування”. Допускається залучення інженера на підставі цивільно-правового договору;

наявність чотирьох диспетчерів або операторів для цілодобового чергування в центрі приймання тривожних сповіщень (якщо до пульту пожежного спостерігання підключено більше 300 об’єктів, не менше восьми диспетчерів або операторів - по два диспетчери та/або оператори на зміну);

наявність двох електромонтерів охоронно-пожежної сигналізації (електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, електромонтер з ремонту та обслуговування апаратури та пристроїв зв’язку, монтажник радіоелектронної апаратури та приладів) не нижче 3-го розряду для чергування та аварійного виїзду.

На підставі цивільно-правового договору може здійснюватися спостерігання за системами протипожежного захисту об’єктів диспетчерами або операторами інших ліцензіатів, які мають технічно сумісні центри приймання тривожних сповіщень.

Технологічні вимоги щодо наявності матеріально-технічної бази

Ліцензіат зобов’язаний забезпечити наявність:

центрів приймання тривожних сповіщень, в яких обладнані приміщення для розміщення персоналу (керівників пульта, інженерно-технічних працівників, диспетчерів або операторів) та акумуляторного і комп’ютерного обладнання, побутова кімната і санвузол;

пультів пожежного спостерігання (устаткування для індикації центрів приймання тривожних сповіщень та програмне забезпечення);

засобів для аудіозапису, які забезпечують запис телефонних та радіопереговорів з їх подальшою архівацією і збереженням протягом одного місяця;

приладів для вимірювання сили електричного струму, опору, напруги, захисного заземлення (амперметр, вольтметр, омметр, мегомметр, осцилограф, частотомір, тестер).

Приміщення операторного залу центру приймання тривожних сповіщень, де розташовані робочі місця диспетчерів або операторів, повинні

бути обмежені для доступу сторонніх осіб та забезпечуються природним, штучним та аварійним освітленням, природною вентиляцію, основним та резервним джерелом електроживлення, обладнуються стаціонарним телефонним зв'язком, захисним заземленням та пристроями для блискавкозахисту, пожежною сигналізацією та вогнегасниками.

Організаційні вимоги

Ліцензіат зобов'язаний листом повідомляти органу ліцензування про всі зміни даних, що зазначені у його документах, які додавалися до заяви про одержання ліцензії, у місячний строк після виникнення таких змін.

Ліцензіат протягом строку дії ліцензії забезпечує зберігання у паперовому та/або електронному вигляді документів:

які використовувалися (складалися) під час надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

копії яких подавалися органу ліцензування;

які підтверджують достовірність даних, що зазначалися здобувачем ліцензії у документах, які подавалися органу ліцензування.

Ліцензіат зобов'язаний забезпечити присутність керівника ліцензіата, його заступника або іншої уповноваженої особи під час проведення органом ліцензування перевірки додержання ліцензіатом вимог цих Ліцензійних умов.

Про припинення (планове та/або позапланове) провадження господарської діяльності за будь-яким місцем її провадження ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування у день припинення діяльності.

Про відновлення провадження господарської діяльності ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування до дня відновлення діяльності.

Роботи з підключення систем протипожежного захисту об'єктів до пультів пожежного спостерігання виконуються на підставі проектної документації та після проведення перевірки таких систем.

Роботи із спостерігання за системами протипожежного захисту виконуються на об'єктах, підтримання експлуатаційної придатності (технічне обслуговування) систем яких здійснюється з урахуванням особливостей виконання таких робіт.

У разі припинення виконання робіт з підтримання експлуатаційної придатності (технічного обслуговування) систем протипожежного захисту об'єктів, за якими здійснюється спостерігання, ліцензіат, який здійснює спостерігання, письмово повідомляє замовнику робіт про можливість припинення такого спостерігання. У разі коли протягом 30 календарних днів з моменту одержання письмового повідомлення підтримання експлуатаційної придатності (технічне обслуговування) не поновлено, ліцензіат припиняє здійснювати спостерігання за системою протипожежного захисту об'єкта і протягом трьох робочих днів письмово повідомляє про це замовнику робіт.

Вимоги щодо провадження робіт з технічного обслуговування

первинних засобів пожежогасіння (водяних, водопінних, порошкових, газових вогнегасників)

Кадрові вимоги

Керівник робіт з технічного обслуговування первинних засобів пожежогасіння (водяних, водопінних, порошкових, газових вогнегасників) повинен мати:

вищу освіту за однією із спеціальностей у галузях знань “Архітектура та будівництво”, “Цивільна безпека” (за спеціальностями “Цивільна безпека”, “Пожежна безпека”), “Механічна інженерія”;

стаж роботи за цим видом робіт не менше трьох років або в органах та підрозділах цивільного захисту (за спеціальністю “Пожежна безпека”) не менше п’яти років.

Кількість виконавців робіт повинна становить не менше двох осіб.

Технологічні вимоги щодо наявності матеріально-технічної бази

Ліцензіат зобов’язаний забезпечити наявність:

виробничих приміщень (приміщень для приймання та зберігання вогнегасників з метою проведення їх технічного обслуговування, а також для зарядження, фарбування, складення та проведення перевірки вогнегасників);

складських приміщень для зберігання вогнегасних речовин, вогнегасників після проведення їх технічного обслуговування;

верстата для розбирання та складення вогнегасників;

стенда для миття та очищення вогнегасників;

стенда для гідравлічних випробувань корпусів вогнегасників;

стенда для пневматичних випробувань запірно-пускових пристроїв;

зарядної станції для порошкових та газових вогнегасників;

фарбувальної камери;

компресора.

Приміщення для технічного обслуговування вогнегасників обладнуються припливно-витяжною вентиляцією, санітарно-технічним обладнанням, природним та/або штучним освітленням, первинними засобами пожежогасіння і комплектами засобів для надання першої медичної допомоги та індивідуальними засобами захисту органів дихання.

Складські приміщення для зберігання вогнегасних речовин обладнуються опаленням та припливно-витяжною вентиляцією.

Організаційні вимоги

Ліцензіат зобов’язаний листом повідомляти органу ліцензування про всі зміни даних, що зазначені у його документах, які додавалися до заяви про одержання ліцензії, у місячний строк після виникнення таких змін.

Ліцензіат протягом строку дії ліцензії забезпечує зберігання у паперовому та/або електронному вигляді документів:

які використовувалися (складалися) під час надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

копії яких подавалися органу ліцензування;

які підтверджують достовірність даних, що зазначалися здобувачем ліцензії у документах, які подавалися органу ліцензування.

Ліцензіат зобов’язаний забезпечити присутність керівника ліцензіата, його заступника або іншої уповноваженої особи під час проведення органом ліцензування перевірки додержання ліцензіатом вимог цих Ліцензійних умов.

Про припинення (планове та/або позапланове) провадження господарської діяльності за будь-яким місцем її провадження ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування у день припинення діяльності.

Про відновлення провадження господарської діяльності ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування до дня відновлення діяльності.

Технічному обслуговуванню підлягають тільки ті вогнегасники, що мають сертифікат відповідності або свідоцтво про визнання.

Під час технічного обслуговування вогнегасників використовуються тільки ті вогнегасні речовини, деталі та складові частини, що зазначені в технічній документації.

За результатами виконання робіт складається акт приймання-передачі вогнегасників, у якому зазначаються найменування та місцезнаходження виконавця і замовника робіт, перелік виконаних робіт.

Вимоги щодо виконання робіт з вогнезахисту (вогнезахисного просочування глибокого чи поверхневого, вогнезахисного обробляння (фарбування, штукатурення, обмотування, облицювання), вогнезахисного заповнення)

Кадрові вимоги

Керівник робіт з вогнезахисту (вогнезахисного просочування глибокого чи поверхневого, вогнезахисного обробляння (фарбування, штукатурення, обмотування, облицювання), вогнезахисного заповнення) повинен мати:

вищу освіту за однією із спеціальностей у галузях знань “Архітектура та будівництво”, “Цивільна безпека” (за спеціальностями “Цивільна безпека”, “Пожежна безпека”);

стаж роботи за цим видом робіт не менше трьох років або в органах та підрозділах цивільного захисту (за спеціальністю “Пожежна безпека”) не менше п’яти років.

Виконавці робіт з вогнезахисту (вогнезахисного просочування глибокого чи поверхневого, вогнезахисного обробляння (фарбування, штукатурення, обмотування, облицювання), вогнезахисного заповнення) повинні мати:

для виконання робіт з вогнезахисного просочування глибокого чи поверхневого, вогнезахисного обробляння (фарбування, штукатурення) - маляра (штукатура) не нижче 3-го розряду;

для виконання робіт з вогнезахисного обробляння (обмотування, облицювання), вогнезахисного заповнення - робітника не нижче 3-го розряду.

Кількість виконавців таких робіт визначається згідно з відповідним регламентом робіт з вогнезахисту і повинна становити не менше двох осіб.

Технологічні вимоги щодо наявності матеріально-технічної бази

Ліцензіат зобов'язаний забезпечити наявність:

виробничого та/або складського приміщення для використання та зберігання вогнезахисних засобів;

ваг товарних для зважування до 100 кілограмів;

приладів для визначення вологості деревини (електронний вологомір), показників концентрації водневих іонів (pH-метр), густини (ареометр), температури (термометр);

приладів для визначення товщини покриву (електронний товщиномір, мікрометр, штангенциркуль);

обладнання, устаткування та приладів відповідно до регламентів робіт з вогнезахисту для вогнезахисних засобів у частині їх застосування.

Організаційні вимоги

Ліцензіат зобов'язаний листом повідомляти органу ліцензування про всі зміни даних, що зазначені у його документах, які додавалися до заяви про одержання ліцензії, у місячний строк після виникнення таких змін.

Ліцензіат протягом строку дії ліцензії забезпечує зберігання у паперовому та/або електронному вигляді документів:

які використовувалися (складалися) під час надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

копії яких подавалися органу ліцензування;

які підтверджують достовірність даних, що зазначалися здобувачем ліцензії у документах, які подавалися органу ліцензування.

Ліцензіат зобов'язаний забезпечити присутність керівника ліцензіата, його заступника або іншої уповноваженої особи під час проведення органом ліцензування перевірки додержання ліцензіатом вимог цих Ліцензійних умов.

Про припинення (планове та/або позапланове) провадження господарської діяльності за будь-яким місцем її провадження ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування у день припинення діяльності.

Про відновлення провадження господарської діяльності ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування до дня відновлення діяльності.

Вимоги щодо надання послуг протипожежного призначення

Кадрові вимоги

Надавачі послуг протипожежного призначення повинні мати:

вищу освіту за спеціальністю "Пожежна безпека";

стаж роботи в органах та підрозділах цивільного захисту (за спеціальністю "Пожежна безпека") не менше п'яти років.

Технологічні вимоги щодо наявності матеріально-технічної бази

Ліцензіат зобов'язаний забезпечити наявність комп'ютера та принтера.

Організаційні вимоги

Ліцензіат зобов’язаний листом повідомляти органу ліцензування про всі зміни даних, що зазначені у його документах, які додавалися до заяви про одержання ліцензії, у місячний строк після виникнення таких змін.

Ліцензіат протягом строку дії ліцензії забезпечує зберігання у паперовому та/або електронному вигляді документів:

які використовувалися (складалися) під час надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

копії яких подавалися органу ліцензування;

які підтверджують достовірність даних, що зазначалися здобувачем ліцензії у документах, які подавалися органу ліцензування.

Ліцензіат зобов’язаний забезпечити присутність керівника ліцензіата, його заступника або іншої уповноваженої особи під час проведення органом ліцензування перевірки додержання ліцензіатом вимог цих Ліцензійних умов.

Про припинення (планове та/або позапланове) провадження господарської діяльності за будь-яким місцем її провадження ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування у день припинення діяльності.

Про відновлення провадження господарської діяльності ліцензіат листом у довільній формі у будь-який зручний спосіб (нарочно, поштовим відправленням або в електронному вигляді) повідомляє органу ліцензування до дня відновлення діяльності.

За результатами оцінки протипожежного стану визначається відповідність новоутворених підприємств та об’єктів нерухомості (будівель, споруд, приміщень або їх частин) вимогам правил пожежної безпеки.

ТЕМА 3.6. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ

3.6.1. Проблеми нормативно-правового регулювання цивільного захисту в Україні
3.6.2. Підвищення ефективності правового регулювання у сфері цивільного захисту
3.6.3. Цивільна безпека як об’єкт державного регулювання та складова національної безпеки України
3.6.4. Досвід підготовки офіцерських кадрів у провідних країнах світу

3.6.1. Проблеми нормативно-правового регулювання цивільного захисту в Україні

Оптимальним шляхом розв’язання проблеми законодавчого врегулювання відносин у сфері цивільного захисту та уніфікації нормативно-правових актів у цій сфері стало розроблення та прийняття Кодексу цивільного захисту України.

Кодекс цивільного захисту України є одним з основних правових інструментів державного регулювання цивільного захисту в Україні в умовах численних загроз життєво важливим інтересам людини і громадянина, суспільства і держави, серед яких значне місце займають небезпеки техногенно-природної сфери. Цей кодифікований нормативно-правовий акт слугує правовим підґрунтям функціонування ЄДСЦЗ, яка забезпечує реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту нашої держави. Однак, потребує подальшого дослідження правова природа вказаного нормативно-правового акту, проблемні питання застосування тощо.

Відсутність в Кодексі цивільного захисту України розмежування компетенції та повноважень між центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики, та центральним органом виконавчої влади, який забезпечує її реалізацію у відповідних сферах, усе частіше призводить до неоднозначності трактування норм Кодексу як органами виконавчої влади та їх посадовими особами, так і суб'єктами господарювання та громадянами.

Виконання завдань покладених на Державну службу України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України) передбачає здійснення реформування у багатьох сферах функціонування органів і підрозділів ДСНС України.

Сьогодні більша частина концептуальних засад реформування державної служби в органах ДСНС України майже не реалізована на законодавчому рівні.

Основні проблеми, що потребують вирішення під час реформування ДСНС України:

- недостатнє державне фінансування ДСНС України – як наслідок маємо недостатньо компетентних кадрів, низьку заробітну плату та застаріле матеріально-технічне забезпечення, 80 % якого підлягає списанню;

- високий рівень смертності та матеріальних збитків від НС;

- несвоєчасне реагування на пожежі в сільській місцевості – час прибуття пожежного підрозділу до значної кількості віддалених населених пунктів перевищує нормативний (20 хв.) в два-три рази;

- радянський підхід до планування пожежної безпеки – надмірна централізація системи пожежогасіння;

- низький рівень свідомості громадян щодо пожежної та техногенної безпеки.

Для вирішення перерахованих проблем необхідне:

– вдосконалення системи реагування на надзвичайні ситуації (далі – НС) підрозділів ДСНС України;

– розширення мережі місцевих пожежних команд; – залучення добровольців до забезпечення пожежної охорони.

Сьогодні в уряді все частіше говориться про посилення ролі місцевого самоврядування в системі державного управління. Немає жодних сумнівів у необхідності проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні. Її реалізація дозволить вирішити багато проблем розвитку сільських громад, у тому числі проблем у сфері цивільного захисту. Тобто захист населених пунктів від НС повинні здійснювати: підрозділи ДСНС України, добровольці-вогнеборці та місцеві пожежні команди. Як показав досвід практичної реалізації прийнятих організаційно-управлінських рішень у сфері державного управління системою цивільного захисту у 2010-2015 рр., більшість із них мали політично мотивований і декларативний характер, були поспішними, не відповідали потребам часу та не мали достатнього фінансового забезпечення. Саме через ці та ряд інших причин їх реалізація не забезпечила очікуваного результату в заплановані терміни.

Восени 2016 року в Україні проголошено реформу ДСНС України 2017, метою якої є формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території. Втім, наразі проголошена реформа не забезпечена належною нормативно-правовою базою, яка б регламентувала ці процеси.

Наказом ДСНС України № 215 від 06.05.2016 затверджений склад робочої групи з питань реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій та удосконалення нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту.

Керівництвом Міністерства внутрішніх справ (МВС) та ДСНС України запропоновано процес реформування ДСНС України провести поетапно до 2020 року. За цей період має бути оновлений професійний склад структури, принципи роботи, обладнання, а також ставлення громади до професії – рятувальника.

Етапи реформування ДСНС України до 2020 року:

- підвищення заробітної плати працівникам ДСНС України;

- зміна структури ДСНС України і ліквідація в звичному для всіх вигляді пожежної інспекції (У результаті реформи у сфері обов'язкової компетенції ДСНС залишаються лише державні підприємства й об'єкти з високим ступенем ризику (нафтопереробні заводи, багатоповерхові будівлі на кшталт торговельних центрів, атомні електростанції тощо). Бізнес отримує довгоочікувану свободу від «необхідних» перевірок та звичайних вимагань. Функції контролю, допомоги та компенсації будуть перекладені виключно на страхові компанії;

- поява у пожежній сфері нової професійної фігури, якою є пожежний-доброволець;

- процес децентралізації і виведення з прямого державного підпорядкування деяких підрозділів ДСНС України (Нові пожежні депо разом із професійними рятувальниками та пожежними-добровольцями будуть децентралізовані й виведені з прямого державного підпорядкування. Тут буде подвійний рівень підпорядкування: держава буде контролювати рівень стандартів і правил, а міська муніципальна влада буде разом координувати цю роботу).

Серед позитивних моментів, які ми побачимо в разі позитивного впровадження озвучених ідей міністра МВС України Авакова А.Б., слід відмітити такі:

– збільшення штату персоналу ДСНС України за рахунок добровольців;

– матеріальна мотивація для персоналу; – знищення корупційної складової; – можливість швидкого реагування підрозділів у разі виникнення НС;

– покращення матеріально-технічної бази; – економія бюджетних коштів.

Отже, реформаторські ініціативи за європейським зразком – справа перспективна, але ось їх втілення на сьогоднішній день підпадає під сумнів. Як свідчить практика, на прикладі Нової Поліції можна побачити, що не всі плани втілюються так, як було замислено. Але, враховуючи, що діяльність ДСНС України є складовою забезпечення національної безпеки України, надзвичайно важливо, щоб запропоновані реформи були втілені в життя з максимальною користю для держави і кожного громадянина України.

Для забезпечення ефективного захисту населення і територій від НС, ураховуючи євроінтеграційні прагнення України, наша держава повинна побудувати таку державно-управлінську модель, яка б гарантувала власну безпеку та відповідала високим європейським стандартам.

Необхідно зазначити, що на цей час не врегульована законодавством можливість передачі майнових комплексів державних пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС України органам місцевого самоврядування. Розроблений проект Закону про внесення зміни до статті 7 Закону України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» щодо передачі майнових комплексів державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин) та іншого майна Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту знаходиться на розгляді Верховної Ради України (реєстраційний № 4943 від 12.07.2016 р.). Законопроектом запропоновано доповнити перелік об'єктів, що передаються

безоплатно із державної у комунальну власність, майновими комплексами державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин), іншим нерухомим та окремим індивідуально визначеним (рухомим) майном, яке не використовується і не плануються до використання в органах і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

Варто також наголосити, що передача майнових комплексів державних пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС органам місцевого самоврядування може бути реалізована лише після завершення реформування територіальної організації влади в Україні відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р, створення необхідної кількості органів управління ДСНС районного рівня, яка буде приведена у відповідність з кількістю новостворених адміністративних районів, та визначення зони відповідальності державних пожежно-рятувальних підрозділів у нових адміністративно-територіальних межах тощо.

3.6.2. Підвищення ефективності правового регулювання у сфері цивільного захисту

Конституційне проголошення України соціальною, демократичною, правовою державою, потреба в подальшій демократизації суспільного і державного життя визначає необхідність подальшого дослідження змісту та сутності такої ключової категорії теорії права як правове регулювання.

Основним завданням правового регулювання є відображення і узгодження суспільних інтересів, які б сприяли розвитку основних сфер суспільних відносин.

Вирішення проблем ефективності правового регулювання суспільних відносин набуває неабиякої актуальності в наш час, оскільки безпосередньо торкається інтересів усіх громадян України, їх очікувань і сподівань на появу позитивних результатів від здійснюваних в країні реформ в економіці, соціально-культурній сфері, політичній і правовій системах.

Підвищення ролі права відображається не лише в збільшенні кількості прийнятих нормативно-правових актів чи в розширенні сфери правового регулювання, а й у поглибленні якості системи законодавства та правозастосування. Нинішній розвиток Української державності визначає практичне завдання в прогнозуванні розвитку законодавства, підвищенні його соціальної ролі, зміцненні якості, ефективності, вдосконаленні його регулюючої ролі на розвиток суспільних відносин.

Проблема забезпечення ефективності законодавства може бути вирішена на таких основних підставах:

1. Приймаючи законодавчий акт, особливу увагу слід приділяти додержанню методології прийняття закону, як і будь-якого іншого нормативного акта, вимог, так званого, «ланцюга ефективності», а саме: потребі і соціальному інтересу в такому законі; цілям, які досягатимуться з допомогою закону; достатності засобів, якими запроваджується закон, з

точки зору досягнення поставлених цілей; визначенню конкретних адресатів закону; системі контролю за його виконанням;

2. Пануюча у суспільстві правосвідомість, без будь-яких застережень, має визнавати принцип верховенства закону, послідовно реалізувати його у існуючій правовій системі, а також у практичних діях усіх ланок державного апарату;

3. Закони мають бути спрямовані на реалізацію головних положень Конституції України, вирішення найважливіших проблем, які ставить суспільству життя. При цьому слід враховувати, що не тільки норми Конституції, а й більшість чинних законів є нормами прямої дії, тому потрібно звести до мінімуму нормативні акти, які приймаються «на розвиток закону», що досить часто змінює зміст вимог та правил ним встановлених;

4. Необхідно забезпечити цілковиту відповідність між законами та процесом їх реалізації. Правореалізацією мають бути охоплені, насамперед права та обов`язки, закріплені в законі;

5. Національне законодавство повинно відповідати загальновизнаним принципам та нормам міжнародного права, демократичній міжнародній практиці;

6. Закони мають відповідати загальному напрямку впроваджуваних реформ, а також меті економічного, політичного, соціального розвитку, забезпечувати цілісність і чітку структуру законодавства, мобільність і універсальність його галузей.

Варто констатувати, що чинниками, які негативно впливають на ефективність чинного законодавства у сфері цивільного захисту, є: неадекватність чинних нормативно-правових актів сучасним соціально-політичним реаліям та низька соціально-правова якість нормативно-правових актів.

Отже, ефективність чинного законодавства у сфері цивільного захисту залежить від правильності застосування принципів загальності, послідовності, комплексності, системності тощо.

3.6.3. Цивільна безпека як об’єкт державного регулювання та складова національної безпеки України

Не тільки в Україні, а й в усьому світі зростає стурбованість у зв’язку з відчутним збільшенням кількості надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, котрі виникають щорічно, зростанням їхніх масштабів і величини негативного впливу на населення та навколишнє природне середовище.

Переліком галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 до понятійного апарату сфери цивільного захисту введено новий термін «цивільна безпека». Згаданий перелік вживає термін «цивільна безпека» як назву галузі знань з шифром галузі 26, яка включає наступні найменування спеціальностей: 261 «Пожежна безпека»; 262 «Правоохоронна діяльність»; 263 «Цивільна безпека».

Однак, термін «цивільна безпека» не зафіксований як нормативний у законодавчих документах. Зокрема, «Словник української мови» у 20 томах, незважаючи на зазначення у вступній частині про те, що реєстр словника містить терміни та номенклатурні назви, які широко вживаються у писемній та усній мові, використовують у популярних наукових виданнях, підручниках, посібниках, пресі, не презентує його також : «безпека,-и, ж. Стан, коли кому-, чому- небудь ніхто і ніщо не загрожує. (1) Екологічна безпека. (2) Інформаційна безпека. (3) Національна безпека».

Кодекс цивільного захисту України та Закон України «Про основи національної безпеки України» наразі також не містять дефініції «цивільна безпека».

Стаття 1 Закону України «Про основи національної безпеки України» визначає національну безпеку як «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам».

В Україні, як в усіх цивілізованих країнах, цивільна безпека є складовою національної безпеки України і має стати одним з пріоритетних національних інтересів в умовах потенційних і реальних стихійних лих, аварій та катастроф тощо.

На сучасному етапі основними реальними та потенційними загрозами цивільній безпеці України, стабільності в суспільстві є: невідповідність сучасним викликам стану єдиної державної системи цивільного захисту, сил цивільного захисту, їх технічного оснащення; значне антропогенне і техногенне перевантаження території України, зростання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; погіршення технічного стану гідротехнічних споруд каскаду водосховищ на річці Дніпро; непідтримання в належному технічному стані ядерних об’єктів на території України; небезпека техногенного, у тому числі ядерного та біологічного,

тероризму тощо.

Цивільну безпеку варто розуміти **о**б'єкт державного регулювання та складова національної безпеки України, а також комплексне поняття безпеки у всіх сферах діяльності людини (побут, виробниче середовище, суспільно-політичне середовище, надзвичайні ситуації).

3.6.4. Досвід підготовки офіцерських кадрів у провідних країнах світу

Обравши Європейський шлях розвитку Україна прагне вийти на якісно новий рівень державного управління, суспільних відносин, технічного, економічного розвитку та безпеки.

Указами Президента України визначено, що: – одним із основних завдань воєнної політики України у найближчий час є «створення цілісного сектору безпеки і оборони держави як головного елемента системи забезпечення воєнної безпеки, інтеграція спроможностей його складових для своєчасного і ефективного реагування на наявні та потенційні загрози»; – до складу сектору безпеки і оборони України, разом із Збройними Силами України, Службою безпеки України, Службою зовнішньої розвідки України, Державною прикордонною службою України та іншими складовими, входить і ДСНС України. Ключові посади в Апараті ДСНС України, органах управління та підрозділах цивільного захисту комплектуються особами з числа середнього, старшого та вищого начальницького складу. Виклад основного матеріалу. Запобігати, оперативно, ефективно і адекватно реагувати на комплекс різноманітних загроз, сектор національної безпеки держави може тільки за умови комплектування його складових кваліфікованими керівними кадрами, підготовленими в єдиній системі, які мають єдине розуміння причин та наслідків проблем, шляхів їх подолання та здатні спільно взаємодіяти. При цьому, необхідно зважати на те, що на часі також постало питання забезпечення такої підготовки керівних ланок і підрозділів складових сектору безпеки, яка забезпечить їх сумісність та можливість у недалекому майбутньому виконувати завдання спільно з підрозділами збройних сил та відомств європейських та інших провідних країн світу. Ключову роль при цьому, безперечно, відіграє якість підготовки офіцерських кадрів та організація, на певних рівнях управління, спільної підготовки фахівців всіх складових сектору безпеки і оборони. Досвід провідних країн світу, і у першу чергу таких розвинених як США, може бути використаний для удосконалення системи підготовки кадрів в Україні.

Заслуговують уваги такі питання:

1. Поєднання структури підготовки і проходження служби. Чітке розмежування в системі підготовки офіцерських кадрів понять «підготовка» і «освіта», що прив'язані до військових звань та кар'єрного росту офіцерів. Вищу освіту, диплом «бакалавра» і військове звання лейтенант офіцери можуть отримати після закінчення базової школи певного виду збройних сил (термін навчання 4 роки) або закінчення цивільного навчального закладу, після чого проходять службу на посадах сержантського (рядового) складу (не менше 6 місяців) і в подальшому закінчують школу кандидатів у офіцери.

Ніякої військової кваліфікації при цьому, за рівнем підготовки, офіцери не отримують. Тактичний рівень підготовки офіцер може отримати у військовому званні капітан, після навчання на відповідному курсі військового коледжу (термін навчання 10 місяців). Без такого навчання кар'єрне зростання припиняється. Оперативний рівень підготовки офіцер може отримати у військовому званні майор – підполковник після закінчення військового коледжу за відповідною програмою підготовки з терміном навчання 1 рік. При цьому, офіцери не обов'язково, але можуть отримати ступінь «магістр військової справи» (отримують ступінь «магістр» приблизно 75% випускників). Крім цього, після отримання оперативного рівня підготовки, кращі випускники коледжів додатково навчаються на курсі поглибленого вивчення питань планування операцій з отриманням диплому «магістра оперативного планування». Стратегічний рівень підготовки і звання «магістра стратегічних досліджень» можуть отримати офіцери у військовому званні підполковник – полковник після закінчення коледжу за відповідними програмами (диплом «магістра», як правило, отримують всі випускники, за виключенням слухачів іноземних держав). Термін навчання за даним курсом складає 11 місяців. Старші офіцери (полковники), щодо яких прийнято рішення на присвоєння військового звання генерал та генерали, перед призначенням на вищі посади, направляються на додаткові курси (навчання до 6 тижнів за окремими програмами). Таким чином, після отримання військового звання лейтенант, вищої освіти і ступеня «бакалавр» протягом служби офіцери, в залежності від кар'єрного зростання по посадах, проходять навчання у вищих військових закладах на 2-3-х курсах підготовки з терміном навчання на кожному до одного року. Офіцери отримують відповідний рівень підготовки і воєнної кваліфікації (тактичний-оперативний-стратегічний). Отримання ступеня «магістр» є можливим і заохочується, але не є обов'язковою умовою у їхній підготовці. Навчання за певним рівнем і практична підготовка офіцера є основними умовами для прийняття рішення щодо кар'єрного зростання по службі. При цьому, ротація офіцерів на інші посади проходить з інтервалом у 2-3 роки.

2. Забезпечення якості навчання. У питаннях організації навчального процесу ВВНЗ США та України є багато спільного, але є і відмінності, які обумовлюються національними особливостями у сфері освіти. Наприклад, коефіцієнт співвідношення викладачів до слухачів законодавством США у сфері освіти не встановлено. Співвідношення 3,5 – 4 : 1 (залежно від рівня підготовки слухачів) неформально дотримуються у Міністерстві оборони США. Акцент при цьому робиться на те, що зменшення співвідношення є економічно обтяжливим і не є виправданим. Але це співвідношення не може бути більшим тому, що призведе до зниження якості виконання програм підготовки. Кожний курс навчання прорахований з позиції реальних можливостей, а саме кількості аркушів, які слухач повинен (здатен) прочитати і написати. Вивчення додаткового матеріалу заохочується, але не є обов'язковим. Особлива увага приділяється якості підготовки слухачів до занять під керівництвом викладача і методиці проведення занять. На заняття

виноситься такий обов'язковий обсяг матеріалу, який може опанувати (прочитати) слухач середньої підготовленості за час, що йому на це відведено. Значна увага відводиться мовній підготовці офіцерів на всіх рівнях. Вивчаються мови регіонів, що мають геополітичне значення. При цьому, навчання проводиться у комплексі з дисциплінами для вивченням даних регіонів (культурологією). Аудиторне навантаження на викладача в типовому тижні складає 7-8 годин, що дає можливість якісно підготувати і провести заняття. Велика увага приділяється проведенню внутрішньої і зовнішньої оцінки діяльності закладів і це забезпечується у кадровому відношенні. Для оцінки якості навчального процесу і підготовки військових фахівців розробляється близько 150 тестів різної направленості і займається цими питаннями окремий відділ внутрішніх досліджень в складі навчальної частини коледжу. Постійне проведення такої роботи є обов'язковим при підтвердженні ліцензування і акредитації навчального закладу і дає можливість самостійно оцінювати реальний стан справ в організації навчального процесу, якості підготовки офіцерів у комплексі з якістю функціонування служб, що забезпечують діяльність закладу.

Досвід провідних країн свідчить про те, що питання підготовки кадрів для збройних сил та інших силових структур, а також держаних органів управління і військової промисловості вважається ключовим для забезпечення їхньої безпеки.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

У відповідності до навчального плану здобувачі повинні виконати письмово контрольну роботу.

Терміни виконання контрольної роботи визначені графіком виконання контрольних робіт.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями контрольної роботи, підібрати необхідну літературу і нормативні документи, вивчити їх згідно рекомендацій які були отримані на установчих лекціях.

В контрольній роботі здобувач повинен показати знання вивчених питань, уміння виділяти головне, робити висновки. Відповіді на питання повинні обґрунтовуватись вимогами нормативних документів. При посиланні на нормативні документи слід вказувати їх повне найменування і дату видання.

Зміст викладених питань необхідно пов'язувати із завданнями апаратів та підрозділів служби цивільного захисту, а також прикладами із особистої діяльності.

Відповідаючи на питання, не слід обмежуватись переліком положень нормативних документів, навчальних посібників. Їх обов'язково слід підкріплювати прикладами з досвіду роботи підрозділів ДСНС України.

Контрольна робота повинна бути виконана розбірливим почерком, грамотно і акуратно оформлена з дотриманням елементів штабної культури. Обсяг роботи – від 10 сторінок друкованого тексту (шрифт 14, формат А 4).

Контрольна робота має бути виконана за своїм варіантом, який визначається за останньою цифрою залікової книжки.

На титульній сторінці необхідно вказати номер варіанту і номер залікової книжки, прізвище, ім’я по батькові, курс, групу.

В контрольній роботі необхідно робити посилання на використані джерела.

Одержавши перевірену контрольну роботу курсант, студент, слухач повинен уважно ознайомитись із зауваженнями, рекомендаціями, зазначеними в рецензії та внести в роботу необхідні виправлення і доповнення.

Контрольна робота, яка виконана не за своїм варіантом та не в повній мірі розкриває питання, або є результатом механічного переписування тексту підручника чи нормативного документу, не зараховується і з рецензією повертається слухачу.

Така робота повинна бути виконана повторно по цьому варіанту з урахуванням зауважень рецензента.

На титульному листі нової контрольної роботи слід зробити помітку «Повторно» і направити в разом з першою роботою і рецензією.

Викладач може запропонувати інший варіант контрольної роботи.

Виконана і зарахована робота є допуском до складання заліку (іспиту).

Здобувачі, які не виконали контрольну роботу у встановлений термін до початку екзаменаційної сесії, до іспитів не допускаються.

Варіант 1

Адміністративно-правове забезпечення дозвільної діяльності у сфері пожежної безпеки.

Аналіз зарубіжного досвіду державного регулювання у сфері цивільного захисту.

Варіант 2

Взаємодія та координація дій функціональних і територіальних підсистем.

Державна стандартизація у сфері цивільного захисту.

Варіант 3

Ґенеза діяльності у сфері цивільного захисту у правовій доктрині та законодавстві.

Державний нагляд (контроль) у системі засобів забезпечення законності у сфері цивільного захисту.

Варіант 4

Дія нормативно-правових актів у часі, просторі, за колом осіб.

Документи пересувного пункту управління.

Варіант 5

Етапи реформування служби цивільного захисту в Україні.

Завдання ДСНС України.

Варіант 6

Правила проведення перевірок пожежно-рятувальних підрозділів.

Загальні положення ліцензування умов господарської діяльності.

Варіант 7

Здійснення адміністративно-правової діяльності в органах та підрозділах з питань пожежної та техногенної безпеки.

Здійснення заходів цивільного захисту в державі.

Варіант 8

Зміст категорій державного управління та державного регулювання.

Керівник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту.

Варіант 9

Керівництво діяльністю єдиної системи цивільного захисту.

Класифікація нормативних документів, що використовуються для технічного регулювання.

Варіант 0

Контроль за дотриманням ліцензійних умов у сфері пожежної (техногенної) безпеки.

Механізми управління та взаємодії органів влади при реагуванні на надзвичайні ситуації державного рівня.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ВИКОНАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Адміністративно-правове забезпечення дозвільної діяльності у сфері пожежної безпеки.
2. Аналіз зарубіжного досвіду державного регулювання у сфері цивільного захисту.
3. Аналіз зарубіжного досвіду щодо розвитку державної системи цивільного захисту.
4. Взаємодія та координація дій функціональних і територіальних підсистем.
5. Головна мета та загальні вимоги до проведення перевірки.
6. Ґенеза діяльності у сфері цивільного захисту у правовій доктрині та законодавстві.
7. Державна стандартизація у сфері цивільного захисту.
8. Державна, регіональна, місцева та обєктова комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій їх склад, завдання та права.
9. Державний нагляд (контроль) з питань цивільного захисту.
10. Державний нагляд (контроль) у системі засобів забезпечення законності у сфері цивільного захисту.
11. Дії органів управління, сил та засобів.
12. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі, за колом осіб.
13. Документи пересувного пункту управління.
14. Доцільність використання понять «державне управління» та «державне регулювання» щодо трансформаційних процесів, які відбуваються у сфері цивільного захисту України
15. Експертиза у сфері цивільного захисту.
16. Етапи реформування служби цивільного захисту в Україні.
17. Завдання ДСНС України.
18. Завдання і обов’язки суб’єктів господарювання у сфері цивільного захисту.
19. Загальна характеристика місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування.
20. Загальна характеристика пожежно-рятувальних підрозділів. Організація перевірок пожежно-рятувальних підрозділів. Правила проведення перевірок пожежно-рятувальних підрозділів.
21. Загальні напрямки проведення перевірок.
22. Загальні положення ліцензування умов господарської діяльності.
23. Закон, загальне поняття та види законів.
24. Здійснення адміністративно-правової діяльності в органах та підрозділах з питань пожежної та техногенної безпеки.
25. Здійснення заходів цивільного захисту в державі.
26. Зміст категорій державного управління та державного регулювання.

27. Інші суб’єкти відносин в сфері державного регулювання цивільного захисту.

28. Керівник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту.

29. Керівництво діяльністю єдиної системи цивільного захисту.

30. Класифікація нормативних документів, що використовуються для технічного регулювання.

31. Комісії усіх рівнів.

32. Контроль за дотриманням ліцензійних умов у сфері пожежної (техногенної) безпеки.

33. Координаційні органи.

34. Ліцензування наглядовими органами системи ДСНС України умов господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення.

35. Медичний, біологічний і психологічний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

36. Механізми управління та взаємодії органів влади при реагуванні на надзвичайні ситуації державного рівня.

37. Місце органів і підрозділів ДСНС України в системі управління ЄДСЦЗ.

38. Місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування як складові частини територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту населення і територій.

39. Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій.

40. Напрямки формування нормативно-правової бази цивільного захисту в Україні.

41. Нормативно-організаційні засади перевірки та оцінки готовності функціональних і територіальних підсистем єдиної системи цивільного захисту.

42. Нормативно-правова основа адміністративно-правової діяльності в органах та підрозділах з питань пожежної та техногенної безпеки.

43. Нормативно-правова основа проведення перевірок суб’єктів господарювання з питань пожежної та техногенної безпеки.

44. Оперативний склад пересувного пункту управління. Організація роботи штабу.

45. Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій. Інформування у сфері цивільного захисту.

46. Оповіщення та інформування суб’єктів забезпечення цивільного захисту.

47. Організація діяльності та завдання штабу з ліквідації надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру.

48. Організація навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

49. Організація навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

50. Організація перевірок.

51. Організація реагування на НС. Планування реагування на НС.

Пересувний пункт управління.

52. Організація роботи пересувного пункту.

53. Організація управління реагуванням на НС. Утворення угруповання сил та засобів реагування на НС.

54. Основи створення територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту.

55. Основні механізми державного управління, їх сутність і роль у реалізації державної політики у сфері цивільного захисту.

56. Основні передумови та пріоритети його запозичення в Україні.

57. Основні положення щодо видачі дозволів на початок роботи підприємств та оренди приміщень.

58. Основні робочі групи штабу ліквідації НС.

59. Основні характеристики режимів функціонування єдиної системи цивільного захисту.

60. Оцінка відповідності у сфері цивільного захисту.

61. Перспективи розвитку державного регулювання у сфері цивільного захисту в Україні: теоретичні та практичні аспекти.

62. Перспективи розвитку та підвищення надійності державної системи цивільного захисту в Україні.

63. Підзаконні нормативно-правові акти та їхні види.

64. Підстави для видачі центральним органом виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки, приписів, постанов і розпоряджень.

65. Підстави для зупинення роботи підприємств, об’єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів

66. Планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту.

67. Планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту.

68. Повноваження державних органів з контролю за дотриманням законодавства при здійсненні підприємницької діяльності у сфері техногенної та пожежної безпеки, у сфері цивільного захисту.

69. Повноваження ДСНС України в системі державного регулювання щодо забезпечення законності у сфері пожежної, техногенної безпеки, цивільного захисту.

70. Подання інформації у режимі підвищеної готовності та у режимі надзвичайної ситуації.

71. Поняття державного регулювання.

72. Поняття державного управління.

73. Поняття державної політики.

74. Поняття механізму адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері забезпечення пожежної та техногенної безпеки.

75. Поняття механізму реалізації державної політики.

76. Поняття територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту населення і територій.

77. Поняття юридичної сили нормативно-правового акту.

78. Порядок виконання завдань єдиною державною системою цивільного захисту та організація взаємодії.

79. Порядок здійснення дозвільної діяльності органами ДСНС Україні.

80. Порядок здійснення ліцензування посадовими особами органів нагляду.

81. Порядок класифікації НС.

82. Порядок обліку НС.

83. Порядок оцінки діяльності функціональних і територіальних підсистем ЄСЦЗ.

84. Порядок проведення комплексних перевірок.

85. Порядок проведення контрольних перевірок.

86. Порядок проведення контрольних перевірок.

87. Постійно діючі органи управління цивільного захисту.

88. Права посадових осіб органів нагляду системи ДСНС України щодо видачі дозволів.

89. Правила проведення перевірок суб'єктів господарювання з питань пожежної та техногенної безпеки.

90. Правова спадщина України в галузі пожежної безпеки.

91. Правовий статус ДСНС України як центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

92. Правові засади координації роботи єдиної системи цивільного захисту.

93. Правові основи проведення перевірок.

94. Практика вживання понять державного управління та державного регулювання у законодавстві України.

95. Принципи, мета, завдання та функції державного регулювання у сфері цивільного захисту.

96. Пріоритети його запозичення в Україні.

97. Проблеми взаємодії та координації дій функціональних і територіальних підсистем під час виконання завдань цивільного захисту.

98. Публічно-правова природа цивільного захисту: еволюція змісту.

99. Режим повсякденного функціонування. Режим підвищеної готовності.

100. Режими функціонування єдиної системи цивільного захисту.

101. Робочі групи спеціальних робіт штабу ліквідації НС.

102. Розмежування понять «державне управління» та «державне регулювання»: спільні та відмінні риси.

103. Санкції за порушення вимог законодавства з питань техногенної та пожежної безпеки.

104. Сили цивільного захисту функціональних і територіальних підсистем.

105. Система суб’єктів відносин в сфері державного регулювання цивільного захисту.

106. Системи, які залучаються до реагування на НС.

107. Склад органів управління та сил цивільного захисту.

108. Структура єдиної системи цивільного захисту.

109. Суб’єкти відносин в сфері державного регулювання цивільного захисту, які наділені владними повноваженнями.

110. Сучасне нормативно-правове забезпечення у сфері цивільного захисту.

111. Теоретичні підходи до співвідношення понять державного управління та державного регулювання.

112. Управління в режимі надзвичайного стану.

113. Управління в режимі надзвичайної ситуації.

114. Управління в режимі підвищеної готовності.

115. Управління в режимі повсякденного функціонування.

116. Управління ЄДСЦЗ за різних режимів функціонування єдиної системи цивільного захисту.

117. Форми та методи державного регулювання у сфері цивільного захисту.

118. Формування культури безпеки життєдіяльності населення.

119. Функції спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту.

120. Функції та права ДСНС України щодо забезпечення цивільного захисту.

121. Функціонування комісій ТЕБ та НС за різних режимів.

122. Центральні органи виконавчої влади, якими утворюються спеціалізовані служби цивільного захисту.

123. Центральні органів виконавчої влади, що створюють функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ, ІСПИТ, ЗАЛІК)

1. Адміністративно-правове забезпечення дозвільної діяльності у сфері пожежної безпеки.
2. Вимоги до оформлення документів, на підставі яких надається експертний висновок щодо рівня надзвичайної ситуації.
3. Відмінності між правовим регулюванням і правовим впливом.
4. Відповідальність державних службовців.
5. Державна служба в системі забезпечення цивільного захисту.
6. Державний нагляд (контроль) у системі засобів забезпечення законності у сфері цивільного захисту.
7. Дисциплінарний статут служби цивільного захисту - правова основа забезпечення службової дисципліни.
8. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі, за колом осіб.
9. Діяльність Технічного комітету стандартизації України (ТК 40) "Страховий фонд документації" у сфері вирішення завдань інтеграції вітчизняної промисловості до європейського ринку.
10. Експертна комісія ДСНС України з визначення рівнів та класів надзвичайних ситуацій.
11. Забезпечення цивільного захисту як складової національної безпеки.
12. Завдання ДСНС України.
13. Завдання, порядок діяльності Експертної комісії ДСНС України з визначення рівнів та класів надзвичайних ситуацій.
14. Загальне поняття та види законів.
15. Загальні напрямки перевірок готовності функціональних і територіальних підсистем ЄДСЦЗ;
16. Загальні положення ліцензування умов господарської діяльності.
17. Законодавство у сфері запобігання і протидії корупції.
18. Здійснення антикорупційних заходів у системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій
19. Класифікація нормативних документів, використовуваних для технічного регулювання.
20. Контроль за дотриманням ліцензійних умов в Україні.
21. Контроль за дотриманням ліцензійних умов у сфері пожежної безпеки.
22. Корупційні правопорушення та інші службові зловживання з боку посадових осіб ДСНС України.
23. Методика ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів. Порядок формування та ведення Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів.
24. Місце ДСНС України в системі забезпечення національної безпеки.

25. Напрямки формування правового простору у сфері цивільного захисту.

26. Нормативно-правове забезпечення техногенної та екологічної безпеки.

27. Облік законодавчих і підзаконних актів. Попередній розгляд документів.

28. Обов’язки Державної технічної інспекції Державного департаменту страхового фонду документації.

29. Організація взаємодії органів управління, сил та засобів цивільного захисту у режимі підвищеної готовності та у режимі надзвичайної ситуації;

30. Організація електронного документообігу.

31. Організація зв’язку при гасінні пожеж у лісах, на торф’яниках і сільгоспугіддях;

32. Організація оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях;

33. Організація основних видів забезпечення під час дій у зоні НС;

34. Організація проведення спільних операцій по гасінню пожеж у лісах, на торф’яниках і сільгоспугіддях;

35. Організація дій при виникненні землетрусу та зсуву;

36. Організація дій при виникненні повені або селю;

37. Організація дій при виникненні ураганів, смерчів;

38. Основне призначення обласного (регіонального) СФД, порядок їх формування, завдання, для вирішення яких вони використовуються.

39. Основні засади взаємодії органів управління функціональної і територіальної підсистем єдиної державної системи та їх структурних підрозділів;

40. Основні напрями науково-технічної та проектно-конструкторської діяльності НДІ мікрографії.

41. Основні положення Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

42. Основні положення Кодексу цивільного захисту України щодо забезпечення пожежної та техногенної безпеки як складових національної безпеки.

43. Основні права і обов'язки державних службовців.

44. Основні принципи запобігання і протидії корупції.

45. Основні та пріоритетні напрямки правового регулювання.

46. Основні функціональні складові (сфери) національної безпеки України.

47. Особливості проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, організаційно-розпорядчих документів.

48. Передумови відмови у видачі дозволу на виготовлення документів страхового фонду.

49. Періодичність та основні завдання перевірок щодо контролю за дотриманням законодавства у сфері формування та ведення страхового

фонду документації.

50. Підзаконні нормативно-правові акти та їхні види.

51. Планування роботи територіальної підсистеми ЄДСЦЗ;

52. Планування роботи функціональної підсистеми ЄДСЦЗ;

53. Повноваження державних органів з контролю за дотриманням законодавства при здійсненні підприємницької діяльності у сфері техногенної та пожежної безпеки, у сфері цивільного захисту.

54. Повноваження ДСНС України в системі державного регулювання щодо забезпечення законності у сфері пожежної, техногенної безпеки, цивільного захисту.

55. Повноваження керівництва Державної технічної інспекції Державного департаменту страхового фонду документації.

56. Повноваження та відповідальність керівництва Державного департаменту страхового фонду документації України.

57. Повноваження центрального органу виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи у сфері рятувальної справи;

58. Поняття і основні елементи механізму державного регулювання у сфері цивільного захисту.

59. Поняття корупційного правопорушення та відповідальність за корупційні правопорушення.

60. Поняття механізму адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері забезпечення пожежної та техногенної безпеки в Україні.

61. Поняття юридичної сили нормативно-правового акту.

62. Поняття, ознаки та види державної служби.

63. Поняття, ознаки, принципи, сфера правового регулювання.

64. Поняття, причини, ознаки корупції.

65. Порядок анулювання дозволу на виготовлення документів страхового фонду.

66. Порядок ведення Державного реєстру документів страхового фонду документації.

67. Порядок здійснення дозвільної діяльності органами ДСНС України.

68. Порядок здійснення ліцензування в Україні.

69. Порядок обробки та відправлення вихідної кореспонденції.

70. Порядок оцінки діяльності функціональних і територіальних підсистем ЄДСЦЗ;

71. Порядок підготовки матеріалів, на підставі яких надається експертний висновок щодо рівня надзвичайної ситуації.

72. Порядок проведення ліцензування умов господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення.

73. Порядок та передумови внесення змін до документів галузевого страхового фонду документації.

74. Права Державної технічної інспекції Державного департаменту

страхового фонду документації.

75. Правова спадщина України в галузі пожежної безпеки.

76. Правовий статус ДСНС України як центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

77. Правовідносини у механізмі правового регулювання.

78. Принципи та функції державної служби.

79. Проходження державної служби.

80. Система забезпечення національної безпеки.

81. Складові елементи інституту державної служби.

82. Службова кар'єра.

83. Стадії правового регулювання.

84. Структура та основні завдання Державного департаменту страхового фонду документації України.

85. Суб’єкти державного регулювання.

86. Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення.

87. Суб'єкти, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції.

88. Сутність забезпечення техногенної безпеки, пожежної безпеки.

89. Сутність комплексного механізму державного регулювання у сфері цивільного захисту.

90. Сфера діяльності Державного департаменту страхового фонду документації України.

91. Терміни розглядання документів, організація контролю за порядком та строками виконання документів.

92. Управління ЄДСЦЗ в режимі надзвичайної ситуації;

93. Управління ЄДСЦЗ в режимі повсякденного функціонування та у режимі підвищеної готовності;

94. Утворення угруповання сил та засобів реагування на НС;

95. Форми, методи, інструменти державного регулювання у сфері цивільного захисту.

96. Функції органів виконавчої влади територіальної підсистеми, пов’язані із запобіганням і реагуванням на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру;

97. Функції спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту;

98. Функції та права ДСНС України щодо забезпечення цивільного захисту.

99. Функції, структури, повноваження та особливості органів публічної влади усіх рівнів у сфері цивільного захисту в Україні.

100. Шляхи проходження документів та реєстрація документів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96–вр.
2. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403–17.
3. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. [Електронний ресурс]: [Веб–сайт]. – Електронні дані. – Верховна Рада України 1994–2017. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1160–15.
4. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877–16.
5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/755–15.
6. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939–17.
7. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 р. [Електронний ресурс]: [Веб–сайт]. – Електронні дані. – Верховна Рада України 1994–2017. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2806–15/page.
8. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р. [Електронний ресурс]: [Веб–сайт]. – Електронні дані. – Верховна Рада України 1994–2017. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/ laws/show/222–19.
9. Закон України «Про запобігання корупції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/1700-18.
10. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 39, ст. 351. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2007 № 1324 «Про затвердження Порядку розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для безпеки життя і здоров'я населення, навколишнього природного середовища щодо пожежної безпеки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 № 1734 «Про затвердження переліку підприємств, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 288 «Про

затвердження переліків центральних органів виконавчої влади, на які покладаються функції технічного регулювання у визначених сферах діяльності та розроблення технічних регламентів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2000 р. № 1698 «Перелік органів ліцензування». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 листопада 2000 р. № 1719 «Про запровадження ліцензії єдиного зразка для певних видів господарської діяльності». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2000 р. № 1755 «Про термін дії ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності, розміри і порядок зарахування плати за її видачу». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 липня 2001 р. № 756 «Перелік документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії для окремого виду господарської діяльності». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2000 р. № 1658 «Порядок формування, ведення і користування відомостями ліцензійного реєстру та подання їх до Єдиного ліцензійного реєстру». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

19. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п.

20. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визначення такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» [Електронний ресурс]: [Веб–сайт]. – Електронні дані. – Верховна Рада України 1994–2016. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/609–2015.

21. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2016 № 852 «Деякі питання ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення» [Електронний ресурс]: [Веб–сайт]. – Електронні дані. – Верховна Рада України 1994–2017. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852–2016–%D0%BFhttp://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852–2016.

22. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.04.2018 № 246 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, у сфері надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення за переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України, і встановлюється періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною

службою з надзвичайних ситуацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/246–2018–%D0%BF.

23. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 363 «Про затвердження Порядку подання органу ліцензування документів в електронній формі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/363–2017–%D0%BF.

24. Концепція (основи державної політики) національної безпеки від 18.07.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

25. Указ Президента України від 16.01.2013 р. № 20/2013 «Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/20/2013.

26. Указ Президента України від 21 жовтня 2011 року «Про схвалення Національної антикорупційної стратегії на 2011-2015 роки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

27. Указ Президента України № 964/2011 від 5 жовтня 2011 року «Про першочергові заходи з реалізації Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

28. Указ Президента України «Про Воєнну доктрину України» від 15.06.2004 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

29. Указ Президента України «Про деякі питання організації діяльності Ради національної безпеки і оборони України» від 08.02.2005 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

30. Указ Президента України 24 грудня 2012 року 726/2012 «Про реорганізацію Міністерства надзвичайних ситуацій та Державної інспекції техногенної безпеки України у Державну службу України з надзвичайних ситуацій». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

31. Указ Президента України від 16 січня 2013 року № 20/2013 «Про деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Положення про ДСНС України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

32. Указ Президента України від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

33. Указ Президента України від 24 грудня 2012 р. № 726/2012 «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

34. Наказ МНС від 29.09.2011 № 1037 Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

35. Наказ МНС України від 08.07.2010 № 526 «Про затвердження Порядку контролю за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов провадження господарської діяльності з проектування, монтажу, технічного обслуговування засобів протипожежного захисту та систем опалення, оцінки протипожежного стану об'єктів і Порядку контролю за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов провадження господарської діяльності з проведення випробувань на пожежну небезпеку речовин, матеріалів, будівельних конструкцій, виробів і обладнання, а також пожежної техніки, пожежно-технічного озброєння, продукції протипожежного призначення на відповідність встановленим вимогам». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

36. Наказ МНС України від 25.12.2009 N 886 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з проектування, монтажу, технічного обслуговування засобів протипожежного захисту та систем опалення, оцінки протипожежного стану об'єктів і Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з проведення випробувань на пожежну небезпеку речовин, матеріалів, будівельних конструкцій, виробів і обладнання, а також пожежної техніки, пожежно-технічного озброєння, продукції протипожежного призначення на відповідність встановленим вимогам». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

37. Положення про головний фонд нормативних документів / Затв. наказом Держспоживстандарту від 25.03.2003 № 48. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

38. Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці; Затв. наказом Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 № 151. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

39. Положення про національний фонд нормативних документів / Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 18.09.2002 № 1395. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

40. Положення про порядок розроблення, затвердження, перегляду, скасування та реєстрації нормативно-правових актів з питань пожежної безпеки / Затв. наказом МНС України від 23.09.2003 № 355. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

41. Порядок проведення державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та включення їх до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів / Затв. наказом Мін'юсту України від 25.11.2002 № 102/5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.

42. Авер’янов В. Б. Державне управління: теорія і практика / В. Б. Авер’янов, В. В. Цвєтков, В. М. Шаповал [та ін.] / НАН України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; за ред. В. Б. Авер’янова. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 431 с.

43. Аверьянов В.Б. Организация аппарата государственного

управления (структурно-функциональный аспект). – К.: Наукова думка, 1985.

44. Алексеев С.С. Теория права. – М.: Издательство БЕК, 2000.

45. Андрусяк Т. Теорія держави і права. – Львів: Фонд «Право для України», 1997.

46. Антонова Г.В. Государство как целостная система государственного управления. – М.: Юрист, 1996. – 150 с.

47. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления / Г. В. Атаманчук. – М., 2006.

48. Байтин М. О понятии государства // Правоведение. – 2002. – С. 4-15.

49. Бачило И.Л. Факторы, влияющие на государство // Государство и право. – 1993. – № 2.

50. Бельский К.С. Разделение властей и ответственность в государственном управлении. – М.: ВЮЗИ, 1990.

51. Білека А. А. Цивільна безпека: теоретико-правові аспекти / Забезпечення цивільної безпеки в Україні: сучасний стан і перспективи: монографія / [за заг. ред. О. М. Тищенка, Т. М. Кришталь] . – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2018. – 420 с. - С.26 -34.

52. Білека А. А., Дулгерова О. М. До проблеми нормативно-правового регулювання цивільної безпеки в Україні / Білека А. А., Дулгерова О. М. // Науковий збірник «Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. - Дніпро: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, 2018. – № 1. – С. 145-148.

53. Бобылев А.И. Теоретические проблемы правового регулирования // Право и политика. – 2002. - №8. – С. 10.

54. Бутенко А.П. Государство: его вчерашняя и сегодняшняя трактовки // Государство и право. – 1993. – № 7. – С. 68-81.

55. Васильев А.М. Правовые категории. – М.: Юрид. лит., 1976. – 314 с.

56. Габер В.А. Функции государства. – М.: Высшая школа, 1996. – 84 с.

57. Гавриленко Г. Правова держава і правова культура // Право України. – 1993. – № 1. – С. 28-30.

58. Горбаченко Ю.М., Грибенюк Г.С., Капля А.М., Кришталь М.А., Кришталь Т.М., Щерба Т.О. Організація управління діяльністю з попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій / Рекомендовано Міністерством освіти та науки України як навчальний посібник для курсантів, студентів і слухачів вищих навчальних закладів МНС України (Лист від 22.02.2011 р. № 1/11-1501). – 2011. – 345 с.

59. Горбаченко Ю.М., Грибенюк Г.С., Капля А.М., Кришталь М.А., Кришталь Т.М., Щерба Т.О. Основи державного управління у сфері пожежної безпеки / Рекомендовано Міністерством освіти та науки України як навчальний посібник для курсантів, студентів і слухачів вищих навчальних закладів МНС України (Лист МОН України від 22.02.2011р. № 1/11-1497). –

2011. – 191 с.

60. Горбулін В.П., Качинський А.Б. Засади національної безпеки України. – К.: Інтертехнологія, 2009. – 272 с.

61. Горбулін В.П., Качинський А.Б. Системно-концептуальні засади стратегії національної безпеки України. – К.: ДП «НВУ» «Євроатлантикінеформ», 2007. – 592 с.

62. Горбунова Л.М. Закон-основа підзаконності // Бюлетень Міністерства Юстиції -2004- №12 с.27-43

63. Державна служба: організаційно правові основи і шляхи розвитку / За заг. ред. В.Б. Авер`янова. - К.: Ін.-Юре, 1999. – 272 с.

64. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: Моногр. / Н.Р. Нижник, В.Б. Авер'янов, І.А. Грицяк та ін. - К.: Вид-во УАДУ, 1997. - 487 с.

65. Державне управління та державна служба: словник-довідник / уклад. О. Ю. Оболенський. – К. : КНЕУ, 2005. – 480 с.

66. Державне управління: Словник-довідник / [уклад. : В. Д. Бакуменко (кер.творч. кол.), Д. О. Безносенко, І. М. Варзар, В. М. Князєв, С. О. Кравченко, Л. Г. Штика] ; за заг. ред. В. М. Князєва, В. Д. Бакуменка. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.

67. Державне управління: теорія і практика / В.Б. Авер'янов, В.В.Цвєтков, В.М.Шаповал та ін.; За заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 432 с.

68. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011.

69. Євдін О. Безпека життя і діяльності людини – проблема комплексна / О. Євдін // Надзвичайна ситуація. – 2002. – № 6. – С. 8–9.

70. Жукова Л. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні : функціонально-структурний аспект : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Л. А. Жукова. – К., 2007. – 20 с.

71. Загальна теорія держави і права /За ред. В.В. Копєйчикова. – К.: Юрінком, 1997. – 320 с.

72. Заєць А.П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. – К.: Парламентське видавництво, 1999. – 248 с.

73. Закон поняття і сутність // Іменем закону. – 2005. - № 38. - с.6.

74. Ківалов С.В., Біла Л.Р. Державна служба в Україні: Підручник. — Одеса: Юридична література, 2003. — 328 с.

75. Колодій А.М., Копейчиков В.В., Лисенков С.Л. Теорія держави і права: навч.посіб.- К.: Юрінком Інтер, 2002.

76. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування: Навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 304 с.

77. Комаров С.А. Общая теория государства и права в схемах и определениях. – М.: Юрайт, 2002.

78. Котюк В.О. Теорія права: Курс лекцій: Навч посібник. – К.:

Вентурі, 1996. – 396 с.

79. Кузніченко С. О. Управління органами внутрішніх справ в особливих умовах, викликаних аномальними явищами техногенного і природного характеру (організаційно-правові питання) : дис ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Кузніченко Сергій Олександрович. – Х, 2001. – 223 с.

80. Лаврик В. Місцеве самоврядування в Україні: більше запитань, ніж знань відповідей // Право України. – 1999. – № 7. – С. 42-43.

81. Лившиц Р.З. Государство и право в современном обществе: необходимость новых подходов // Советское государство и право. – 1990. – №10.

82. Ліпкан В.А. Націобезпекознавча парадигма // Право України. – 2003. – № 2. – С. 120 – 123;

83. Ліпкан В.А. Об'єкт, предмет і структура націобезпекознавства // Право і безпека. – 2002. – № 4. – С. 26 – 29.

84. Ліпкан В.А. Поняття системи забезпечення національної безпеки України // Право і безпека. – 2003. – № 24. – С. 57 – 60.

85. Ліпкан В.А. Поняття та зміст націобезпекознавства // Право України. - № 9. - 2003.

86. Ліпкан В.А. Теоретичні основи та елементи національної безпеки України: монографія. – К., 2003.

87. Луць Л. Структура правової системи суспільства: загальнотеоретичні аспекти // Право України. – 2002. - №9. – С. 7. М., 2006.

88. Макаров О.В. Соотношение права и государства // Государство и право. – 1995. – № 5.

89. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління / В. Я. Малиновський ; Центр сприяння інституційному розвитку державної служби. – К., 2005. – 255 с.

90. Микеев А. К. Формирование системы Российского законодательства в области защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера / А. К. Микеев // Совершенствование системы экстренного реагирования ОВД и ВВ на чрезвычайные ситуации : труды академии МВД РФ. – М., 1996. – С. 29–31.

91. Місце та роль державного управління в системі забезпечення пожежної безпеки / К.М. Пасинчук, Т.О. Щерба // Пожежна безпека. Теорія і практика: збірник наукових праць. - Черкаси: АПБ ім. Героїв Чорнобиля, 2010.- № 6.- С.

92. Мосов С.П. Парадигма формування управлінських рішень в системі виконавчої влади // Державна виконавча влада в Україні: формування та функціонування: Зб. наук. пр. УАДУ / Кол. авт.; Наук.кер. Н.Р.Нижник. - К.: Вид-во УАДУ, 2000. - С. 292-304.

93. Назаренко Г.В. Теория государства и права. Учебное пособие. – М.: Ось.-89, 1998. – 513 с.

94. Научное, методическое и организационное обеспечение декларирования безопасности и страхование гражданской ответственности потенциально опасных предприятий / А. И. Попов, В. А. Артамонов, В. П.

Федорченко, С. А. Гисцев // Безопасность труда в промышленности. – 1997. – № 2. – С. 10–12.

95. Общая теория государства и права. Академический курс в 2–х т. / Отв. ред. проф. М.Н.Марченко. – Т. 1: Теория государства. – М. : Издательство «Зерцало», 1998. – 416 с.

96. Общая теория права и государства: Учебник / Под ред. В.В.Лазарева. – 3–е изд., перераб. и доп. – М.: Юристь, 2001. – 520 с.

97. Общая теория права. Учебник / Под ред. А.С.Пиголкина. – М.: Изд-во МГТУ им. Н.Э. Баумана, 1996. – 632 с.

98. Олійник А.Ю., Гусарєв С.Д., Слюсаренко О.Л. Теорія держави і права України: Навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 425 с.

99. Організаційно-управлінські, економічні та нормативно-правові аспекти забезпечення діяльності органів управління та підрозділів МНС України: Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції. – Черкаси, 2010. – 231 с.

100. Основи цивільного захисту. ІДУЦЗ УЦЗУ МНС України / [М. В. Болотських, О. В. Бикова, О. Ч. Болієв та ін.]. – К., 2008. – 360 с.

101. Полешко А. Правова держава Україна: проблема, перспектива розвитку // Право України. – 1995. – № 12. – С. 90-93.

102. Політика, право і влада в контексті трансформаційних процесів в Україні : [монографія]. – К., 2006. – С. 35.

103. Рабінович П. Герменевтика і правове регулювання // Вісник Академії правових наук України. – 1999. - №2. – С. 61.

104. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посібник. – Вид. 6–е. – Х.: "Консум", 2002. – 160 с.

105. Самородный О. Государственная власть и гражданское общество // Политика. – 1989. – № 1. – С. 15-20.

106. Сирих В.М. Теория государства и права. Учебник для вузов. – М.: Былина, 2000. – С. 534.

107. Ситник Г. П. Державне управління у сфері забезпечення національної безпеки України: теорія і практика. 25.00.01 К., 2004. – 417 с.

108. Ситник Г.П. Державне управління національної безпеки (теорія і практика): Моногр. - К.: Вид-во НАДУ, 2004. - 408 с.

109. Скакун О.Ф. Теория государства и права: Учебник. – Х.: Консум; Ун–т внутр. дел, 2000. – 704 с.

110. Смірнова О. М. Система державного регулювання психологічного захисту у сфері цивільного захисту України / О. М. Смірнова // Державне управління та місцеве самоврядування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення : збірник тез І міжнародної науково-практичної конференції. 11-12 квітня 2013. – Рівне : Нац. університет водного господарства та природокористування, 2013. – С. 275–279.

111. Спенсер А.В. Основи загальної теорії держави і права. – Одеса: ОДУ, 1995. – 128 с.

112. Стандартизація, сертифікація, якість, 2005. - № 2. - С. 13 - 19.

113. Стретович В. Правова система України: загальна характеристика

сучасного етапу формування // Право України. – 1998. - №2. – С. 3.

114. Сурілов О.В. Теорія держави і права. Учбовий посібник. – Одеса: Астропринт, 1998. – С. 41-52.

115. Тараненко С.П. Кримінальне та адміністративне законодавство з питань пожежної безпеки в кінці XIX на початку XX ст.. Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених. «Українська державність: історія і сучасність».– Т. 88. вип. 75. Історичні науки. – Маріуполь: Вид-во ім. Петра Могили, 2009. С. 41-45.

116. Тараненко С.П. Нормативно-правовая основа противопожарной деятельности местных органов власти Южной Украины в XIX ст.. Материалы V Международной научно-практической конференции «Чрезвычайные ситуации: предупреждение и ликвидация»/ редкол.: Э.Р. Бариев [и.др.]. – Минск: Командно-инженерный институт МЧС Республики Беларусь, 2009. – С. 351- 353.

117. Теория государства и права. Курс лекций / Под. ред. Н.М.Марченко. – М.: Зерцало, 1996. – 478 с.

118. Теория государства и права. Учебник для юридических вузов и факультетов / Под ред. В.М.Корельского и В.Д.Перевалова. – М.: Издательская группа ИНФРА М – НОРМА, 1997. – 570 с.

119. Теория государства и права: Курс лекций / Под ред. Н.И.Матузова и А.В.Малько. – М: Юристь, 1997. – 275 с.

120. Теория государства и права: Схемы и комментарии. – 2–е изд. – М.: Юриспруденция, 2001. – 96 с.

121. Теория государства и права: Учебник / Под ред. В.К.Бабаева. – М.: Юристь, 2003. – 592 с.

122. Теория государства и права: Учебник для вузов / Под ред. М.М.Рассолова, В.О.Лучина, Б.С.Збзеева. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, Закон и право, 2000. – 640 с.

123. Терминология государственной системы стандартизации: Справочник / Н.С. Алпеев, Н.С. Андрианова, И.М. Аникин и др. - М.: Издательство стандартов, 1989. - 144 с.

124. Удод М.В. Історичний досвід організації протипожежної служби в Україні та можливості його використання // Правничий часопис Донецького університету. – 2002. – № 1 (7). – С. 65-68.

125. Удод М.В. Окремі питання адміністративної відповідальності за порушення правил пожежної безпеки. Матеріали міжнародної наукової конференції. – Хмельницький, 2002. – С. 201.

126. Удод М.В. Поняття пожежної безпеки в адміністративному праві // Науковий вісник. Збірник наукових праць Академії ДПС України. – 2003. – № 2 (20). – С. 226-231.

127. Удод М.В. Суб'єкти адміністративної відповідальності за порушення правил пожежної безпеки // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Збірник наукових статей. Випуск X. – «Плай». – Івано-Франківськ, 2002. – С. 50–55.

128. Удод М.В. Щодо компетенції державного пожежного нагляду.

Матеріали IX регіональної науково-практичної конференції. – Львів, 2003. – С.

129. Удод М.В. Щодо поняття пожежної безпеки // Правничий часопис Донецького університету. – 2003. – № 2 (10). – С. 56–61.

130. Удод Микола Васильович. Адміністративно-правове регулювання забезпечення пожежної безпеки України: дис...канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національна академія державної податкової служби України. - Ірпінь, 2004. - 20 с.

131. Управління «пожежною безпекою» як окремою складовою національної безпеки / К.М. Пасинчук, Т.О. Щерба // Пожежна безпека. Теорія і практика: збірник наукових праць. - Черкаси: АПБ ім. Героїв Чорнобиля, 2010.- № 5.- С. 114-122.

132. Філіпченко А. С. Адміністративно-правове регулювання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: монографія / А. С. Філіпченко. – Донецьк : [б. в.], 2011. – 243 с.

133. Хропанюк В.Н. Теория государства и права: Учебное пособие для высших учебных заведений / Под ред. профессора В.Г. Стрекозова. – М., 2002.

134. Циганов В.В. Національна безпека України: посібник. – К.: НАВСУ, 2004.

135. Черданцев А.Ф. Государственная власть и ее образование // Правоведение. – 1992. – № 2. – С. 3.

136. Черданцев А.Ф. Теория государства и права: Учебник для вузов. – М.: Юрайт–М, 2001. – 432 с.

137. Чехов А.П. Исторический очерк пожарного дела в России. – СПб.: Тип. Р. Голике, 1892.

138. Чуйко З.Д. Процеси глобалізації і проблеми національної безпеки // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ: Науково-теоретичний журнал. – 2007. – Вип. 1. – С. 38-47.

139. Чуйко З.Д. Деякі аспекти співвідношення понять національної та державної безпеки // Конституція України – основа побудови правової держави і громадянського суспільства: Тези доп. та наук. повідом. учасників всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (26-27 червня 2006 р.) / За заг. ред. М. І. Панова. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2006. – С. 9-12.

140. Шпильовий І. М. Економічний механізм управління природно-техногенною безпекою та можливості його удосконалення / І. М. Шпильовий // Управління сучасним містом. – 2004. – № 2/4–6 (14). – С. 132–139.

ПОНЯТТЄВА СТРУКТУРА КУРСУ

Адміністративна процесуальна дієздатність - здатність особисто здійснювати свої адміністративні процесуальні права та обов'язки, у тому числі доручати ведення справи представникові. Належить фізичним особам, які досягли повноліття і не визнані судом недієздатними, а також фізичним особам до досягнення цього віку у спорах з приводу публічно-правових відносин, у яких вони відповідно до законодавства можуть самостійно брати участь.

Адміністративна процесуальна правоздатність - здатність мати процесуальні права та обов'язки в адміністративному судочинстві. Визнається за громадянами України, іноземцями, особами без громадянства, органами державної влади, іншими державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими і службовими особами, підприємствами, установами, організаціями (юридичними особами).

Адміністративне правопорушення (проступок) - протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку, законом передбачено адміністративну відповідальність.

Адміністративне право України - однорідна, відособлена у системі юриспруденції правова матерія, що характеризується як: 1) галузь права; 2) наука; 3) навчальна дисципліна.

Адміністративне стягнення - міра відповідальності, яка застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Адміністративне судочинство - діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України.

Адміністративний процес – правовідносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства.

Адміністративний суд - суд загальної юрисдикції, до компетенції якого Кодексом адміністративного судочинства України віднесено розгляд і вирішення адміністративних справ.

Адміністративно-правова норма - це встановлене, санкціоноване або ратифіковане державою, формально визначене, юридично обов'язкове, охоронюване засобами державного примусу правило поведінки учасників адміністративно-правових відносин з метою забезпечення публічних прав та свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства та держави.

Адміністративно-правові відносини - це форма соціальної взаємодії публічної адміністрації та об'єктів публічного управління, що виникає на

підставі адміністративно-правових норм, з метою забезпечення прав та свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства і держави, учасники якої мають суб'єктивні права і несуть юридичні обов'язки.

Адміністративно-правове регулювання - це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових заходів прав свобод і публічних законних інтересів фізичних і юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави.

Адміністративно-правовий захист прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб - це правозастосовна та правоохоронна владна діяльність публічної адміністрації щодо вирішення індивідуальних справ з метою присікання та відновлення порушень прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, відшкодування збитків потерпілим і притягнення винних до адміністративної відповідальності, або/та створення умов для притягнення їх до іншого виду юридичної відповідальності.

Апарат органів виконавчої влади - це організаційно поєднана сукупність структурних підрозділів і посад, які призначені для здійснення консультативних чи обслуговуючих функцій щодо виконання відповідними органами закріплених за ними повноважень (компетенції). До особового (персонального) складу апарату органів виконавчої влади відносяться державні службовці та інші працівники апарату.

Бездіяльність - певна форма поведінки особи, яка полягає у невиконанні нею дій, які вона повинна була і могла вчинити в силу покладених на неї посадових обов'язків і згідно з чинним законодавством України.

Виїзна перевірка - це перевірка, яка проводиться за місцезнаходженням об'єкта, що перевіряється.

Виконавчі органи рад - органи, які відповідно до Конституції України та цього Закону створюються сільськими, селищними, міськими, районними в містах (у разі їх створення) радами для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування у межах, визначених цим та іншими законами.

Вилучення продукції з обігу - фактичне припинення обігу (реалізації) продукції, здійснене в установленому порядку, за рішенням власника продукції або спеціально уповноважених органів виконавчої влади в межах їх повноважень.

Воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення національної безпеки, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Внутрішні функції держави - державні функції, що здійснюються в межах даної держави і в яких виявляється її внутрішня політика.
Джерело адміністративного права - це спосіб зовнішнього оформлення адміністративно-правових норм, який засвідчує їхню державну загальнообов'язковість.
Деліктоздатність - закріплена в законі здатність суб'єкта нести юридичну відповідальність за вчинене правопорушення.
Держава - особлива політико-територіальна організація, що має суверенітет, спеціальний апарат управління і примусу та здатна надавати своїм приписам загальнообов'язкової сили для всього населення країни.
Державний апарат - система органів держави, які виконують управлінські функції.
Державні органи - державні організації, наділені державно-владними повноваженнями й покликані здійснювати від імені держави управлінські функції в суспільстві.
Державна служба в Україні - це професійна діяльність осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів.
Державний нагляд - діяльність спеціально уповноважених органів виконавчої влади по контролю за додержанням підприємцями стандартів, норм і правил в процесі виробництва та випуску продукції (виконанні робіт, наданні послуг) з метою забезпечення інтересів суспільства і споживачів в її належній якості, безпечної для життя, здоров'я й майна людей і навколишнього середовища.
Державні (адміністративні) послуги - послуги, обов'язковість отримання яких установлюється законодавством та які надаються фізичним чи юридичним особам органами виконавчої влади, створеними ними установами та організаціями, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів. Надання цих послуг безпосередньо пов'язане з виконанням основних функцій та завдань органом влади.
Дисциплінарна відповідальність - це обов'язок державного службовця відповідати за здійснений ним дисциплінарний вчинок та нести міру стягнення, передбачену чинним законодавством.
Дозвільна система - встановлений законодавством порядок надання дозволів на здійснення певних видів діяльності; дозвільна система - це особливий порядок виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, обліку і використання спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин, а також відкриття та функціонування окремих підприємств, майстерень і лабораторій з метою охорони інтересів держави та безпеки громадян.
Дозвільна система у сфері господарської діяльності - сукупність урегульованих законодавством відносин, які виникають між дозвільними органами, адміністраторами та суб'єктами господарювання у зв'язку з видачею документів дозвільного характеру.

Дозвільні органи - органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, а також підприємства, установи, організації, уповноважені відповідно до закону видавати документи дозвільного характеру.

Докази в адміністративному судочинстві - будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення осіб, які беруть участь у справі, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються судом на підставі пояснень сторін, третіх осіб та їхніх представників, свідчення очевидця, письмових і речових доказів, висновків експертів.

Докази в справі про адміністративне правопорушення - будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, показаннями технічних приладів, які використовуються під час нагляду за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими документами.

Документ - це передбачена законом матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації шляхом фіксації її на папері, магнітній, кіно-, відео-, фотоплівці або на іншому носієві.

Документування результатів контрольного заходу - формування масиву документально зафіксованої інформації констатувального та аналітичного характеру про організаційно-правову та фінансово-господарську діяльність об’єкта контролю, де проводились контрольні заходи, який повинен забезпечувати розкриття теми контрольного заходу.

Закон - акт законодавчого органу влади (парламенту), який має вищу юридичну силу щодо інших нормативно-правових актів.

Законність - правовий режим точного й неухильного здійснення законів та інших нормативних актів у всіх сферах державного й суспільного життя.

Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій - комплекс правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі даних моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом’якшення її можливих наслідків.

Засоби протипожежного захисту - технічні засоби, призначені для запобігання, виявлення, локалізації та ліквідації пожеж, захисту людей, матеріальних цінностей та довкілля від впливу небезпечних факторів пожежі.

Засоби цивільного захисту - протипожежна, аварійно-рятувальна та інша спеціальна техніка, обладнання, механізми, прилади, інструменти, вироби медичного призначення, лікарські засоби, засоби колективного та індивідуального захисту, які призначені та використовуються під час виконання завдань цивільного захисту.

Звернення громадян - викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги.

Злочин - суспільне небезпечне, протиправне, винне й карне діяння, яке завдає чи може завдати суттєвої шкоди певним суспільним відносинам, що охороняються кримінальним законом.

Зовнішні функції держави - державні функції, що здійснюються в процесі спілкування держави з іншими державами та міжнародними організаціями і в яких виявляється зовнішня політика.

Зона надзвичайної екологічної ситуації - окрема територія, акваторія, де сталася надзвичайна ситуація.

Зона надзвичайної ситуації - окрема територія, де склалася надзвичайна ситуація техногенного та природного характеру.

Інженерно-технічні заходи цивільного захисту - комплекс інженерно-технічних рішень, спрямованих на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту населення і територій від них та небезпеки, що може виникнути під час воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій, а також створення умов для забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання і територій в особливий період.

Екологічна безпека - стан навколишнього природного середовища, за якого забезпечується запобігання погіршенню екологічної ситуації та виникненню небезпеки для здоров'я людей.

Класифікаційна ознака надзвичайних ситуацій - технічна або інша характеристика небезпечної події, що зумовлює виникнення обстановки, яка визначається як надзвичайна ситуація.

Класифікація надзвичайних ситуацій - система, згідно з якою надзвичайні ситуації поділяються на класи і підкласи залежно від характеру їх походження.

Контроль - функція управління, яка полягає в перевірці виконання завдань об'єктами управління, з метою отримання інформації щодо виконання завдань та вжиття своєчасних заходів для досягнення результату.

Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення - примусова безоплатна передача цього предмета у власність держави за рішенням суду. Конфісковано може бути лише предмет, який є у приватній власності порушника, якщо інше не передбачено законами України.

Ліцензування - видача, переоформлення та анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування.

Ліцензія - документ, що видається Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом виконавчої влади, згідно з яким власник ліцензії має право займатися певним видом підприємницької діяльності.

Методи управління - сукупність способів та засобів впливу керуючих суб'єктів на об'єкти управління для досягнення визначеної мети.

Механізм адміністративно-правового регулювання - це засоби функціонування єдиної системи адміністративно-правового регулювання з метою забезпечення прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, функціонування громадянського суспільства і держави.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України) - головний (провідний) орган у системі центральних органів виконавчої влади щодо забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільної оборони, рятувальної справи, створення та функціонування систем страхового фонду документації, поводження з радіоактивними відходами, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання цим ситуаціям та реагування на них, ліквідації їх наслідків та наслідків Чорнобильської катастрофи, здійснює керівництво дорученою йому сферою управління та несе відповідальність за її стан і розвиток.

Методи адміністративного права - прийоми та способи цілеспрямованого впливу на поведінку учасників адміністративно-правових відносин.

Місцеві адміністративні суди – суди, які розглядають адміністративні справи, пов'язані з правовідносинами у сфері державного управління (справи адміністративної юрисдикції).

Місцеві дозвільні органи - міські ради та їх виконавчі органи, районні та районні у містах Києві і Севастополі державні адміністрації, територіальні (місцеві) органи центральних органів виконавчої влади, їх посадові особи, уповноважені відповідно до закону видавати документи дозвільного характеру від свого імені, а також підприємства, установи, організації, що у випадках, передбачених законом, уповноважені видавати документи дозвільного характеру і можуть залучатися до проведення експертизи та обстеження, необхідних для видачі документів дозвільного характеру, у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Місцеві загальні суди - районні, районні у містах, міські та міськрайонні суди, а також військові суди гарнізонів.

Моніторинг - система спостережень і контролю за станом об'єкта (предмета, процесу, явища).

Надзвичайна екологічна ситуація - надзвичайна ситуація, за яку на окремій місцевості сталися негативні зміни в навколишньому природному середовищі, що потребують застосування надзвичайних заходів з боку держави.

Надзвичайна ситуація - обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною

подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності.

Надзвичайна ситуація техногенного та природного характеру - порушення нормальних умов життя і діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом або іншою небезпечною подією, в тому числі епідемією, епізоотією, епіфітотією, пожежею, яке призвело (може призвести) до неможливості проживання населення на території чи об'єкті, ведення там господарської діяльності, загибелі людей та/або значних матеріальних втрат.

Наказ - це основний нормативний акт, який є одночасно розпорядчим документом і видається суб'єктом нормотворення в процесі здійснення ним виконавчо-розпорядчої діяльності з метою виконання покладених на нього завдань відповідно до наданої компетенції.

Національна безпека - захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління у разі виникнення негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам.

Норма права - формально визначене, сформульоване чи санкціоноване державою загальнообов'язкове правило поведінки загального характеру, реалізація якого забезпечується державним примусом.

Нормативно-правовий акт - офіційний письмовий документ компетентного державного органу, в якому закріплюються правила поведінки загального характеру, що забезпечуються державним примусом.

Нормативний документ - документ, який встановлює правила, загальні принципи чи характеристики різних видів діяльності або їх результатів.

Об'єкт підвищеної небезпеки - об'єкт, який згідно із законом вважається таким, на якому є реальна загроза виникнення аварії та/або надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру.

Обов'язок (юридичний) - передбачені правом міра й вид необхідної поведінки суб'єкта.

Органи управління - установи, організації, підприємства та їх структурні підрозділи, що мають право приймати управлінські рішення в межах своєї компетенції і контролювати виконання прийнятих рішень.

Організації, заклади, установи - організаційні структури, які не займаються підприємницькою діяльністю. Фінансування робіт, пов'язаних з їх діяльністю, здійснюється за рахунок асигнувань, що виділяються з державного бюджету або з місцевого бюджету адміністративно-територіальних одиниць.

Організаційна функція - впорядкування структури і взаємодії складових елементів системи з метою зниження невизначеності, а також підвищення ефективності використання ресурсів і часу.

Організація - об'єднання людей, суспільних груп, держав на базі спільності інтересів, мети, програми дій тощо.

Особа - фізична особа або юридична особа (її філії, відділення, інші відокремлені підрозділи), а також представництва юридичної особи.

Письмові докази - документи (у тому числі електронні документи), акти, листи, телеграми, будь-які інші письмові записи, що містять в собі відомості про обставини, які мають значення справи.

Підзаконний акт - акт компетентного державного органу, що видається на підставі й на виконання законів.

Підприємець – фізична особа, яка є громадянином України, іноземним громадянином, особою без громадянства, що здійснює підприємницьку діяльність. Громадянин визнається суб'єктом господарювання у разі здійснення ним підприємницької діяльності за умови державної реєстрації його як підприємця без статусу юридичної особи.

Підприємство - самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому законами.

Планова перевірка (інспектування) - інспекційна перевірка, що здійснюється комплексно або з окремих напрямів діяльності/операцій відповідно до плану інспекційних перевірок, затвердженого в порядку, передбаченому законодавством.

Підприємницька діяльність - самостійна, ініціативна, систематична на власний ризик діяльність суб'єкта з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг і заняття торгівлею з метою одержання прибутку.

Планування - процес розробки порядку виконання певної діяльності, тобто конкретизація цієї діяльності: визначення проміжних цілей і послідовності їх

досягнення, розрахунку термінів, прогнозування наслідків майбутніх ситуацій, визначення потреб у ресурсах, виконавцях і необхідних засобах по кожній з цих цілей.

Пожежа - неконтрольований процес знищування або пошкодження вогнем майна, під час якого виникають чинники, небезпечні для істот та навколишнього природного середовища.

Пожежна безпека - відсутність неприпустимого ризику виникнення і розвитку пожеж та пов'язаної з ними можливості завдання шкоди живим істотам, матеріальним цінностям і довкіллю.

Пожежна охорона - вид діяльності, який полягає у запобіганні виникненню пожеж і захисті життя та здоров'я населення, матеріальних цінностей, навколишнього природного середовища від впливу небезпечних чинників пожежі.

Позивач - особа, на захист прав, свобод та інтересів якої подано адміністративний позов до адміністративного суду, а також суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подана позовна заява до адміністративного суду.

Положення - підзаконний нормативно-правовий акт, який встановлює структуру і функції будь-якого органу, визначає форми та умови здійснення певної діяльності підприємств та установ, а також їх структурних підрозділів (відділів, секторів).

Порядок - нормативно-правовий акт, який конкретизує норми права загального характеру, встановлює певні вимоги, що регламентують окремі напрями діяльності та вирішує процедурні питання; організаційний документ, який відповідно до встановлених вимог, правил і норм визначає чітку послідовність дій певного процесу, із зазначенням способів та методів його використання, форми та умови здійснення певної діяльності

Посада - це визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу та його апарату, на яку покладено встановлене нормативно-правовими актами коло службових повноважень. Посадовими особами вважаються керівники та заступники керівників державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій.

Посадові особи - керівники та заступники керівників державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядницьких та консультативно-дорадчих функцій.

Правила - різновид підзаконних нормативно-правових актів, які приймаються (затверджуються) в установленому порядку компетентними державними органами або посадовими особами з метою встановлення єдиного здійснення певної діяльності чи окремих дій, єдиних вимог до поведінки учасників правовідносин у відповідній сфері. Характерною особливістю правил є регулювання ними обмеженого кола суспільних

відносин, але з великим ступенем деталізації юридичних, організаційних та інших приписів (вимог).

Право - система загальнообов'язкових правил поведінки, що встановлені чи санкціоновані державою і забезпечуються її примусом.

Правовідносини - специфічні суспільні відносини, учасники яких виступають як носії прав та обов'язків, установлених нормами права.

Правоздатність - передбачена нормами права здатність суб'єкта мати суб'єктивні права та юридичні обов'язки.

Правомірна поведінка - суспільно необхідна, бажана й допустима, під кутом зору інтересів громадянського суспільства, поведінка індивідуальних і колективних суб'єктів, що полягає у здійсненні норм права, гарантується та охороняється державою.

Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації - особливий правовий режим, який може тимчасово запроваджуватися в окремих місцевостях у разі виникнення надзвичайних екологічних ситуацій і спрямовується для попередження людських і матеріальних втрат, відвернення загрози життю і здоров'ю громадян, а також усунення негативних наслідків надзвичайної екологічної ситуації.

Правопорушення - суспільно небезпечне, шкідливе, протиправне, винне діяння деліктоздатної особи, що за нього може бути накладене покарання чи стягнення.

Правопорядок - відповідність суспільних відносин приписам норм права.

Правосуб'єктність - здатність бути суб'єктом права (учасником правовідносин).

Предмет галузі адміністративного права України - система суспільних відносин між публічною адміністрацією та об'єктами публічного управління, які виникають у сфері владно-розпорядчої діяльності, наданні адміністративних сервісних послуг з метою публічного забезпечення прав і свобод людини.

Принцип - основоположна ідея, у відповідності до якої здійснюється діяльність.

Принципи адміністративного права - це основні вихідні, об'єктивно зумовлені засади, на яких будується діяльність суб'єктів адміністративного права, забезпечуються права та свободи людини і громадянина, нормальне функціонування громадянського суспільства та держави.

Принципи управління - правила, якими керуються суб'єкти управління; визначають вимоги до системи, процесу та механізму управління.

Провадження в справах про адміністративні правопорушення - це низка послідовних дій уповноважених органів (посадових осіб), а у деяких випадках і інших суб'єктів, які згідно з нормами адміністративного законодавства здійснюють заходи, спрямовані на притягнення правопорушників до відповідальності і забезпечення виконання винесеної постанови.

Реєстрація документа - фіксування факту створення або надходження документа шляхом проставляння на ньому умовного позначення -

реєстраційного індексу з подальшим записом у реєстраційних формах необхідних відомостей про документ.

Режим - система принципів, норм, правил та процедур, що обов'язкові для виконання в сфері певної діяльності.

Санітарно-епідемічна ситуація - стан середовища життєдіяльності та обумовлений ним стан здоров'я населення на певній території в конкретно визначений час.

Санітарні та протиепідемічні заходи - діяльність, спрямована на створення безпечних для здоров'я умов побуту, праці, навчання, відпочинку та інших сфер життя і діяльності людини, запобігання виникненню та поширенню інфекційних хвороб.

Сертифікат - документ, який свідчить, що його власник відповідає певним вимогам, які встановлено для цього напрямку діяльності.

Сертифікат відповідності - документ, який підтверджує, що продукція, системи якості, системи управління якістю, системи управління довкіллям, персонал відповідає встановленим вимогам конкретного стандарту чи іншого нормативного документа, визначеного законодавством.

Система внутрішнього контролю - цей термін визначає всі внутрішні правила та процедури контролю, запроваджені керівництвом підприємства для досягнення поставленої мети - забезпечення (в межах можливого) стабільного і ефективного функціонування підприємства, дотримання внутрішньої господарської політики, збереження та раціонального використання активів підприємства, запобігання та викриття фальсифікацій, помилок, точність і повноту бухгалтерських записів, своєчасну підготовку надійної фінансової інформації.

Сертифікація - процедура, за допомогою якої визнаний у встановленому порядку орган документально засвідчує відповідність продукції, систем якості, систем управління якістю, систем управління довкіллям, персоналу встановленим законодавством вимогам порядку орган документально засвідчує відповідність персоналу, продукції, систем якості, систем управління якістю, систем управління довкіллям встановленим законодавством вимогам.

Скарга - звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб.

Система права - внутрішня організація права, що полягає в єдності й погодженості правових приписів певної держави.

Суб'єкти адміністративного права - це конкретні фізичні та юридичні особи, які мають права та обов'язки у сфері публічного управління.

Суб'єкти управління - персонал, функціональні служби, структурні підрозділи, спеціально створені органи, які впливають на систему управління з метою забезпечення її функціонування.

Суб'єктивне право (право громадянина) - передбачена певною нормою права можливість суб'єкта поводитися певним чином.

Суд - суддя адміністративного суду, який розглядає і вирішує адміністративну справу одноособово, колегія суддів адміністративного суду.
Термін проведення перевірки - проміжок часу між датою початку і датою закінчення документальної перевірки. Датою закінчення перевірки є дата підписання акта перевірки. Термін проведення перевірки зазначається у письмовому повідомленні про проведення перевірки.
Техногенна безпека - відсутність ризику виникнення аварій та/або катастроф на потенційно небезпечних об'єктах, а також у суб'єктів господарювання, що можуть створити реальну загрозу їх виникнення. Техногенна безпека характеризує стан захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Забезпечення техногенної безпеки є особливою (специфічною) функцією захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.
Управління - функція організованих систем, що забезпечує збереження їх структури, підтримку режиму діяльності, досягнення їх мети.
Управлінська функція - функція, спрямована на досягнення поставленої мети, забезпечення сталого функціонування і розвитку системи завдяки інформаційному обмінові.
Управлінське рішення - акт цілеспрямованого впливу на об'єкт управління, що характеризує конкретну управлінську ситуацію і містить заходи, програму досягнення мети.
Фахівець - це людина, яка володіє фаховими (спеціальними) знаннями та навичками в якій-небудь галузі (сфері) виробництва, науки, техніки, мистецтва тощо та яка має фах (спеціальність).
Форма адміністративного права - це зовнішнє вираження однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій публічної адміністрації, здійснене у рамках режиму законності та компетенції для досягнення адміністративно-правової мети — публічного забезпечення прав і свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства та держави.
Функції держави - основні напрями діяльності держави, в яких втілюються її сутність і соціальне призначення.
Штраф - грошове стягнення, що накладається на осіб за порушення митних правил у випадках і межах, встановлених законами.
Юридичні (спеціальні) гарантії - правові засоби (юридичні норми та інститути), покликані забезпечувати реальність прав та обов'язків особи.
Юридичні факти - конкретні життєві обставини, з якими норми права пов'язують настання юридичних наслідків у вигляді виникнення, зміни чи припинення правових відносин.
Юридична особа - організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку, і яка наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем та відповідачем у суді.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Кришталь Т. М., Білека А. А., Горбаченко Ю. М.,
Пасинчук К. М.**

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Навчальний посібник

Друк: Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України. м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8. Тел. 0472/55-09-39. E-mail: fire@fire.ck.ua